

ЧАС ЗА УГЛЕД 3

Зборник припрема за угледне часове
предметне наставе у старијим
разредима основне школе

EDUKA-PORTAL

ЧАС ЗА УГЛЕД 3

Зборник припрема за угледне часове
разредне наставе

Главни уредник

Проф. др Бошко Влаховић

Одговорна уредница

Доц. др Наташа Филиповић

Приредила

Јелена Журић

Рецензенти

Др Оливера Радуловић

Др Драган Шалетић

Наталија Кантар

Сања Булат

Моња Јовић

Лектура и коректура

Споменка Трипковић

Дизајн

Иван Танић, Агенција *Мани два*

Издавач

Издавачко предузеће *Едука* д.о.о. Београд

Ул. Змаја од Ноћаја бр. 10/1

Тел./факс: 011 3287 277, 3286 443, 2629 903

Сајт: www.eduka.rs; имејл: eduka@eduka.rs

За издавача

Проф. др Бошко Влаховић

Штампа

Службени гласник, Београд

Тираж

1000

Издање бр. 1, Београд, 2017.

ЧАС

за углед

Зборник припрема
за угледне часове
предметне наставе у старијим
разредима основне школе

3

EDUKA PORTAL

eduka

Издавачко предузеће *Eduka*,
Београд

EDUKA-PORTAL

Поштоване колеџнице и колеџе,

Зборник ЧАС ЗА УГЛЕД настао је као плод наше сарадње са предметним наставницима из целе Србије.

Када смо, пре три године, расписали конкурс за уредне часове, надали смо се добром одзиву, и били смо заиста задовољни што су наша очекивања у потпуности испуњена. Тада нам је било преко три стотине пријава, са бројним додацима, прилозима, презентацијама, фотографијама, видео-снимцима – тако да су рецензенти и чланови комисија имали тежак и деликатан задатак да међу добрим материјалима изабере најбоље.

Овога пута можемо да кажемо да је наше задовољство још веће јер нам је на конкурс пришло двоструко више пријава и додатно материјала. Осим тога, веома је значајно и то што су се наставницима из Србије сада прикључиле и колеџе из Републике Српске, Босне и Херцеговине и Црне Горе – чиме је потпуно подстицајна клима за креативну стручну сарадњу и размену практичних искустава која превазилазе територијалне границе и постају део регионалне културне и просветне размене.

И ове, као и прошле године, у избор за објављивање уврштене су пријаве за које сматрамо да су, пре свега, функционално изводљиве и применљиве у наставној пракси, да су стручно, методички и дидактички инвентивне и иновативне, и подстицајне и за наставнике и за ученике. Одредили смо се за то да се у једном тому Зборника налазе пријаве за више предмета зато што сматрамо да је то веома важно за развијање и унапређивање праксе у међупредметној корелацији.

Изабрани текстови су ревидовани као и прилози који се налазе на ЦД-у уз Зборник.

Наше заједничко уверење јесте да је овај вид сарадње вишеструко значајан и корисан: њиме се подржавају настојања и преућа из непосредне наставне праксе, која се потпуно поново враћају – како би је освежили и унапредили.

Хвала, још једном, свим учесницима на дивној сарадњи!

Срдечно,
Уреднички тим Едуке

СРПСКИ ЈЕЗИК

1. Мр Маја Анђелковић Шегуљев , Пример комбиновања метода у настави (интегративна метода у настави заснована на корелацији: Биологија, Српски језик, Математика, Физика / Познавање природе, Ликовна култура, Музичка култура, Информатика).....	15
2. Лидија Ђоковић (Стефановић) , <i>Деца</i> Иве Андрића.....	20
3. Валентина Мујичић (Српски језик), Андреа Рапчак (Енглески језик) и Татјана Таталовић (Немачки језик), Црвенкапа у свету временских реченица	25
4. Татјана Крповић , Милорад Павић, <i>Предео сликан чајем</i>	30
5. Драгана Стевановић (Српски језик), Снежана Ивановић (Музичка култура) и Стефан Пешић (Верска настава), Бадњи дан и Божић.....	34
6. Марија Петровић , Народна песма „Почетак буне против дахија”.....	36
7. Биљана Комарица (Српски језик), Драгана Новковић (Српски језик), Мирјана Јечменица (Математика и рачунарство) и Слободан Делић (Историја), Свети Сава и Немањићи	41
8. Светлана Дробњак , Корелативни приступ превенцији вршњачког насиља путем одломка из романа <i>Очеви и оци</i>	45
9. Славиша Шушудић , Правописно путовање	49
10. Вишеслава Налчић и Ивана Љубић , <i>Жиције Ајдук Вељка Пејровића</i> Вука Стефановића Караџића.....	52
11. Татјана Јерemiћ , Акцент	56
12. Бојана Анђелић , Наставна обрада романа <i>Мој дека је био шрешња</i> Анђеле Нанети.....	61
13. Јелена Антић , Иво Андрић, „Аска и вук”	67
14. Олгица Спасојевић , Конгруенција.....	71
15. Олгица Спасојевић , Потенцијал.....	75
16. Миљана Степаноски , Поруке романа <i>Мали Принц</i>	80
17. Драгана Стевановић и Јасмина Џипковић , Гласовне промене.....	83
18. Ивана Ковачевић , Приповетка „Мост на Жепи” Иве Андрића.....	87
19. Бојана Меловић , Мисија Ђирила и Методија.....	95
20. Саша Чорболоковић , Писмо Деда Мразу	98
21. Наташа Кљајић , Савски фејсбук – писање писма, 5–8. разред (рад у истуреном одељењу)	103
22. Татјана Илић , Једначење сугласника по звучности	110
23. Биљана Вукмановић , Народна епска песма „Женидба краља Вукашина”	113

24. Севлета Арнаутовић, „Пјесма о куји” Сергеја Јесењина	117

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

1. Ана Јовић, Ancient Greek Theatre	125
2. Катарина Андрејевић, Between the Lines	131
3. Жана Салопек и Драгана Лазич, Климатске промене – Climate Changes (Енглески језик, Биологија)	133
4. Наташа Ускоковић, Љиљана Стајковић, Јелена Симоновић, Јелена Филиповић, Данијела Ђорђевић, Planning a Business Trip	138

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

1. Марко Груичић, Unité I Bilan – Quiz	143

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

1. Бранка Огњановић, Deutsche Erfindungen	149
2. Драгана Павловић (Немачки језик), Мирјана Дамљановић (Енглески језик), Im Restaurant / Can I take your order?	153

ИСТОРИЈА

1. Марјан Михајловић, Исламски свет у раном средњем веку	159
2. Весна Костић, Основне одлике праисторије	162
3. Љиљана Дукић Рајковић, Катарина Алексић, Први српски устанак; презентације на мрежи – приказ резултата истраживања у форми осе времена, у алату web 2.0 MyHistro (Историја, Информатика и рачунарство)	167

ГЕОГРАФИЈА

1. Савица Ђурђевић, Појам завичаја, географски положај	173
2. Тања Парезановић, Географски положај, границе и величина, хоризонтална и вертикална разуђеност; клима, биљни свет и воде на копну Јужне Европе	177

БИОЛОГИЈА

1. Биљана Михаиловић и Катарина Чутовић, Категорије заштићених природних добара – национални паркови (Биологија, Географија)	183
2. Александра Иконов, Понављање наставних јединица: Климатске промене: ефекат стаклене баште; Оштећења озонског омотача; Киселе кише; Сушење шума	186
3. Ања Срећковић, Ђелија: величина, облик, основна грађа	191
4. Драгица Јеремић, Скривеносеменице	197
5. Славољуб Тоскић, Живот у капи воде – посматрање слатководних праживотиња под микроскопом	200
6. В. Милетић, А. Трифковић, С. Нецков, Цвет – делови цвета, једнополан и двополан цвет, цваст	203

7. Соња Ђорђевић и Весна Миленовић, Како биљке добијају имена (Српски језик, Биологија)	207

МАТЕМАТИКА

1. Снежана Божићевић, Питагорина теорема.....	215
2. Бранкица Петковић, Графичко представљање статистичких података	219
3. Душица Марковић, Површина круга	223

ФИЗИКА

1. Др Милица Матић (Енглески језик) и Анђа Поповић (Физика), Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. II Њутнов закон	231
2. Биљана Живковић, Полуга, моменат силе. Равнотежа полуге и њена примена.....	236
3. Ксенија Драгаш, Зависност пређеног пута од времена кретања.....	240
4. Ксенија Драгаш, Мерење – систематизација	243
5. Петрана Јаковић, Топотно ширење тела. Мерење температуре тела	246
6. Петрана Јаковић, Светлосне појаве кроз огледе.....	250
7. Марина Андријевић Петровић, Енергија и њени извори.....	253

ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

1. Даница Гавриловић, Програм за техничко цртање <i>SketchUp</i>	259
2. Драган Крецуљ, Енергетика у грађевинарству.....	263

САДРЖАЈ ПРИЛОГА НА КОМПАКТ-ДИСКУ УЗ ЗБОРНИК

СРПСКИ ЈЕЗИК

1. **Мр Маја Анђелковић Шегуљев**, Пример комбиновања метода у настави (интегративна метода у настави заснована на корелацији: Биологија, Српски језик, Математика, Физика / Познавање природе, Ликовна култура, Музичка култура, Информатика)
2. **Лидија Ђоковић (Стефановић)**, *Деца* Иве Андрића
3. **Валентина Мујичић (Српски језик)**, **Андреа Рапчак (Енглески језик)** и **Татјана Таталовић (Немачки језик)**, Црвенкапа у свету временских реченица
4. **Татјана Крповић**, Милорад Павић, *Предео сликан чајем*
5. **Драгана Стевановић (Српски језик)**, **Снежана Ивановић (Музичка култура)** и **Стефан Пешић (Верска настава)**, Бадњи дан и Божић
6. **Марија Петровић**, Народна песма „Почетак буне против дахија”
7. **Биљана Комарица (Српски језик)**, **Драгана Новковић (Српски језик)**, **Мирјана Јечменица (Математика и рачунарство)** и **Слободан Делић (Историја)**, Свети Сава и Немањићи
8. **Славиша Шушулић**, Правописно путовање
9. **Вишеслава Налчић и Ивана Љубић**, *Жиције Ајдук Вељка Пејровића* Вука Стефановића Караџића
10. **Татјана Јеремић**, Акцент
11. **Бојана Анђелић**, Наставна обрада романа *Мој дека је био њрешња* Анђеле Ханети
12. **Јелена Антић**, Иво Андрић, „Аска и вук”
13. **Олгица Спасојевић**, Конгруенција
14. **Олгица Спасојевић**, Потенцијал
15. **Драгана Стевановић и Јасмина Џипковић**, Гласовне промене
16. **Ивана Ковачевић**, Приповетка „Мост на Жепи” Иве Андрића
17. **Бојана Меловић**, Мисија Ђирила и Методија
18. **Саша Чорболоковић**, Писмо Деда Мразу
19. **Наташа Кљајић**, Савски фејсбук – писање писма, 5–8. разред (рад у истуреном одељењу)
20. **Татјана Илић**, Једначење сугласника по звучности
21. **Биљана Вукмановић**, Народна епска песма „Женидба краља Вукашина”
22. **Севлета Арнаутовић**, „Пјесма о куји” Сергеја Јесењина

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

1. **Ана Јовић**, Ancient Greek Theatre
2. **Катарина Андрејевић**, Between the Lines

3. **Жана Салопек и Драгана Лазић**, Климатске промене – Climate Changes (Енглески језик, Биологија)
4. **Наташа Ускоковић, Љиљана Стајковић, Јелена Симоновић, Јелена Филиповић, Данијела Ђорђевић**, Planning a Business Trip

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

1. **Марко Груичић**, Unité I Bilan – Quiz

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

1. **Бранка Огњановић**, Deutsche Erfindungen
2. **Драгана Павловић** (Немачки језик), **Мирјана Дамњановић** (Енглески језик), Im Restaurant / Can I take your order?

ИСТОРИЈА

1. **Марјан Михајловић**, Исламски свет у раном средњем веку
2. **Весна Костић**, Основне одлике праисторије
3. **Љиљана Дукић Рајковић, Катарина Алексић**, Први српски устанак; презентације на мрежи – приказ резултата истраживања у форми осе времена, у алату web 2.0 *MyHistro* (Историја, Информатика и рачунарство)

ГЕОГРАФИЈА

1. **Савица Ђурђевић**, Појам завичаја, географски положај
2. **Тања Парезановић**, Географски положај, границе и величина, хоризонтална и вертикална разуђеност; клима, биљни свет и воде на копну Јужне Европе

БИОЛОГИЈА

1. **Биљана Михаиловић и Катарина Чутовић**, Категорије заштићених природних добара – национални паркови (Биологија, Географија)
2. **Александра Иконов**, Понављање наставних јединица: Климатске промене: ефекат стаклене баште; Оштећења озонског омотача; Киселе кише; Сушење шума
3. **Ања Срећковић**, Ђелија: величина, облик, основна грађа
4. **Драгица Јеремић**, Скривеносеменице
5. **Славољуб Тоскић**, Живот у капи воде – посматрање слатководних праживотиња под микроскопом
6. **В. Милетић, А. Трифковић, С. Нецков**, Цвет – делови цвета, једнополан и двополан цвет, цваст
7. **Соња Ђорђевић и Весна Миленовић**, Како биљке добијају имена (Српски језик, Биологија)

МАТЕМАТИКА

1. **Снежана Богићевић**, Питагорина теорема
2. **Бранкица Петковић**, Графичко представљање статистичких података
3. **Душица Марковић**, Површина круга

ФИЗИКА

1. **Др Милица Матић (Енглески језик) и Анђа Поповић (Физика),** Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. II Њутнов закон
2. **Биљана Живковић,** Полука, моменат силе. Равнотежа полуге и њена примена
3. **Ксенија Драгаш,** Зависност пређеног пута од времена кретања
4. **Ксенија Драгаш,** Мерење – систематизација
5. **Петрана Јаковић,** Топотно ширење тела. Мерење температуре тела
6. **Петрана Јаковић,** Светлосне појаве кроз огледе
7. **Марина Андријевић Петровић,** Енергија и њени извори

ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

1. **Даница Гавриловић,** Програм за техничко цртање *SketchUp*
2. **Драган Крецуљ,** Енергетика у грађевинарству

EDUKA-PORTAL

EDUKA-PORTAL

СРПСКИ ЈЕЗИК

EDUKA-PORTAL

EDUKA-PORTAL

Пример комбиновања метода у настави

(интегративна метода у настави заснована на корелацији: Биологија, Српски језик, Математика, Физика / Познавање природе, Ликовна култура, Музичка култура, Информатика)

ОШ „Свети Сава”, Београд

Врста часа: огледни час

Тип часа: обрада и утврђивање текста „Небеска Река”

Узраст: 5. разред

Метод: метода обрнуте учионице, пројектна метода, дијалогска метода, хеуристичка, брејнсторминг, аналитичко-синтетичка метода, демонстративна, истраживачка

Облик рада: групни

Техничка средства: компјутери, интернет, блог, мобилни телефони ученика, таблети, пластелин, лево-коцке, вода, кетлер, стаклена призма, провидна пластична плоча, лампа

Напомена: У сарадњи са педагогом и психологом школе поводом укључивања ученика који је на ИОП2 у рад и међусобну сарадњу, предложено је да се укључи у рад на начин који је њему најједноставнији и најпознатији, а то је употреба ИКТ у настави. Ученик који је на ИОП3 радиће на интеграцији свих метода ради креирања завршног резултата часа – представе.

Линк ка блогу са материјалом и фотографијама: <https://svetlostusrcu.wordpress.com/2017/01/11/%D1%98%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%BD-%D0%B7%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BC%D1%99%D0%B8%D0%B2-%D1%87%D0%B0%D1%81-%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D0%B0-%D1%9A%D0%B5-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B0/>

ОПШТИ ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ

Општи циљ часа за наставнике

На овом огледном часу анализирају се добре и лоше стране појединих метода у обради и утврђивању наставних јединица. Наставници ће имати увид у могућности и предности различитих метода примењених истовремено на неколико група деце. Евалуација ће омогућити њихово категоризовање и процену облика, начина, сврхе, исхода употребе одређене методе у одређеном тренутку рада на часу.

Општи циљ часа

– подстаћи ученике да кроз употребу различитих метода открију вишеслојна значења бајке;

– оспособити ученике да искажу свој став о процесу одрастања и сазревања;

– омогућити да ученици уз вођење наставника прате сложене технике мисаоних (психолошких) токова мисли јунака бајке.

Општи очекивани исходи:

– способност ученика да повежу резултате различитих метода у креативни резултат;

– могућност повезивања знања из различитих предмета;

– ревидирање и квалитетно руковање подацима добијеним у току рада истраживачком методом;

– применити постојећи материјал и знање из српског језика ради креативног повезивања у једну целину;

– решити задатке везане за симболичка значења приповетке поспешивањем способности асоцијативног повезивања;

– способност организовања и коришћења радног материјала и извођења кратке представе, драматизације.

Специфични циљеви

Васпитни циљеви:

– развијати и подстицати квалитетан однос ученика према уметности и слободно исказивање својих осећања, размишљања и креативних идеја;

– подстицати сарадњу ученика на ИОП2 и ИОП3 са осталима;

– успоставити квалитетније односе у одељењу;

– омогућити ученицима да схвате како квалитет групног рада највише зависи од сарадње.

Образовни циљеви:

– упутити ученике у различите технике анализе уметничког дела;

– оспособити ученике да разумеју, осећају и доживљавају уметничко дело и објаснити важност таквог доживљавања;

– научити ученике да посматрају, размишљају, да уочавају детаље, да буду конкретнији;

– подстицати ученике да развијају свој стил, да исказују свој став, да проучавају књижевно дело са различитих страна, уз вођење наставника употребом различитих метода.

Функционални циљ:

– самостална употреба практичних материјала ради експеримената и доказивања природних процеса;

- коректна употреба ИКТ у настави и сврсисходна употреба резултата истраживања;
- усмено и писано стилски развијено изражавање и представљање разумевања значења и смисла уметничких дела, у оквиру стандарда за ученике петог разреда;
- правилно и сврсисходно коришћење лево-коцки, пластелина, компјутера у настави;
- подстицање коришћења ученицима познатих апликација ради квалитетније наставе;
- развијање вршњачког учења.

РЕАЛИЗАЦИЈА ЧАСА

Припрема:

1. Претходни час: обрада текста „Небеска Река”.
2. Огледни час: утврђивање текста „Небеска Река” различитим методама.

🕒 Уводни део часа

План рада: Упутства за рад (у наставку припреме). **Време:** 5 минута

Активности наставника: поделити ученике у групе према интересовањима и према стандардима постигнућа.

Активности ученика: слушају упутства, договарају се, припремају материјал, организују се.

Активности присутних наставника који посматрају час: поделити наставницима чек-листе на којима ће анализирати коришћење метода у одређеним етапама часа.

Методe: аналитичко-синтетичка, бура идеја

Облик рада: фронтални, групни

Средства за рад: компјутер, лево-коцке, пластелин, кетлер, пластична плоча и призма (узети из кабинета за физику)

🕒 Главни део часа

План рада: рад група кроз постављене задатке (у наставку припреме) **Време:** 25 минута

Активности наставника: упућује ученике, подстиче.

Активности ученика: организују свој рад, сарађују, користе своја знања, синтетизују искуства, повезују знања из различитих предмета, примењују позната знања, користе различите технике, развијају способности за синкретички приступ.

Активности присутних наставника који посматрају час: посматрају рад ученика, бележе коментаре везане за употребе различитих метода.

Методe: аналитичко-синтетичка, хеуристичка, истраживачка, пројектна, форум-театар, драматизација, текст-метода, демонстративна метода, интегративна метода

Облик рада: групни

Средства за рад: компјутер, лево-коцке, пластелин, кетлер, пластична плоча и призма (узети из кабинета за физику)

🕒 Завршни део часа

План рада: представљање радова интегративном методом, кроз драматизацију.

Време: 15 минута

Активности наставника: упућује ученике, подстиче.

Активности ученика: представљају резултате својих радова користећи резултате група, повезују међусобне закључке, надограђују знање, организују кратку представу.

Активности присутних наставника који посматрају час: посматрају рад ученика, бележе коментаре у вези са употребом различитих метода.

Метод: аналитичко-синтетичка, хеуристичка, истраживачка, пројектна, форум-театар, драматизација, текст-метода, демонстративна метода, интегративна метода

Облик рада: групни

Средства за рад: компјутер, лево-коцке, пластелин, кетлер, пластична плоча и призма (узети из кабинета за физику)

Упутства за рад

1. Групе ученика оформити према њиховим интересовањима и могућностима. Користити стандарде за српски језик ради дефинисања нивоа задатака.
2. Припрема ученика који раде по ИОП2 и ИОП3 за сарадњу: ученик који ради по ИОП2 је спретан у претраживању интернета, а ученица која ради по ИОП3 способна је да организује почетак и крај пројекта и да начини синтезу целокупног рада ученика у одељењу. Често ангажовање ученика који раде по ИОП2 у току часа ради преузимања материјала и повезивања сличних материјала у целину омогућује им да се више укључе у рад на часу.

1. Задаци за групу ученика која ради кроз пројектну методу

Основни задаци:

- представити људски живот кроз природни циклус кретања воде;
- повезати ликове бајке и њихове начине размишљања са начином размишљања људи у животу;
- животне поруке истаћи на табли;
- креирати представу на основу представљања рада двеју група.

2. Задаци за групу ученика која користи демонстративну методу

Основни задатак: Ученици израде сценографију за представу „Небеска Река“.

- Користити лево-коцке, пластелин, воду, кувало, лампу, пластичну плочу и стаклену призму (физика).
- Представити кружење воде у природи.
- Употребити кетлер да се добије пара и ухвати на пластичној плочи.
- Преломити зраке лампе кроз призму.

3. Задаци за групу ученика која користи истраживачку методу

Основни задатак: Креирајте квиз на којем ће ученици одговарати на задате проблеме. Ученици на часу израде одговоре на следећа питања и креирају квиз.

- Открити чињенице о повезаности природе и човека:
- Зашто пада киша?
- Зашто долази до поплава и ерозије земљишта углавном тамо где нема довољно дрвећа?
- У каквој су вези људско тело и вода? Објасните.
- Како Месечеве мене утичу на људско тело? Објасните.
- Зашто поплаве настају тамо где нема шума? Објасните
- Где и зашто у тексту приповедач користи персонификацију?
- Зашто се појављују различите боје у дуги?
- Шта је тачно дуга?
- Како видимо боје?

4. Задаци за групу ученика која примењује проблемску (хеуристичку) методу

Основни задатак: *Објаснији значење бајке.*

Користити следећи радни материјал:

- Зашто долази до кружења воде у природи?
- Зашто је круг савршена геометријска слика?
- Како разумете појам кружења материје у природи?
- Колико карактерне особине утичу на живот личности – објасните на примеру из бајке.
- Зашто су породичне вредности важне?
- Зашто долази до сукоба породичних вредности и личних карактера? Објасни на примеру мајке и кћерке.
- Зашто приповедач у тексту користи персонификацију?
- Објасните симболику имена у бајци.

5. Задаци за групу ученика која примењује текст-методу и аналитичко-синтетичку методу

Основни задатак: *Одредији и исказији живојине йоруке које бајка шаље.*

- Представити размишљања Мале Реке кроз унутрашњи монолог.
- Исказати страхове Велике Речне Мајке кроз дијалог са планинама.
- Исписати поруке текста на пануу.

6. Задаци за групу ученика који примењују форум-театар

Основни задатак: *Размислији о мојућносџима друјачијеј џока бајке и наји-сџији неколико различџијих завршејџака.*

Користити питања:

- Да ли је Велика Речна Мајка могла да заустави Малу Реку? Шта би се тада догодило са Малом Реком?
- Да ли је Мала Река могла да се повуче у себе и нестане под земљом као понорница? Какав би живот тада имала?
- Да је Велика Речна Мајка дозволила својој кћери да постане дуга, шта би се променило?
- Да је Мала Река постала обична река, каквих би промена било?

7. Задаци за ученике који користе методу драматизације

Основни задатак: *Пријремији йредсџаву у којој ће се корисџијији резулџајији свих мејода које су йредсџављене на часу.*

НАПОМЕНА

 Анализа, анкетни листови и литература налазе се на ЦД-у.

Деца Иве Андрића

ОШ „Јошаничка Бања”, Јошаничка Бања

РАЗРЕД: осми

ТИП ЧАСА: утврђивање

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ: дијалошка, демонстративна, истраживачка, текстуална, учење кроз игру, аналитичко-синтетичка, интерактивна, метода открића, стваралачки рад

ОБЛИК РАДА: фронтални, индивидуални, групни

МЕСТО РАДА: дигитална учионица

НАСТАВНА СРЕДСТВА: рачунари у дигиталној учионици са инсталираном ПП (*PowerPoint*) презентацијом наставника, ПП презентације ученика на флеш-меморијама, лаптоп, видео-бим

КОРЕЛАЦИЈА: Информатика

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: представљају свој рад у групи, размишљају, закључују, смишљају одговоре, прате презентације других група, процењују активност својих другова и оцењују свој рад и усвојено знање.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: води час, управља презентацијом, прати рад ученика, подстиче, помаже.

ЦИЉ ЧАСА: књижевнотеоријска анализа прочитаних приповедака и примена групног рада у дигиталној учионици; подстицање истраживачке радозналости ученика; развијање способности да сами сагледавају и коментаришу ситуације у приповеци, да их повезују са ситуацијама из живота; подстицање мисаоне активности ученика; практична примена стечених знања и повезивање са сопственим искуством; богаћење речника, језичког и стилског израза ученика; активно учествовање у осмишљеним активностима и аргументовано изношење мишљења и ставова; оспособљавање ученика за самостално тумачење књижевних дела и за функционално коришћење савремених информационо-комуникационих технологија с циљем да се што лакше припреме и да пронађу потребне податке за анализу дела; оспособљавање за коришћење интернета у образовне сврхе.

КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА: збирка приповедака *Деца* (школска лектира); Златко Грушановић и Зорица Несторовић, *Речи мудросици*, читанка за осми разред, *Клей*, Београд, 2011; Наташа Станковић Шошо, *Умешности речи*, читанка за осми разред, *Лојос*, Београд, 2010; Симеон Маринковић и Славица Марковић, *Чиианка за осми разред*, Креативни центар, 2012; Зона Мркаљ, *Планирање у насјави. Српски језик и књижевности у сјаријим разредима основне школе*, *Клей*, Београд, 2010; интернет.

НАПОМЕНА: Ученици су на претходном часу подељени у шест група (26 ученика у одељењу) и добили су истраживачке задатке. Успостављање корелације са претходно обрађеним књижевним делима организује се кроз поделу ученика на групе. Сваки ученик добија по једну картицу са насловом љубавне песме:

Опомена	Ђулићи
Канцонијер	Српска девојка
Очију твојих да није	Љубавна песма

На столовима су распоређене картице са именом и сликом песника. Ученици треба да пронађу одговарајућег песника и да остану за тим столом.

Десанка Максимовић	Јован Јовановић Змај
Франческо Петарка	Народна песма
Васко Попа	Рајнер Марија Рилке

Свака група имала је да обради и анализира по једну приповетку из збирке: „Деца”, „Кула”, „Књига”, „На обали”, „Мила и Прелац”, осим прве групе, која је имала задатке који се односе на целу збирку приповедака *Деца*.

НАПОМЕНА

На часу сам користила презентацију коју сам припремила код куће за овај час.

- Наставник управља презентацијом. Групе се смењују једна по једна и презентују свој рад, а неке групе су имале у ту сврху припремљене ППТ презентације које су преко лаптопа представљене уз помоћ видео-џима. Истовремено су ученици на својим мониторима имали на слајдовима истраживачка питања и задатке одређене за сваку групу, што је омогућавало да боље прате презентовање групе и да процене успешност обављеног посла и одговора на конкретна питања.

- Ученици могу да постављају питања, а и да сами одговарају на питања групе која презентује.
- Између сваког наступа група уследила би кратка активност асоцијације помоћу слајда из презентације, чиме би се најавио наступ следеће групе.

ГЛАВНИ КОРАЦИ

- ❖ Кроз разговор са ученицима кратко подсећање на дела Иве Андрића која смо читали и обрађивали у претходним разредима („Мостови”, „Аска и вук”, „Прича о кмету Симану”).
- Наставник покреће презентацију.
- Напомињемо да је писац рођен у Босни, што је значајан податак за анализу понашања у контексту места, времена и историјског оквира у коме се дешава радња.
- Најпре се на слајду појављује текст: ... *кад се живи живојом својих жеља и доживљава све што се жели*. Потом слика деце као допуна асоцијације.
- Ученици се труде да одгонетну асоцијацију и већ после слике сви схватају одговор: *Децињство је...*, што употпуњује мисао.
- Наставник исписује наслов **Збирка приповедака Деца**, и то је најаву за прву групу.
- Ученици по групама приступају презентацији коју су самостално и тимски припремили код куће.
- Прва група је одговорила на следеће истраживачке задатке:

1. ГРУПА

Збирка приповедака Деца

- **Прва група одговара на питања која су постављена на Слајду бр. 3.**
- **Питање за цело одељење**
Како да одредим свој однос према Милу, Палики и осталим друговима којима бих желео свом душом да будем равноправни друг, али не успевам, а како према јеврејским децама које треба изгледа најважнији и њихући, а ја то не могу и не умет?
Да ли је дилема коју дечак има оправдана? ДА НЕ

2. ГРУПА

Приповетка „Деца”

- **Друга група одговара на питања која су постављена на Слајду бр. 5.**
- ❖ Након наступа ове групе и евентуалних питања, наставник прелази на следећи слајд који својим изгледом треба да асоцира на наслов приповетке као тему следеће групе.
- Ученици треба да открију да је у питању приповетка „Кула”, а у цитату је изражен главни мотив ове приповетке – страх.

Толико је било у живоју ствари којих смо се дојали.

А није требало. Требало је живети.

Иво Андрић

НАПОМЕНА: Ови слајдови служе да подстакну мисаону активност и учешће свих ученика и да разбијају монотонију која може да се јави на оваквим часовима

када се ради у групама. Јавља се и нека врста ишчекивања код ученика и питање како ће да изгледа следећи слајд, што се огледа у појачаној пажњи ученика и у већој мотивацији. Уз презентацију сваке групе, на мониторима имају истраживачке задатке које су добили за рад ученици те групе.

3. ГРУПА

Приповетка „Кула”

- Трећа група одговара на питања која су постављена на слајдовима бр. 7 и 8

НАПОМЕНА: Сваки слајд који најављује следећу групу осмишљен је другачије. Негде је то слика са одређеним цитатом, питање за размишљање, асоцијација и сл. Овде је нпр. дата једна занимљивост, која одговарајућим фотографијама сугерише да следећа група презентује одговоре у вези са приповетком „Књига”.

Године 1922. у Италији откривена је најпјанскијенија књига на свету. Њена тема је у томе што је писана нико до дана данашње није успео да одојенине. Десет књига на полица може се распоредити на 3 628 800 начина.

Ако би ученици свој наступ и причу употпунили припремљеном ПП презентацијом, онда би један члан групе ту презентацију пуштао на лаптопу преко видео-бима. Ове групе су имале запаженији наступ, па су биле успешније и ученици су их боље оценили.

4. ГРУПА

Приповетка „Књига”

- Четврта група одговара на питања која су постављена на слајдовима бр. 10 и 11

НАПОМЕНА: Слајдови на којима су исписани истраживачки задаци и питања за сваку групу другачије су дизајнирани, имају различиту подлогу, са новим украсима, у различитој боји су слова, другачији знакови за набрајање и наглашавање: тачка, коцка, ромб, штиклица, стрелица и др. Све ово је такође урађено да би се разбила монотонија и ради лепшег визуелног доживљаја. То, свакако, доводи до трајног усвајања знања преко чулног опажања.

На овом слајду излазе једна по једна фотографија и када се наређају у овој коначној поставци, треба да асоцирају на наслов приповетке „На обали”, чија тема је љубав, први пољубац, верска различитост, обала реке Дрине...

5. ГРУПА

Приповетка „На обали”

- Пета група одговара на питања која су постављена на слајдовима бр. 13 и 14

НАПОМЕНА: У случају ове групе то нису истраживачка питања, већ тезе у облику исказа које ученици треба да потврде у својој анализи или да их оповргну. А онда следе задаци за анализу и подстицајно питање за размишљање на које ученици могу да одговоре пред групом, или да укључе одељење у краћу дискусију, коју наставник мора временски контролисати. Контраст садржаја на фотографијама које служе као илустрација, у вези су са садржајем и постављеним питањем.

Приповетка „На обали”

- Упоредите своја размишљања о пољупцу са онима приказаним у приповеци.
- Анализирајте однос Марка и Ахма и обратите пажњу на њихову верску припадност.

- Колики утицај има вера на догађаје у приповеци?

На следећем слајду је цитат из приповетке „Мила и Прелац” и неколико фотографија које се односе на садржај приповетке и које се потом ређају једна по једна; најава су за последњу групу.

Дечак се иџрао сам, на џрашном друму недалеко од авлијских враиџа. Кад није џазарни дан или џразник, друм је миран, џоџово џусџи, али џосџоџи увек моџућности и скривена нада да ће се на џему џојавиџи нешиџо ново, реџко и узбудљиво. Кад друм задуџо нишиџа није донео, дечак је џодиџао очи и високо изнад себе видео да неко силази с бреџа.

6. ГРУПА

Приповетка „Мила и Прелац”

- **Шеста група одговара на питања која су постављена на слајдовима бр. 16 и 17.** Свака група је имала отприлике по пет-шест минута за свој наступ.

• К В И З

Ученици читају питања и у свесци пишу шта би заокружили као тачан одговор. Има пет питања. Када заврше, размењују своје свеске у оквиру групе и прегледају да ли су одговори тачни упоређујући их са тачним решењима приказаним на видео-биму.

Оцени своје знање. Ученик прегледач за сваки потпуно тачан одговор упише један поен.

НАПОМЕНА: Систематизација и провера усвојеног знања, односно колико су ученици запамтили пратећи презентацију по групама, урађена је путем кви-за. Замисао је била да сваки ученик на свом монитору прати питања и према сопственом темпу одговара у свесци. Ученици су мисаоно ангажовани, а уједно је то кратка вежба за одговарање на слична питања из књижевности каква ће, можда, имати на завршном испиту. Одмах након пет слајдова са питањима имају могућност да провере одговоре и да оцене сопствено знање.

Ученици записују број поена својих другара у оквиру групе, а наставник прати проценат тачних одговора које је сваки ученик постигао.

Слајд на крају даје тај податак о успешности, па ученици и бројчано могу видети своје постигнуће.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Валентина Мујичић (Српски језик), **Андреа Рапчак** (Енглески језик) и **Татјана Таталовић** (Немачки језик)

Црвенкапа у свету временских реченица

ОШ „Иса Бајић”, Кула

Наставна тема: Синтакса	
Наставна јединица: 3 у 1 – Црвенкапа у свету временских реченица	
Тип часа: обрада (Српски језик) и утврђивање (Енглески и Немачки језик)	
Циљ часа	Упознавање ученика са основним одликама временских реченица, упоређивање – сличности и разлике у различитим језицима.
Образовни задаци	Тумачење одлика временских реченица. Уочавање функције временских реченица у зависноскоженој реченици. Паралелно тумачење: српски, немачки, енглески, упоређивање.
Практични задаци	Оспособљавање ученика за препознавање врста зависних реченица. Повезивање раније учиеног градива о реченицама са новим градивом. Уочавање врсте реченица у одговарајућим примерима. Лакше овладавање различитим језицима.
Васпитни задаци	Мотивисање ученика за самостални рад у откривању језичких законитости и за сарадњу у групи. Неговање истраживачког духа ученика. Неговање љубави према језику код ученика. Неговање језичке културе ученика.
Кључне речи	временске реченице, везници, инверзија
Облик наставног рада: индивидуални, рад у групи, фронтални, пленум	
Наставна метода: комбинована	
Наставна средства: уџбеници, ПП, позоришне лутке, наставни листићи	
Коришћена литература: Ђ. Мота и Д. Бос, уџбеник за 8. разред. Уџбеник граматике и Радна свеска за 8. разред. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> . Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014. Симеон Маринковић, <i>Методика креативне наставе српског језика и књижевности</i> , Креативни центар, Београд, 2000.	

Стандарди постигнућа ученика (Српски језик)	Ос.	СЈ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу). СЈ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима.
	Ср.	СЈ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица). СЈ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима.
	Нп.	СЈ.3.3.5. познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица).

УВОДНИ ДЕО ЧАСА: 5

Најава теме

Истицање циљева часа (српски, немачки, енглески)

СРПСКИ ЈЕЗИК:

- исказивање одредбе времена различитим синтаксичким јединицама (речју, синтагмом, реченицом);
- уочавање предиката и утврђивање комуникативних и предикатских реченица;
- одређивање односа предикатских реченица унутар сложене комуникативне реченице (независан, зависан однос).

Подвизи ПОВ и одреди којом синтаксичком јединицом је исказана.

Зором је Црвенкапа кренула код баке.

Искажи ПОВ синтагмом / предлошко-падежном конструкцијом и зависном реченицом:

Раном зором Црвенкапа је кренула код баке. / У рану зору Црвенкапа је кренула код баке.

Када је сванула зора, Црвенкапа је кренула код баке.

На које смо питање одговорили?

КАДА?

Да ли ове реченице могу да се осамостале?

ЦЕНТРАЛНИ ДЕО ЧАСА: 35

Временске реченице: Употреба временских реченица у српском језику.

Ученици подвлаче зависне реченице на листићима, одређују њихову службу, уочавају везнике (прате слајдове у ПП, проверавају решења).

1. – Како треба да трчиш **када** видиш вука?

– Брзо.

2. **Док је ишла шумом**, Црвенкапа наиђе на неписменог вука и пита је вук:

– Црвенкапо, шта то носиш баци?

И она баци.

3. **Пошто** је ухватио Црвенкапу, вук јој рече:

– Реци ми бакину адресу, па те нећу појести.

Црвенкапа одговори као из топа:

– baka@suma.net.rs

Закључивање и дефинисање временских реченица:

Временске реченице су просте зависне реченице унутар сложених које казују време вршења радње исказане главном (вишом) реченицом.

По својој основној функцији су прилошкоодредбене: у вишој реченици имају функцију **одредбе за време** (долазе на питање *Каг?*).

Уочавање везника у примерима реченица:

КАД – Вук је приметио **кад** је Црвенкапа ушла у шуму.

ДОК – Црвенкапа се радовала **док** је ишла ка баки.

ЧИМ – Вук је легао у кревет **чим** је појео баку.

КАКО – **Како** вук леже, Црвенкапа уђе у кућу.

ПОШТО – Обрадова се вук **пошто** Црвенкапа седе.

ТЕК – Црвенкапа се уплаши **тек кад** вук скочи.

Обележје ових реченица најчешће су везници: **кад, док, чим, како, пошто, тек** и везнички спој **пре него што**.

Напредни ниво

Употреба везника зависи од односа главне (више) и зависне реченице:

1. радња зависне реченице дешава се истовремено са радњом главне и тада се користе везници: **КАД, ДОК, ДОКЛЕ, КАКО, ОТКАД;**
2. радња главне реченице врши се пре радње зависне реченице и тада се користе везници: **ДОКЛЕ, ДОК, ПОШТО, ПРЕ НЕГО, ПРЕ НО ШТО...;**
3. радња главне реченице врши се после радње зависне реченице и тада се користе везници: **ПОШТО, ТЕК, ЧИМ, КАКО, КАД...**

Који су од ових односа на снази у реченици, зависи од семантике саме реченице.

Правопис: уочавање инверзије и употреба запете у писању.

Домаћи задатак: у *Грамашници* (46. стр.) и у *Радној свесци* (32. стр.).

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК: Употреба временских реченица у немачком језику

Након што смо пажљиво саслушали како зависна реченица функционише у српском језику, истичемо да и немачки језик познаје употребу ове врсте реченица. На претходним часовима сазнали смо нешто више о временским реченицама (слајд са примерима уз подсећање на то уз које питање се користе, какав је ред речи у реченици, како функционише пример инверзије – замене места главне и зависне реченице).

На немачком језику наставник започиње пример, ученици одговарају:

1. **Wenn** ich Zeit habe, ...
2. Ich fahre nach England, **wenn** ich...
3. **Als** ich 6 Jahre alt war, konnte ich...

У краткој луткарској представи три ученика, користећи лутке као ликове из бајке „Црвенкапа”, изговарају по једну временску реченицу. Остали ученици препознају примере...

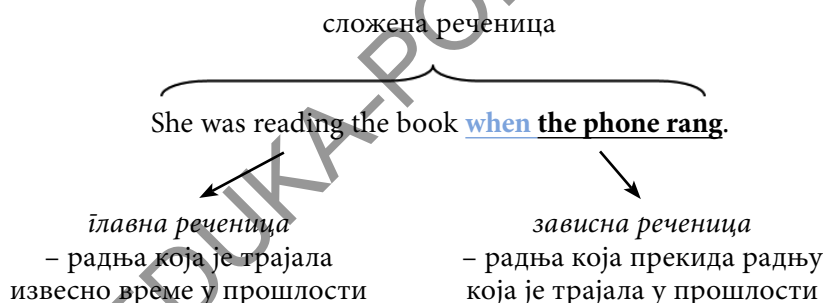
1. **Als Rotkäppchen im Wald war**, hat es mit dem Wolf gesprochen.
(Када је Црвенкапа била у шуми, разговарала је са вуком.)
2. **Wenn Rotkäppchen die Großmutter besucht**, bringt es ihr Kuchen und Wein.
(Када Црвенкапа посећује баку, носи јој колаче и вино.)
3. **Als Rotkäppchen die Großmutter gesehen hat**, war es überrascht.
(Када је Црвенкапа видела баку, била је изненађена.)

Гледамо кратак анимирани филм „Црвенкапа” на немачком (или енглеском) језику у којем ученици уочавају примере временских реченица. Ако време дозволи, могу се погледати обе верзије или се поставља линк ка садржају на Јутјубу како би га ученици могли погледати.

Више о „Црвенкапи” на страни 26. у уџбенику (ученици треба да прочитају код куће).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК: Употреба временских реченица у енглеском језику.

Понављање градива из 6. и 7. разреда. Подсећамо се употребе зависних (временских) реченица у енглеском језику кроз примере:

И даље кроз примере понављамо и подсећамо се кључних речи код овог типа реченица – везника – **When** и **While**.

When the phone rang, she was reading the book.

While she was reading the book, the phone rang.

Овај тип реченица срећемо у свакодневной комуникацији.

Вежба 1

Наставница започиње реченицу, а ученици треба да заврше смишљајући своје одговоре.

We were listening to the teacher **when...** the principal came in.

When we entered the classroom, the teachers... were preparing the presentation.

Осим у свакодневном говору, ове реченице се могу наћи, као што смо данас и видели, и у бајкама.

Вежба 2

Ученици се деле у групе (5–6). У примерима реченица из бајке попуњавају празна поља одговарајућим обликом глагола датих у загради, читају решења. Заједно проверавамо тачност.

- 1 Little Red Riding Hood _____ (enjoy) the beautiful summer day when the big dark shadow _____ (appear).
- 2 The wolf _____ (hurry) to put grandma's nightgown when the Little Red Riding Hood _____ (knock) on grandma's door.
- 3 The wolf _____ (lie) in grandma's bed when Little Red Riding Hood _____ (enter) the room.
- 4 While the woodsmen _____ (chop) the logs, they _____ (hear) a scream.
- 5 While the wolf _____ (drink) water from the river, he _____ (fall) into it.

Решења:

- 1 was enjoying / appeared
- 2 was hurrying / knocked
- 3 was lying / entered
- 4 were chopping / heard
- 5 was drinking / fell

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА: 5

Ученици на наставним листићима подвлаче зависну реченицу, одређују врсту и службу зависне реченице, уочавају везнике.

1. Док је Црвенкапица шетала кроз шуму, наишла је на вука.
2. Црвенкапица је ишла код баке када јој је пришао вук.

Преводе реченице са српског на немачки и на енглески језик, водећи рачуна о томе да при преводу користе временске зависне реченице. Недовршене активности завршавају код куће и проверавају на следећем часу.

Наставнице награђују активности ученика.

Ученици попуњавају упитник задовољства одржаним часом у Google анкети на сајту наставника.

<http://valjinaucionica.weebly.com/viii-3-1091-1-106210561042104510531050104010551040.html>

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Милорад Павић, *Предео сликан чајем*

ОШ „Миливоје Боровић”, Мачкат

Разред: 8.

Тип часа: обрада

Циљеви: – упознавање ученика са биографским подацима аутора;
– књижевнотеоријска анализа прочитаног одломка;
– активно учествовање у осмишљеним активностима;
– развијање навике да се запажања, утисци и закључци доказују на примерима из текста и животне стварности;
– неговање истраживачког духа код ученика на основу текста;
– богаћење језичког израза ученика;
– неговање поштовања према историји, култури и духовном наслеђу српског народа.

Облици рада: фронтални, индивидуални, рад у пару, групни

Наставне методе: монолошка, дијалогска, истраживачка, текстуална, демонстративна, игровна

Наставна средства: вербална, *Читанка* (странице 39 и 42), презентација *Timeline*

Образовни стандарди: СЈ. 1.1.2, СЈ.1.1.7, СЈ. 1.4.5, СЈ. 2.1.1, СЈ. 2.1.2, СЈ. 2.4.7, СЈ.2.4.8, СЈ. 3.4.6, СЈ. 3.4.7.

Корелација: Верска настава, Историја, Географија, Ликовна култура, Информатика

Активности ученика: запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство....

Активности наставника: подстицати ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују...

Литература за ученике:

1. З. Грушановић, З. Несторовић, Читанка *Речи мудрости*, Београд, 2010.

Литература за наставника:

1. Е-припреме ИК *Klett*

2. З. Грушановић, З. Несторовић, Читанка *Речи мудрости*, Београд, 2010.

3. Др Оливера Радловић, *Књижевни појмовник за ученике виших разреда основне школе*, ИК *Едука*, Београд, 2012.

4. Оливера Радуловић, Снежана Костадиновић, Александра Црногорац, *Читанка за српски језик* за осми разред, ИК БИГЗ, Београд, 2014.
5. Вук Алексић, *Насџава српској језика и књижевности у осмом разреду основне школе (џриручник за насџавнике)*, ЗУНС, Београд, 1987.
6. <http://www.khazars.com/recepcija/pavic-i-hiperbeletristika2>
7. <http://www.rastko.rs/rastko/delo/11317>
8. <http://www.politika.rs/scc/clanak/233968/Pavic-u-kucnom-ambijentu>
9. <http://www.khazars.com/biografija-milorad-pavic/pocetak-i-kraj-romana>
10. <http://knjizevnaistorija.rs/editions/150Dragojlovic.pdf>
11. Jelena Marićević, *Barok u beletrističkom opusu Milorada Pavića*, doktorska disertacija, Filozofski fakultet, Novi Sad, 2016.
12. Оливера Радуловић, *Речи са чисџих усана*, Друштво за српски језик и књижевност Србије, Београд, 2007.
13. Љ.Бајић, З. Мркаљ, *Чисџанка за 8. разред основне школе*, ЗУНС, Београд, 2006.
14. Википедија
15. <http://www.doiserbia.nb.rs/img/doi/0352-5732/2014/0352-57321449929R.pdf>
16. <http://www.politika.rs/scc/clanak/239532/Natalijina-ramonda-simbol-Dana-primirja>
17. <http://www.znacenje-imenam.com/vasilisa>
18. <http://www.artnit.net/flora-doma/item/1920-bosiljak-u-srpskoj-narodnoj-tradiciji.html>
19. http://www.svetagora.info/index.php?option=com_content&task=view&id=75&Itemid=35
20. <http://wannabemagazine.com/vino-kap-istorije/>

Истраживачки задаци

*Ученицима су истраживачки задаци подељени неколико дана пре часа.

– Подсети се онога што из историје и географије знаш о Светој Гори. Из овог одломка можеш да сазнаш велики број необичних прича о овој монашкој држави. Пронађи у одломку легенду и мит. Истражи их. (Направите презентацију.)

– Један од централних ликова приче јесте гостионичарева жена. На која митска бића те подсећа? Пронађи њен портрет. О чему она говори главном јунаку приче? Образложи њене ставове. Истражи метафорично значење наслова романа. Како је написан роман? Пронађи симболику вина, рибе, и симболику биљака у имену главног јунака.

(Направи хербаријум користећи програме *PowerPoint online*, *Joomag*)

– Напиши непознате речи (направи сликовни речник). Одреди тему, мотиве, композицију, идеју и поруку приче. Стилске фигуре.

ТОК ЧАСА

- Мотивисање ученика за упознавање са романом.
- Изражајно и истраживачко читање одломка.
- Проверавање доживљаја пробуђених делом.

- Аналитичко-синтетичко проучавање дела.
- Подстицање ученика на самосталне облике рада подстакнуте делом.

🕒 **Уводни део часа** (5 минута)

Активност наставника

*Позивају се ученици да размисле о Светој Гори. Потом наставник најављује обраду романа-укрштених речи и записује на табли:

Предео сликан чајем (одломак), Милорад Павић (1929–2009)

Активност ученика

Ученици гледају, слушају и разговарају о презентацији, коју представља група ученика, о Светој Гори и албуму слика Милорада Павића (биографија).

<https://www.slideshare.net/tatjanakrpovic/sveta-gora-77672037>

<https://www.slideshare.net/tatjanakrpovic/album-77672186>

🕒 **Главни део часа** (35 минута)

Активност наставника

Наставник чита одломак романа ради непосредног доживљаја иако је рекао ученицима да га сами прочитају. Труди се да читање задовољи основне критеријуме интерпретативног читања: правилан изговор гласова и речи. После читања, наставник прави паузу како би се утисци слегли.

Активност ученика

Ученици слушају одломак романа-укрштених речи.

Самостално изражајно читају у себи.

Бележе утиске о делу и гледају презентацију коју представља наставник.

Разговарају о делу, о наслову романа, о симболици имена главних јунака.

Група ученика презентује Сливовни речник (тумачимо непознате и мање познате речи)

<https://www.slideshare.net/tatjanakrpovic/renik-pavi>

Слушају наставника и одговарају на питања. Одређују тему, мотиве, композицију, симболику, идеју и поруку.

Активност наставника

Наставник презентује одломак из романа у облику путовања, рађен у програму *Tripline* <https://www.tripline.net/>

https://www.tripline.net/trip/%22_Predeo_slikan_%C4%8Dajem_%22_Milorad_Pavi%C4%87-67144105464010068868C9FEB277C303#zoom

🕒 **Завршни део часа** (5 минута)

Активност наставника

Наставник поставља питања о сусрету Атанасија Свиlara и монаха и задаје ученицима домаћи задатак: говорну вежбу, за следећи час.

Активност ученика

Разговарају о врту и о утицају предака на нашу судбину. Интересују се за акростих који је дат у имену главног јунака. Праве белешке о томе како урадити домаћи задатак.

<https://joom.ag/wgiL>

На крају часа ученици цртају две мете и оцењују свој рад и рад наставника.

Ученици са наставником имају контакт и могу постављати питања, слати радове и решавати квизове путем виртуелне учионице <https://www.edmodo.com/home#/group?id=2544159> и блога *Осмаци*.

<https://osmaci.wikispaces.com/Milorad+Pavi%C4%87>

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у. *Хербаријум Ајанасија Свилара* може се прелистати на <https://joom.ag/wgiL>

EDUKA-PORTAL

Драгана Стевановић (Српски језик), Снежана Ивановић (Музичка култура) и Стефан Пешић (Верска настава)

Бадњи дан и Божић

ОШ „Милић Ракић Мирко”, Прокупље

Разред: осми

Тип часа: утврђивање

Циљеви часа:

Општи: Утврђивање знања о овим значајним празницима; слушање и певање песмица о Бадњем дану и Божићу, драматизација обичаја везаних за овај празник; развијање интересовања ученика за поштовање и обележавање верских празника.

Специфични циљеви: Ученици треба да кроз игру асоцијација и квиза примене стечена знања из свакодневног живота и из школе која се односе на Бадњи дан и Божић.

Методе рада: смислено учење, учење откривањем, метода аудио-визуелних радова, самосталан рад ученика, демонстративна метода, истраживачка метода, илустративна метода, вербална метода, метода дискусије

Облици рада: индивидуални облик рада, групни рад, фронтални облик рада

Корелација са другим предметима и активностима:

Информатика, Грађанско васпитање, Историја, Географија.

Наставна средства: рачунар, пројектор, звучници

Простор: Час је планиран и реализован у кабинету за музичку културу.

Новина: Час је реализован као угледни час коме су присуствовали и наставници који предају друге предмете, као и учитељи који су у завршном делу часа имали могућност да пишу здравицу. Ученици су учествовали у квизу тако што су одговарали дајући примере из живота. У драматизацију појединих обичаја били су укључени и родитељи, а на крају часа су сви добили награду: воће. Били су укључени сви ученици, без обзира на успех у школи.

Организација часа

Планиран садржај рада	Активност наставника	Активност ученика	Планирано време	Методе и облик рада	Начин праћења ученика	Очекивани ефекти
Представљање циља часа кроз игру асоцијације	Отвара поља и усмерава кроз разговор	Погађају тачна решења	10 минута	дијал., демон., слушање, фронт. рад, индивид.	Праћење невербалних и вербалних знакова пажње	Ученици дају тачан одговор, асоцијација
Представљање игре кроз презентацију – квиз	Покреће презентацију, бира два ученика за водитеље	Одговарају на питања, певају песме, глуме, учествују у квизу	30 минута	дијал., демон., слушање, фронт. рад, индивид.	Праћење невербалних и вербалних знакова пажње	Ученици одговарају на питања; глуме, певају песме
Гледање филма, писање здравице, ломљење чеснице	Покреће филм, даје задатке колегама	Гледају филм и учествују у ломљењу чеснице	5 минута	дијал., демон., слушање, фронт. рад, индивид.	Праћење невербалних и вербалних знакова пажње	Ученици гледају филм и учествују у активности-ма

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Марија Петровић

Народна песма „Почетак буне против дахија”

ОШ „Јован Јовановић Змај”, Алексиначки Рудник

Разред	8.
Датум реализације	

ПРИПРЕМА ЗА ЧАС

Наставна тема	Земља тврда, а небо високо
Тип часа	обрада
Циљ часа	❖ Упознавање ученика са стваралачким радом народних певача као што је Филип Вишњић.❖ Књижевнотеоријско тумачење народне епске песме новијих времена.
Образовни задаци	❖ Понављање градива о народној књижевности.❖ Књижевнотеоријска анализа прочитане епске песме новијих времена.❖ Одређивање друштвеноисторијске окоснице која је значајна за настанак ове песме: Први српски устанак, Сеча кнезова 1804, Илија Бирчанин.❖ Упознавање ученика са вантекстовним елементима значајним за разумевање дела.❖ Тумачење језичко-стилских средстава.
Функционални задаци	❖ Оспособљавање ученика за тумачење епске песме.❖ Подстицање самосталног закључивања код ученика.❖ Навикавање ученика на употребу дигиталне технологије.❖ Оспособљавање ученика да користе веб-алате, апликације и програме ради саме едукације кроз истраживачки рад.❖ Навикавање на коришћење интернета ради сазнавања неких чињеница.❖ Јачање код ученика мотивације за рад.❖ Подстицање код ученика истраживачког духа и буђење радозналости.❖ Оспособљавање ученика да аргументовано износе своје мишљење и бране своје ставове.❖ Развијање способности логичког закључивања код ученика.❖ Оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање поетских садржаја.

Функционални задаци	❖ Навикавање ученика на дубљу анализу догађаја и ситуација. ❖ Оспособљавање ученика за уочавање појединости.
Васпитни задаци	❖ Подстицање ученика на читање уопште. ❖ Развијање и неговање родољубивог осећања, ширење емпатије и јачање поштовања према догађајима из прошлости. ❖ Развијање љубави према предмету. ❖ Неговање патриотизма и величање давно заборављених вредности. ❖ Подсећање на корене и претке. ❖ Неговање поштовања према прошлости свога народа. ❖ Подстицање родољубивих осећања код ученика. ❖ Богађење језичког израза ученика.
Кључни појмови	народна епска песма; епски десетерац; Први српски устанак; Вук Караџић, Филип Вишњић
Образовни стандарди	CJ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство–циљ, узрок–последича и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност). CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму. CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; омерац и десетерац). CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе.* CJ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања. CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело. CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже. CJ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама.* CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе.
Облици рада	фронтални, индивидуални, групни, самостални истраживачки
Наставне методе	дијалогска, истраживачка, текстуална, демонстративна

Наставна средства	<i>Звучна чиианка</i> , временска линија ChronoZoom инсерт из филма, наставни материјал (истраживачки задаци), платформа Office 365, музика из филма, документарна емисија, виртуелни музеј, електронска PowerPoint презентација, изокренута учионица
Место извођења наставе	кабинет за српски језик, учионица „Школе будућности” опремљена таблет рачунарима, пројектором, интерактивном таблом
Корелација	Историја, Музичка култура
Литература и додатни материјал за наставнике	➤ М. Панић-Суреп, <i>Филиј Вишињић</i>, Просвета, Београд, 1967. ➤ Ј. Деретић, <i>Крајка историја српске књижевности</i>, БИГЗ, Београд, 1987. ➤ Н. Милошевић Ђорђевић, Р. Пешић, <i>Народна књижевност</i>, „Вук Караџић”, Београд, 1984.
Литература и додатни материјал за ученике	➤ Милија Николић, <i>Чиианка за осми разред основне школе</i>, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2010. ➤ ChronoZoom временска линија (временлов) http://www.chronozoom.com/marija/tragovimaprvogsrpskogustanka#/tcfef7ded-64a9-4647-86d3-8ed6378bf949/t1c639052-d1da-4e23-b7bc-514b7c40cb48@x=0&y=0&w=1.0301204 ➤ Звучни запис, песму интерпретира Љуба Тадић ➤ https://www.youtube.com/watch?v=QUk3v17kg6s ➤ Музика из филма о Вуку Караџићу ➤ https://www.youtube.com/watch?v=z0sGs38w_sl ➤ Документарни филм ➤ https://www.youtube.com/watch?v=jzmMtPt9uXw ➤ Виртуелни музеј ➤ https://www.youtube.com/watch?v=yuTHAN4vSB8 ➤ Презентација Завода за унапређивање образовања ➤ https://onedrive.live.com/embed?cid=0943E0375CD39203&resid=943E0375CD39203%21403&authkey=A ➤ Квиз Socrative ➤ https://b.socrative.com/teacher/#edit-quiz/27500945 ➤ Office 365 ➤ OnwNote ➤ Изокренута учионица
Напомене	/

ТОК ЧАСА

Уводни део часа (5 минута)	Да би се успешно реализовао час посвећен почетку Првог српског устанка, потребно је направити одговарајућу атмосферу и омогућити ученицима потпун уметнички доживљај песме. Музика из филма о Вуку Караџићу у којој доминирају гусле

	враћа ученике у период када је живео и стварао Вук Стефановић Караџић. Мелодија из филма дочарава период када се развијала народна књижевност, а слике народних певача као даровитих појединаца асоцијативним путем покрећу низ чињеница које ученици већ знају. Након слушања песме, ученици износе своја запажања и утиске.
Главни део часа (30 минута)	Главни део часа замишљен је као путовање кроз време. Временска линија ChronoZoom обједињује све мултимедијалне садржаје који омогућују ученицима упознавање са животом и стваралачким радом Филипа Вишњића. Кроз звучни запис песме коју казује глумац приступа се уметничком доживљају и самој анализи песме уз истицање непознатих речи. Истовремено, временска линија их води у шетњу кроз историјске прилике раног 19. века, дотиче се културних, политичких, друштвених промена у Србији тог времена документујући их сликама, сегментима из докуменарних емисија. Оваквим приступом дочарава се дух времена када је Филип Вишњић живео и стварао. Уз помоћ виртуелног музеја Муселимовог конака у Ваљеву, ученици имају приступ приказу Сече кнезова. Том приликом прави се корелација са другим предметима: Историјом, Географијом, а ученици се подсећају чињеница везаних за Први српски устанак и 1804. годину. Наставник затим ученике дели у четири групе, даје им истраживачке задатке које ће решити уз помоћ таблет рачунара и претраживача. (Уколико група има ученике који прате наставу према ИОП-у, њихов задатак биће да пронађу информације везане за Први српски устанак, Сечу кнезова, дахије, Илију Бирчанина, Карађорђа Петровића.) ❖ Истраживачки задаци ➤ Прва група Ученици имају задатак да размотре историјску основу песме, упореде историјске чињенице са оним датим у песми, али са аспекта дахија који се помињу у песми. ➤ Друга група Ученици имају задатак да ураде замишљен интервју са Карађорђем Петровићем. ➤ Трећа група Ученици треба да протумаче небеске и земаљске знаке приказане у песми. – Од Трипуна до Светога Ђурђа / Сваку ноћцу мјесец се ваташе (Свети Трифун, 14. фебруар; Ђурђевдан, 6. мај) – помрачење Месеца.

	– Од Ђурђева до Дмитрова дана / све барјаци крвави идоше / виш' Србије по небу ведроме (Ђурђевдан, 6. мај; Митровдан, 8. новембар) – комете. – Гром загрми на Светога Саву / усред зиме кад му време није / сину муња на Часне вериге / потресе се земља од истока (Свети Сава, 27. јануар) – неочекивана грмљавина. – Увати се сунце у прољеће, / у прољеће на Светог Трипуна, / један данак три пута се вата, / а три пута игра на истоку (Свети Трифун, 14. фебруар) – помрачење Сунца. И земаљске знаке: – сиромаштво народа, – бахатост дахија, – очекивана одбрана, – сурове турске одлике. ➤ Четврта група Четврта група ученика треба да размотри композицију песме и да се позабави језичко-стилском анализом. (Наставник даје јасна упутства о истраживачким задацима и временски их ограничава на 15 минута да би представници имали времена да презентују оно што су урадили.)
Завршни део часа: (10 минута)	Завршни део часа је замишљен као враћање у садашњост. Ученици самостално долазе до поруке песме. Домаћи задатак Ученицима се путем платформе Microsoft Office 365 и OneNote прослеђују наставничке белешке, линкови, документа која ће им умногоме олакшати разумевање песме. Наставник им шаље и снимљену Изокренуту учионицу која има циљ да наставни садржај упрости и визуелно и аудитивно и омогући им учење код куће не би ли се на следећем часу могли посветити практичној примени наученог. То чине уз помоћ квиза Socrative.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Биљана Комарица (Српски језик), **Драгана Новковић** (Српски језик), **Мирјана Јечменица** (Математика и рачунарство) и **Слободан Делић** (Историја)

Свети Сава и Немањићи

ОШ „Бранко Радичевић”, Прибој

Мотивација

У просторијама наше школе реализован је пројекат, у сарадњи са Канцеларијом за младе у Прибоју, под називом КРЕАТИВНИ КУТАК. Намера нам је била да ученицима пружимо прилику за једну другачију врсту дружења у просторијама школе. Првенствено смо желели да децу склонимо са улице и окупимо их како бисмо порадили на друштвеном нивоу њиховог развоја.

Прве активности спроведене након опремања просторија биле су организација новогодишњег маскенбала, а потом и обележавање школске славе Светог Саве, када смо уприличили шаховски турнир и квиз под називом *Свети Сава и Немањићи*.

Ученици су се посебно заинтересовали за квиз и изразили жељу да сличну форму поновимо и у наредном периоду. Као аутори претходног квиза који смо тимски реализовали, дошли само на идеју да нешто слично поновимо и поводом

Дана науке 7. новембра 2016. године са колегама који су професори математике, физике, хемије, биологије и географије. И овог пута је интересовање било велико.

Позитивни коментари и похвале, како ученика тако и колектива, подстакли су нас да наставимо даље. Првобитну верзију квиза *Свети Сава и Немањићи* надоградили смо и реализовали 26. јануара 2017. године.

Ову, последњу верзију квиза колегинице су реализовале и у редовној настави.

Час број: 72

Област: Књижевност

Наставна јединица: Квиз из културне историје: Србија – земља, живот, народ, обичаји из периода Немањића

Тип часа: систематизација знања

Облик рада: индивидуални

Наставне методе: монолошка, дијалогска и текстовна

Наставна средства: ПП презентација, радни материјал (чек-листе)

Корелација: Историја и Географија

Образовни циљеви: систематизовање знања из градива претходних разреда самосталном ученичком активношћу; обнављање оних програмских садржаја који захтевају изучавање, разумевање и памћење; провера степена разумевања одређених појмова и чињеница.

Васпитни циљеви: стицање свести о важности и вредности знања.

Функционални циљеви: примена стечених знања у другачијим видовима наставе; оспособљавање ученика да језички уобличи своја знања и да их саопште другима и да успешно обављају мисаоне радње док решавају задатке; развијање моћи за запажање и упоређивање, за закључивање и доказивање, за апстракцију и конкретизацију, за анализу и синтезу, за увиђање битних детаља

и узрочно-последичних веза; јачање ученичке радозналости, истраживачког духа и воље.

ЛИТЕРАТУРА ЗА НАСТАВНИКЕ

1. Милија Николић, *Методика наставе српског језика и књижевности*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1999.

2. Наташа Станковић Шошо, *Мали речник књижевних термина за основну школу*, Нови Логос, Београд, 2010.

ЛИТЕРАТУРА ЗА УЧЕНИКЕ

1. Наташа Станковић Шошо, *Умешност речи*, читанка за осми разред основне школе, Нови Логос, Београд, 2010.

2. Наташа Станковић Шошо, Драгана Ђећез Иљукић, Јелена Срдић, Слађана Савовић, Светлана Вулић, *Радна свеска за српски језик за осми разред основне школе*, Нови Логос, Београд, 2010.

3. Марко Шуица, Радивој Радић, *Историја за шести разред основне школе са читанком и радном свеском*, Фреска, Београд, 2010.

Место извођења наставе: кабинет за српски језик

Услови за реализацију часа: рачунар или лаптоп повезан са пројектором

Истраживачки задаци: Ученицима је на претходном часу речено да се припреме за квиз о Србији (земља, живот, народ, обичаји) у доба Немањића, који ће решавати у првом делу часа.

ТОК ЧАСА

🕒 Уводни део

Наставник дели ученике у пет група. Предлог је да у групама буду ученици сличних способности. Свака група добија чек-листу коју на крају рада предаје наставнику како бисмо оценили рад групе. Сви чланови групе потписују се на крају листе.

Пре почетка рада дају се инструкције о раду групе. Обавеза је да сваки ученик учествује у раду групе и да се у првом и другом делу квиза одговори доносе једногласно или већином у групи. Наставник прати рад група и одређује време потребно за одговарање на питања.

Након овог појашњења прелази се на презентацију.

🕒 Главни део

У оквиру презентације појављују се питања за која се даје око 20 секунди за одговор у чек-листи. Након сета од два пута по десет питања и попуњавања чек-листа, враћамо се на почетак презентације, а групе размењују чек-листе и једни другима прегледају радове док са наставником истовремено утврђују који су тачни одговори. По завршетку прегледања сабирају се бодови, а две најбоље групе учествују у доигравању кроз асоцијације. Систем бодовања асоцијација је следећи:

колона са 1 отвореним пољем 4 бода;

колона са 2 отворена поља 3 бода;

колона са 3 отворена поља 2 бода;
колона са 4 отворена поља 1 бод;
колона без отворених поља 5 бодова;
коначно решење 5 бодова.
Након асоцијација проглашава се победничка група.

Завршни део часа

Чек-листе се враћају ученицима да на крају листе дају мишљење о оваквом начину рада. На скали од 1 до 5 оцењују овај начин рада.

Пружити прилику ученицима да сами уоче предности и недостатке групног рада.

Запажања наставника: _____

НАПОМЕНА

Прилог се налази на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

Корелативни приступ превенцији вршњачког насиља путем одломка из романа *Очеви и оци* ОШ „Бранко Радичевић”, Нови Београд

Корелативни приступ превенцији вршњачког насиља путем одломка из романа *Очеви и оци*

У припреми се са неколико аспеката осветљава проблем вршњачког насиља: путем обраде на часовима српског језика, енглеског језика и на часовима одељењске заједнице.

Читањем одломка петог поглавља из романа *Очеви и оци* Слободана Селенића започиње се истраживање о утицају енглеске лексике на српски језик и о употреби англицизама на друштвеним мрежама. На часовима одељењске заједнице ученици ће путем драмског приступа, рефератске наставе, предавања, разговора са стручним лицима и родитељима – виртуелни свет књижевности пребацити у учионицу, чиме се очекује емпатија и смањење вршњачких проблема.

Разред: шести

Наставна јединица:

Српски језик: *Очеви и оци*, Слободан Селенић

Енглески језик: Употреба речника и англицизми на друштвеним мрежама

Час одељењске заједнице: Превенција вршњачког насиља

Образовни циљеви часова: анализа одломка из романа *Очеви и оци* Слободана Селенића и уочавање језичко-стилских изражајних средстава на којима почива уметнички свет дела.

Васпитни циљеви часова: богаћење духовног света ученика правим животним ставовима кроз истицање значаја разумевања и поштовања и негативних последица вршњачког насиља.

Функционални циљ часова: оспособљавање ученика за коришћење речника, за истраживања и за статистичку систематизацију података.

Одломак из романа *Очеви и оци* Слободана Селенића обрађује се у шестом разреду. Пета глава романа отвара дискусију о вршњачком насиљу. Могуће је уз помоћ анализе овог одломка водити разговор у више смерова. Како је основна школа васпитно-образовна установа, кренућемо од образовног сегмента обраде ове наставне јединице на часу српског језика, наставити на часовима енглеског језика и завршити на увек актуелним васпитним проблемима у оквиру часова

одељењске заједнице. Како је видљив интердисциплинарни приступ овој области, часове наставници могу реализовати и заједнички уз комбиновање свих делова припреме.

ЧАС СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Корелативним приступом настави српског и енглеског језика, обрадићемо одломак из Читанке, али и важне теме: коришћење речника и англицизми у свакодневном животу и на друштвеним мрежама. У зависности од састава одељења, ученике можемо поделити на парове, групе или дати индивидуалне задатке.

Након интерпретативног читања, разговарам са ученицима о доживљају текста, ликовима и о емпатији.

Локализација текста

Роман говори о Србину који се након Првог светског рата жени Енглескињом Елизабетом. Имају сина Михајла (Мајкла). Желећи да се прилагоди средини у коју је дошла да живи и да помогне сину који трпи одређене облике вршњачког насиља, Елизабета се труди да учи и говори српски језик. У Елизаветином говору се уочава неправилна употреба падежа, мешање неких гласова и необичан редослед реченичних чланова.

Фронталним обликом рада анализирамо одломак. Очекује се да ученици треба да обрате пажњу и да одговоре на следећа питања:

Ко је његов предак у овом одломку? Каква су мајчина осећања и шта утиче на њен однос према сину? Упореди Мајклов лик и ликове дечака. Какве се промене дешавају у приказу Мајкловог лика? Издвој главне мотиве у његовом. Коментариши мотиве према суду у његовом и у животној.

Ученике поделити на групе или на парове.

Задаци

1. Истражи биографију Слободана Селенића и припреми визуелну презентацију о његовом животу.
2. Припреми се да говориш о лицу дечака Мајкла. Сагледај његов лик из различитих углова: какав је у односима према друговима и мајци; какви су други према Мајклу; како га описује писац; које особине исказује кроз поступке; шта сазнајеш о њему кроз његов говор и кроз говор других ликована. У табели сажето прикажи особине, где се те особине уочавају и свој коментар. Нацртај и празну колону у коју ће други уписивати своје коментаре.
3. Напиши састав са темом „Да сам Мајкл”.
4. Напиши састав са темом „Ја сам Мајкл”; замисли кроз које ситуације пролази и како их доживљава водећи рачуна о томе да искажеш најдубље емоције које доминирају у приказивању овог јунака. Користи „ја-говор”.

ЧАС ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Мајклова мајка Елизабета је Енглескиња и у свом речнику има много англицизама. Наставник енглеског разговара са ученицима о учењу српског језика као страног и о препрекама у учењу. Уводни разговор ће бити мотивација за истраживање о присуству англицизама у српском језику у области друштвених

мрежа. Ученицима је неопходно дати јасна упутства за рад која се односе на правилну употребу речника, али и на поделе у реализацији истраживања. Направити станицу на некој друштвеној мрежи путем које ће ученици сарађивати и где ће материјал бити доступан свима.

ЧАС ОДЕЉЕЊСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

За реализацију предвидети три часа.

Ученике поделити на групе.

Задаци

1. група: Осмислите одломак или део одломка из Читанке и преобликујте га у дијалошку форму погодну за сценско извођење. Спремите се да другим групама опишете процес преобликовања текста, испричате на шта сте обратили пажњу док сте радили и на какве сте потешкоће наилазили.
2. група: Поделите улоге, одредите редитеља и спремите се да одглумите сценски приказ одломка из Селенићевог романа. Забележите како је текао процес поставке комада на сцену.
3. група: Критички пратите рад обе групе и спремите се да коментаришете како сте доживели представу коју су извели ваши другари.

Задатак за све групе

Кроз драмску форму прикажи догађај који доживљаваш као вршњачко насиље. Припреми се да са члановима других група разговараш о вршњачком проблему и о могућим решењима.

Наставак реализације теме односи се на правни угао указивања на вршњачко насиље.

Трећи час одељењске заједнице могуће је реализовати на више начина:

1. Час може одржати школски полицајац, инспектор обучен за превентивни рад са малолетницима или социјални радник.
2. Час је могуће да припреми неколико ученика уз сарадњу са секретаром школе.
3. Часу може присуствовати неколико родитеља који ће из различитих углова причати о вршњачком насиљу.

Напомена

Могу се комбиновати све три идеје, али је у оба случаја неопходно планирати све кораке и дати конкретна упутства актерима процеса.

Очекује се да ће ученици после реализације ових часова пажљивије комуницирати међусобно. Кроз различите фазе обраде теме сазнаће да су физичко и психолошко насиље неодвојиви и повезани. У складу с тим, можемо их подсећати на рад на овим часовима. С обзиром на то да је вршњачко насиље на овај начин сагледано из различитих углова, темељно је разрађена тема и очекује се смањење васпитних проблема у одељењу. Може се отворити и тема дигиталног насиља и нова могућност наставка обраде кроз корелацију са наставом информатике.

Литература

Вучковић, М. (1994). *Драмско дело у настави књижевности и језика*. Београд: Просвета.

Гордон, Т. (2003). *Како бити усјешан наставник*. Београд : Креативни центар.

Маринковић, С. (2000). *Методика креативне наставе српској језика и књижевности*. Београд : Креативни центар.

Мркаљ, З. (2010). *Читанка за 8. разред основне школе*. Београд : Завод за уџбенике и наставна средства.

Поповић, Љ. (1991). *Грамматика енглеској језика са вежбањима*. Београд : Завод за уџбенике и наставна средства.

Станковић Шошо, Н. (2010). *Умјеност речи – читанка за 8. разред основне школе*. Београд : Логос.

EDUKA-PORTAL

Правописно путовање

ОШ „Синиша Јанић”, Власотинце

Разред: седми

Наставна јединица: Правописно путовање

Тип часа: утврђивање градива

Облик рада: фронтални, групни, индивидуални

Кључне речи: правопис, велико слово, знаци интерпункције, бројеви (писање), гласовне промене (писање)

Наставне методе: рад на тексту, уочавање грешака, учење путем открића, кооперативно учење у групама ученика, међувршњачка едукација

Наставна средства: наставни листићи, ПП презентација, видео-бим и рачунар, флип чарт

Корелација: Информатика, Историја, Географија; унутарпредметна корелација – област језика и граматике (знање о гласовним променама и врстама речи из претходних разреда); књижевност

Циљеви часа

Образовни циљеви: ученици утврђују знања из области правописа; опи-смењавање ученика на темељима ортографских стандарда српског књижевног језика; развијање критичког мишљења; усвајање наученог градива.

Васпитни циљеви: развијање и неговање језичке културе и писмености; развијање смисла и способности за правилно писмено изражавање.

Функционални циљеви: стицање способности, умења и искустава који се могу применити у непосредној животној пракси; оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе; развијање моћи запажања и упоређивања, закључивања и доказивања, анализе и синтезе; појачавање радозналости и истраживачког духа.

Образовни стандарди

СЈ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем).

СЈ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у јед-ноставним примерима.

СЈ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева.

СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму.

Литература за наставнике

1. Митар Пешикан, Мато Пижурица, Јован Јерковић, *Правопис српскога језика* (измењено и допуњено издање), Матица српска, Нови Сад, 2010.

2. Милија Николић, *Методика наставе српској језика и књижевности*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1992.
3. Симеон Маринковић, *Методика креативне наставе српској језика и књижевности*, Креативни центар, Београд, 1995.
4. Катарина Стојановић, *Анејдоше о српским јесницима*, Граматик, Београд, 2009.

Литература за ученике

1. Слађана Савовић, Јелена Срдић, Драгана Ђећез Иљукић, *Дар речи*, грамика за седми разред основне школе, Нови Логос, Београд, 2012.

ТОК ЧАСА

🕒 Уводни део часа (5 минута)

Наставник истиче циљ часа: обнављање и утврђивање градива из области правописа обрађеног у седмом али и у претходним разредима: велико слово, правилна употреба знака интерпункције, правила у вези са писањем бројева као и правила у вези са писањем гласовних промена.

Наставник истиче да се са правописном нормом сусрећемо свакодневно и онда када радимо градиво из језика и онда када обрађујемо лектуру, али и на часовима географије, историје као и у електронској преписци, на интернету, мобилном телефону...

Кроз правописно путовање обновимо и утврдити шта смо досад научили и шта користимо из правописне норме.

Правописно путовање организовано је кроз пет станица које се зову: 1. Велико слово; 2. Тачка и запета; 3. Остали знаци интерпункције; 4. Писање бројева и 5. Правила о писању гласовних промена.

Свака станица има свога домаћина и изненађење за ученике биће то што су у улози домаћина представници других одељења. Домаћини су најбољи ученици седмог разреда који се такмиче из области српског језика и језичке културе и годинама похађају часове додатне наставе.

Улога домаћина је да кроз тематику сваке станице проведу једну по једну групу ученика, помажући им да кроз уочавање грешака на задатим вежбама из наставних листића обнове и утврде одговарајућа ортографска правила о великом слову, о правилној употреби интерпункцијских знакова, о писању бројева као и правила о писању гласовних промена.

Следећи корак јесте подела ученика у пет група. Наставник формира пет хетерогених група поделом стикера у боји.

Свака група упућује се на почетну станицу.

🕒 Главни део часа (25 + 10)

Групе ученика истовремено приступају (свака на својој почетној станици) изради првог сета задатака које је претходно припремио наставник водећи рачуна о томе да задаци буду прилагођени групном раду као и плану и програму.

Све групе кретаће се на свом правописном путовању и проћи ће све станице и исте задатке.

Прва група почиње са сетом задатака којим је обухваћено велико слово (**Прилог 1**).

Друга група почиње са сетом задатака којим је обухваћено писање тачке и запете (**Прилог 2**).

Трећа група почиње са сетом задатака којим је обухваћено писање осталих знакова интерпункције (**Прилог 3**).

Четврта група почиње са сетом задатака којим је обухваћено писање бројева (**Прилог 4**).

Пета група почиње са сетом задатака којим је обухваћено правилно писање гласовних промена (**Прилог 5**).

За рад на сваком сету предвиђено је пет минута, након чега се ученици упућују на следећу станицу.

Док траје правописно путовање, наставник прикупља урађен материјал за сваку групу са сваке станице како би након извршеног прегледања и бодовања могао да прогласи најбоље познаваоце правописне норме. Победничка група добиће ваучер за посету Музеју (у сарадњи са Музејом).

По завршетку правописног путовања, домаћини на станицама ученицима показују њихове задатке и помоћу ПП презентације објашњавају исправно уређену вежбу, а након тога дају још један осврт на део правописне норме који је обрађен на њиховој станици.

Домаћини су на часовима додатне наставе са наставником припремили ПП презентације које ће свако од ученика добити имејлом како би могли да их користе као правописне подсетнике у сваком тренутку. (Ову најаву дају сами домаћини.)

Завршни део часа (5 минута)

Наставник пита ученике да ли има нејасноћа у вези са правописним правилима о којима је било речи и даје објашњења.

Наставник издваја једну најфреквентнију грешку и још једном истиче колико је важно да се у свакој преписци држимо правописне норме.

Наставник проглашава групу најбољих путника са овог правописног путовања уручујући им (за ученике је то фактор изненађења) ваучере за посету Музеју.

Припадници групе која се најслабије показала на овом правописном путовању упућују се на допунски рад.

Евалуација часа

На самом крају часа ученици изражавају задовољство или незадовољство овако реализованим часом цртањем одговарајућег „смајлија” на претходно добијеним стикерима које лепе на флип чарт табли. (Прилог: фотографије са одржаног часа.)

НАПОМЕНА

Прилози и презентације налазе се на ЦД-у.

Житије Ајдук Вељка Пејровића Вука Стефановића Караџића

ОШ „Душан Јерковић”, Рума

Тип часа: обрада

Циљ часа: анализа прочитаног одломка и тумачење портрета главног јунака.

Образовни задаци:

- читање, доживљавање, разумевање и тумачење прочитаног одломка;
- анализа лика главног јунака (физичке и карактерне особине);
- усвајање и коришћење књижевнотеоријских појмова.

Функционални задаци:

- оспособљавање ученика за разумевање и доживљавање прочитаног дела;
- активно учествовање у тумачењу поступака јунака;
- усвајање и примењивање појмова: житије, биографија, портрет и уметничка (ауторска) проза;
- развијање истраживачког духа ученика;
- подстицање ученика на групни рад и сарадњу, вршњачко учење;
- развијање креативности код ученика;
- развијање критичког мишљења.

Васпитни задаци:

- оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање књижевног текста;
- стварање литерарног и јачање језичког сензибилитета ученика;
- развијање патриотизма, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности.

Кључни појмови: житије, биографија, портрет, уметничка (ауторска) проза; уметнички портрет

Образовни стандарди: СЈ.1.1.1; СЈ.1.1.5; СЈ. 1.2.4; СЈ.1.3.15; СЈ. 1.4.1; СЈ.1.4.7; СЈ.1.4.8; СЈ.2.1.1; СЈ.2.4.1; СЈ.2.4.2; СЈ.3.4.6; СЈ.3.4.7; СЈ.3.4.8.

Облици рада: комбиновани (рад у пару, фронтални, индивидуални, групни)

Наставне методе: комбинована (вербално-текстуална, истраживачка, решавање проблема)

Наставна средства: текстуална, аудио-визуелна, дигитална учионица (интернет), техничко-помоћна

Корелација: Историја, Географија, Ликовна култура, Музичка култура, Информатика

Литература

• М. Николић, *Методика наставе српској језика*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

- З. Мркаљ, *Наставна теорија и пракса 1*, Издавачка кућа Klett, Београд, 2008.
- Др С. Величковић, *Књижевности у основној школи, њени разред*, Ниш, 1999.
- Милија Николић, *Методика наставе српског језика и књижевности*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1992.
- Миодраг Павловић, *Припремање наставника и ученика за тумачење књижевних дела*, Београд, 2008.
- Миодраг Поповић, *Романтизам I*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1985.

Напомене

Како се ради о ученицима петог разреда, групни рад ограничавам на кратке временске периоде, а задаци су јасни и једноставни. Групе добијају исте задатке јер тако се развија способност да ученици пажљиво слушају друге и да уче једни од других. Комбинација различитих облика рада одржава динамику, али и учи ученике дисциплини унутар групе.

II Истраживачки задаци

Ученици су добили задатак да прочитају одломак из *Чийанке* и да истраже и објасне непознате речи (**Наставни листић број 1**). Овај задатак ученици раде у пару.

III Организација часа

🕒 Уводни део часа (10 минута)

Позивам ученике да обиђемо Галерију. Док је разгледамо, ученици препознају јунаке и личности из наше историје, културе, науке и уметности. За поједине слике дајем додатна објашњења (Вук Караџић, Ахил, Милош Обилић, Карађорђе...) http://www.classtools.net/3D/201703_g9widB

У разговору ученици примећују да су на сликама и фотографијама портрети. Објашњавамо појам портрета, разлике између портрета у ликовној уметности и књижевности. Ученици дефинишу појам.

🕒 Главни део часа (25 минута)

Сређујемо утиске о прочитаном одломку из *Чийанке*. Анализирамо непознате речи (**Наставни листић број 1**) које су ученици самостално истраживали. Ученици примећују да се и у *Чийанци* налази слика Хајдук Вељка коју смо видели у Галерији.

Враћамо се пред фотографију у Галерији на којој је млад човек у токама. У *Чийанци* се налази ова слика коју често срећемо као илустрацију за причу о животу и делу Хајдук Вељка, а негде можемо прочитати да је он на њој. Међутим, у питању је велика заблуда. Ова фотографија настала је после Вељкове смрти. Са жељом да овековечи изглед Хајдук Вељка Петровића, Анастас Јовановић је 1851. године снимео његовог рођака за кога су сви тврдили да је *иљунуши* јунак из Тимочке крајине.

Рад у групама. Упутства су иста за све групе.

1. Опишимо овог младог човека са фотографије. Уочимо детаље.
2. Какво му је држање, стас?
3. Нађимо што више епитета и попунимо први део табеле. Неколико поља је попуњено (**Наставни листић број 2**).

После предвиђеног времена ученици читају одговоре, упоређујемо их, истичемо интересантне и необичне епитете.

Затим дајем упутства за попуњавање другог дела табеле. Ученици проналазе и подвлаче у *Чишњаници* део у коме Вук Караџић описује хајдука. Попуњавају табелу. Прва колона је попуњена (**Наставни листић број 2**).

Проверавам урађени задатак (фронтално) користећи презентацију. Ученици примећују да је опис упечатљив јер је Вук познавао и поштовао хајдука.

Користећи слагалицу, која се налази у оквиру презентације, проверавам колико су ученици разумели прочитано, одређујемо време, проналазимо Неготин на географској карти, учимо и сазнајемо...

Рад у групама. Дајем упутства. Наглашавам да ћемо кроз речи Вељкових пријатеља и *нејријашеља*, али и самог Вељка, уочити особине којима можемо употпунити портрет. Ученици особине разврстају на позитивне и негативне. Уколико не могу да се одлуче, користе посебну колону.

Прва и шеста група:

1. Подвуците у *Чишњаници* речи Хајдук Вељка.
2. Размислите о начину на који Вељко износи своје мишљење. Шта је мислио о старешинама? Како је гледао на *војводице*?
3. Које Вељкове особине можемо издвојити читајући његове речи? Упишите их у табелу.

Друга и пета група:

1. Подвуците у *Чишњаници* речи Младена Миловановића.
2. Размислите у каквим су односима били Младен и Хајдук Вељко.
3. О којим особинама Хајдук Вељка сазнајемо из Младенових речи? Упишите их у табелу.

Трећа и четврта група:

1. Подвуците део текста у коме Вук Караџић износи своје мишљење о хајдуку.
2. Зашто га Вук пореди са Ахилом и Милошем Обилићем?
3. Које особине можемо издвојити? Упишите их у табелу.

Читамо ученичке одговоре, анализирамо их и правимо коначну табелу.

Разговарамо о Вељковој смрти и о његовим последњим речима. Гледамо одломак из серије, а затим упоређујемо прочитано и одгледано.

Ученици раде индивидуално на наставним листићима (**Наставни листић број 3**). Наглашавам да не постоји тачан одговор. После предвиђеног времена читамо одговоре.

У школске свеске и на таблу исписујемо основне податке са овог часа. Ученици објашњавају појам житија дајући објашњење зашто је овај појам,

а не појам биографија, у наслову. Одређују књижевни род и врсту, идеју и кључне речи.

🕒 **Завршни део часа** (5–10 минута)

Понављам закључак до којег су ученици дошли раније; најбоље описујемо личности које добро познајемо, које су нам драге, које волимо. Ученици указују на важност сагледавања једне личности из различитих углова и њених „добрих и лоших особина” да би портрет био потпун и оригиналан.

Дајем упутства за израду домаћег задатка (Портрет драге особе). Ученицима причам о жени коју је Вељко волео, Чучук Стани.

Гледамо филм.

(Део презентације)

НАПОМЕНА

Прилози – наставни листићи и презентација – налазе се на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

Акцент

ОШ „Мића Станојловић”, Коцељева

ПОДАЦИ О ЧАСУ

Наставна тема	У завичају – међу својима
Наставна јединица	ГраMATика: Акцент
Тип часа	утврђивање
Циљ часа	• понављање и утврђивање градива о акценту из петог разреда;• проширивање наученог градива о акценту.
Образовни задаци	• подсећање на значење појма акцент;• обнављање знања о акцентима које је усвојено у петом разреду;• изговарање задате речи и уочавање акцента;• разликовање наглашеног слога у речи;• уочавање у којим се речима налази дуг, а у којим кратки акцент (тј. разликовање акцената по квантитету);• примењивање знања на конкретним примерима и задацима.
Функционални задаци	• упознавање језичких појава и појмова;• описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;• овладавање нормативном граматицом;• обнављање и увежбавање обрађених садржаја о акцентима у српском књижевном језику;• оспособљавање за успешно служење књижевним језицом у свим његовим видовима.
Васпитни задаци	• развијање љубави према матерњем језику;• подстицање радозналости код ученика за откривање језичких законитости, важних за свакодневне прилике.
Кључни појмови	акцент (нагласак)
Образовни стандарди	• СЈ.1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације.*• СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима.• СЈ.2.3.1. одређује место акцента у речи; зна основна правила акценатске норме.

Облици рада	фронтални, индивидуални, групни
Наставне методе	дијалошка, истраживачка, текстуална
Наставна средства	вербална, наставни листови – картончићи, ПП презентација, пано са правилима за акцентовање речи, креде у боји...
Место извођења наставе	кабинет за Српски језик
Корелација	Музичка култура, Географија, Ликовна култура
Литература и додатни материјал за наставнике	• М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i>, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. • С. Маринковић, <i>Методика креативне наставе српског језика и књижевности</i>, Креативни центар, Београд, 1994. • Ж. Станојчић, Љ. Поповић, <i>Грамађика српског језика</i>, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. • В. Ломпар, Ј. Живановић, Н. Кљајић, М. Марковић, Б. Никић, С. Чорболоковић, <i>Асоцијације у настави српског језика и књижевности</i>, Издавачка кућа Klett, Београд, 2014. • М. Шипка <i>Занимљива грамађика</i>, Прометеј, Нови Сад, 2009.
Напомене	Ученици ће, путем занимљивих језичких игара, на овом часу не само утврдити градиво обрађено у петом разреду, већ ће стечено знање примењивати у пракси (означавањем акцената на једнословним речима, препознавањем правила акцентовања, интересовати се да разликују квантитет и квалитет акцента у вишесловним речима) и обнављати градиво из других области и наставних предмета.

ТОК ЧАСА

Уводни део часа (8 минута)	На основу асоцијације понављамо градиво о акценту.			
	А	Б	В	Г
	дуж	информација	гром	насеље
	тачка	жеља	струја	болно
	центар	зависна	срце	под сунцем
	троугао	уметнута	топлота	прилог
	тежиште	реченица	удар	место
	а к ц е н а т			
Коначно решење се повезује са решењем колона, а затим се обнавља градиво о акцентима обрађено у петом разреду и то: шта је				

	акценат (дефиниција акцента), синоним за акценат, тон и дужина акцента, графичке ознаке акцента, наглашени слог у речи, као и правила акцентовања. На табли исписујем речи: <i>мајка, сунце, рука и зарђаићи</i> у којима ученици уочавају који је слог акцентован, а у реченици: <u>Скуп</u> задругара је био <u>скуп</u>, одређују врсту подвучених речи и дужину акцента тих речи. Након ове активности, и најаве часа, ученици (који су на претходном часу подељени у четири хетерогене групе) фронтално решавају ребус (чије је решење – нагласак) и под слоганом: <i>Нейравилно изјоворена реч је као лоше одсвирана ноша</i>, кроз језичке игре, групно раде задатке, а појединачно (по потреби) објашњавају и тако утврђују градиво о акцентима.
Главни део часа (27 минута)	Записујемо у школским свескама и на табли наслов наставне јединице: Акценат ❖ 1. игра: <i>Сујројносћи се йривлаче</i> Ученици решавају следеће задатке: Поред придева напишите његов антоним (придев супротног значења). Одредите који је глас акцентован. Одредите квантитет акцента. Покушајте да акцентујете дати придев. Наведите асоцијацију на задати пример (нпр. брз – зец). Ученици из других група могу објаснити, нпр. зашто је баш наведени акценат на том слогу (у придеву <i>йрљав</i> на р), а не на неком другом и сл. 1. група: празан _____ ; прав _____ 2. група: вредан _____ ; млад _____ 3. група: срећан _____ ; спор _____ 4. група: прљав _____ ; сув _____ ❖ 2. игра: <i>Акценйовањем до значења речи</i> Изговарајући дате речи, ученици ће уочити како се уноси разлика у значење речи, разумеће ту разлику и објаснити је. Акцентујте речи и истакните правило акцентовања које сте уочили: 1. група: лук (поврће) и лук (део опреме); 2. група: град (непогода) и град (насељено место); 3. група: млада (невеста) и млада (придев); 4. група: суза (именица) и Суза (женско име). Дату реч акцентујте на два начина, па објасните значење акцентованих речи: 1. група: купити 2. група: Зора 3. група: машина 4. група: коса

❖ **3. игра:** *Занимљива географија*

Датим примерима се дописују гласови који недостају, изговара се име града, а затим се акцентује реч (чиме се потврђује неко од правила акцентовања):

1. група: Б _ _ ; Н _ _
2. група: Б _ _ ; _ _ ђ _ ц
3. група: К _ _ _ љ _ _ _ ; _ ђ
4. група: _ _ љ _ _ о ; Б _ _

❖ **4. игра:** *Прејознај ме и ойиши*

На слици су две женске и две мушке особе чије карактеристике ученици треба да повежу са особом којој оне припадају, а затим, уколико су речи акцентоване, да прочитају акценат који се налази на речи.

1. и 3. група: Које особине карактеришу Чупу, а које Босу?
2. и 4. група: Које особине има Коле, а које Бркоје?

❖ **5. игра:** *У царс̄т̄ву живо̄ӣш̄ња*

У овом задатку ученицима је примарни задатак да разликују акценат по квантитету, тј. да у речима које означавају животиње уоче дуг и кратак акценат:

1. и 3. група: Осмислите реченицу у којој ћете употребити именице *мачак, мачка* и *миш*, па одредите које именице имају дуг, а које кратак акценат.

2. и 4. група: У реченици *Мачак и мачка јуре миша*, одредите које именице имају дуг, а које кратак акценат.

На основу ових, ученици могу осмислити сличне примере и објаснити их.

❖ **6. игра:** *Чија је воћна сала̄ша (фил, т̄ор̄ӣа) укуснија*

У овом задатку ученици треба да разликују акценат по квалитету, што ће бити добар увод за стицање нових знања о акцентима.

Пред вама су воћкице.Изговорите име сваке и одаберите три које су по некој акценатској карактеристици исте, па од њих направите воћну салату или фил за тарту. Објасните од којег воћа нећете направити тарту.

1. група: јабука, брескве, јагоде, купине;
2. група: трешње, смокве, киви, малине;
3. група: ананас, јагоде, трешње, купине;
4. група: брескве, шљиве, јабука, малине.

**Завршни
део часа**
(10
минута)

Ученици своје утиске о овом часу треба да искажу на оригиналан начин. То може бити: литерарни рад, цртеж, емотикон и слично. Нешто од тога заједно анализирамо.

ДОМАЋИ ЗАДАТАК:

Ученицима се може прочитати део приче из *Занимљиве грамаџике* Милана Шипке „Ко је купио шљиве” (или њој сличних: „Опасан тип”, „Горе горе горе горе”) и на основу тога формулисати домаћи задатак који ће их подстаћи да размишљају о акцентима јер ће следећег часа учити нешто ново о њима.

НАПОМЕНА

Прилог се налази на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

Наставна обрада романа *Мој дека је био ѿрешња* Анђеле Нанети

ОШ „Марија Трандафил”, Ветерник

Разред	VI
Наставна тема	<i>Код куће је најбоље</i> – Логос <i>Хвала сунцу, земљи, ѿрави</i> – Едука
Наставна јединица	Наставна обрада романа <i>Мој дека је био ѿрешња</i> Анђеле Нанети
Редни број часа	/
Временско трајање часа	један школски час (45 минута)
Временска структура часа	Уводни део часа: 7 минута Главни део часа: 32 минута Завршни део часа: 6 минута
Место рада	кабинет за српски језик Предлог: у школском дворишту или оближњем парку, испод трешњиног стабла
Тип часа	обрада новог градива
Облици рада	комбиновање фронталног и индивидуалног рада
Наставне методе	монологска, дијалогска, текст
Наставна средства	Читанка, роман, школске свеске, читалачки дневници, прибор за писање, табла, маркер, сунђер, фотографија Анђеле Нанети
Образовни задаци	♦ упознати ученике са животом и делом Анђеле Нанети;♦ упознати ученике са романом <i>Мој дека је био ѿрешња</i>;♦ проширити знање ученика о књижевнотеоријским појмовима;♦ упутити ученике на могућа компаративна читања са другим књижевним делима исте тематске оријентације;♦ подстицати ученике да самостално читају, доживљавају и тумаче књижевно дело.
Васпитни задаци	♦ развијање љубави према уметности;♦ развијање уметничког укуса;♦ истицање природних и духовних вредности;♦ богаћење стваралачке и репродуктивне маште;♦ стварање читалачких навика.

Функционални (практични) задаци	◆ оспособити ученике за уочавање облика приповедања у књижевном делу; ◆ оспособити ученике за уочавање и препознавање стилских фигура у књижевном делу; ◆ подстицати читалачку радозналост и маштовитост; ◆ побуђивати критички и истраживачки дух ученика; ◆ оспособљавати ученике за разумевање и сазнавање књижевног дела; ◆ оспособљавати ученике за самосталан рад; ◆ развијати код ученика способности за запажање и употређивање, закључивање и доказивање, анализу и синтезу; ◆ развијати способност систематизације знања и примене наученог у свакодневном животу.
Корелација	Биологија: Трешња и заштита животне средине (теоријски део). Сађење саднице трешње у дворишту школе (практични део). Географија: Положај, типови и подела насеља. Ликовна култура: Осликавање стабла трешње кроз сва годишња доба.
Учесници	наставница и ученици
Литература	Извори: 1. Журић, Јелена (2014). <i>Чезнем да ти кажем – чиианка за шестии разред</i>. Едука: Београд. 2. Нанети, Анђела (2015). <i>Мој дека је био ирешња</i>. Креативни центар: Београд. 3. Сувајцић, Бошко, Станковић Шошо, Наташа (2011). <i>Умешносии речи – чиианка за шестии разред основне школе</i>. Логос: Београд. Методичка литература: 1. Илић, Павле (1997). <i>Српски језик и књижевносии у насшавној штеорији и иракси</i>. Прометеј: Нови Сад. 2. Илић, Павле и др. (2007). <i>Крива чииања – комилексан иедаиошки, културиолошки и оишшедрушшивени ироблем</i>. Градска библотека: Нови Сад. 3. Николић, Милија (2006). <i>Мешодика насшаве српској језика и књижевносии</i>. Завод за уџбенике и наставна средства: Београд. 4. Роксандић, Драгутин (1988). <i>Мешодика књижевној одиоја и образовања</i>. Школска књига: Загреб. 5. Џенсен, Ерик (1995). <i>Суиер насшава</i>. Едука: Београд.

🕒 Уводни део часа (7 минута)

Уводни део часа је мотивациони – предвиђен за разговор са ученицима о њиховом односу са бакама и декама: Где живе ваше баке и деке? Колико често их посећујете? Да ли волите да проводите време са њима? Због чега? Чему су вас научили? Шта мислите зашто је важно да деца имају баке и деке? Напослетку, ученици могу да испричају и понеку анегдоту.

Љубав баке и деке је безусловна. За своје унуке увек имају прегршт времена, разумевања и стрпљења. Васпитавају их са осмехом на лицу и без тешких речи. И док са родитељима не иде баш увек све тако лако и једноставно, јер умеју да галаме и прекоревају, бака и дека су ту да утеше, охрабре, дају *vešar* у леђа и скину *zvezde* са неба.

🕒 Главни део часа (32 минута)

Ученици долазе на час припремљени. Оно што је претходило часу јесте читање романа у целости, као и попуњавање читалачког дневника. Наиме, ученици су имали задатак да у свом читалачком дневнику одговоре на следеће захтеве:

Упутство о начину вођења читалачког дневника:

- ◆ наслов књиге и име и презиме аутора;
- ◆ издавач и година издања;
- ◆ број страница;
- ◆ почетак читања и завршетак читања;
- ◆ фотографија и биографија аутора (уз занимљивости из живота/анегдоте);
- ◆ цитат као мото књиге;
- ◆ садржај књиге – мали подсетник;
- ◆ нешто о главним јунацима књиге и о твом омиљеном јунаку;
- ◆ реченице из књиге или неки њени делови које желиш да запамтиш;
- ◆ нове, лепе и необичне речи из књиге;
- ◆ књижевни род и врста;
- ◆ поређење са другим књижевним делима (по теми, лику);
- ◆ зашто ти се књига допала или можда није (издвојити неки догађај или лик);
- ◆ занимљива дешавања у твом животу (граду, земљи и свету) током читања књиге;
- ◆ илустрација или мапа ума за прочитану књигу.

Наставница најављује наставну јединицу – бележи на табли цитат који се налази у читанкама и о ком ће касније дискутовати са ученицима („Чаролија је веровање у себе. Уколико у томе успеш, онда ћеш моћи да оствариш све што зажелиш” – Јохан Волфганг фон Гете), име и презиме ауторке, као и наслов романа. Затим показује ученицима фотографију Анђеле Нанети и бележи појединости из њене биографије.

Анђела Нанети (1942) је савремена италијанска списатељица за децу и младе. Рођена је у Будрију (Болоња),

али већ дуго живи у Пескари. Завршила је Одсек за средњовековну историју и до 1995. године предавала је у гимназијама и истовремено писала за децу. Роман *Мој дека је био ѿрешња*, који је објавила 1998. године, добио је пет значајних италијанских награда, и то од жирија који су сачињавали не само стручњаци за дејчу књижевност, већ и многа деца читаоци. Нека од њених значајних књижевних остварења јесу и: *Смена ѿдишњих доба* (1988), *Посмајрајући сенку* (1990), *Адам и Аделија* (1991), *Мисѿерија остѿрва* (1996), *Анђели* (1999), *Филиј и месец инаѿија* (2000), *Крисѿина Белѿиозо, иѿалијанска ѿринѿеза* (2002), *Очи мора* (2004), *Драѿа Рахела... Драѿи Денисе* (2004).

Наставница затим са ученицима анализира роман и дискутују о њему поста-вљајући им следећа питања:

Шта мислите зашто је Анђела Нанети насловила роман баш тако како јесте – *Мој дека је био ѿрешња*? Како тумачите посвету на почетку романа: „Мојој баки и мом деки и баки и деки моје деце”? Из колико целина се састоји овај роман? (1. Дека Отавијано; 2. Бака Теодолинда; 3. Башта; 4. Трн у срцу; 5. Карневал; 6. Кућа без доја; 7. Фотографије; 8. Трешња.) У каквим је односима дечак Тонино са баком и деком из града, са којима уосталом и живи, а у каквим са баком и деком са села? Можете ли да објасните у чему се огледа разлика? И зашто разлика уопште постоји? Како изгледа живот деке Отавијана и баке Теодолинде? Како Тонино описује свога деку Отавијана? Када је дека Отавијано засадио трешњу? Како ју је назвао? Како Тонино описује своју баку? Зашто је она, како Тонино каже, толико другачија од осталих жена? Како је у роману представљено „одрастање” стабла трешње? Шта је за деку Отавијана значила трешња коју је у младости посадио? На шта га је подсећала? Како се према њој опходио? Колико је за трешњу била везана Тонинова мајка? Како Тонино описује своју баку Теодолинду? Шта је за баку Теодолинду представљао кокошињац? Колико је важна повезаност човека са природом – са биљкама и животињама? Ко је Алфонсина? Како се бака Теодолинда понашала према њој, а како према преосталим животињама? Имате ли ви кућног љубимца? (Ученици треба да кажу која животиња им је кућни љубимац, како се зове, колико пажње јој посвећују и сл.) Колико времена Тонино проводи са својим родитељима? Због чега је битно да родитељи буду присутни и да учествују у одрастању своје деце? Како је Тонино поднео бакину смрт? Како му је дека Отавијано објаснио бакин одлазак? Како је изгледао дека Отавијанов живот без баке? Чему се посветио? Како је изгледала башта коју је обрађивао? Како је дека научио Тонина да послушкује дисање трешње? Зашто је дечак Тонино рекао да је, када је био месец дана код деке, провео најлепше лето у свом животу? Наведите, помоћу грозд-методе, како су дечак и његов дека проводили време. (Тонино и Отавијано на селу – најлепши моменти: шоља са умућеним јајетом, одлазак код Емилија, вожња бициклом и декин ѿеп, пењање на трешњу, река и ватрогасци.) Како изгледају Тонинови први дани у школи? Када су ученици престали да се смеју Тониновим причама? Ученици, затим, треба да опишу изглед Феличеа пред Божић. Треба да га замисле и да покушају да објасне зашто га је дека украсио лампицама. Да ли Тонино престаје да спомиње баку са њеном смрћу? Како тумачите декину реченицу: „Докле год те неко воли, не можеш да умреш”? У шта, тј. у кога се, према Тониновом и декином мишљењу, претвори-

ла бака? У кога ће се претворити дека, а у кога Тонино? Како Тонино тумачи то што дека има трн у срцу? Зашто је одраслима све потребно објашњавати? С обзиром на то да су ученици у ранијим разредима читали *Малої Принца*, могу да направе паралелу – како одрасли, а како деца посматрају свет? Зашто је дека несрећан? Какав допис му је стигао? Ко ће орасположити деку? Како дека, његова кћерка и дечак проводе карневалску ноћ? Зашто Тонино каже да је та ноћ његова последња срећна успомена на деку? Зашто је дека палио ватру око трешње? Шта се десило са деком када је, након времена проведеног у болници, остао у граду? Како је поднео удаљеност од своје куће и свога стабла трешње? Како тумачите декино питање и одговор: „Знаш ли шта се дешава старим стаблима кад их преседе? – Умиру”? Зашто дечак установу у коју је дека отишао назива кућом без боја? Како се завршава роман? С обзиром на то да су, током одговарања на наведена питања, ученици издвојили мотиве, описали композицију романа, те окарактерисали јунаке, даља анализа иде у правцу издвајања најдуховитијих места и спојева комичног и трагичног, као и стилске анализе романа.

🕒 **Завршни део часа** (6 минута)

У завршном делу часа наставница разговара са ученицима о универзалним – људским и породичним – вредностима о којима говори овај роман. Такође, пита их са којим књижевним делима би могли да упореде ово дело и да ли се још неко књижевно дело бави односом дека–унук. Претпоставља се да ће се ученици, поред већ поменутог Егзиперијевог *Малої Принца*, присетити и приповедака Бранка Ђопића обрађених у 5. и 6. разреду – „Поход на мјесец” и „Чудесна справа”. Такође, могуће је направити корелацију и са приповетком „Вањка” Антона Павловича Чехова.

Домаћи задатак

Сваки ученик ће добити папирић са домаћим задатком који ће залепити у свеску. Ученици имају две недеље времена да ураде домаћи задатак. Филм се може наћи на интернету.

ДОМАЋИ ЗАДАТАК

Посетити баку и деку за викенд.

Разговарати са њима; отићи у шетњу; направити заједничку фотографију.

Појести чинијицу трешања.

Сести испод стабла трешње и слушати га како дише.

Засадити биљку по избору.

Написати писмо неком од ликова романа (укључујући, наравно, и Феличеа) или ауторки.

Прочитати још једну књигу Анђеле Ханети.

Погледати филм *Човек који је садио дрвеће*.

Изглед табле

„Чаролија је веровање у себе. Уколико у томе успеш, онда ћеш моћи да оствариш све што зажелиш” – Јохан Волфганг фон Гете

Анђела Нанети – *Мој дека је био њрешња*

- италијанска списатељица (рођена 1942); пише за децу и младе;
- 1998. објавила роман *Мој дека је био њрешња*;
- ликови: Тонино, Феличе, Феличита, Пјеро, Отавијано, Теодоланда, Алфонсина, Луиђи, Антонијета, Флопи;
- приповедање у првом и трећем лицу;
- књижевни род: епика / књижевна врста: роман;
- идеја/порука/мото: „Човек је комплетан и испуњен када у свом животу уради три ствари – када посади дрво, остави потомство и када напише књигу.”

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Иво Андрић, „Аска и вук”

ОШ „Мирко Јовановић”, Крагујевац

Разред: шести

Врста часа: обрада

Облици рада: фронтални, индивидуални, групни

Наставне методе: дијалогска, истраживачка, текстуална, аналитичко-синтетичка

Наставна средства: аудио-запис, картице за поделу на групе, картице са задацима, свеске, читанке и друге књиге (додатна литература), стрипови

Корелација: Музичка култура, Ликовна култура

Литература и додатни материјал за наставнике:

1. М. Николић, *Методика наставе српског језика*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
2. С. Маринковић, *Методика креативне наставе српског језика и књижевности*, Креативни центар, Београд, 1994.
3. Мркаљ, *Наставна теорија и пракса 2*, Издавачка кућа Klett, Београд, 2010.
4. М. Андрић, *Методички прилази књижевноуметничком делу*, књига друга, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2002.
5. Афонс Доде, *Писмо из мој млина*, „Веселин Маслеша”, Сарајево, 1990.

Литература и додатни материјал за ученике:

1. Читанка
2. Афонс Доде, *Писмо из мој млина*, „Веселин Маслеша”, Сарајево, 1990.
3. Др Оливера Радудовић, *Књижевни појмовник за ученике виших разреда основне школе*, Едука, Београд, 2013.

Циљеви часа

Образовни циљеви: обнављање знања о драмској композицији и етапама драмске радње; упознавање ученика са појмовима епилог и антиподи; разумевање, доживљавање, тумачење и откривање симболике приповетке; анализа ликовна; подстицање на размишљања о уметности и судбини уметника.

Функционални циљеви: подстицање радозналости, креативности и машовитости; побудивње критичког и истраживачког духа ученика; навикавати ученике на групни рад и уважавање туђег мишљења; оспособљавати ученике да исправно језички уобличе своја мишљења и запажања и да критички сагледавају и вреднују изражавање других; развијати код ученика способности за запажање и упоређивање, закључивање и доказивање, анализу и синтезу.

Васпитни циљеви: неговање и развијање љубави према књижевности и другим врстама уметности; стварање читалачких навика; подстицање ученика на испољавање врлина и позитивних емоција.

Истраживачки задаци: Сви ученици као задатак добијају да прочитају приповетку Иве Андрића „Аска и вук”, басну „Курјак и јагње”, приповетку Алфонса Додеа „Коза господина Сегуина”, повест о Шехерезади (из збирке прича *Хиљаду и једна ноћ*) и да ураде истраживачке задатке (Прилог бр. 1).

ТОК ЧАСА

🕒 Уводни део

Невидљива Аска – игра

Доброволац (вук) излази из учионице. Група бира једног ученика који ће бити невидљиви диригент (Аска). Вук у улози детектива улази у учионицу. Ученици уз музику (Петар Иљич Чајковски, *Лабудово језеро*) шетају по простору и штите свог диригента. Диригент показује разне покрете које остали понављају, али тако да детектив не види. Детектив пажљиво посматра и има само два покушаја да открије невидљивог диригента (Аску).

Шта знате о Иви Андрићу?

Ученик костимиран у Иву Андрића замишљено гледа кроз прозор. На знак наставника, у првом лицу започиње Андрићеву биографију тако што је прекида, а ученик кога дотакне довршава реченицу (Прилог бр. 2).

Књижевна писма

Књижевна писма се користе као психолошка припрема за разговор о осећањима која су у ученицима изазвана током читања дела. Ученици су имали задатак на напишу писмо препоруке пријатељу у коме ће објаснити какав утисак је приповетка оставила на њих, која осећања је побудила и због чега је препоручују за читање. Нису именовали примаоца како се не би десило да неки ученици добију неколико, а неки ниједно писмо. Ученик (Иво Андрић) поделиће сваком ученику по једно писмо. Пошто прочитају писмо које су добили, неколико ученика ће га прочитати осталима.

Домаћи задатак: Напиши коментар на књижевно писмо као одговор пријатељу на примљено писмо.

🕒 Главни део часа

ПОДЕЛА НА ГРУПЕ: Ученици се деле у пет група. Сваки ученик извлачи картицу на којој је појам везан за уметност, Андрића и његово стваралаштво. Задатак ученика је да препознају којој категорији припада појам који су извукли и да нађу остале ученике који имају појмове из исте категорије. Они чине једну групу.

1. **МИСЛИОЦИ** – цитати из лирског записа „Мостови” и приповетке „Аска и вук”
2. **НОБЕЛОВЦИ** – имена познатих нобеловаца (Рабиндранат Тагоре, Иво Андрић, Томас Ман, Херман Хесе, Ернест Хемингвеј, Орхан Памук)

3. **ДЕЛА** – дела Иве Андрића („Мостови”, *На Дрини ћуприја*, „Мост на Жепи”, *Проклећа авлија*, *Травничка хроника*)
4. **УМЕТНИЦИ** – познати уметници (Леонардо да Винчи, Пабло Пикасо, Волфганг Амадеус Моцарт, Маја Михајловна Плисецка, Константин Костјуков, Лудвиг ван Бетовен)
5. **УМЕТНОСТ** – врсте уметности (музика, књижевност, сликарство, позориште, филм, архитектура)

Измешане секвенце

Наставник свакој групи даје коверат у коме се налазе картице са елементима драмске радње. Ученици имају задатак да их сложе исправним редоследом, да их именују и да одреде тему, врсту приповедања (Прилог бр. 3).

Анализа ликова

Техника „оловка у средину”

Сваки ученик на заједничком хамеру записује по једну особину Аске и вука, одлаже оловку и чека да сви из групе напишу по једну особину пре него што поново узме оловку. Ученик не сме ништа рећи или записати док се све оловке не нађу у средини. Када све групе заврше, ученици наизменично по групама излиставају особине, обележавајући оне које је претходник навео како се особине не би понављале и како би пажљиво слушали излагање других група.

АСКА: сироче, лепа, добра, паметна, другачија, особена, неприлагођена, посебна, даровита (талентована), расејана, млада, неискусна, жива, радознала, смела, немирна, неукротива, упорна, одличан ђак, луталица, тврдоглава (својеглава), непослушна, чедна, безазлена, чиста, танка, светла, „лака и покретна као бела врбова маца коју носи ветар”, ћудљива, сањалица, издржљива, волела је да се осамљује, УМЕТНИЦА...

ВУК: лукав, хладан, пословично опрезан, олињалог зеленкастог и смеђег крзна, искежен, подвијеног репа, крволочан, искусан, стар, дрзак, невидљиви и дугогодишњи крвник Аскиног стада, самоуверен, неопрезан...

Коцкарење

Представници група бацањем коцкице добијају један од шест задатака. Коцка има шест поља са конкретним задацима (Прилог бр. 4).

Вођена машта

Напомена: У Прилогу бр. 5 налази се текст и аудио-запис.

Уколико постоји могућност, замрачити учионицу и пустити опуштајућу музику. Замолити ученике да се опусте, да затворе очи и да остану мирни. Скренути им пажњу на то да покушају да створе визију са што више детаља, да их запамте како би их могли преточити у речи и саживети се са ликовима.

Након громогласног АУУУУ! направити дужу паузу како би се осетила тежина. Након паузе замолити ученике да полако отворе очи, да подигну главу и оживе у мислима слику коју су створили.

Ученици се деле у три групе. Свака група добија лист на коме је кратак стрип без текста (на часу ликовног су етапе драмске радње представили кроз стрип). У облачиће уписати текст.

Прва група: размишљања вука од тренутка када је угледао Аску до доласка чобана (користити унутрашњи монолог).

Друга група: дијалог Аске и вука.

Трећа група: Аскин монолог (Аска као Шехерезада).

Завршни део часа

Двоструко вођени дневник – поруке дела

Ученици читају поруке и коментаре (значења) које су записали у свескама.

Утисци о часу

Сваки ученик добија по један стикер на коме ће написати по једну асоцијацију везану за одржани час, а затим га залепити на хамер како би сви могли да виде.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

Конгруенција

ОШ „Петар Лековић”, Пожега

Разред: седми

Тип часа: обрада

Наставне методе: дијалoшка, аналитичко-синтетичка, проблемска, учење кроз игру

Наставна средства: картице са примерима и питањима, наставни листови, припремљени квизови и игре, видео-пројектор, мобилни телефони/рачунари

Циљеви часа

Образовни: стицање знања о конгруенцији и правилима слагања речи у српском језику; обнављање граматичких појмова важних за разумевање теме (граматичке категорије променљивих речи, реченични чланови, глаголски облици).

Васпитни: развијање љубави према матерњем језику и мотивације да се језик проучава и негује; оспособљавање ученика за тимски рад и сарадњу.

Функционални: стицање способности за правилно изражавање; оспособљавање ученика да успешно обављају мисаоне радње: запажање, упоређивање, закључивање, анализу; развијање способности за повезивање наученог са искуствима из свакодневног живота.

Литература

М. Николић, *Методика наставе српског језика и књижевности*, Београд, 1999.

Душка Кликовац, *Грамајика српског језика за основну школу*, Креативни центар, Београд, 2015.

Ј. Журић, Ј. Ангеловски, *Српски језик и језичка култура*, Едука, Београд, 2011.

Иновација и мотивација

Наставна јединица која се обрађује ученицима је најчешће незанимљива и неинспиративна. Динамичним смењивањем активности, увођењем игре и такмичења подстиче се заинтересованост и мотивација ученика. Коришћењем занимљивих примера из ТВ емисије успоставља се веза између обрађиваног градива и искустава из свакодневног живота. Пошто је час замишљен тако да, у складу са принципима проблемске наставе, ученици на основу датих примера самостално изводе закључке и објашњавају граматичке односе, одабран је групни облик рада који обезбеђује ефикаснији рад и вршњачку подршку слабијим ученицима.

🕒 Уводни део часа (5 минута)

Час започиње игром меморије. Ученици, подељени у групе, добијају картице које треба спарити тако да се добију правилне реченице. На картицама су написани делови различитих реченица:

Ученик	уради домаћи.
Сестра	играју кошарку.
Дечаци	је прочитао књигу.
Другарице	је купила новине.
Милице	су закасниле
Дете	је потрчало за лоптом.

Уводна игра се може организовати и уз помоћ рачунара или телефона, при чему ученици могу радити у групама или индивидуално. Прилози за овакав начин рада налазе се на адресама: Игра меморије: <http://LearningApps.org/watch?v=py8h82z9c17> или Игра повезивања парова: <http://LearningApps.org/watch?v=pjnm9vzmj17>

Ученици врло брзо завршавају уводну игру, а затим добијају задатак да објасне на основу чега су повезивали парове. Треба да дођу до закључка да се свака именица *слаже* само са једним од понуђених глагола. Кључна реч коју ученици треба да истакну јесте **слагање**, што и представља тему часа и назив наставне јединице.

🕒 Главни део часа (30 минута)

Наставник истиче наставну јединицу и циљеве часа. Затим пушта инсерт из емисије серијала *Стиранац у Србији* (*Стиранац у Србији, Тамнише Каваша*, РТС 2013): https://youtu.be/kKeExb7O_58

Након гледања инсерта, наставник подстиче ученике да прокоментаришу шта су запазили: шта је странцима тешко у учењу српског језика и које грешке најчешће праве.

Групе затим добијају наставне листове са исписаним примерима и питањима на која треба одговорити. Решавањем задатака ученици самостално долазе до закључка о језичкој појави коју треба да проуче, покушавају да дефинишу правила и да их примене на другим примерима.

Задатак 1: Подвучите речи између којих постоји неслагање. Одредите њихову функцију у реченицама.

Задатак 2: Наведите у којим се граматичким категоријама не слажу подвучене речи.

Примери из емисије:

Ја бих желела да и Срби научи да йрави француско јело. (граматички број)

Ми ћемо сада сецкайи мали коцкице. (граматички род и број)

То је кулинарски њајна. (граматички род)
За жене је њај њосао врло њешко. (граматички род)
Ја сам ишла у најњзнајњију школа у Паризу. (падеж)
Она и ја су се њњзнали у Паризу... (лице)

Задатак 3: Закључите у којим граматичким категоријама се морају слагати субјекат и предикат реченице. У којим се граматичким категоријама морају слагати именица и придев који је одређује?

Након што групе заврше рад, следи провера одговора и објашњење. Очекује се да ученици, одговарајући на задата питања, самостално дођу до дефиниције појма конгруенција. **Конгруенција** је слагање реченичних чланова у граматичким категоријама (лицу, роду, броју, падежу).

Придев и именица морају се слагати у граматичком роду, броју и падежу. **Субјекат и предикат** морају се слагати у лицу, граматичком броју и (код глаголских облика који разликују род) у роду.

Наставник даје додатна објашњења: Граматичке категорије у којима се реченични чланови слажу називају се **конгруентне категорије**.

Реч која контролише слагање у реченици јесте субјекат, а у синтагми именица.

Задатак 4: Одредите граматичке категорије у којима се слажу подвучене речи: *Изнад њланинских врхова њомаљало се злајњно сунце.* (тачан одговор: лице, граматички род, граматички број)

Киша већ данима досадно њада. (тачан одговор: лице и граматички број)

На наведеним примерима објаснити да слагање у роду постоји само код глаголских облика који разликују род, тј. код оних који се граде помоћу радног глаголског придева. Обновити који су то глаголски облици (перфекат, плусквам-перфекат, футур 2, потенцијал).

Након објашњења појма конгруенције следи вежбање које се одвија у већ формираним групама. Решавањем задатака различитих нивоа сложености, поређаних од лакших ка све тежим, ученици утврђују стечена знања и увежбавају и остале граматичке појмове повезане са главном темом.

Задаци за вежбање:

1. Прочитајте реченицу и одговорите на питања: *Са десне сѡране њрочеља, у њродужетѡку крова, на кућу се наслањала коса насѡрешница.*

а) Која реч у реченици контролише слагање? _____ (настрешница)

б) Које речи конгруирају у лицу? _____ (настрешница; се наслањала)

в) Подвуците два пара речи за које је падеж конгруентна категорија. (десне – стране; коса – настрешница)

2. Подвуците све речи које се слажу са именицом *соба*:

Соба њрема воћњаку дила је сеновиѡа, скоро мрачна, обасјана сунцем ѡек крајѡко изјуѡра, увек у некој дубокој ѡиѡини, као да није ѡриѡадала кући, као неки ѡиѡи куѡак ѡек ѡриљубљен уз кућу...

3. У којој реченици граматички род није категорија?

- а) На сујројном зиду, између два ѝрозора, висила је окачена сѝара ѝамбура.
- б) Сасвим у дну дворишѝа дизало се оѝромно сѝабло ораха.
- в) Крушка ће их и у дивљини надживеѝи. (тачан одговор: в)

4. Из реченице: *До улазних вратиа здесна сѝајала је кујасѝа собна ѝећ*, препишите:

- а) део предиката који се са субјектом слаже у лицу _____ (је)
- б) део предиката који се са субјектом слаже у роду _____ (стајала)

5. Упиши у табелу тражене појмове из реченице: *До улазних вратиа здесна сѝајала је кујасѝа собна ѝећ, од набоја, облейљена ѝлевом.*

Реч која контролише слагање	Речи које се слажу у падежу	Реченични члан који се слаже у лицу и роду	Атрибут који не конгруира у падежу
<i>ѝећ</i>	<i>кујасѝа, собна, облейљена</i>	<i>сѝајала је</i>	<i>од набоја</i>

Након што групе заврше задатке, следи провера одговора и евентуална објашњења.

🕒 **Завршни део часа** (10 минута)

За крај часа предвиђена је провера разумевања кључних појмова и завршна систематизација. Припремљен је онлајн квиз у коме се ученици такмиче индивидуално, приступајући му преко својих телефона укуцавањем одговарајућег кода. Квиз функционише тако што се на табли приказују питања, а ученици одабиром одговарајућих поља помоћу телефона процењују тачност понуђених одговора. Треба да за што краће време одговоре на неколико питања. (Напомена: квиз је могуће организовати и у рачунарској учионици. У недостатку интернета, завршно вежбање се може организовати и помоћу наставних листова са истим питањима.)

Адреса квиза: <https://play.kahoot.it/#/k/14c3fef4-99a0-4861-882f-d14052d5d31d>

На крају квиза проглашава се победник и ученици имају прилику да избором одговарајућих симбола изврше евалуацију часа.

НАПОМЕНА:

Припрема са линковима налази се на ЦД-у.

Потенцијал

ОШ „Петар Лековић”, Пожега

Разред: шести

Трајање: два часа

Тип часа: обрада и утврђивање

Наставне методе: дијалoшка, аналитичко-синтетичка, проблемска, стваралачка

Облик рада: фронтални, индивидуални, групни

Наставна средства: интерактивна презентација, видео-пројектор, мобилни телефони/рачунари, наставни листови

Циљеви часа

Образовни: стицање знања о потенцијалу – значење, грађење, употреба; обнављање граматичких појмова важних за разумевање теме; усвајање граматичких и правописних правила важних за правилно изражавање.

Васпитни: развијање љубави према матерњем језику и мотивације да се језик проучава и негује; оспособљавање ученика за тимски рад и сарадњу; вежбање аргументованог процењивања туђег рада.

Функционални: стицање способности за правилно изражавање; оспособљавање ученика да успешно обављају мисаоне радње – запажање, упоређивање, закључивање, анализу; развијање способности за примену наученог и повезивање знања из различитих области; подстицање креативности, критичког мишљења и вештине аргументовања сопствених ставова.

Литература

М. Николић, *Методика наставе српског језика и књижевности*, Београд, 1999.

Душка Кликовац, *Грамањика српског језика за основну школу*, Креативни центар, Београд, 2015.

Весна Ломпар, *Грамањика за 6. разред*, Клет, Београд, 2010.

ТОК ПРВОГ ЧАСА

За први час је припремљена интерактивна презентација у програму *Nearpod*. Презентација се састоји од слајдова са објашњењима и задатака које је потребно урадити. Наставник приказује презентацију на табли, а ученици јој могу приступити преко својих телефона или рачунара ако се час изводи у рачунарској

учионици. Први део часа се изводи фронтално тако што наставник приказује презентацију на табли, а у другом делу часа ученици индивидуално раде припремљене задатке. Наставник добија повратну информацију колико је успешно сваки ученик урадио предвиђене задатке.

Презентација је погодна за самостално учење, за ученике који нису присутни на часу, а и остали ученици могу јој приступити касније да би се подсетили. Слајдови су кораци кроз које ученици, самостално и поступно, на примерима уочавају граматичке односе и правила. Презентација је доступна на адреси: <https://share.nearpod.com/vsph/e0xOiRTjvB>

🕒 Уводни део часа (8 минута)

На почетку часа дијалогском методом обновити глаголске облике који су обрађивани на претходним часовима: аорист, футур II, императив (значење, грађење, употреба, примери).

🕒 Главни део часа (30 минута)

Наставник истиче тему и циљеве часа и покреће презентацију. Презентација почиње познатом песмом чији текст садржи облике потенцијала. Док траје песма, наставник подстиче ученике на кратко тумачење осећања и мисли исказаних у песми. Ученици треба да уоче да песма не приказује реалну ситуацију, већ разматра могућности – како би се особа осећала у замишљеној ситуацији.

Затим се издвајају стихови из песме који служе као примери за анализу. Од ученика се захтева да у примерима подвуку глаголске облике:

Ја бих ћушала. Ја не бих отишла. Ја бих те сањала.

Треба да објасне какву радњу означавају подвучени глаголи. Ученици се питањима доводе до закључка шта означава потенцијал:

***Појенцијал** је глаголски начин којим се означава могућности да радња буде извршена. Служи за исказивање жеље, намере, услова...*

Следећи задатак који ученици добијају јесте да промене по лицима глагол *донети*, а затим да уоче делове из којих се састоји потенцијал и да објасне начин грађења:

*Појенцијал је сложен глаголски облик. Гради се од аориста помоћног глагола *бити* и радног глаголског *иридева*.*

ЈЕДИНИЦА		ПЛУРАЛ	
1. бих	донео	1. бисмо	донели
2. би	донео	2. бисте	донели
3. би	донео	3. би	донели

Наредни слајд садржи примере који указују на честе грешке у употреби потенцијала у неким лицима (Ја би дошао; Ми би дошли; Ви би дошли) и правилне облике.

Приказује се одломак из дела *Аутиодиографија* Б. Нушића који илуструје приповедачки потенцијал. Од ученика се захтева да прво подвуку све облике потенцијала, а затим да покушају да га замене неким другим глаголским обликом. Замењујући потенцијал перфектом, ученици треба да схвате да се потенцијал може употребити и да означи радње које су се дешавале у прошлости и често се понављале.

За наредни део часа предвиђено је вежбање задатака. Припремљено је неколико онлајн тестова којима ученици приступају преко својих телефона или рачунара. Ако не постоје услови за овакав начин рада, ученици тест могу радити и на наставним листовима.

Задаци за вежбање:

1. Написати задате глаголе у траженим облицима потенцијала: <http://LearningApps.org/watch?v=p2m6gt64a17>
2. Одредити шта означава потенцијал у наведеним примерима (жељу, могућност, услов) <http://LearningApps.org/watch?v=p9htkiuva17>
3. Означити реченице у којима је потенцијал правилно употребљен (квиз вишеструког избора): <http://LearningApps.org/watch?v=p3zu93q0nn17>
4. Тачно решење задатих захтева доводи ученике до наслова песме М. Антића „Кад би јастуци проговорили”: <http://LearningApps.org/watch?v=pnxz1dgk317>

Када ученици заврше задатке, следе евентуална објашњења, систематизација и истицање кључних појмова које треба запамтити.

🕒 Завршни део часа (7 минута)

Одговарајући на кратак упитник, ученици процењују степен усвојености знања:

- а) Још увек ми није јасно шта је то потенцијал.
- б) Делимично ми је јасно; могу да урадим лакше задатке.
- в) Појмуно ми је јасно; могу самостално да урадим све задатке.

Наставник задаје **домаћи задатак** и даје упутства за његову израду:

Одаберите тему која вам је најзанимљивија. Напишите састав у коме ћете замишљене ситуације описати користећи потенцијал. Подвуците у саставу све глаголе у потенцијалу.

- * *Кад би људи имали крила*
- * *Кад би животиње добиле моћ говора*
- * *Кад бих могао да њућујем кроз време*
- * *Шта би било да нема равнотеже*
- * *Шта би било да диносауруси нису нестали*
- * *Кад бих се нашао/нашла на дну мора*
- * *Да сам научник, измислио/измислила бих...*
- * *Кад би сви сајтови стали*

Теме су формулисане тако да омогућавају употребу потенцијала, али и подстичу машту, креативност, мисаоне активности. Неке теме повезане су са садржајима других наставних предмета и подстичу сагледавање неких појава на другачији начин.

ТОК ДРУГОГ ЧАСА

Други час је замишљен као радионица током које ученици у групном облику рада, на основу задатих критеријума, анализирају и процењују домаће задатке.

Оваквим начином рада ученици се подстичу на критичко и аргументовано процењивање туђег рада, али и на усвајање критеријума које треба да испуњава добар писмени задатак, што ће им бити корисно приликом израде будућих писмених задатака. Успоставља се корелација између различитих наставних садржаја и подстиче примена стечених знања.

🕒 Уводни део часа (7 минута)

Дијалошким методом обновити шта је о потенцијалу научено на претходном часу.

Наставник прикупља задатке од ученика, формира групе и даје упутства за рад.

🕒 Главни део часа (30 минута)

Свакој групи додељују се по четири задатка. Групе имају задатак да пажљиво прочитају радове и да их процене према задатим критеријумима. За сваки критеријум задатку се додељује 0–5 бодова, тако да задатак може добити максимално 20 бодова. Групе треба да саставе и краће образложење својих оцена за сваки задатак.

Критеријуми за процену радова:

1. садржина задатка (задатак одговара на тему, занимљив је, садржајан);
2. употреба потенцијала (у задатку се користи потенцијал и правилно се употребљава);
3. језичка и граматичка правилност (реченице су јасне и граматички правилне);
4. правопис (поштују се правописна правила).

Наставник прати рад група и бира неколико карактеристичних задатака који ће бити анализирани у другом делу часа. Када групе заврше рад, следи извештавање о раду група. Одабрани задаци биће прочитани, а групе које су их процењивале образложиће своје оцене. Након сваког образложења следи кратка дискусија током које ће остали ученици коментарисати рад група и да ли се слажу са њиховим оценама.

Завршни део часа (8 минута)

За крај часа планирана је завршна дискусија током које ученици анализирају рад у оквиру групе (да ли су сви чланови били активни, како су доносили одлуке о расподели бодова, које су недоумице имали, како су превазилазили евентуална неслагања и сл.). Бирају се најбољи радови који ће бити објављени на школском блогу или у школском часопису.

НАПОМЕНА:

Припрема са линковима налази се на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

Поруке романа *Мали Принц*

ОШ „Змај Јова Јовановић”, Београд

- Тип часа:** утврђивање
- Облик рада:** фронтални, групни
- Наставне методе:** дијалoшка, монолошка, демонстративна
- Наставна средства:** пројектор, хамер, бојице – цртежи ученика
- Место реализације:** школска библиотека
- Корелација:** библиотекарство, Ликовна култура
- Циљ часа:** идејно тумачење романа; повезивање знања из књижевности и ликовне културе; упознавање са различитим начинима представљања књижевног дела.
- Образовни задаци:** оспособљавање ученика за уочавање и издвајање доминантних мотива, осећања, порука, животних мудрости.
- Функционални циљеви:** подстицање ученика на вербално исказивање мисли и осећања; развијање смисла за разликовање битног од небитног у књижевноуметничком делу.
- Васпитни циљеви:** развијање и неговање радозналости, истраживачког духа и критичности код ученика; подстицање на критичко и аналитичко размишљање; неговање љубави према читању и тумачењу књижевног дела; развијање и неговање способности логичког мишљења и памћења код ученика.
- Образовни стандарди (области: **Књижевност, Вештина читања и разумевања прочитаног**):**
- Основни ниво:** уочава битне елементе књижевноуметничког текста (мотив, тема, фабула, лик).
- Средњи ниво:** одређује мотиве, идеје, карактеристике лика.
- Напредни ниво:** изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже.

ТОК ЧАСА

Трајање: 60 минута

Напомена: Тема је врло инспиративна и за ученике и за наставнике, па би час изгубио у квалитету ако би се реализовао у два одвојена термина.

Ученици су на претходним часовима упознати са током овог часа. Добили су задатак да се припреме тако што ће одабрати део романа који, по њиховом мишљењу, носи најдубљу поруку. За овај час свака група треба да припре-

ми лист из блока број 5, обичну оловку, гумицу, дрвене бојице и примерак романа.

🕒 Уводни део (10 минута)

Истицање и образлагање циља и задатака часа; кратко подсећање на роман и његовог аутора. Ученици су подељени у групе и имају задатак да илустрирују у форми стрипа делове романа које су изабрали. Циљ задатка је да ученици истакну и представе поруке које су сами открили.

🕒 Главни део (40 минута)

- Библиотекарка: упознавање са различитим облицима представљања књижевноуметничког дела; упознавање са појмом и формом стрипа: стрип је низ призора повезаних наратијом. Његов назив долази од америчког назива *Comic Strip*, што дословно значи *комична њрака*. Његово постојање повезано је са постојањем масовних медија. У почетку је опстајао само као додатна забава за читаоце новина. Међутим, управо је прерастао у такозвану *девету уметност*.

У стрипу, као и на филму, прича треба да буде испричана путем слика, статичних и по-мичних. Сама форма стрипа захтева сажето изражавање. Читајући добре стрипове, уживамо, не само у добром ликовном изражавању него и у добро одабраним реченицама, које га могу претворити у право ремек-дело.

- Наставник ликовне културе: објашњава ученицима кораке за цртање стрипа. Ученици цртају.

Први корак: Одабери део романа који ти је занимљив, узбудљив, динамичан...

Други корак: Замисли своју причу у слицицама и процени колико ти је квадратића потребно да је испричаш.

Трећи корак: Избаци све делове приче које не можеш приказати слицицама или које сматраш незанимљивим, небитним.

Четврти корак: Осмисли детаље уз помоћ којих ће прича постати још занимљивија. Сликком представи поруку.

По један говорник представља цртеж и образлаже поруку изабраног одломка.

- Ученици по групама објашњавају своје цртеже на којима су представљени делови романа, издвајајући и тумачећи кључне мисли и поруке.

🕒 **Завршни део** (10 минута)

Усмена **евалуација за ученике**: Упоредите своје утиске после првог читања романа и после овакве детаљне анализе.

Евалуација за све присутне/домаћи задатак

Питања:

1. Предложи како да наша планета буде боља за живот.
2. Шта је за тебе лепа кућа?
3. Трима речима опиши свог пријатеља.
4. Шта су твоји баодаби?
5. Који је однос суза и осмеха у твом животу?

Попуњавање чек-листе

Литература

1. Антоан де Сент Егзипери, *Мали Принц*, Београд/Нови Сад, Антуријум–Простор, 1988.
2. Антоан де Сент Егзипери, *Мали Принц*, Мопо & Мањана, Београд, 2011.
3. Милија Николић, *Методика наставе српског језика и књижевности*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2012.
4. Историја стрипа, Википедија, слободна енциклопедија.

Гласовне промене

ОШ „Милић Ракић Мирко”, Прокупље

Разред: VI₁

Место: мултимедијална учионица

Наставна тема: У завичају – међу својима

Тип часа: утврђивање градива

Циљ часа: систематизација градива о гласовним променама и правописним правилима везаним за гласовне промене.

Образовни задаци: ученик стиче знање о гласовним променама; активно учешће ученика у осмишљеним активностима; ученик стиче вештине и навике и оспособљава се да стечено примењује у пракси.

Функционални задаци: оспособљавање ученика за самосталан рад; практична примена стеченог знања, развијање моћи запажања, упоређивања, закључивања, доказивања, анализе и синтезе; откривање узрочно-последичних веза; појачавање радозналости и истраживачког духа; оспособљавање ученика за успешно служење српским језиком.

Васпитни задаци: подизање свести о важности чувања и неговања српског језика; указивање на значај гласовних промена у деклинацији и творби речи и правописних правила; развијање поступности и систематичности у анализи градива, као и примена стечених знања у свакодневном животу.

Кључне речи: гласовне промене

Образовни стандарди: СЈ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; примењује књижевнојезичку норму.

СЈ.2.3.2. препознаје гласовне промене.

СЈ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их препозна, објасни, именује).

Наставне методе: дијалогска, монолошка, текст

Наставна средства: табла, ПП презентација, наставни листови, фломастери

Облици рада: индивидуални, фронтални, групни рад

Корелација унутар предмета: граматика, правопис, језичка култура.

Остварена је корелација са примерима из свакодневног живота, блиским ученицима; такође са наставом информатике – израда ПП презентације, као и са ликовном културом – илустрација гласовних промена, професионална оријентација – стари занати

Литература за наставнике

1. М. Николић, *Методика наставе српској језика*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
2. С. Маринковић, *Методика креативне наставе српској језика и књижевности*, Креативни центар, Београд, 1994.
3. П. Ивић, *Методика српској језика*, Прометеј, Нови Сад, 1997.
4. Ж. Станојчић, Љ. Поповић, *Граматишка српској језика*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
5. М. Дудварски, З. Филиповић, *Знам за више 6*, ИК Клеј, Београд, 2010.
6. *Тестинови из српској језика*, ИК Клеј, Београд, 2010.

Литература за ученике: *Граматишка за 6. разред*, ИК Клеј.

Истраживачки задаци: Обновите стечена знања из фонетике. Обратите пажњу на правила и изузетке приликом гласовних промена. Спремите се да објасните како је дошло до одређених гласовних промена.

Исходи:

- ученици поседују знања о гласовним променама;
- препознају гласовне промене у понуђеним примерима, обележавају их и објашњавају;
- смишљају нове примере.

Мотивација и новина

Гласовне промене су велика и ученицима често тешка област, и већина ученика има тешкоће при усвајању знања о њима. Увођењем новина и занимљивих облика рада ученици се мотивишу за учење граматике, али и за примену стечених знања у свакодневном говорном и писменом изражавању.

Увођење новина у облицима рада ретко је заступљено на часовима обнављања и систематизације градива. Хтеле смо да покажемо да и ови часови могу бити подједнако занимљиви и подстицајни као и часови обраде, како за ученике, тако и за наставнике.

Новина у настави је пре свега у примерима из свакодневног живота на којима ученици истражују гласовне промене. Оваква настава доприноси већој заинтересованости и активности ученика, помаже развоју говора, развија концентрацију, меморију, машту, креативно и дивергентно мишљење. На часу су присутни елементи проблемске наставе као и егземпларне. Ученици схватају да знања о гласовним променама нису потребна због себе самих, већ да су тесно повезана и са језичком културом и писменошћу. Схватају како и у којим приликама знања о гласовним променама могу да употребе.

Овакав начин рада обезбеђује активно учење. Утврђивање градива не спроводи се кроз пропитивање већ кроз развијање креативности.

Усаглашеност са наставним планом и програмом

Гласовне промене – утврђивање предвиђено је наставним планом и програмом за 6. разред.

АРТИКУЛАЦИЈА ЧАСА

1. Фронтални рад (наставник се обраћа целом одељењу, саопштава тему, упознаје ученике са задацима, подела ученика на групе).

2. Наставник дели задатке групама.
3. Самостални рад група (проучавају задатак, долазе до резултата, припремају извештај, деле задужења).
4. Извештавање група (вође групе уз сарадњу осталих чланова саопштавају резултате; дискусија, указати на закључке).
5. Кратко вредновање.

ТОК ЧАСА

🕒 Уводни део часа (5 минута)

Наставник ученицима објашњава начин рада на часу. Ученици су подељени у групе. Док су улазили у учионицу, извучили су једну картицу са сликом и на основу тога формирају групе (четири групе по пет ученика). На столовима су фасцикле са сличицама на основу којих ученици заузимају места (Прилог 1). Замолити ученике да припреме свеске за рад на часу и да седну окренути ка видео-биму, где се приказује први слајд из презентације (Прилог 2). Најавити ученицима да ће на овом часу обнављати градиво о гласовним променама. Наставник записује на табли а ученици у свескама.

Прва активност: мотивациона прича (прати је први слајд).

Наставник: Ваша другарица недавно је дошла из Француске и баш је збуњују гласовне промене. Погледајмо заједно њено питање. *Долазимо до закључка да су у њим речима извршене гласовне промене.*

– Када долази до гласовних промена? *(Када се речи мењају по њадежима, када се врши комјарација, када се гради нова реч...)*

– Како се то гласови мењају? *(Понекад се мењају звучни и беззвучни сујласници, некада задњонејчани и зубни, њедњонејчани...)*

🕒 Главни део часа (35 минута)

Наставник дели задатке групама.

Господин Фонетик, главни кувар, странац је и желео је за данас да вам направи неке посланице, али није баш лепо написао рецепте. На сваком столу се налази фасцикла са задацима. Ваш први задатак је да одредите вођу групе који ће поделити задатке сваком члану групе.

Предвиђено време за рад групе је 20 минута. У оквиру овог времена требало би да ученици да заврше задатке (због већ познатих термина и усвојених знања из дате области, могуће је да поједине групе заврше раније). Излагање група, закључивање и анализу рада групе почети тек кад све групе заврше своје задатке. Групе које заврше раније наставник упућује да још једном провере своја решења, а онда да свој део задатка препишу у свеске за рад на часу.

У току рада наставник прати рад група, проверава, објашњава, помаже и подстиче ученике да покажу своје креативне способности. Када све групе заврше своје задатке, наставник најављује следећи корак: извештавање – излагање група. Наставник напомиње да излагање треба да буде кратко, јасно и сажето. Излагање група прати ПП презентација.

🕒 Завршни део часа (5 минута)

Ученици оцењују попуњавањем анкетних листића; као награда за све је слатко послужење. Дајем ученицима домаћи задатак да запишу речи у којима се врши гласовна промена, а њихови укућани или другови их не примењују.

Уколико остане времена, ученици смишљају шаљиви рецепт о љубави користећи бар три речи у којима су извршене гласовне промене.

Изглед табле:

Гласовне промене – систематизација

Рад прве групе

Рад друге групе

Рад треће групе

Рад четврте групе

Домаћи задатак:

Запиши десет речи у којима се врше гласовне промене, а твоји другови и укућани их не поштују.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Приповетка „Мост на Жепи” Иве Андрића

ОШ „Др Драган Херцог”, Београд

У овом раду биће приказане могућности интерактивних и јавно доступних наставних материјала за ученике на болничком и кућном лечењу и за све остале ученике којима је потребна додатна подршка у раду. Рад ће приказати дневну припрему за часове обраде и утврђивања наставне јединице. **Напомена:** ОШ „Др Драган Херцог” образује ученике у **болничким и кућним условима.**¹⁾

Облици рада: фронтални, индивидуални, групни

Наставне методе: истраживачка, демонстративна, интерактивно-кооперативно учење

Трајање: 2 часа (обрада и утврђивање наставне јединице)

Образовни задаци: упознавање ученика са приповетком „Мост на Жепи” и са поетиком писца, предочавање уметничке вредности дела доживљајним путем, одређивање основних књижевнотеоријских одлика одломка итд.

Функционални задаци: оспособљавање ученика за књижевнотеоријско тумачење прочитаног дела, навођење ученика да активно користе рачунар у образовне сврхе и ради стицања **самосталности.**

Васпитни задаци: подстицање ученика на самостално и критичко мишљење, развијање говорне културе и ширење свести ученика о томе да пролазност човек може надвладати стварањем дела трајне вредности и лепоте.

Место извођења наставе: учионица, дигитални кабинет, дневни боравак болнице са дигиталном опремом, болничка соба, кућа ученика

Образовни стандарди: СЈ.1.3.15, СЈ.1.4.2, СЈ.1.4.5, СЈ.1.4.7, СЈ.1.4.8, СЈ.1.4.9, СЈ.2.4.6, СЈ.2.4.8, СЈ.3.4.3, СЈ.3.4.6, СЈ.3.4.7.

Корелација: Географија, Историја, Техничко и информатичко образовање, Ликовна култура

Наставна средства

- Моња Јовић, *Читанка за осми разред основне школе*, Едука, Београд, 2010.
- Наставни материјали доступни на платформи *Завршни испит*, линк: www.zavrnsniispit.math.rs
- Програм *Аутоколаж*, линк: <http://www.pil-network.com/Resources/Tools/Details/1d1fb292-d251-4d52-9fbd-9dd9cc45a076>

1) О различитим облицима наставе у ОШ „Др Драган Херцог” погледати: <http://pc.pcpres.rs/tekst.php?id=12443> и <http://www.socijalnoukljucivanje.gov.rs/blog/?p=5858> 12. 3. 2016.

- Програми Skype/Scoria
- Апликација Sway и наша Sway презентација: <https://sway.com/uTbUS3SLvLC6FUjq>

Напомена: Наставни материјал на коме се темељи завршни део другог часа доступан је на интернет страници www.zavrsniispit.math.rs и прати **образовне стандарде**. Сви задаци су прилагођени електронском облику и интерактивни су, а њихова тачност и примењивост је потврђена у пракси. Упутство за коришћење **бесплатне и јавно доступне** платформе налази се на линку: <http://zavrsniispit.math.rs/doc/uputstvo.pdf> Учествовала сам у изради платформе школске 2014/2015.

ПРВИ ЧАС (ОБРАДА НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ)

🕒 Уводни део првог часа (10 минута)

Ученици су на претходном часу добили истраживачке задатке (видети у прилозима). На почетку часа упознајем ученике са темом предавања и интересујем се да ли су упознати са делима Иве Андрића. Затим ученици приказују резултате истраживачких задатака. **Активност:** ученици приказују заједнички рад (Слика 1). Презентација је направљена помоћу програма Ауџоколаж (**корелација са Информатиком**). Затим излажу биографију писца (видети на нашој презентацији Sway <https://sway.com/uTbUS3SLvLC6FUjq>).

Сл.1. Ауџоколаж: Иво Андрић, љруни рад ученика 8. разреда

🕒 Главни део првог часа (30 минута)

После изражајног читања и одређивања непознатих речи, приступамо одређивању књижевног рода, књижевне врсте, теме дела, јунака и поруке дела. Кроз активност у уводном делу часа, ученици су изнели податке о писцу, запажања и размишљања. Затим, ученици износе своје утиске о делу, сажето излажу садржај приповетке, покушавају да издвоје композиционе целине, одређују шта је у средишту пажње приповедача.

Шта је дирљиво у овој љриповеци? Какав сће уџисак сћекли о шекстиу? Шта вам је џоседно било занимљиво? На која размишљања вас је шексти џодстиакао? Да ли сће раније чииали шекстиове са којима дисће моџи да џовежете ово дело? Сажетџо изложите садржај џриповетке. Шта је увек у средиштиу џажње џриповедача?

Ученици саопштавају своје утиске и размишљања. Текст их је подстакао на размишљање о судбини људи, о смислу живота, о пролазности свега, о делима непролазне вредности и о уметности. Главног јунака ове приповетке, везира Јусуфа, прате промене које су уследиле када је као жртва интриге доживео велико разочарање и бол боравећи у тамници итд. Он први пут покушава да премости нешто што се дотад премостити није могло. Ученици закључују да везир жели да споји прошлост, своје корене, своје детињство, са садашњошћу, са својом позицијом, везировањем, влашћу. Тада се јавља идеја да се сагради мост који ће бити од користи људима јер им је преко Жепе немогуће прећи. Осврћемо се на особи-

не планинских река (**корелација са Географијом** – реке су брзе, неприступачне, ледене, дивље). После разговора о мостовима, показала сам слику моста (Слика 2) који је писцу могао бити полазишна инспирација за настанак дела „Мост на Жепи”. Ј. А. Коменски је у својој *Великој гудакџици* (1657) афирмисао методу показивања и принцип чулности. Јасно је да се са ученицима који наставу прате у болничким и кућним условима не могу у правом смислу применити ове методе, али ефекат путем фотографије може бити подстицајан. Коришћење визуелних и аудитивних ефеката у наставној пракси се показало као делотворно јер „се настава српског језика не треба свести само на учење из књига посредством речи”.¹⁾

Посмајрајте мост, какве ушиске буди у вама? Да ли вам се дојада? Упоредите га са описом моста у делу. Да ли има разлика? Уочите разлике.

Ученици су закључили да је лепота моста који смо разгледали могла бити полазишна инспирација за стварање дела које се битно разликује од полазишне инспирације. Сliku моста смо упоредили са описом: „Изгледало је као да су обе обале издациле једна наспрам другој по запењен млаз воде, и ти се млазеви сударили, саставили лук и остали тако за један тренутак, лебдећи над понором.”²⁾ Ученици су запазили и истакли да је опис моста у њима пробудио много лепше слике и навео их да замисле мост који је битно другачији од моста са слике. Основна разлика је у дочараној лепоти моста помоћу беле боје итд. Мост из дела је сав у покрету, као да се спрема да полети итд. (**корелација са Ликовном културом** – неки ученици могу насликати мост из приповетке). Употреба слике мора се пажљиво испланирати. У супротном, може бити условљена противречним чињеницама. Мора се **избећи лош ефекат** скретања пажње на грађевински објекат, а занемарити суштинска анализа дела. Ученици су склони да прибегну тражењу сличности описа из дела са сликом моста са којим су се упознали чулним путем.³⁾ Пошто у овом случају није у питању објективна дескрипција, „то за уметничку вредност описа није битна сличност моста са егзистентним објектом, већ су значајне и пресудне присутне **разлике**. Очигледност у настави треба да развије стваралачку машту”⁴⁾, а постојећу лепоту моста дочара као полазишну инспирацију којом је писац подстакнут да настави да пружа нову врсту стваралачке лепоте, битно различите од полазишне.

У делу се наизменично праће судбина два лика. Који су то ликови? Како се они зову?

У делу се наизменично праће судбина два лика. Који су то ликови? Како се они зову?

- 1) Милија Николић, *Методика наставе српског језика и књижевности*, Завод за уџбенике, Београд, 2009.
- 2) Иво Андрић, „Мост на Жепи”, *Приповетке*, Нолит, Београд, 1981.
- 3) Ивана Ковачевић, *Уобразиља за мостовима важнијим од кућа, светицијим од храмова*, Дигитални час, 2016.
- 4) Милија Николић, *Методика наставе српског језика и књижевности*, Завод за уџбенике, Београд, 2009.

Сл. 2. Фотографија преузета са: https://knjigoljupci.files.wordpress.com/2015/01/b_1211180034.jpg

Ученици су учили два јунака – великог везира Јусуфа, који је пореклом из Жепе, и неимара, безименог тајновитог Италијана који гради мостове.

На почетку приповеке уознајемо се са јунаком Јусуфом. Како изгледа, како се понаша? Рецимо нешто о његовом пореклу. Обратимо пажњу на тамничење и на излазак из тамнице. Уочимо показатеље његове промене. Шта ће навести да пооче да гради мост?

Пратимо Јусуфов преображај, запажамо промене на психолошком плану јунака. Јусуф је из тамнице изашао као победник, али у њему је остало нешто „стишано и замишљено”. На овом месту ученици запажају промену јунака. Из тамнице је изашао као победник, али је у њој доживео преображај. Истичу реченицу која има универзално значење: *Разочарање и бол одводе мисли у прошлост*. Он се сетио свог порекла и почео да се распитује о својима и о ономе што им је најпотребније.

У делу се појављује и тајновити неимар. Опиши га. Уочимо његове особине. Шта он ради, како се понаша? Размислимо о односу неимара и моста. По чему је неимар необичан? Опишимо ток изградње моста и његов коначни облик. Како су мештани реаговали на нови мост? Каква је судбина задесила неимара?

Први сусрети са јунаком у делу нагоне ученике да закључе да је био необичан: није желео да станује у селу где би му било удобније, већ је саградио себи дрвнару тамо где ће се мост градити, „повоздан је нешто тесао, цртао...”¹⁾ и планирао градњу. Од јунака Селима понешто се сазнаје о неимару, али оскудно. Иза њега остаје мост, величанствена грађевина која ће овог јунака учинити бесмртним. Мост је спона између два јунака. И иза Јусуфа остаје тај исти мост, и Јусуф постаје бесмртан. Градња моста је била мукотрпна јер „Жепа није дала моста на себе”²⁾. Људи су се прво чудили необичном послу. Касније су са дивљењем посматрали мост и били поносни хвалећи се да везира треба родити.

О којим стиховима везир Јусуф размисља? Објасни значење израза: У њушању је сигурност. Зашто је човеку пошредно да ствара? Шта се стварањем постиже, која је сврха стварања? На основу прочитаног дела уочимо особености поетике овог писца ираићећи јунаке. Шта све мост представља у овом делу? Која је симболика моста?

Јусуф од младог муалима прима један хронограм са подацима, печатом и потписом. Дуго је стајао замишљен над редовима који су у њему будили велико размисљање. Ученици закључују да је јунак постао опрезан, повучен, неверљив и неко ко све у себи таји. Затим их наводим да закључе шта све мост представља итд. Једна од одлика поетике писца јесте и то што иза Андрићевих јунака увек остају предмети који их често и симболички карактеришу³⁾. У овом делу, иза јунака остаје мост. Анализирамо облике приповедања, дискутујемо о нарацији, дескрипцији, дијалогу, монологу, унутрашњем монологу. Ученици проналазе у тексту различите облике приповедања и читају свима. Анализирају последњи пасус и перспективу приповедача. Одређујемо поруке дела: *У њушању је сигурност. Разочарање и бол одводе мисли у прошлост. Ствараоци вечно живе...*

1) Моња Јовић, *Читанка за осми разред основне школе*, Едука, Београд, 2010.

2) Моња Јовић, *Читанка за осми разред основне школе*, Едука, Београд, 2010.

3) Вукосава Живковић, „Слојеви митског у промишљањима Иве Андрића о ствараоцима и просторима”, *Свети речи*, Друштво за српски језик, Чигоја, Београд, 2013.

🕒 Завршни део првог часа (5 минута)

Сумирамо утиске и договарамо се како ћемо креирати презентацију Sway.

ДРУГИ ЧАС (УТВРЂИВАЊЕ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ)

🕒 Уводни део другог часа (5 минута)

Договарамо се о томе како ћемо креирати презентацију. Утврђујемо кораке за израду презентације Sway (**корелација: Информатика, Музичка култура, Ликовна култура, Историја, Географија, филм**).

🕒 Главни део другог часа (25 минута)

Ученици ће искористити своје материјале које су пронашли за креирање аутоколажа и упоредити их са новонасталом презентацијом направљеном помоћу апликације Sway. **Ако смо ваљано обрадили наставну јединицу, наша презентација биће знатно богатија од почетног аутоколажа јер ће ученици у њу уградити податке о писцу, непознате речи, дубље ће сагледати јунаке, сагледаће симболику моста, поруку и трајну вредност овог дела. Активност:** прикупљене материјале шаљу ученици за креирање заједничке презентације која ће остати после часа као плод заједничког рада. Презентација ће бити једноставана за дељење помоћу линка, интересантна и занимљива. Апликација Sway нуди веома велики број могућности, бесплатна је, јавно доступна, погодна за дељење, једноставна је за коришћење, прилагођена ученицима са развојним сметњама и инвалидитетом. Има могућност укључивања **Приказа приступачности** за све ученике којима је потребна додатна подршка у раду. Када се у апликацији укључи **Приказ приступачности**, омогућава се да се шема боја мења (црно-бело) ради обезбеђивања високог контраста за лакше читање текста, олакшава се навигација (вертикални приказ), распоред се представља вертикално како би корисници могли да се фокусирају на један по један део садржаја, координатне мреже, пројекције слајдова, низови итд. раздвојени су ради обезбеђивања лакшег приступа садржају, уклањају се сувишне анимације због ометања пажње. Апликација је погодна за кориснике који користе **читаче** екрана.

Креирамо Sway који се налази на линку: <https://sway.com/uTbUS3SLvLC6FUjq>

Сл. 3. Део наше презентације „Моси на Жепи”

Циљ: једноставним дељењем линка ученици долазе до лекције која у себи садржи аудио и видео записе, фотографије, мапе, скице и све потребне информације које служе за што бољу обраду наставне јединице. Заједничким радом ученици и наставник створили су презентацију по свом укусу и у складу са својим знањем и вештинама. Овај линк чувају са осталим линковима који их воде до лекција. Наставна јединца је креирана у складу са **принципима универзалног дизајна за учење**, а материјали који настају активним радом ученика на часу јавно су доступни и могу користити свим ученицима широм земље.

🕒 **Завршни део часа** (15 минута)

Ученици одлазе на платформу Завршни испит www.zavrnsniispit.math.rs и решавају задатке које сам креирала за потребе завршног дела часа. Избором типа: **Тест наставника**, од ученика се очекује да унесу број теста који је наставник задао. Тако ће ученици радити тест који је наставник претходно креирао. Некада ученици раде индивидуално, некада организујемо квиз дељењем екрана. Број теста: 147¹⁾. Задаци:

1. У првом задатку из основног нивоа ученици одређују ком књижевном роду припада дело „Мост на Жепи”. Платформа даје повратну информацију о тачности задатака (СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму).

2. У другом задатку из средњег нивоа ученици одређују којој књижевној врсти дело припада (СЈ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација).

Сл. 4. Први (лево) и други (десно) задатак

3. У трећем задатку из средњег нивоа од ученика се очекује да препознају стилску фигуру контраст (СЈ.2.4.5. препознаје и разликује одређене [тражене] стилске фигуре у књижевноуметничком тексту [персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст]).

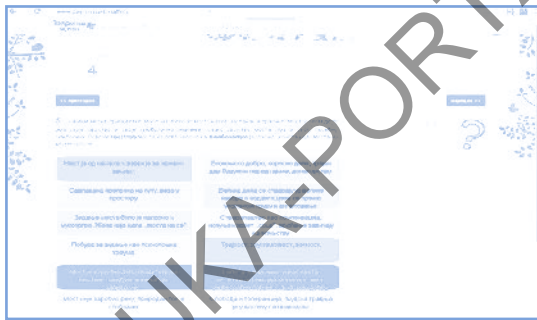
4. У четвртном задатку из основног нивоа ученик треба да повеже имена ликова из леве колоне са местом порекла из десне (СЈ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима).

1) Ивана Ковачевић, *У слицима за масовним важнијим од кућа, светијим од храмова*, Дигитални час, 2016.

Сл. 4. Трећи и четврти задатак

5. Основни мотив приповетке „Мост на Жепи” јесте мост, његов настанак и трајање. Мост у овом делу има своје својство и своје симболично значење. Свако својство моста има и своју посебну симболику. У овом задатку из напредног нивоа од ученика се очекује да повежу својство моста из леве колоне са симболиком (значење, конотација) моста из десне колоне. О сваком повезивању дискутујемо после решавања задатка.

Сл. 5. Петти задатак

Могућност повезивања кликом и бојом знатно олакшава давање одговора ученика са моторичким и телесним ограничењима, повредама екстремитета итд. (СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело).

Напомена: Материјале, презентације и текстове задатака и решења видети у прилозима овом раду, а интерактивност задатака видети на платформи. Платформа може послужити на часовим утврђивања градива, а служи и за израду домаћих задатака, припрему за завршни испит итд.

Литература

- 1) Андрић 1976: *Есеји и кријстике*, избор, предговор и поговор Љубо Јандрић, Свјетлост, Сарајево.
- 2) Андрић 1981: „Мост на Жепи”, *Приповејке*, избор и предговор сачинио Стојан Ђорђевић, Нолит.
- 3) Деретић 1987: *Крајња историја српске књижевности*, БИГЗ, Београд.

- 4) Живковић 2013: В. Живковић, „Слојеви митског у промишљањима Иве Андрића о ствараоцима и просторима”, *Свешћ речи*, Друштво за српски језик, Чигоја, Београд.
- 5) Јовић 2010: *Чишћанка за осми разред основне школе*, Едука, Београд.
- 6) Кољевић 1983: *Пришћовейке Иве Андрића* (портрет књижевног дела), Завод за ушћбенике и наставна средства, Београд.
- 7) Ковачевић 2016: „У потрази за мостовима важнијим од кућа, светијим од храмова”, Зборник радова *Дишћишћални час*.
- 8) Марић 2015: *Ойерашћивни сисћемџи*, Универзитет у Београду, Математички факултет, Београд.
- 9) Николић 2009: *Метшћодика насћиаве српској језика и књижевносћи*, Завод за ушћбенике, Београд.
- 10) Радуловић 2012: *Књижевни шћојмовник за ученике виших разреда основне школе*, Едука, Београд.
- 11) Текстови настали путем ауторског учешћа у Блогу о социјалном укључивању:
 - ◆ *Свеу у насћиавџи*, <http://www.socijalnoukljucivanje.gov.rs/blog/?p=7459>
 - ◆ *Учење на даљину*, <http://www.socijalnoukljucivanje.gov.rs/blog/?p=6280>

РС Press, фебруар 2016. број #229. стр. 73, *Учење на даљину*, Ивана Ковачевић, Ана Црногорац <http://pc.pcpres.rs/tekst.php?id=12443>

НАПОМЕНА

Прилог се налази на ЦД-у.

Мисија Ђирила и Методија

ОШ „Живко Љујић”, Нова Варош

Предметни наставник: Бојана Меловић Асистент: Снежана Ђирушић	Разред и одељење VII ₃	Датум 26. 12. 2016.
Редни број часа: 64.	Наставна јединица Мисија Ђирила и Методија. Старословенски језик и писма	
Циљеви часа: стицање основних знања о почецима писмености у Срба, о развоју књижевног језика и писама с посебним освртом на старословенски језик и глаголицу; развијање интересовања за историјски развој језика.		
Тип часа: обрада новог градива		
Облик рада: фронтални, индивидуални, групни		
Метода рада: дијалогска, метода рада на тексту, демонстративна		
Наставна средства: (Граматика 7, Дар речи; Радна свеска 7), драмски текст, костими, глагољски лексикон, презентација		
Образовни циљеви: уочицаји којима су Словени били изложени по доласку на Балкан; мисионарска делатност Ђирила и Методија; 863. година – почетак словенске писмености и стварање првог књижевног језика свих Словена – старословенског језика; глаголица – прво словенско писмо које су сачинила браћа Ђирило и Методије.		
Васпитни циљеви: уочавање битних момената у историји словенског и српског народа; развијање љубави према мајерњем језику и уштем свестраног ујознавања са његовом историјом.		
Функционални циљеви: иобуђивање критички и истраживачки дух ученика; навести их да стечена сазнања из историје примене и у области развоја културне историје.		
Образовни стандарди: СЈ. 1.3.17.		
Корелација: Историја, Географија, Ликовна култура, Веронаука		

Ток и садржај часа
Уводни део часа (5 минута)
➤ Кратко обновити са претходног часа правце кретања Словена (сеобе Словена, Прилог 1 – карта) како бисмо наставили да пратимо њихову даљу судбину. Један од ученика показује на карти правце кретања Словена. Обично се дешава да смо изненађени ученичким непознавањем живота њихових предака, Словена, а одличним познавањем живота Индијанаца и викинга.

Могући кораци за напредак: препорука књига и филмова које одлично говоре о животу наших предака – бидлиотекарка која ће присуствовати часу биће добра помоћ.)

– **Истицање циља часа**

🕒 **Главни гео часа** (30 минута)

5 минута → Положај Словена на Балкану (кратак осврт на Црнорисца Храбра и његов запис о Старим Словенима). Цитат говори ученик костимиран у монаха.

Наставник објашњава друштвенополитичке и историјске прилике које су пратиле рађање старословенског језика. Наиме, истиче да су се Словени по досељавању на Балкан изложили двама утицајима: грчког језика из Цариграда и латинског из Рима, док су опет западни Словени били изложени утицају германских држава. Отуда је великоморавски кнез Рагислав затражио помоћ од византијског цара Михаила да пошаље мисионаре који ће међу Словенима ширити писменост.

7–8 минута → *Драматизација коју су сиремили ученици драмске секције тој одељења, а која ће приближити почетак саме мисије: кнез Рагислав, владар Моравске, обраћа се византијском цару Михаилу за помоћ (текст драматизације – Прилој 2).*

(Слика Моравске на илустрацији у позадини током драматизације – Прилој 3.)

5 минута → *Причу о двојици словенских апостола настављамо истражујући слике које сам извојила (Прилој 4) и истражујући цртеж Павла Појовића о овој теми (Прилој 5).*

3–4 минута → На табли бележимо:

Година 863. – словенска писменост

Старословенски језик – први књижевни језик Словена

Два писма: глаголица и ћирилица

Словенски апостоли: Ђирило и Методије

Глаголица – прво словенско писмо, води порекло од глагола глаголица – говорити (показати ученицима текст написан глаголицом, Прилој 6).

Друго словенско писмо – **ћирилица** настала је крајем деветог века (показати ученицима табелу у уџбенику у којој је приказана старословенска ћирилица). У Србији је ћирилица до дванаестог века сасвим потиснула глаголицу.

5 минута → краћа анкета – дискусија о писмима (*Ја сам за глаголицу, ћирилицу или латиницу*). Предлажем ученицима да на матурским мајицама буду натписи на глаголици, те да тако буду оригинални, а у духу традиције, те том приликом дајем домаћи задатак да ученици који желе нађу глаголичке фонтове за куцање.

3 минута → *Целокупан приказ тог времена у коме делују мисионари дочарава јошски филм „Ђирило и Методије – словенски апостоли”, иремијерно приказан 2013. године. Ми иледамо најаву за филм, а заинтересовани ће иоледаати цео филм код куће (Прилој 7).*

Завршни део часа (10 минута)

Вежба: писање свог имена глагољцом. Ученици имају приказ писма на слици (**Прилог 8**), али имају и табелу у уџбенику. На папирима које су добили, ученици и гости на часу исписују своје име глагољцом. Помоћ појединцима у сналажењу током рада. Сва имена ће бити изложена у глагољском лексикону на часовима лингвистичке секције (**Прилог 9**).

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ

Мисија Ћирила и Методија. Старословенски језик и писма

Година 863. – словенска писменост

Старословенски језик – први књижевни језик Словена

Два писма: глагољица и ћирилица

Словенски апостоли: Ћирило и Методије

* (наслов пишем штампаним словима старе ћирилице)

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

Саша Чорболоковић

Писмо Деда Мразу

ОШ „3. октобар”, Бор

Наставна јединица	Писмо Деда Мразу ¹⁾
Наставна област	језичка култура
Наставна тема	писано изражавање
Наставне методе	дијалoшкa (хеуристички разгoвoр), игровне активности, демонстрaтивнa, самoстaлни ученички рaдoви
Наставнa средствa и потребaн мaтеријaл	пoдсетник, писмa, јелкa, украси, хaмер, папир, лепaк, флoмaстери
Наставни стaндaрди (нaјвaжнији)	СЈ. 1.2.1. знa и користи oбa писмa (ћирлицу и лaтиницу). СЈ. 1.2.2. сaстaвљa рaзумљиву, грaмaтички испрaвну реченицу. СЈ. 1.2.6. влaдa oснoвним жaнрoвимa писане кoмуникaцијe: сaстaвљa писмo; пoпуњaвa рaзличите oбрaсцe и фoрмулaрe с кoјимa сe сусрeћe у шкoли и у свaкoднeвнoм живoту. СЈ. 1.2.8. примeњујe прaвoписну нoрму (из свaкe прaвoписнe oблaсти) у јeднoстaвним примеримa. СЈ. 2.2.5. знa прaвoписну нoрму и примeњујe је у вeћини случaјeвa.
Тип чaсa	утврђивaњe
Oблик рaдa	фрoнтaлни, групни, индивидуaлни
Рaзрeд и oдељeњe	VI ₃
Прeдметни нaстaвник	Сашa Чoрбoлoкoвић

Наставни циљeви

Образовни циљeви: утврђивање правописних правила усвојених у петом и шестом разреду, а која се срећу у новодишњим честиткама (велико и мало слово, писмо и интерпункција) кроз мали правописни подсетник; повезивање правописа и савремених информациoних технологија кроз анализу правилних и неправилних правописних примера сакупљених на друштвеним мрежама и кроз куцање текста; подсећање на врсте писама (приватно и службено), на форму за правилно писање писма (место и датум, ослoвљaвaњe, садржaj, поздрав и потпис); изражајно читање.

1) Овај час је реализован као угледни 30. децембра 2017. године. Гости на часу биле су: педагошкиња Ивана Илић Јанковић, психолошкиња Сања Марковић, Ивана Михајловић, професорка српског језика у борској ОШ „Бранко Радичевић” и Весна Јовановић, библиотекарка Народне библиотеке у Бору.

Васпитни циљеви: неговање и истицање лепоте писане речи, богатства фонда речи, као показатеља нечије учености и образованости; подстицање ученичке духовитости као пожељне одлике сваког ученика; развијање љубави и интересовања за часове правописа и уопште једног позитивног односа према матерњем језику; подстицање свесне активности и развијање логичког и критичког мишљења; стварање подстицајне радне атмосфере на часу у којој ће свако имати своју улогу и дати свој допринос часу.

Практични циљеви: оспособљавање ученика да примењују усвојено теоријско знање из правописа у свакодневном писању, да не праве грешке, већ да их увек исправљају, а не да преко њих равнодушно прелазе; јачање свести ученика о томе да правопис увек треба примењивати, и у формалним и у неформалним ситуацијама, како при писању тако и при куцању јер се само тако може видети како индивидуална писменост тако и очуваност и уређеност једног језика; оспособљавање ученика за што бољи јавни наступ.

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Припремне радње

Да би час био успешно изведен, он мора имати низ добро осмишљених и реализованих припремних радњи. Оне би се овако могле сажети и представити:

1. подсећање на основна правописна правила у виду подсетника (Прилог бр. 1);
2. прикупљање примера правописних огрешења са друштвених мрежа, који ће бити полазна основа за прављење украса (Прилог бр. 2);
3. прављење двобојне јелке и украса (задужења)¹⁾;

4. говорна вежба о Деда Мразу²⁾;

1) У прављењу јелке и украса пожељно је да наставник учествује са ученицима, али примере би требало сам наставник да залепи како их ученици не би видели.

2) О Деда Мразу ученици имају потребно предзнање из млађих разреда. Ипак, ако наставник процени да би уз његов лик и дело предновогодишња прича била потпунија и ученицима занимљивија, о њему се може говорити у говорној вежби *У сусрет Новој Јодуни*, која засигурно постоји у децембарском оперативном плану и програму за шести разред (овако или можда другачије насловљена). За потребе таквог часа, осим чланка из Википедије: https://sr.wikipedia.org/sr/Деда_Мраз (посећено 15. 2. 2017. године), препоручљиви су и текстови из *Полијикиној забавника* <http://politikin-zabavnik.co.rs/pz/tekstovi/samo-dodji> (посећено 15. 2. 2017. године) и писмо чувеног писца Марка Твена из 1877. године намењено његовој петогодишњој кћери <http://politikin-zabavnik.rs/clanci/trag-chizme-starog-dobrog-deda-mraza> (посећено 15. 2. 2017. године).

5. писање писма (давање основних смерница: форма и садржина)¹⁾;
6. упућивање ученика у вештину јавног наступа²⁾.

КРАТАК ОПИС ТОКА ЧАСА

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (УВОДНИ ЗАДАТАК)

Новогодишње честитке (исправне и неисправне)³⁾ исписане на украсима налазе се помешане у корпи на наставниковом столу. Сваки ученик извлачи по једну са задатком да је прочита, размисли и одговори да ли је правилно или неправилно написана. Уколико је честитка тачно написана, украс ће ставити на зелени део правописне јелке. Ако је честитка са неком грешком, ученик треба да је прво региструје, да саопшти, исправи и на крају да стави на црвени део јелке. Наставник све време прати, има улогу супервизора, некога ко ће контролисати ученичке одговоре. После сваког одговора ученик добија малу коверту са поруком (уколико је тачно проценио, добија слику Деда Мраза који држи подигнут прст, а уколико је дао нетачан одговор, наставник му даје коверат са сликом Деда Мраза са шаљивом поруком да за Нову годину треба да добије *Правопис*).

При завршетку задатка, јелка је окићена. Истовремено, то је и крај уводног дела часа.

Коментар: Ово је уобичајени и врло једноставан задатак затвореног типа ТАЧНО/НЕТАЧНО, који се овога пута реализује на другачији начин. У складу са новогодишњим празницима, ученици ките правописну јелку и тако обнављају усвојена правописна правила. Овакав начин обнављања је потребан због великог броја устаљених грешака у честиткама, које су ученицима постале уобичајене,

- 1) Писмо се обрађује у петом разреду и постоји у сваком уџбенику, као саставни део језичке културе. В. шире у: Ломпар 2007: 98–101; Срдић 2011: 169–172; Журић, Ангеловски 2013: 227–230. Као подсећање може се користити и: <http://www.tabanovic.com/1.pismo.htm> (посећено 10. 2. 2017. године).
- 2) О корисним саветима за што бољи јавни наступ погледати у: Корнеги 2013. Поменути аутор наглашава да је успешни јавни наступ могуће остварити уз придржавање неколико важних правила. Прво правило се односи на снажну и постојану жељу да неко говори убедљиво. Друго правило подразумева темељно проучавање онога о чему ће се говорити. Треће правило је једноставно и гласи да се свако мора понашати самоуверено. Потребно је исправити се, понашати се и изгледати као да је добро расположење већ присутно, али под условом да је говорник припремљен за тему о којој ће говорити. Исправно је и погледати публици право у очи и од самог почетка говорити самоуверено. Последње правило гласи да треба вежбати јер говорењем се појачава самопоуздање.
- 3) Честитке су преузете са Фејсбука, тренутно најпопуларније друштвене мреже међу основцима.

штавише неки вид квазиузора који опонашају. Да би се то променило, ученици треба да развију критичко мишљење и тако се оспособе за успешно регистравање грешака и њихово отклањање и у сопственом писаном изражавању.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА

„Они који не верују у Деда Мраза, не знају шта је лепота ишчекивања.”

Давид Албахари

У главном делу часа ученици читају своја писма Деда Мразу¹⁾. При писању писма важно је поштовање форме сваког писма (место и датум, ословљавање, садржај, поздрав и потпис) и настојање да свако буде оригиналан (и духовит) у исказивању својих жеља. Свако писмо на крају треба да буде адресирано. За потребе часа набавити коверте и захтевати да свако напише писмо, или да га откуца. Од наставника се очекује да ученике упути бар у она основна правила куцања (један размак између речи, интерпункцијски знаци се куцају уз реч, након чега следи обавезан размак и сл.). Ради стварања пријатније атмосфере за рад, у учионици је пожељно направити другачији распоред столова и малу сцену на којој ће се смењивати ученици. „Правописна јелка” би требало да буде центар позорнице. Ученици излазе у пару (најављују једно друго) и наизменично читају писма. Свако писмо је скуп оних основних жеља чије остварење ученици очекују или би волели да им се остваре. Од ученика се очекује да буду маштовити приликом писања и врло сутестивни приликом читања.

Коментар: Пошто се писма читају пред гостима и одељењем, овај део часа се може окарактерисати као нека врста јавног наступа који многим ученицима представља проблем. Због тога је важно практиковати (кад год је то могуће) часове на којима ученици имају прилике да читају своје радове пред друговима и другарицама како

1) Најинтересантија писма с часа налазе се у Прилогу бр. 3.

би се постепено ослободили, савладали трему, повећали самопоуздање и оснажили се да износе своје мишљење. Осим тога, треба инсистирати на лепом и изражајном читању¹⁾ како би слушаоци пажљиво и заинтересовано пратили јер сваки изванредно написан састав који ученик лоше прочита умањује општи утисак.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА

У завршном делу часа тежиште је на самопроцени успешности ученика, на развијању самокритичности и реалног сагледавања свог рада у односу на друге. Ученици би требало да наведу шта је у њиховом наступу могло бити боље, шта би променили, а онда да изаберу и образложе најбоље писмо на часу. Своје импресије о часу износе и гости. Завршну реч даје наставник, који треба да сумира цео час наглашавајући да само онај час који допринесе да ученик развија своју креативност и машту и да приликом презентовања буде задовољан јер је дао свој максимум јесте успешан час.

Коментар: Пошто очи празника ученици нису много концентрисани и мотивисани, овакви часови су препоручљиви јер погодују појачаној активности на часу и уклапају се у опште претпразнично расположење. Друго, празници увек подразумевају шалу и опуштену и пријатну атмосферу, па је овај час на коме доминирају шаљива и маштовита писма одличан увод у новогодишњу слатку грозницу која следи и један озбиљан искорак из стереотипног завршетка календарске године.

Коришћена литература

1. Димитријевић 1962: Р. Димитријевић, *Основи теорије иисмености*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
2. Kornegj 2013: D. Kornegj, *Javni nastup*, Beograd: Admiral books.
3. Ломпар 2007: В. Ломпар, *Грамајшика. Српски језик за ђеџи разред основне школе*, Београд: Клет.
4. Правопис 2010: *Правопис српскога језика*, Нови Сад: Матица српска.
5. Срдић 2011: Ј. Срдић, *Дар речи. Грамајшика за ђеџи разред основне школе*, Београд: Нови Логос.
6. Журић, Ангеловски 2013: Ј. Журић, Ј. Ангеловски, *Жубор језика. Српски језик и језичка култура са вежбањима за ђеџи разред основне школе*, Београд: Едука.
7. Шипка 2007: М. Шипка, *Занимљива грамајшика*, Нови Сад: Прометеј.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

1) „Вештину читања треба учити годинама, дугим сталним и систематским радом, вежбањем и истрајношћу. Тога треба да буду свесни и учитељ и ученик. Брзи и лаки успеси се ту не могу очекивати, али се успеси постижу” (Димитријевић 1962: 10).

Савски фејсбук – писање писма, 5–8. разред (рад у истуреном одељењу)

ОШ „Бранко Радичевић”, Прогар

Разред	V ₃ , VI ₃ , VII ₃ , VIII ₃ (комбинована група ученика у подручној школи)
Датум реализације	1. 12. 2016. (рад у учионици) 3. 12. 2016. (рад на Наутичком селу „Бисер” у Бољевцима)
Наставник и сарадници:	Наташа Кљајић, професорка српског језика Тања Аћимовић, Културни центар Сурчин Славко Аћимовић, домар Бојана Аћимовић, ученица Правно-биротехничке школе „Димитрије Давидовић” у Земуну
Наставна област	Језичка култура
Наставна јединица	Савски фејсбук – порука у боци (писање писма)
Тип часа	утврђивање
Циљ часа	Савладавање правила писања писма, не само кроз електоонску, већ и руком писану комуникацију.
Образовни задаци	• Уочавање и усвајање битних елемената приватног писма.• Усвајање формалних елемената писања писма (датум, обраћање, садржај, поздрав и потпис).• Исправљање правописних грешака у готовом писму и писање новог писма.• Усвајање знања о писму (општа правила о писму као саставу и облику општења).• Усвајање писања постскриптума и употребе цитата.
Функционални задаци	• Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком и развијање писаних комуникацијских вештина.• Развијање вештина тимског рада и групног пројекта у сарадњи са локалном институцијом културе, комуникацијских вештина за јавни наступ и писано изражавање у задатој форми.
Васпитни задаци	• Јачање чулног, језичког и литерарног сензибилитета ученика за примењено писање (писмо као облик комуникације).

	• Неговање радозналости и истраживачког и стваралачког духа кроз писање, уређивање и паковање порука у боци, те за развијање непосредније и блискије традиционалне комуникација, уз уважавање електронске комуникације као достигнућа XXI века. • Неговање свести о значају ангажовања школе у оквиру локалних културних манифестација.
Кључни појмови	писмо, порука у боци, Савски фејсбук, адресирање, цитат
Образовни стандарди	CJ.1.2.1; CJ.1.2.2; CJ.1.2.3; CJ.1.2.6; CJ.3.2.1.
Облици рада	фронтални, индивидуални, групни
Наставне методе	монолошка, дијалогска, истраживачка, стваралачка, игровна
Наставна средства	граматика, радна свеска, папири за поруке, боце, балони
Место извођења наставе	кабинет за српски језик, Наутичко село „Бисер” у Бољевцима
Корелација	Информатика, Грађанско васпитање
Литература и додатни материјал за наставнике	З. Мркаљ, <i>Планирање у настави</i>, Издавачка кућа Klett, Београд, 2010. З. Мркаљ, <i>Српски језик 5, њриручник за наставнике „Методичка слајдлица” уз чиианку „Моси”</i>, Издавачка кућа Klett, Београд, 2013. Џо Елен Мур, <i>Како најисаиши њричу</i>, Креативни центар, Београд, 2006. Џо Елен Мур, <i>Како најисаиши некњижевне ѡексијове</i>, Креативни центар, Београд, 2006.
Литература и додатни материјал за ученике	З. Несторовић, З. Грушановић, <i>Српски језик 5, чиианка „Моси”</i>, Издавачка кућа Klett, Београд, 2016. В. Ломпар, З. Несторовић, <i>Српски језик 5, радна свеска уз чиианку „Моси”</i>, Издавачка кућа Klett, Београд, 2016. В. Ломпар, <i>Српски језик 5, ѡрамаишика</i>, Издавачка кућа Klett, Београд, 2016. Душан Радовић, <i>Кайеиан Џон Пийлфокс</i>, ЗУНС, Београд, 2010.
Напомене	Час је реализован на предлог Тање Аћимовић из Културног центра Сурчин, у сарадњи са туристичким комплексом Наутичко село „Бисер” у Бољевцима, као део културних активности Секретаријата за спорт и културу Општине Сурчин. Први сегмент реализован је у учионици, а други на терену, на реци Сави, уз помоћ школског домара Славка Аћимовића и бивше ученице наше школе Бојане Аћимовић, која је ученица Правно-биротехничке школе „Димитрије Давидовић” у Земуну.

🕒 Уводни део

Наставник ученике за наставну јединицу о писању писма мотивише унутар-предметном корелацијом са наставом књижевности.

У нека давна, древна времена једна флаша са зајушачем илућала је водама Јужној кинеској мора. Извесни Џек из Зелеланда убацио је у иразну флашу рума йоруку о ојасном седмоглавом чудовишћу које йошайа лађе и једе сиротије морнаре. Који је јунак, у делу кој йисца, нашао йу флашу, зашћо је йорука била йослајћа баш у боци и зашћо је њен йроналазак био значајан за даљи развој радње у овом делу?

➤ Некада давно, у време гусара и чудовишта, није било поште, коверата, мобилних телефона и интернета. Када бисте се нашли далеко на пучини, једини начин да неко добије вести о вама биле су поруке у боци. Флаше би плутале по површини мора; ако их добро запушите плутом, у њих не би улазила вода и не би могла да накваси поруку, а можда би је и какав морски талас могао избацити на обалу. Једну такву флашу нашао је капетан Џон Пиплфокс, главни лик истоимене радио-драме Душка Радовића, добивши од злосрећног гусара наговештај где да тражи седмоглаву немак. Иако је постојала велика могућност да се никада не пронађе, порука у боци је ипак стигла до примаоца, јуначког капетана, ослободиоца Јужног кинеског мора од ове напасти. Зато је било веома важно да порука буде послата и написана.

Када сће йоследњи йућй најисали йисмо или йоруку у било ком виду, йисаном или елекћронском?

„Ја никада нисам написао писмо. Нико то данас не ради” (Марко Танкосић, V₃).

„Мама ме је једном послала у пошту да нешто пошаљем. Нисам писао писмо, само адресу и примаоца на коверти” (Радован Барјактаревић, VIII₃).

„Ја сам на великом одмору послала десет порука свом дечку у бољевачкој школи, а и он мени” (Ива Матичевић, VIII₃).

„Слала сам мејл наставници информатике да је питам када имамо шаховску секцију. Одговорила ми је после два сата” (Милица Дацевић, VI₃).

„Нас две цео одмор седимо једна поред друге и дописујемо се на фејсу” (Јована Мушицки, VIII₃, и Марија Бакић, VIII₃).

„Учили смо како се пише мејл на Информатици” (ученици VI₃).

„Учили смо и на Српском у петом разреду. Ми не пишемо писма руком, али шаљемо мејлове и четујемо, стално” (ученици VII₃).

Шта мислите које је писмо присније и топлије, оно писано руком или оно у електронској форми и зашто? Зашто старије генерације чувају своја писма? Шта она за њих представљају?

• Ми нисмо генерација која има обичај да пише писма руком, али наши родитељи, баке и деке чувају стара писма, честитке, разгледнице. Писма су имала своју драж јер би их људи чекали; данима и недељама су путовала до одредишта, писана су руком, у њима би стизали и неки цртежи, срца, цветићи, љубавна писма би можда била и намирисана, а уз писма су стизале и маркице које су скупљали сакупљачи маркица, филателисти. Била су зато драгоцене и непоновљиве као емотивна вредност и чувала би се дуго, дуго. За празнике и рођендане би стизале

лепе честитке, а са путовања разгледнице. Данашња комуникација је бржа, али ми немамо ту своју преписку на папиру, примамо електронска писма и честитке, али оне не могу да се држе у руци, да се скупљају, немају свој мирис. Лако се бришу и још брже затурају и губе у мору електронске поште.

Наставник напомиње да је савремени темпо живота наметнуо бржу комуникацију и стога је електронска пошта веома zgodна, али су се људи отуђили и живе виртуелне животе, што је присутно и у одговорима ученика који су нагласили да су слободно време на одмору провели у виртуелној, чак и помало бизарној комуникацију (фб разговор две девојчице које седе једна поред друге). Стога је циљ овог часа да обновимо како се писмо правописно исправно пише, а затим да напишемо писма – поруке у боци, која ћемо послати непознатом пријатељу низ реку Саву, у нади да ће је прочитати.

⌚ Главни део часа

Обнављање градива. *Без обзира на форму слања, сва њисма, њривајина или јавна, морају имати нека заједничка обележја. Које делове писма знаће и како се они њишу?*

✉ Свако писмо морамо почети оловљавањем. Ако се обраћамо блиским особама у приватном писму, почећемо са *Драји мама и њајна, Драји Никола, Драји брајне*, а ако пишемо службено писмо, користићемо форму обраћања *Поштовани директорице, Цењени њосиодине Јовановићу* и сл. С обзиром а то да је обраћање у вокативу, потребно је ставити запету иза имена, презимена или титуле адресата (особе којој се обраћамо).

✉ Своје писмо можемо наставити у истом реду иза запете, малим словом, али се сматра прикладнијим да даљи текст пренесемо у нови ред и започнемо великим словом. То је посебно прикладно у пословној комуникацији.

✉ Датум пишемо у горњем десном углу, мада се некад може дати и у доњем левом углу.

Пројар, 1. 12. 2016. (горе, десно)

У Бољевцима, 2. 12. 2016. (доле, лево)

✉ Завршно обраћање почињемо с десне стране листа, великим словом, иза завршне фразе стављамо запету, а име и презиме стављамо у ред испод:

*Срдечно/С њоштованјем,
Марко Марковић, ученик V₃
(за службено њисмо)*

Воли вас ваш Марко/Поздравља ње Јована

Тачка се ставља иза последње реченице у главном тексту писма, али не иза потписа са завршном фразом, иако он може имати форму реченице.

✉ Постскрипtum је накнадно дописан текст (П. С. / P. S.) и необавезни је део писма. Може садржати неку мисао коју желимо да истакнемо.

Радионица

✎ Ученици добијају задатак да, поштујући правописна правила и форму писма, напишу писмо непознатом пријатељу. Поруке могу да буду озбиљне, духовите, али морају да поштују форму писма и правила културне комуникације, а

у постскриптуму могу имати и неки цитат из омиљене песме коју су читали на часовима Српског језика.

Примери најуспелијих писама:

1. 12. 2016.

Драћи нејознајћи друже,

Не знам да ли си некада додио јоруку у доци, али ја данас дефинитивно ишеш ирви јуи своје јрво јисмо руком. Надам се да ће ова јорука сјићи до шеде и да ћемо се јуознајћи и јосјайи добри јријашељи. Ја сам Марко Раговић из Пројара, села у Срему, јренирам кајак у Кајакашком клубу „Марина Пројар” и имам мноћ освојених медаља. Ако си за, моју да ше јровозам кајаком до Пројарске аде, јо је једно речно осјрво иде се налазе кућице на дрвешу. Ако нађеш ово јисмо, обавезно ми се јави.

Твој друј Марко

1. 12. 2016.

Драћи јроналазачу јоруке у доци,

Поздрав велики од јројарској друштва из ФК „Борац” Пројар. Идуће недеље ијрамо са „јилићарима”, јо је фудбалски клуб из суседној села Бољевци, сјонзор им је „Пиљан”, фарма јилића, а надамо се да ћеш доћи на нашу јшакмицу и да ћеш навијати за нас. Ако добро ијраш фудбал, можеш да ускочиш на месћо левој крила, Пеца из VII₃ се јовредио ја јражимо замену. Наш јренир је домар Славко, он ји је сјаковао ову доцу, јек да знаш.

Твоји фудбалери,
Пеца, Дражић, Јоца, Драјан и Најаша

Драћи јријашељу,

Да ли си икада јрешао на сремску сјрану и уживао у лејојшамашеј завичаја? Ако ниси, онда јожури и крени, наћи ћеш нас у јујком малом селу Пројару. То је једно чаробно село, окружено Бојинском шумом, јознајћо јо ајшохјшоној раси свиња манјулица и коњима лијшцанерима, језеру Живача (зајраво јо је мрјваја реке Саве), чаробној Пројарској ади са Тарзан јлажом, иде се кујамо и скачемо са лијана. Усред села налази се црква, иде су роде јнездо свиле, а иза ћеш видеји нашу леју школу која јосјоји од 1762. јодине. Наша насјавница срјској каже да јој школа личи на кућицу у цвећу, а ми се ју врло лејо дружимо. Доћи у Пројар и доживи чаролију јравој и дубокој јријашељштва.

Радујем се нашем сусретју од срца,
јшоја друјарица Александра Миливојевић

Драћи друже,

Шаљем ји јуно јубави и добрих жеља и да ји све у живојшу буде добро.

Ивана Аљијај

П. С.

Хвала сунцу, земљи, јрави,
Хвала ваздуху шјо је јлав,
И хвала, ево, шјо имам јовор,
И јледам како мили мрав.

Сјеван Раичковић

Драги друже,

Поздрав од јусарске екије са лађе „Пираи Бане”. Бацили смо ти ову јоруку у боци да знаш да се клониш оној огромној сома од 2000 кила, јојео нам је већ једну лађу, а и јусара Миленка (то је дио кружан залојај). Гусар Слободан је, срећом, исцеливао ја смо јожурили назад да се осуши уз вајрицу. Вођа нам је кайетан Бане, он смишља све акције, видео је то од кайетана Џона Пийлфокса (то је лекцију прочиташао). Кормилар нам је Славимир звани Баиша, а остали јусари су Вуле и Немања. Ако хоћеш с нама да јусариш јо Сави и Дунаву, примљен си!

Поздрав од јусарске екије

🕒 Завршни део часа

Поруке у боци се припремају за пловидбу Савом.

Припреме и материјал за рад: стаклене флашице, балони, пластични запушачи за флаше, врпце за везивање порука, канап за балоне.

Уз помоћ домара Славка Аћимовића и Бојане Аћимовић, ученици пакују своје поруке у флашице, везавши их претходно врпцом. Кроз прорез на пластичним запушачима провлачи се канап за који се везује балон. У порукама је остављен контакт телефон Тање Аћимовић из КЦ Сурчин – ако се појави срећни проналазач неке од наших порукица, моћи ће на тај начин да са нама контактира. Поред тога, ученици у поруци остављају и своје фејсбук налоге.

Рад на терену – Наутичко село „Бисер”

Након шестог часа ученици се са наставником српског језика и сарадницима у пројекту упућују на Наутичко село „Бисер”. После кратког дијалога у којем поново истичу значај писања писама, ученици излазе на терасу сплава и синхронизовано бацају флашице са порукама у воду.

Део пројекта чини и прилог ТВ Мај из Обреновца, ученици се тиме уче да јавно образложе и аргументују своје мишљење, а такође и да обнове форму извештаја и интервјуа као облика новинарског изражавања.

Прилог је доступан на линку <https://www.youtube.com/watch?v=ymwTzhDnM9g>, а извештај, са изјавама ученика и реализатора, изгледа овако:

На стотине порука у боци данас је из Наутичког села „Бисер” Савом отпловило непознатим пријатељима. Ученици Основне школе „Бранко Радичевић” из Прогара данима су писали поруке у нади да ће једнога дана добити одговор.

„Ретко користим фејсбук, али ово ми се јако допало јер се не користе ружне речи као на обичном фејсбуку, већ лепе мисли и жеље, оно што ми из душе желимо једни другима” (Марко Радовић, VI₃).

„Послала сам песму *Хвала сунцу, земљи, трави*, а волела бих, ко пронађе ову поруку, да му буде све добро” (Ивана Аљијај, VI₃).

„Написала сам цитат Паола Коеља који каже да дете може одраслог човека да научи две ствари: да буде весело без разлога и да оствари своје жеље” (Дејана Томић, VII₃).

„Пожелела сам проналазачу срећну Нову 2017. годину и да му у њој све буде добро” (Милица Дацевић, VI₃).

„Савски фејсбук је сјајна ствар јер може да се упозна други човек, а можда и да се направи пријатељство” (Стефан Ракић, VI₃).

„Послала сам им доста порука, а једна је: *Што је тежи усџон уз дрго, то је њојлед са врха лејши*” (Наташа Хрњачки, VII₃).

Упркос хладном времену, деца су радо прихватила ову активност. Она је део пројекта „Живот је поезија”, који Културни центар Сурчин реализује у сарадњи са Градским секретаријатом за културу.

Тања Аћимовић, КЦ Сурчин: „И данас смо пустили поруке низ реку, у време данашње када деца углавном комуницирају преко мобилних телефона, у времену кад су углавном на друштвеним мрежама, када су заборавили... заправо, они нису никада ни научили како је то кад пошаљеш неке писану поруку, колико је битно да остане тај траг.”

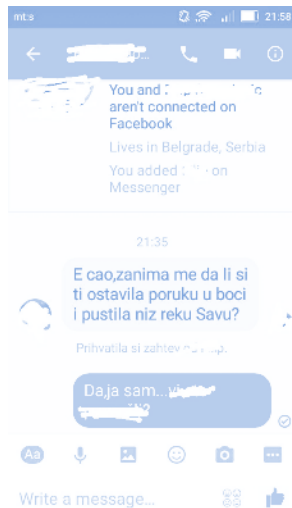
У ОШ „Бранко Радичевић”, упркос томе што ученици у свакодневној комуникацији и настави користе најсавременија техничка достигнућа, велику пажњу поклањају лепом говору и писаној речи.

Наташа Кљајић, професорка српског језика: „Они су генерација дигиталних урођеника, они не знају шта је то заправо комуникација када неко некоме пошаље честитку за Нову годину или писмо, тако да је ово била превасходно тежња да они на један писмен, духовит, шармантан начин неком тамо далеком пријатељу који ће наћи ту флашицу са поруком пошаљу неке лепе жеље, неке лепе стихове, мисли.”

Новогодишње поруке из Наутичког села послате су на време. А куда ће их вода однети, можда ће ови малишани сазнати једнога дана.

Епилог часа

У јануару 2017. године једна флашица пронађена је у Баричу. Поруку је примио младић који се јавио ученици Анђели Јелесијевић, VIII₃, на фејсбук налогу. Повезао се и са Тањом Аћимовић, а као награду је добио викенд у Наутичком селу „Бисер”. Тако смо стекли новог драгог пријатеља.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Једначење сугласника по звучности

ОШ „Васа Пелагић”, Лесковац

Разред	шести
Наставна област	граматика
Тип часа	обрада
Облици рада	групни, индивидуални унутар групе
Методе	демонстративна, дијалoшка, индуктивна, текстовна
Циљеви	ОБРАЗОВНИ ЦИЉ: уочавати звучне и беззвучне консонанте и њихова једначења; посебно обратити пажњу на одступања. ВАСПИТНИ ЦИЉ: правилно изговарање гласова српског језика и усавршавање правилне употребе звучних и беззвучних сугласника. ФУНКЦИОНАЛНИ ЦИЉ: практична примена научених правила и одступања.
Исходи	Ученици уочавају законитости и одступања од гласовне промене; мотивисани су за рад и активно учествују.
Активности ученика	Прате презентацију, уочавају, подвлаче, исправљају, договарају се, раде у групи и самостално, закључују, излажу резултате рада.
Активности наставника	Припрема се за час, води радионицу, покреће презентацију и задаје задатке, помаже у доношењу закључака, вреднује ученичке одговоре, коментаре и закључке.
Провера остварености циљева	Кроз активност на часу, мотивисаност за рад, укљученост у решавање задатака (на часу и домаћег), наставник стиче увид у оствареност задатих циљева часа.
Наставна средства и материјали	Интерактивна табла, флип-чарт, штампани материјал за поделу у групе, наставни листићи, домаћи задатак. Претходна припрема за ученике: костим гусара .
Образовни стандарди	СЈ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слоге у једноставнијим примерима. СЈ.2.3.2. препознаје гласовне промене. СЈ.3.3.1. дели реч на слоге у сложенијим случајевима. СЈ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их препозна, објасни и именује).
Корелација	Предзнање о гусарима (филмови, енциклопедије, књижевност...).

Претходне припреме	Обавестити ученике на претходном часу да за овај тематски час дођу са препознатљивим гусарским обележјима (марама, повез и сл.).

ТОК ЧАСА

🕒 Уводни део (15 минута)

Мотивација

(Ученици су дошли прерушени у гусаре.)

Презентација на интерактивној табли – водич кроз активности на часу.

ОКУПЉАЊЕ ПОСАДЕ: Подела ученика у групе према подели сугласника на звучне и беззвучне. Прилог: картончићи са гласовима за поделу у групе.²

Ой како морима њлове њрџовачки ђродови, њима су за њеџама неусџрашиви и немилосрдни њираџи. Били су врсни њоморци и сеџали су сџрах океанима. Њихови ђрзи ђродови изненаџа ђи најали велике њрџовачке џалије с намером џа се ђокојају њиховоџ ђлаџа. Наџџознаџиџи међу њима џрочули су се џо својоџ окруџносџи али и храђросџи. О њима и ђанас живе ђројне леџенђе. Наџчувениџи џусари живели су у XVIII веку. Хаџђе џа се укрџамо на њихове ђарке и заџловимо у аванџуру! Време је за окуџљање џосађе! (Слаџђ: Окупљање посаде)

Провера да ли је сваки глас пронашао праву групу.

ПОТРАГА ЗА БЛАГОМ

Главно занимање свих џусара ђило је џражење, али Chesџо и оџимање ђлаџа. Међуџџим, злаџници нису јђдино ђлаџо које се може освоџиџи. Каже се – човек је ђоџаџи онолико колико има џриџаџеља. Такође, каже се и – знање је ђлаџо. Поџиџо сџе сађа у круџу џриџаџеља, време је и ђа зајђдно џокажеџе колико знаџе. Кре-нимо у џоџраџу за ђлаџом!

(Слаџђ: Потрага за благом)

Прилог: листићи са реченицом са слађа за сваког ученика.

У задатој реченици ученици проналазе неправилно написане речи (неправилност се односи на јђдначење сугласника по звучности). Исправљање текста.

🕒 Главни део (20 минута)

Обрађа наставне јђдинице

КОВЧЕГ С БЛАГОМ: Истицање циља часа.

У џусарским џоџраџама за ђлаџом сређа је иџрала велику улоџу. Ви сџе је ђанас имали на својоџ сџрани. Оџвориђемо ковчеџ с ђлаџом ђа видимо шџџа сџе освоџили.

(Слаџђ: Ковчег с благом)

Уочавање правила о јђдначењу сугласника по звучности.

Прилог: Самолепљиви листићи са правилима гласовне промене за сваког ученика и самолепљиви листићи са табелом звучних и беззвучних сугласника (све листиће деле дежурни ученици).

КОМПАС

Сви мороџловци, укључуџуђи и џусаре, крџџарили су морима уџрављаџуђи се џомођу мале корисне сџраве зване комџас. Покажиџе и ви своју сналажљивосџи на овом незађђилазном џираџџском реквизиџу.

(Слаџђ: Компас)

2) Час планиран за рад у три групе, свега 21 ученик – могуће је прилагодити другом броју ученика.

Вежбање препознавања гласовне промене у понуђеним одговорима.

ЛИЦЕ СА ПОТЕРНИЦЕ

Гусари су већину времена њроводили на броду или на њустѝим осѝрвима, далеко од ѝрадова и људи. Збоѝ ѝљачкања, њихова лица су честѝо била на ѝоѝерницама, а нудила су се чѝѝава доѝаѝсѝѝа за њихово хваѝање.

(Слајд: Лице са потернице)

Вежба за уочавање гласовне промене самосталним проналажењем у реченици.

СЛЕПИ ПУТНИК

На ѝусарским бродовима слеѝи ѝуѝѝници су били веома неѝожељни ѝосѝи. Када би их ѝронашли, кажњавали су их разним мукама, од везивања за ѝрамаѝ, до бацања у море. Избаѝѝѝе и ви уљеза у свом следећем задатку!

(Слајд: Слепи путник)

Скретање пажње на одступања од гласовне промене.

Прилог: Самолепљиви листићи са правилима о одступању од гласовне промене.

🕒 **Завршни део (10 минута)**

Понављање усвојеног градива.

ГУСАРСКИ ОКРШАЈ

Гусарски бродови су најчешће имали малобројну ѝосаду, ѝа су њихови најади уѝлавном били изненадни и лукаво смишљени. Зайѝо ћеѝе сада своје ѝроѝивнике изазваѝи на ѝусарски окршај. У најад!

(Слајд: Гусарски окршај)

Вежба правилног изговарања сугласника.

Понављање знања о обрађеним гласовним променама.

Подела наставних листића за домаћи задатак.

Домаћи задатак

1) МАПА С БЛАГОМ

Пираѝи су били ѝриморани да своје блаѝо сакривају на ѝустѝим осѝрвима. Да би моѝли да ѝа ѝоново ѝронађу, ѝрѝѝали су маѝе скривеноѝ блаѝа. Не дозволиѝе да блаѝо које сѝѝе ви зайленили буде заборављено. Наѝрѝѝајѝе маѝу!

(Слајд: Мапа с благом)

Прилог: А4 папир за сваког ученика са започетом мапом ума (у центру „гласовне промене”, огранци – обрађене промене, дакле, ученици разгранавају мапу даље правилима и примерима за сваку промену).

2) КАПЕТАНОВ ДНЕВНИК

Сваки бродски каѝѝѝан, био он ѝусар или не, своје ѝоморске ѝустѝоловине дележио је у бродском дневнику. Данас су ѝѝе сѝѝранице ѝрава драѝоценосѝѝ за колекционаре.

(Слајд: Капетанов дневник)

Наставни листић *Каѝѝѝанов дневник* за рад код куће.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Народна епска песма „Женидба краља Вукашина”

ОШ „Југославија”, Бар (Црна Гора)

РАЗРЕД	шести
ЦИЉЕВИ ЧАСА (ученици)	– сазнају о историјским чињеницама везаним за ликове;– истражују о књижевнотеоријским, језичким и митолошким појмовима;– сазнају о особеностима народне епике;– читањем песме стварају сопствени хоризонт очекивања;– запажају и разумеју мотиве за понашање књижевних ликова;– умеју да поделе песму на тематске целине;– разумеју епски десетерац;– повезују ритам епског десетерца са гуслама;– уочавају наративне елементе;– уочавају фантастичне елементе;– елементе фантастичног (нестварног) повезују са стилским фигурама хипербола и персонификација;– разумеју стилске фигуре хипербола и персонификација;– умеју да повежу значење митолошких појмова са метафорама у песми;– разумеју стилску фигуру метафора;– уочавају контрасте у песми;– уочавају визуелне ефекте;– развијају способност сарадничтва, вредновања и самовредновања, анализе;– развијају говорне способности кроз презентовање рада групе.
ОБЛИЦИ РАДА	– индивидуални,– групни
МЕТОДЕ РАДА	метода рада по станицама
КОРЕЛА- ЦИЈА	– Историја– Географија– Ликовна култура– Музичка култура
НАСТАВ- НА СРЕД- СТВА	– Читанка, свеска, наставни листићи– ЦД плејер

СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА	1.4.1, 1.4.2, 1.4.7, 1.4.9, 2.4.2, 2.4.5, 2.4.6, 2.4.7, 2.4.8, 3.4.7, 3.4.8.
АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА	КОРАК 1 – УПОЗНАЈЕМО НАЧИН РАДА На претходном часу ученици су се поделили у пет група: ➤ ИСТОРИЧАРИ ➤ ЧИТАЧИ ➤ МИТОЛОЗИ ➤ ЛИНГВИСТИ ➤ ТЕОРЕТИЧАРИ Ученици се упознају са начином рада група, уз напомену да ће се састав група мењати. Наставник им је објаснио појам „рад по станицама”. Слушају једну епску песму која се пева уз гусле КОРАК 2 – ИСТРАЖУЈЕМО – 1. час Време предвиђено за истраживачки рад у групама: 45 минута ➤ ИСТОРИЧАРИ – Чишћају доступну историјску литературу. – Проналазе основне историјске податке о краљу Вукашину, војводи Момчилу и Јевросими. – Сазнају о владавини краља Вукашина и приликама у Србији у 14. веку. – Кључна сазнања бележе на припремљен наставни листић и у свеску. ➤ ЧИТАЧИ – Чишћају одломак песме „Женидба краља Вукашина” из Читанки. – Укратко (усмено) ирепричавају радњу песме. – Деле песму на тематске целине и свакој од њих дају назив. – Сажетак (називе целина) пишу на припремљен наставни листић и у свеску. ➤ МИТОЛОЗИ – У Српском митолошком речнику истраже значење митолошких појмова: Јабучило, број 9, коса, јутро, језеро, недеља. – Кључна сазнања о појмовима бележе на припремљен наставни листић и у свеску. – Чишћају наглас.

➤ ЛИНГВИСТИ

- У песни *йроналазе нейознайше речи* и читају њихова значења, дата у Читанци.
- Бележе кључне речи и њихово значење на припремљен наставни листић и у свеску.
- Доводе у везу непознате речи са стихом у којем се налазе у песни.

➤ ТЕОРЕТИЧАРИ

- Из доступне литературе (*Речник књижевних термина*, Т. Поповић) сазнају о књижевнотеоријским појмовима: *десетерац, ејска йесма, хийербола, конйрасй, ејско йонављање*.
- Кључна сазнања бележе на припремљен наставни листић и у свеску.

КОРАК 3 – СПАЈАМО САЗНАЊА – 2. час

- *Деле се на нове групе*, уз помоћ бројева од 1 до 5, тако да свака новоформирана група има по једног члана из претходно постојећих група (историчара, читача, теоретичара, лингвиста и митолога).
- Унутар своје нове групе, сваки од чланова излаже сазнања до којих је дошао истраживачким радом у групи којој је претходно припадао.
- Чланови групе *бележе сва нова сазнања*.

КОРАК 4 – РАЗМИШЉАМО, ПОВЕЗУЈЕМО, УЧИМО...

➤ ГРУПА 1

- *Промишљају о йиийањима* (која су иста за све групе), везаним за заузимање критичког става према ликовима и догађајима у песни, припремајући се за дебату.
- *Повезују* појмове који имају митолошко значење са садржајем песме.
- У песни проналазе *мошйиве*.
- Бележе своја сазнања.

➤ ГРУПА 2

- *Промишљају о йиийањима* (која су иста за све групе), везаним за заузимање критичког става према ликовима и догађајима у песни, припремајући се за дебату.
- У песни *йроналазе стилске фигууре*, уз објашњење сваке од њих.
- *Прејисују сйихове* у којима су стилске фигуре присутне.
- У песни *йроналазе све конйрасйе*, уочавајући њихов значај и улогу.
- Бележе своја сазнања.

➤ ГРУПА 3

– Промислијају о *ишћањима* (која су иста за све групе), везаним за заузимање критичког става према ликовима и догађајима у песми, припремајући се за дебату.

– *Одређују зайлей, врхунац и расилей* у песми (на основу садржаја и именованих тематских целина).

– *Проналазе ойисе йриродe* у песми и истичу њихов значај и утицај на целокупни утисак о песми, али и на радњу.

– Бележе своја сазнања.

➤ ГРУПА 4

– Промислијају о *ишћањима* (која су иста за све групе), везаним за заузимање критичког става према ликовима и догађајима у песми, припремајући се за дебату.

– У песми *йроналазе ейска йонављања* и указују на њихову улогу.

– Проналазе чињенице на основу којих *доказују да су ишћне йврдње*:

- да је песма „Женидба краља Вукашина” народна епска песма;

- да припада *йрейкосовском циклусу*;

- да је писана у *десетерици*.

– Бележе своја сазнања.

➤ ГРУПА 5

– Промислијају о *ишћањима* (која су иста за све групе), везаним за заузимање критичког става према ликовима и догађајима у песми, припремајући се за дебату.

– *Наводе особине ликова*, пореде.

– Тумаче мотив сестринског жртвовања и изненадну одлуку краља Вукашина на крају песме.

– Бележе своја запажања.

КОРАК 5 – ПРЕЗЕНТУЈЕМО, ПОЛЕМИШЕМО – 3. час

– Презентују рад (сазнања) у оквиру групе.

– Воде дебату на тему *да ли је војвода Момчило на самршци донео исправну одлуку*.

Домаћи задатак

– Пишу уметнути део или наставак песме.

– Илустрирују песму.

ЕВАЛУАЦИЈА ЧАСА:

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

„Пјесма о куји” Сергеја Јесењина

ОШ „Вражићи”, Челић (Босна и Херцеговина)

Struktura i tip sata: usvajanje novih nastavnih sadržaja

Одgojno-obrazovni ciljevi

Одgojni: razvijanje ljubavi i empatije prema životinjama, razumijevanje prijateljstva između čovjeka i životinja, razumijevanje normi ljudskog ponašanja, osuda zla i nepravde, izgrađivanje pozitivnih osobina ličnosti, snaga majčinske ljubavi.

Образовни: lirska umjetnička pjesma, osjećanja, motivi, raspoloženje, strofe, stilske figure (kontrast, inverzija), opkoračenja, izražajno čitanje i recitovanje pjesme.

Функционални: razvijanje, izgrađivanje i formiranje perceptivnih, mentalnih i komunikativnih sposobnosti.

Nastavne metode i postupci: tekst-metoda, metoda usmenog izlaganja i razgovora, heuristička metoda, ilustrativna metoda

Облици jezičke i socijalne komunikacije: frontalni rad, individualni rad, grupni rad, igraonica-maštaonica, igraonica-pričaonica, rad u parovima

Nastavna sredstva i pomagala: Čitanika 7, kreda, bilježnica, olovke, ilustracija teksta iz Čitanke 7, kompjuter i projektor (prezentacija u PP)

Тематска korelacija

Међуподручна: kultura izražavanja, jezik

Међупредметна: Likovna kultura, Biologija

TOK IZVOĐENJA NASTAVNOG SATA

🕒 Motivacijski dio časa

Znate li šta je kinologija?

To je nauka koja proučava nastanak i evoluciju pasa, različite rase pasa, njihovo zdravlje, ishranu, njegu, uzgoj, ponašanje, dresuru itd.

Koje rase pasa vi poznajete?

Razgovor o psima; ponašanje, ishrana, briga o psu, pomoć, liječenje... Djeca koja imaju pse pričaju o njima. Kako pas brine o svojim mladima (psićima)? Kako pokazuje roditeljsku ljubav?

⌚ Glavni dio sata

Najava teksta: PJESMA O KUJI (Sergej Jesenjin). Slajdovi sa fotografijom pisca i kratkom biografijom.

Kratka biografija pisca

Sergej Aleksandrovič Jesenjin (3. oktobar 1895. – Lenjingrad, 28. decembar 1925), ruski pjesnik koji je već u ranoj mladosti počeo pisati poeziju, nudeći joj seoske motive. Jesenjin je najveći ruski pjesnik sela, prirode i ljubavi.

Napisao je djela: „Breza” (1913), „Jesen” (1914), „Pjesma o keruši” (1915), „Mangup” (1919), „Ispovjest mangupa” (1920), „Ja sam posljednji pjesnik u selu” (1920), „Molitva za umrle” (1920), „Pugačov” (1921), „Pismo majci” (1924), „Kafana Moskva” (1924), „Ispovjest mangupa” (1924), „Ko sam, šta sam?” (1925), „Snježno polje” (1925), „Crni čovjek” (1925), „Kačalovljevom psu” (1925), „Do viđenja, druže, do viđenja” (1925).

Za samo 30 godina života, uspio je da se upiše u red najznačajnijih pjesnika svih vremena, ponos ruske i evropske književnosti.

Prikazati fotografije pisca u PP na kompjuteru i ilustracije teksta iz Čitanke 7.

Interpretativno čitanje teksta

Čita nastavnik ili pušta tonski zapis.

Emocionalno-intelektualna pauza

Sačekati nekoliko trenutaka da učenici srede dojmove o tekstu.

Konkretizacija doživljaja

→ U „Pjesmi o kuji” na neobičan je način prikazan svijet majčinstva, obilježen srećom, ali i bolom. Kako je kuja iskazivala svoju ljubav prema štenadi? (*Do u sumrak grlila ih nježno...*) Zbog čega je bila sretna? (Postala je majka, majčinska sreća...)

Interpretacija teksta

♠ Otkrijmo značenje riječi

rogoz – šaša, ševar, trava močvarica dugih, tvrdih listova koji se upliću i služe za vezivanje

košara – štala

rudi (dlaka) – kovdža se (uvija se)

živina – perad (kokoši, guske...)

tmuri (tmuran) – smrknut, namrgođen

tmina – tama

vazda – uvijek

mreškati se – borati se (kad se voda mreška, pravi kružne talase...)

plavet – plavetnilo (nebo)

zuriti – netremice gledati

hum – brdo, uzvišenje

drum – put

izba – kućica, koliba

→ Pročitajmo još jednom prve dvije strofe.

Koja vas slika naročito raznježuje? (Kuja – majka mazi i hrani svoje mladunce; od jutra do mraka; ugodna, nježna slika.)

Koje je osjećanje iskazano u ovim strofama? (Iskazana je majčinska ljubav.)

→ A onda...? Šta se desilo? (Tmuran je stigao gazda i strpao štenad u vreću.)

Ko je ukrao kujinu sreću? (Sreću joj krade gazda, njen vlasnik.)

Šta vas je posebno potreslo, rastužilo? (... Kad gazda stavlja štenad u vreću; i slika kuje koja sve to nijemo posmatra.)

Koje je osjećanje iskazano u nastavku pjesme? (Iskazana je tuga, bol za kućicama.)

→ U prvim strofama iskazana je „materinska sreća”, a u nastavku pjesme „materinska bol”. To je jedna vrsta poređenja (po suprotnosti). Kako zovemo ovakvu stilsku figuru? (Ovo je kontrast ili antiteza.)

Podsjetimo se:

Kada se jedna pored druge stave dvije pojave, dva osjećanja, dvije slike koje imaju potpuno suprotne osobine, pri čemu se želi jedna istaći, dobijamo jednu vrstu poređenja, stilsku figuru koja se zove **kontrast** ili **antiteza**.

→ Kakvu promjenu raspoloženja u pjesmu unose stihovi:

„A uvečer, kao i vazda, kad koke na lijegala kreću, tmuran je stigao gazda i strpao štenad u vreću”? (Sreća je prekinuta, narušena je i zamjenjuje je tuga, bol.)

→ Kojim dinamičnim motivom započinje četvrta strofa? („Trčati snijegom je stala...”)

Koja osjećanja tjeraju kuju na trčanje? (Majčinska ljubav, tuga i bol.)

U ovoj strofi naslućujemo šta se psićima dogodilo. Iz kojih stihova? („I dugo, uz val do vala, hladna se mreškala voda.”)

Koji dio radnje pisac izostavlja u pjesmi? (Stavio je štenad u vreću... i hladna se mreškala voda.)

Šta se kuji pričinilo pri povratku kući? (Mjesec joj se učini kao jedno od kućica njenih.)

O čemu mi to često budni sanjamo (maštamo)? (Maštamo o onome što želimo.)

→ Šta kuja osjeća dok „zuri u plavet jasnu” i „cvili nasred drumu”? (Neopisvu, veliku bol.)

Iz kojeg dijela njena lica pjesnik „čita” to osjećanje? (Iz očiju se „čita” njeno osjećanje.)

→ U pjesmi se skladno prožimaju ritmički, slikovni, osjećajni i značenjski elementi. Ova nam pjesma govori o narušenoj harmoniji između čovjeka i prirode.

Koja je osjećanja izgubio čovjek iz ove pjesme? (Čovjek je izgubio saosjećanje.)

Koje je značenje prirode zaboravio? (Ravnotežu u prirodi, sklad između ljudi i životinja.)

* Kako je izgledao čovjek iz pjesme (gazda)? (Bio je tmuran.)

* Možemo li naslutiti zašto je bio „tmuran”? (Možda mu nije bilo drago što će uzeti štenad. Možda nije imao drugo rješenje za njih.)

* Šta ljudi rade sa mladunčadi (kućici, maćici) koja im ne trebaju, koja su „višak”? (Podijele ih, poklone ili ih se „riješe.”) Kako? (Kao i ovaj gazda. Nažalost, neke životinje prestaju biti ljubimci i postaju teret.)

→ Istinski umjetnik plijeni snagom plemenitosti svoga djela. Po čemu ste tu snagu prepoznali u ovoj pjesmi? (Slika sreće i slika tuge iskazana snagom riječi.)

* **Jesenjin je ovom pjesmom krik tuge naslikao na najbolji mogući način.** „Pjesma o keruši” veoma je potresna. Koji je motiv čini tako potresnom?

(Bacanje štenadi...) Razmislite: Svirepom činu kuja nijemo prisustvuje; bez režanja, zavijanja, bez ijednog laveža. Zašto? (Zanijemila je od bola, ostala bez glasa...)

Kad se kuja oglasila? Kako? (Cvileći...)

Pronađite stihove u pjesmi koji naglašavaju njenu bespomoćnost i bol, ali i čovjekovu okrutnost. (Bespomoćnost i bol: „Trčati snijegom je stala...)

U plavet je zurila jasnu
i cvilila nasred druma...
... ko zlatne zvijezde sred snijega
kotrljahu oči se pseće.”)

→ **Inverzija** je neuobičajen red riječi u stihu. To je stilska figura kojom se posebno ističe neka riječ ili skup riječi. Pjesnici upotrebljavaju inverziju zbog ritmičnosti stiha ili pjesme u cjelini.

Na primjer, na početku pjesme:

„I jezikom, sve do tmine,
mati ih češljala nježna;
od trbuha njene topline
voda se topila snježna.”

→ Kako bi glasio uobičajen red riječi u ovim stihovima? (Mati ih je češljala jezikom sve do tmine, a snježna voda se topila od topline njenog trbuha.)

Pronađite inverzije u ovoj pjesmi. U svakoj strofi (rečeniči) su inverzije.

→ Pročitajte još jednom ove stihove:

„I jezikom, sve do tmine,
mati ih češljala nježna.”

Ovi stihovi čine jednu misaonu cjelinu.

U kojem stihu pjesnik započinje, a u kojem završava svoju misao? (U prvom stihu misao započinje, a u drugom završava.)

Kada se misaona cjelina ne završava u jednom stihu, ili u jednoj strofi, nego se prenosi iz stiha u stih, ili iz strofe u strofu, takvu pojavu zovemo **opkoračenje**. Misaona cjelina može se završavati i negdje u sredini stiha u koji se prenosi. Završetak misaone cjeline prirodno nameće predah, odnosno **pauzu** u izgovoru.

→ Opkoračenjem se postiže poseban ritam u pjesmi. „Pjesma o kuji” vrvi opkoračenjima. Pronađite neka opkoračenja! (Svaka strofa je opkoračenje.)

Pročitajte pjesmu pazeći na znake interpunkcije (zareze, tačke), **opkoračenja**. Obratite pažnju na boju glasa.

Sinteza

Pjesme Sergeja Jesenjina prevedene su na sve svjetske jezike, a kod nas je on već odavno jedan od najčitanijih stranih pjesnika svih vremena.

→ U „Pjesmi o kuji” se skladno prožimaju ritmički, slikovni, osjećajni i značenjski elementi. Ova nam pjesma govori o narušenoj harmoniji između čovjeka i prirode.

→ **Inverzija** je neuobičajen red riječi u stihu. To je stilska figura kojom se posebno ističe neka riječ ili skup riječi. Pjesnici upotrebljavaju inverziju zbog ritmičnosti stiha ili pjesme u cjelini.

Kada se misaona cjelina ne završava u jednom stihu, ili u jednoj strofi, nego se prenosi iz stiha u stih, ili iz strofe u strofu, takvu pojavu zovemo **opkoračenje**. Misaona cjelina može se završavati i negdje u sredini stiha u koji se prenosi. Završetak misaone cjeline prirodno nameće predah, odnosno **pauzu** u izgovoru.

🕒 Završni dio sata

- * Pronađite stihove u kojima se pokazuje čovjekova (ljudska) okrutnost. Šta biste predložili gazdi da uradi sa štenadi koju je „strpao u vreću”? Raspravljajte o problemu pasa lualica. Kako psi postaju neželjeni, odbačeni? Kako su neki psi od nekadašnjih ljubimaca postali ničiji i lutaju po ulicama gradova, sokacima sela, školskim dvorištima, igralištima? Neki od njih prave štete ljudima. Podijeliti učenike u dvije grupe; afirmacija i negacija. Grupe će sebi dati ime i izabrati vođu. Jedna grupa ima zadatak da dokazuje koristi od pasa i navodi primjere (dokaze). Druga grupa iznosi dokaze o štetama koje psi učine ljudima (napadi na ljude i stoku, ugrizi...). Strah i nelagoda kada vidimo čopor lualica na ulici... Čak se zalažu i za eutanaziju.

Eutanazija dolazi od grčke riječi koja je značila „blaga smrt”.

Pokazivati im razne fotografije pasa; kućni ljubimci, čuvari, policijski psi, lualice...

Cilj je da se dođe do kompromisa, prihvatljivog, humanijeg rješenja, izgradnja azila (smještaj za pse, udomljavanje).

Poznati filozof i pisac Jean-Jacques Rousseau (Žan Žak Ruso) nekom je prilikom rekao: „**Veliko je zlo ne činiti dobro.**”

- * Kakvo je „dobro” gazda iz „Pjesme o kuji” propustio učiniti?
- * „**Dobar čovjek zastidi se i pred psom**”, Anton Pavlovič Čehov
- * *Nema loših pasa, već ima loših vlasnika.*
- * *Pas ima sve odlike čovjeka, a nijednu njegovu manu.* ♥
- * *Znati voljeti znači razumjeti druge oko sebe.*
- * *Um se obogaćuje onim što prima, a srce onim što daruje.*

„**Čovjekov jedini** potpuno nesebičan prijatelj u ovom sebičnom svijetu, jedini koji ga nikad ne napušta, jedini koji se nikad neće pokazati nezahvalnim i koji ga nikad neće izdati jest njegov pas. On će stajati vjerno uz njega u bogatstvu i u siromaštvu, u dobru i u zlu. Spavat će na hladnom tlu, na ledenom vjetru i snijegu samo da bude uz svoga gospodara. Ljubit će ruku koja mu ne može ponuditi hranu, lizat će rane koje nastaju u dodiru s okrutnošću svijeta. Čuva svog siromašnog gospodara kao kraljevića. Ostat će uz njega i kad ga svi drugi napuste. Kad imetak propadne i sav ugled nestane, njegova je ljubav postojana poput sunca na nebesima.” – Senator George Vest, 1870. (Iz knjige *Čuvari* Deana R. Koontza)

Domaća zadaća

Napisati **Priču o keruši** na osnovu pjesme, promijeniti nešto u priči, promijeniti sudbinu kujinih mladunčadi, pomoći psićima i njihovoj majci.

Literatura i izvori:

A. Verlašević i V. Alić, *Čitanka 7*, Bosanska riječ, Tuzla.
Internet.

НАПОМЕНА

Прилог се налази на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

EDUKA-PORTAL

EDUKA-PORTAL

Ancient Greek Theatre

ОШ „Дуле Караклајић”, Лазаревац

ОПШТИ ПОДАЦИ

1. Подаци о часу

Предмети: Енглески језик, Историја

Наставна област: Грчко позориште (историја)

Тип часа: комбиновани тип (обрада, утврђивање)

Разред: пети

2. Планирање и организација часа

Општи циљеви: унапређење опште културе и информисаности ученика, обогаћивање и унапређивање енглеског вокабулара, разумевање нових енглеских термина, утврђивање знања из историје у вези са позориштем.

Тема часа: Грчко античко позориште

Специфични задаци часа: повезивање претходног знања и искуства ученика у вези са Грчком, њеним митовима и легендама са расположивим енглеским вокабуларом; утврђивање чињеница о грчком позоришту; обогаћивање ученичког енглеског речника; разумевање и савлађивање нових термина, извођење закључака, утврђивање тачности датих тврдњи, драматизација на енглеском језику, препознавање, читање, разумевање и анализирање текста на енглеском језику, допуњавање тврдњи, слушање и посматрање

Методe и облици рада

Методe: дијалoшка метода, монолошка метода, текстуална метода, демонстративно-илустративна метода, интерактивна, учење кроз игру, дискусија, кооперативна метода, учење кроз игру, драмске технике, вршњачко учење

Облици рада: фронтални, индивидуални, групни, у пару

🕒 Уводни део часа (10 минута)

THINGS WE ALREADY KNOW...

Активност наставника	Наставник приказивањем „грчких ствари” подстиче ученике да се сете по чему познају Грчку.
Активност ученика	Ученици наводе своје прве асоцијације на приказане слике.
Методe и облик рада	Демонстративно-илустративна метода, фронтални облик рада, дискусија, дијалoшка, монолошка метода.
Начин праћења рада ученика	Провера и анализа ученичких одговора.

Очекивани исходи	Ученици успешно проналазе одговарајуће речи за приказане слике.

WELCOME TO ANCIENT GREECE

Активност наставника	1. Наставник наводи ученике да преведу дати наслов. Истиче за ученике нову реч <i>ancient</i> и поставља питање зашто уместо ње не би требало да се употреби реч коју већ знају – <i>old</i>. 2. Ученицима приказује мапу античке Грчке и поставља питање на енглеском да ли препознају мапу на слајду. 3. Приказује слајд на коме су историјске личности из античке Грчке. Поставља питање ко су они. Објашњава порекло акронима VIP, који се свакодневно користи и у нашем језику. 4. Приказује слајд са грчким боговима. Наводи ученике да их препознају. 5. Приказује слајд на коме се види слика античког грчког позоришта. Пита ученика шта је то што виде на слајду.
Активност ученика	1. Ученици преводe наслов. Претпостављају одговор на постављено питање. Међусобно се консултују. 2. Ученици препознају мапу. 3. Ученици читају имена грчких историјских личности. 4. Ученици препознају грчке богове на основу свог предзнања. 5. Ученици оговарају на питање
Методe и облик рада	1. Дијалoшка метода; групни и фронтални облик рада, рад у пару. 2. Дијалoшка метода; фронтални облик рада. 3. Дијалoшка, монолошка, демонстративна метода; фронтални, индивидуални облик рада. 4. Дијалoшка, монолошка, демонстративна метода; фронтални, индивидуални облик рада. 5. Дијалoшка, монолошка, демонстративна метода; фронтални, индивидуални облик рада.
Начин праћења рада ученика	Провера и анализа ученичких одговора.
Очекивани исходи	1. Ученици успешно преводe дати наслов и разумеју разлику између речи <i>ancient</i> и <i>old</i>. 2. Ученици дају одговор да је то мапа Грчке. 3. Ученици разумеју скраћеницу VIP и имена познатих Грка и закључују шта VIP значи. 4. Ученици препознају имена грчких богова. 5. Ученици објашњавају да је на слици античко грчко позориште.

⌚ Главни део часа

ANCIENT GREEK THEATRE

Shape of the theatre

Where did they build theatres?

Who were the actors?

What did the actors wear?

What were the masks like?

What were the clothes like?

What did the audience watch?

Активност наставника	Приказује исти слајд са античким грчким позориштем. Наводи ученике да препознају елементе позоришта, облик, локацију, глумце, костиме, маске и врсте позоришних комада.
Активност ученика	Ученици препознају елементе позоришта и дају одговоре на српском језику. Ученици на основу цртежа круга и назива круга (<i>circle</i>) закључују значење <i>semicircle</i> . Ученици препознају брдо (<i>hill</i>) и на српском језику кажу да су позоришта грађена на падинама брда. На основу маске са слајдова ученици закључују и дају одговоре.
Методe и облик рада	Дијалoшка, монолошка, демонстративна метода; фронтално-интерактивни облик, индивидуални облик.
Начин праћења рада ученика	Провера и анализа ученичких одговора.
Очекивани исходи	Ученици наводе елементе позоришта на српском језику (публика, сцена, седишта, глумци). Ученици закључују и схватају назив <i>hillside</i> . Ученици на основу знања из историје објашњавају да су глумци били мушкарци. Ученици на основу предзнања из историје објашњавају да су глумци носили маске и одећу. Ученици закључују да је публика гледала трагедије и комедије и да се једним именом обе драмске врсте на енглеском језику кажу <i>plays</i> (драмски комади).

COMEDY

Активност наставника	Наставник приказује слајд са насловом „комедија”. Наводи ученике да кажу нешто о пореклу комедије, маскама, одећи и темама комедија. Поставља питање ко је писао комедије у античкој Грчкој.
Активност ученика	Ученици учествују у дискусуји присећајући се чињеница које знају о комедији.

Методе и облик рада	Дијалoшкa, монолoшкa, демонстрaтивнa методa; фронтaлнo-интерaктивни облик, индивидуaлни облик.
Начин прaћeњa рaдa ученикa	Прoвeрa и aнaлизa ученичких одгoвoрa.
Очeкивaни исхoди	Ученици објaшњaвaју нa основу прeтхoднoг знaњa дa је комeдијa настaлa из обрeдa посвeћeнoг култy Дионисa, дa глумци носe свeтлy одeћy, срeћнe маскe и дa гoвoрe o вeсeлим тeмaмa из живoтa. Утврђују дa је комeдијe писaо Аристoфaн. Ученици прeпoзнaју Аристoфaнa, који је познaт кaо „oтaц комeдијe”.

TRAGEDY

Активност наставника	Наставник приказује слајд са насловом „трагедија”. Наводи ученике да кажу нешто о пореклу трагедије, маскама, одећи и темама трагедија. Поставља питање ко је писао трагедије у антчкој Грчкој. Наставник приказује слајд са сликом Еурипида. Пита ученике ко је на слици. Ученици су се први пут срели са енглеским терминима AD односно BC, који су еквивалентни терминима „нова ера” и „пре нове ере”. Овај слајд, који наставник приказује, покушава да их наведе да сами закључе шта значе AD и BC, јер је на њему врло сликовито представљено рођење Исусово, које обележава почетак нове и крај старе ере.
Активност ученика	Ученици прeпoзнaју слику и дaју одгoвoр. Ученици учeствују у дискусуји присeћaјући сe чињeницa кoјe знaју o трeгeдији. Ученици проучавају слајд да би закључили значење термина AD и BC.
Методe и облик рaдa	Дијалoшкa, монолoшкa, демонстрaтивнa методa; фронтaлнo-интерaктивни облик, индивидуaлни облик.
Начин прaћeњa рaдa ученикa	Прoвeрa и aнaлизa ученичких одгoвoрa.
Очeкивaни исхoди	Нa основу прeтхoднoг знaњa, ученици објaшњaвaју дa је трeгeдијa настaлa од нaзивa <i>tragos</i> (= japaц, japeћa кoжa кoјoм су били огрнути чланови хора, првобитни глумци) дa глумци носe тaмнy одeћy, тужнe маскe и дa гoвoрe o озбиљним и тужним (трагичним) тeмaмa из живoтa. Утврђују дa је трeгeдијe писaо Еурипид. Ученици прeпoзнaју Еурипидa.

READING AND LISTENING

Активност наставника	1. Наставник ученицима даје текст који треба да слушају, прочитају са својим паром из клупе, и да га заједничким радом анализирају. Након читања наставник приказује на слајду тврдње у вези са текстом за које ученици треба да утврде да ли су тачне или не. 2. Наставник приказује на слајду реченицу на енглеском језику: „Људи који пишу трегедије и комедије зову се _____.” Ученици треба да нађу у тексту реч која допуњује реченицу.
Активност ученика	1. Ученици проучавају слајд да би закључили значење термина AD и BC. Ученици читају и слушају текст и након читања анализирају тврдње 2. Ученици „скенирају” текст да би нашли реч која недостаје.
Методe и облик рада	Дијалoшка, монолошка, текстуална, метода слушања; рад у пару, индивидуални рад.
Начин праћења рада ученика	Провера и анализа ученичких одговора. Ученици након читања одлучују да ли су тврдње тачне или не. Ученици предлажу реч која се уклапа у понуђену реченицу.
Очекивани исходи	1. Ученици разликују да AD значи „лето Господње” (<i>anno domini</i>), а да BC значи „пре нове ере”, тј. „пре Христа”. Након успешно одслушаног и прочитаног текста и анализе, са својим паром из клупе ученици успешно одређују које су тврдње тачне а које не. 2. Ученици утврђују да је реч која недостаје <i>playwright</i> (=драмски писац).

🕒 Завршни део

1. Домаћи задатак 2. „Дечје позориште” (10 минута)

Активност наставника	1. Наставник објашњава домаћи задатак. 2. Ученици кроз игроказ причају причу о Дедалу и Икару. Наставник приказује слајдове који илуструју сцене.
Активност ученика	1. Ученици схватају домаћи задатак. 2. Глумци играју следеће ликове на енглеском језику: Наратора, Дедала, Икара, Краља и Војника. Остали ученици су публика.
Методe и облик рада	1. Фронтални рад. 2. Монолошка, дијалoшка метода, драмска техника.

Начин праћења рада ученика	1. Ученици разумеју кораке за израду домаћег задатка. 2. Ученици глуме по унапред припремљеном сценарију.
Очекивани исходи	1. Ученици су разумели домаћи задатак. 2. Ученици су успешно одглумили драмски текст. Публика је одлично разумела драмски текст и представу.

Задаци за ученике

Да би у завршном делу часа била успешно примењена драмска техника, ученицима је раније на часу историје и на часу енглеског језика дат задатак да увежбају текст за „дечје позориште”. Подељене су улоге глумцима, а осталим ученицима који представљају античку публику дата су упутства о томе како да симулирају узвицима осећања једне античке публике коју понесу емоције која пружа „трагедија” (у овом случају трагична прича о Дедалу и Икару). Потребни су и реквизити за овај играказ, па су ученици на часу ликовне културе направили крила, плашт, круну и копље (симболи играних ликова трагедије).

Наставни материјали

Наставни материјали потребни за реализацију часа су: приложена PowerPoint презентација и текст из уџбеника енглеског језика.

НАПОМЕНА:

Прилози се налазе на ЦД-у.

Between the Lines

ОШ „Станислав Сремчевић”, Крагујевац

Одељење: VII₆

Тип часа: обрада текста и увежбавање

Циљеви часа

Образовни: усвајање нових речи и израза из текста и увежбавање читања, разумевање текста, проналажење тражене информације у тексту, богаћење речника.

Васпитни: развијати код ученика културу комуникације; мотивација за учење и интелектуални рад; подстицање тимског рада и сарадње међу ученицима; подстицање интелектуалне радозналости; изграђивање културе ученика о употреби мобилних телефона; подстицање и развијање такмичарског духа.

Функционални: развијање мисаоних активности ученика и способности запажања, закључивања и повезивања; појачати радозналост и истраживачки дух; проширити интересовања ученика; развијање и неговање културе употребе мобилних телефона.

Овакав тип часа организован је не би ли ученици схватили ширу сврху постојања „паметних” телефона.

Облици рада: фронтални, индивидуални, групни

Методе рада: вербална, текстуална, илустративно-демонстративна

Наставна средства: мобилни телефон, презентација, рачунар, бели папир, фломастери

ТОК ЧАСА

Уводни део часа

Наставница најављује циљ часа и објашњава да ће већина активности на овом часу бити такмичарског карактера. Затим започиње уводну активност која треба да подсети ученике на садржај са претходног часа. Ученици су подељени у четири групе са по пет чланова, као и на претходном часу (осим једне групе која има шест ученика). Ученици добијају текст *A Letter from Scotland* (линк који води до текста <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/1423572/Girl-writes-English-essay-in-phone-text-shorthand.html>) који садржи абривијације (Прилог 1) и задатак да покушају да дешифрију шта текст заиста садржи. За сваку тачно решену абривијацију ученици добијају по један поен.

Након истека датог времена, наставница проверава решења са ученицима и додељује поене, а потом приказује на презентацији комплетна решења за цео текст (ПП презентација).

🕒 Главни део часа

Прва активност: Наставница саопштава ученицима да ће свакој групи бити потребан по један паметни телефон за активности које су предвиђене за овај час. Ученици се договарају који и чији мобилни телефон ће користити као група, ко ће да чита текст, ко ће да га запише, ко ће да запише појмове који недостају, и ко ће да презентује текст осталим групама.

Друга активност: Наставница замоли ученике да из своје *Play* продавнице преузму апликацију *QR Code Reader*. Потом свака група добија по један *QR Code* примерак који треба да дешифрирају (Прилог 2). Својим телефонима ученици скенирају кодове и потом добијени текст треба да препишу фломастерима на део папир. Након тога групе добијају нове *QR Code* примерке (Прилог 3) на којима се налазе појмови који недостају у претходно скенираном делу текста. Својим телефонима ученици поново приступају скенирању и потом добијене појмове покушавају да распореде у тексту на право место.

Трећа активност: Ученици проверавају свој рад гледањем слајдова са решењима (ПП презентација). Након тога ученици треба да прочитају свој део текста осталим групама.

За тачно решавање задатка ученици добијају поене.

Четврта активност: Групе учествују у квизу. Квиз је направљен помоћу програма (бесплатне онлајн алатке) *Kahoot!*. Следећи линк води до квиза <https://create.kahoot.it/#/preview/5c5428c5-6798-4370-81a2-b5ee63f1f383>.

Наставница објашњава како ће и у овој активности као група користити један телефон. Ученици куцају у својим претраживачима реч *Kahoot!*, и када се појави насловна страница, укуцају *Game Pin* који добију од наставнице. Тим кораком ученици улазе у програм и игра почиње када свака група укуца назив свог тима и чланове тима. Наставница покреће квиз притиском на *Start*.

Квиз се састоји из питања на која треба да се да тачан одговор од четири понуђена и из започетих тврдњи које треба да се наставе једном од четири понуђена завршетка. Кроз квиз ученици треба да покажу колико су разумели текст обрађен у главном делу часа.

🕒 Завршни део часа

Сумирање резултата квиза који програм сам објављује и закључак која је група победник узимајући у обзир и поене освојене у претходним активностима.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Климатске промене – *Climate Changes*

(Енглески језик, Биологија)

ОШ „Татомир Анђелић”, Мрчајевци

Припрема за извођење интердисциплинарног часа	
Разред	VII ₃
Датум реализ.	23. 11. 2016. год.
Време реализ. часа	два школска часа од 10.50 до 12.25
Место реализ. часа	учионица
Подаци о часу	
Наставна тема	Глобалне последице загађивања животне средине
Наставна јединица	Климатске промене – <i>Climate Changes</i>
Тип часа	обрада
Облик рада	групни (диференцирани), индивидуални, фронтални
Наставне методе	вербално-текстуалне (метода усменог излагања – монолог и дијалог, метода писања и метода читања и рада на тексту, описивање, образлагање и објашњавање, постављање питања); илустративно-демонстративне (илустрација мултимедијалном презентацијом, видео-снимцима)
Наставна средства	рачунар, пројектор, мултимедијална презентација, наставни филм, текстуални материјали
Иновације	Замишљено је да час буде реализован комбинацијом два наставна предмета: Енглески језик и Биологија, у присуству директора, колега, психолога и педагога школе.
Корелација	Енглески језик – конверзација, читање и писање; Биологија – екологија; Географија – употреба географских појмова; Физика – оптика; Хемија – хемијска једињења и хемијске везе; ТИО – коришћење презентација.
Литература	1. Дмитар Лакушић и Слободан Јовановић (2010), <i>Биологија за 8. разред основне школе</i> , Београд, Завод за уџбенике. 2. Верица Матановић и Милица Станковић (2014), <i>Биологија за 8. разред основне школе</i> , Београд, Герундијум. 3. Ben Wetz (2013), <i>English Plus 3</i> , Oxford University Press.

Циљ и задаци часа	Циљ часа: ученици треба да савладају основне еколошке појмове на енглеском језику и да схвате на који начин загађење утиче на глобалне климатске промене, односно на опстанак врста. Задаци часа Материјално-сазнајни: ученици треба да усвоје термине на енглеском језику и да разумеју шта су климатске промене, који су узроци појава које изазивају климатске промене и које су последице по живи свет. Формално-функционални: оспособљавање ученика за посматрање, опажање, уочавање и повезивање битних појмова и чињеница и закључивање. Васпитни: развијање комуникационих вештина на енглеском језику, интелектуално васпитање, развијање међусобне сарадње и еколошко (морално) и здравствено васпитање.
Образовни стандарди	БИ.1.4.5. препознаје основне последице развоја човечанства на природу (утицај киселих киша, озонских рупа, појачања ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) и најважније врсте загађивања воде, ваздуха, земљишта. БИ.1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност. БИ.2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије. БИ.3.4.6. познаје механизме којима развој човечанства изазива промене у природи (утицај киселих киша, озонских рупа, појачања ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене).
Вредновање ученика	Праћење и вредновање активности ученика на часу. Праћење и вредновање интеракција ученика у оквиру групе. Вредновање извештаја групног рада. Оценити ученике који се највише труде да усвоје еколошке појмове на енглеском језику и похвалити најактивније групе.
ТОК ЧАСА	
Уводни део часа Време: 10 минута	Настава се изводи са ученицима VII₃. Наставнице деле ученике у шест група (3–4 ученика у групи). Критеријум за одабир ученика јесте ниво познавања енглеског језика и индивидуалне карактеристике. Захтеви који се постављају хоризонтално су диференцирани, односно прилагођени су нивоу постигнућа ученика у разреду. У једној групи је ученица М. В. која ради по прилагођеном програму. Након формирања група, наставник енглеског језика одређује представника сваке групе који ће извештавати, док остали из групе помажу. Ученици заузимају места и гледају наставни филм на енглеском језику „Наша будућност” (<i>Our Future</i>) (Прилог 1).

	Активности наставника: презентер Активности ученика: рецептивне (гледају и слушају)
Главни део часа Време: 40 минута	Главни део часа се заснива на раду у групама. Наставник енглеског језика упознаје ученике са темом и јасно истиче циљ и задатке часа користећи налепљене слике презентације о климатским променама. Наставник биологије уводи ученике у наставну јединицу кроз дискусију, објашњавајући појам климатске промене, који су узроци појава које изазивају климатске промене и које су последице по живи свет. Дијалогом са ученицима, кроз постављање питања, позивајући се на њихова запажања и искуства о појавама у природи у њиховом непосредном окружењу и користећи кадрове филма, „Наша будућност”, наставник биологије помаже ученицима да закључе да су климатске промене последица негативног деловања човека на природу. Питања за дискусију: – Који делови природе су загађени? – Којим активностима човек загађује природу? – Зашто је пријатније бити на отвореном простору него у пластенику? – Због чега су последњих година у нашем крају честе поплаве? – У ком периоду дана је препоручено сунчање и зашто? – Зашто се све чешће примећује да се у нашој околини суши дрвеће? – Шта се догађа када се уништи биљни покривач на некој површини? Након дискусије, ученици прате видео-презентацију (Прилог 2) уз коментаре наставника биологије који објашњава појаве које су поменуте – њихове узроке и последице. Еколошки захтеви су једноставнији и своде се на упознавање еколошких појмова који чине општу културу, зато што су у питању ученици седмог разреда, а циљ је да их усвоје на енглеском језику. После видео презентације наставник енглеског језика даје јасна упутства о активностима и задацима свакој групи. Свака група добија текстуални материјал (Прилог 3) на енглеском (непознате речи) и српском језику (одштампану презентацију која је подељена тако да свака група добија по једну појаву која изазива климатску промену коју треба да опишу на енглеском језику). Ученица М. В. добија задатак да препише текст са преводом који је припремила наставница енглеског језика (Прилог 4).

	Рад по групама: I група: 1. Климатске промене (Climate Changes) II група: 1. Ефекат стаклене баште (Greenhouse effect) 2. Последице глобалног загревања (Global warming) III група: 1. Озонски омотач (Ozone layer) 2. Последице оштећења озонског омотача (Ozone layer depletion) IV група: 1. Киселе кише (Acid rain) 2. Последице падања киселих киша (Consequences of Acid Rain) V група: 1. Ерозија земљишта (Erosion) 1. Последице ерозије земљишта (Consequences of land erosion) VI група: 1. Ширење пустиња (Desertification) 2. Решења за заустављање ширења пустиња (Consequences of Desertification) Наставници обилазе групе, помажу и подстичу рад, прате да ли су сви чланови групе ангажовани у раду. Представници група извештавају уз допуњавање осталих чланова групе и помоћ и похвале наставника. Активности наставника: даје задатак, надгледа, објашњава појмове, подстиче ученике на размишљање, поставља питања и похваљује. Активности ученика: продуктивне – раде задатак, слушају, одговарају, закључују, посматрају презентацију и слике и извештавају на енглеском језику.
Завршни део часа Време: 10 минута	У завршном делу часа ученици по групама добијају текстуални материјал, текст песмице на енглеском језику, и треба да сложе стихове, а након тога проверавају да ли су добро урадили слушајући еколошку песмицу (Прилог 5). На крају гледају кратки еколошки филм на енглеском језику са јасном поруком шта ће се догодити ако не будемо мењали однос према природи (Прилог 6). Наставник енглеског језика проверава рад ученице М. В. и похваљује је за труд. Активности наставника: даје задатак, надгледа, сугерише, похваљује, презентер. Активности ученика: раде задатак, извештавају и рецептивне – гледају и слушају.
Евалуација	Обавља се праћењем укључивања ученика током часа у дијалог, кроз квалитет питања која постављају наставнику током часа, кроз извештаје које дају, кроз коментаре које дају, на основу израза лица нацртаног „смајлија” (Прилог 7).

23. 11. 2016

Климатске промене – *Climate Changes*

Ефекат стаклене баште – *Greenhouse Effect*

Последице глобалног загревања – *Global warming*

Озонски омотач – *Ozone Layer*

Последице оштећења озонског омотача – *Ozone Layer Depletion*

Киселе кише – *Acid Rain*

Последице падања киселих киша – *Consequences of Acid Rain*

Ерозија земљишта – *Erosion*

Последице ерозије земљишта – *Consequences of Erosion*

Ширење пустиња – *Desertification*

Решења за заустављање ширења пустиња – *How to Stop Desertification*

Интердисциплинарном часу су присуствовали:

Весна Јевђенијевић – директорка школе, Дејана Кићановић – психолог школе, Вера Думић – педагог школе, Маја Катанић – професорка енглеског језика, Наташа Марић – професорка биологије, приправник.

Након извршене евалуације и добијених Протокола са посматрања интердисциплинарног часа колега, добиле смо повратну информацију да су сви задовољни радом и ангажовањем на часу. Час је био занимљив и садржајан, како ученицима тако и присутним колегама. Наставнице су оцениле за ангажовање, активност и потпуне одговоре за време часа одличном оценом ученика Луку Пјеровића, а све групе су похваљене за активно учествовање.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Planning a Business Trip

ОШ „9. октобар”, Прокупље

ПЛАН ЧАСА

ОДЕЉЕЊЕ: VIII разред

Кратак опис часа

На овом часу ученици имају прилику да искористе своје знање енглеског језика на практичан начин у ситуацији из реалног живота. Решавање задатка осим језичких вештина захтева и логичко размишљање, као и повезивање претходно стеченог знања и искустава из свакодневног живота.

Тип часа: утврђивање

Циљ часа:

- ♦ планирање и организовање пословног пута,
- ♦ решавање проблемског задатка,
- ♦ обнављање речи и израза везаних за путовања и планирање путовања.

Наставне методе: рад на тексту, решавање проблемског задатка

Наставни облици: фронтални, индивидуални, рад у групи

Материјали: радни листови за рад у групи (порука, брошура, разговор, разгледница)

Претпоставке:

- ♦ Ученици су упознати са речима и изразима везаним за путовања и планирање путовања.
- ♦ Ученици су упознати са граматичким правилима потребним за решавање задатака.
- ♦ Ученици су упознати са писањем кратких порука (разгледница).
- ♦ Ученици су упознати са начинима рада у групи.

Предвиђене потешкоће:

- ♦ Ученици могу имати потешкоће у разумевању текста (порука, брошура). Наставник прати рад ученика током рада у групама и даје додатна објашњења ако је то потребно.
- ♦ Ученици могу имати потешкоћа у попуњавању дијалога. Наставник прати рад ученика током рада у групама и даје додатна објашњења ако је то потребно.
- ♦ Ученици могу имати потешкоћа приликом писања разгледнице. Наставник прати рад ученика током рада у групама и даје додатна објашњења ако је то потребно.

Циљеви:

- ♦ **лингвистички:** разумевања текста и развијање вештине решавања задатог проблема, развијање вештине писања;

- ♦ **функционални:** развијање способности промишљања о ситуацијама у којима се ученици могу наћи (путовања), развијање организационих способности, развијање логичког начина размишљања;
- ♦ **васпитни:** мотивисање за рад кроз решавање случаја (ситуације са којима се могу сусрести у реалном животу), развијање сарадње кроз рад у групи, развијање осећања солидарности.

Корелација са другим предметима:

- ♦ Српски језик – читање и разумевање текста, писање разгледнице;
- ♦ Географија – упознавање са организацијом путовања, као и са знаменитостима великих градова (Лондон), авионским летовима, хотелским смештајем;
- ♦ Грађанско васпитање – развијање сарадње међу ученицима током решавања задатка.

ТОК ЧАСА

🕒 I Увод

- ♦ Наставник поздравља ученике и пита их када су последњи пут путовали негде, као и ко је организовао то путовање. Наставник пита ученике да ли су некада били у прилици да организују неко путовање за себе или за друге. Ученици одговарају, а затим наставник најављује тему часа.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА

- ♦ Наставник објашњава ученицима да ће радити у групама на решавању практичног задатка и дели ученике у групе од 3–4 ученика.
- ♦ Наставник образлаже да су они лични асистенти менаџера који због посла мора да путује у иностранство (Лондон) и који је оставио поруку са упутством за организовање тог путовања.
- ♦ Наставник дели радне листове са поруком менаџера и ученици у групама читају текст.
- ♦ Наставник затим ученицима образлаже да је, поред поруке, менаџер оставио и брошуру на којој могу наћи више података о летовима, о хотелу и о знаменитостима које жели да посети у Лондону.
- ♦ Наставник такође образлаже да је, након што добро проуче поруку и брошуру, потребно да попуне радни лист са разговором између личног асистента и менаџера у коме се они договарају о путовању. Наставник дели преостале радне листове (брошуру и разговор) ученицима за рад у групи.

🕒 II Главни део часа

- ♦ Ученици раде у групама и на основу свих захтева које је поставио менаџер, и података из брошуре, као и на основу разговора између менаџера и личног асистента, попуњавају радни лист са разговором између менаџера и личног асистента. Одговори које ученици дају могу бити тачни само ако пажљиво проуче сва три радна листа (порука, брошура, разговор).

- ◆ Наставник надгледа рад група и прати како напредују. Наставник даје и додатна објашњења ако је потребно.
- ◆ Наставник групи која је завршила задатак даје радни лист са решењима.
- ◆ Ученици у својој групи проверавају да ли су добро попунили радни лист са разговором између менаџера и личног асистента.

V Завршни део часа

- ◆ Након провере, наставник групи која је проверила како је урадила задатак дели радни лист са припремљеном разгледницом коју менаџер шаље личном асистенту из Лондона.
- ◆ У групи, ученици пишу разгледницу.
- ◆ Представник сваке групе чита разгледницу коју су написали о утисцима са пословног путовања.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

EDUKA-PORTAL

EDUKA-PORTAL

Unité I Bilan – Quiz

ОШ „Вук Караџић”, Кладово

ПИСАНА ПРИПРЕМА НАСТАВНИКА ЗА УГЛЕДНИ ЧАС	
Разред и одељење	осми разред
Назив наставне теме	Dossier I
Назив наставне јединице	Unité I Bilan – Quiz
Тип часа	обнављање
Облик рада	фронтални, индивидуални, рад у пару
Метод рада	вербалне (молошка и дијалошка), демонстративне, писмена метода, рад са аудио-визуелним материјалом, рад на тексту
Место извођења наставе	учионица
Корелација са другим предметима и унутар предмета	хоризонтална и вертикална корелација, корелација са матерњим језиком, Информатиком, Музичком културом, Ликовном културом, Географијом, као и корелација унутар предмета
Наставна средства	табла, презентација, наставни листићи, рачунар, интернет додатни материјал
Литература и додатни материјал за наставнике	<i>Pixel 4</i> , француски језик за 8. разред основне школе, DATA STATUS; 2014, уџбеник. <i>JuniorPlus 2</i> (уџбеник), 15. страна, текст песме. Презентације ИКТ
Литература и додатни материјал за ученике	<i>Pixel 4</i> , француски језик за 8. разред основне школе, DATA STATUS, 2014, уџбеник и радна свеска <i>Додатни материјал</i> ; аудио-визуелни материјал <i>Наставни листићи</i> ИКТ
Активности наставника	Наставник поставља питања, даје потребна објашњења, иницира активности ученика, ствара подстицајну атмосферу за рад на часу, координира радом ученика; интеракција наставник–ученик, ученик–наставник.

Активности ученика	Ученици треба да су максимално концентрисани на рад, да буду солидарни, да дају одговоре на постављена питања; писмено и усмено се изражавају, траже потребна објашњења, интеракција ученик–ученик, ученик–наставник.
ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ УГЛЕДНОГ ЧАСА	Образовни: ♦ артикулацијски: рад на правилном изговору; ♦ лексички: обнављање лексике која се односи на заједничке именице везане за град и вокабулар који се односи на правце; ♦ граматички: садашње време помоћних глагола <i>avoir</i> и <i>être</i>, сажети члан, садашње време глагола <i>venir</i>. Васпитни: развијање позитивне свести код ученика за учење француског језика кроз разне лудичке и дивергентне активности. Функционални циљеви: обнављање и обогаћивање вокабулара претходно усвојеног језичког садржаја; развијање способности ученика да се сами снађу у одређеним једноставним језичким ситуацијама.
ТОК ЧАСА	
🕒 Уводни део часа (~5 минута) <u>Анимацијске вежбе</u> Наставник поздравља ученике на француском језику, пита их како су, потом им саопштава да ће се на датом часу посветити обнављању претходно усвојеног градива које се односи на град и на правце. Ученици су подељени у три групе. Наставник прилази свакој групи и саопштава им да изваде из кутије, коју држи у руци, папир у боји који ће уједно бити и назив њихове групе. Наставник им дели самолепљиве папире са називом неког места у граду како би сама атмосфера подсећала ученике на прави квиз и истовремено их стимулисала у раду на датом часу. Пре него што крену са игром, наставник изводи сваког ученика да, на основу цртежа, каже на француском језику шта се налази у граду. Наставник лепи изабране цртеже на таблу. 🕒 Главни део часа (~30 минута) <u>Активност 1 – ПРАВЦИ</u> Како би се ученици опустили и подсетили вокабулара везаног за правце, наставник им пушта преко интернета аудио-визуелни запис са правцима http://lexiquefle.free.fr/tel/ville.exe. Ученици учествују у интерпретацији речи. Након овог дела, наставник дистрибуира ученицима листиће на којима се налазе реченице на француском језику везане за правце. Ученици треба дате реченице да представе кроз слику на табли. Свака група добија по две реченице. <u>Активност 2 – РАЗУМЕВАЊЕ ТЕКСТА</u> Наставник прелази на следећи задатак који се односи на разумевање текста. Ученици добијају скицу града и треба да, на основу аудио-записа наталног	

говорника, са интернета <http://lexiquefle.free.fr/tel/ville.exe> обележе кретање и циљну тачку која им се саопштава. Ученици предају наставнику обележено кретање, потом треба да прочитају наглас реченице текста и да их преведу на српски језик. Свака група чита и преводи по две реченице. Наставник коригује, уколико је потребно, фонетске грешке и превод.

Активност 3 – ПРЕВОД НА ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Како би ученици што боље овладали француском реченицом, наставник је одлучио да следећу активност посвети превођењу помоћу фреквентног глагола **VENIR** у презенту. Ученици ће добити по две реченице на српском језику које треба да преведу на француски језик. Ученици читају превод реченица а наставник, уколико је потребно, коригује изговор и превод.

Активност 4 – ПЕСМА

Наставник је одлучио да последњу активност на овом часу посвети песми која се односи на путовање и опис места („**Rrrrrrrr!**” – из уџбеника *Junior Plus 2*). Пита ученике које марке француских аутомобила познају. Ученици ће, потом, добити наставне листиће на којима се налази песма са изостављеним речима. Наставник пушта два пута аудио-запис дате песме и ученици треба да убаце у празна поља одговарајуће речи које недостају. Након провере распореда речи, ученици преводу дату песму. Наставник коригује, уколико је потребно, изговор и превод песме.

Завршни део часа (~10 минута)

У завршном делу часа, наставник похваљује најпре све ученике, потом саопштава ученицима која је група имала највише поена у игри, честита им на француском језику и, пре него што уручи победницима награду, дистрибуира ученицима анкетне листиће да процене реализацију датог часа.

Награда: постери Француске амбасаде у Београду.

Изглед табле

En ville; les directions – vocabulaire

Називи група

...

Бодови

...

НАПОМЕНА

Наставни листићи се налазе у прилогу на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

HEMACHKI JE3IK

EDUKA-PORTAL

EDUKA-PORTAL

Deutsche Erfindungen

ОШ „Душан Тасковић Срећко”, Сићево

Разред и одељење: VII₁

Наставна тема/област: *Landeskunde*

Наставна јединица: *Deutsche Erfindungen*

Број часа: 68.

Тип часа: обрада

Облик рада: индивидуални, групна дискусија

Наставне методе: илустративно-демонстративна, монолошка, дијалогска, самостални истраживачки рад, вршњачко учење

Наставна средства и материјали: интерактивна табла, радни листови, видео, радови ученика, упитник

Циљеви и задаци часа:

- ❖ Усвајање културолошких знања о Немачкој и немачким изумима и богаћење речника.
- ❖ Развијање вештина усменог изражавања на немачком језику и разумевања приликом читања/слушања.
- ❖ Стицање способности одвајања битног од небитног, разумевања узрочно-последичних веза између историјско-географских прилика и проналазака и самосталног долажења до закључака о њиховом значају.
- ❖ Развијање вештине самосталног претраживања, процене релевантности и поузданости, анализе и систематизације информација у електронском облику и вештине ефикасног изражавања у усменом и електронском облику.
- ❖ Развијање конструктивног, одговорног и креативног односа према раду, самоуверености приликом представљања резултата свога рада, као и способности активног слушања излагања других и постављања релевантних питања, поштујући саговорнике.
- ❖ Развијање вештине критичког, аргументованог и конструктивног преиспитивања сопственог рада и радова вршњака.
- ❖ Неговање духа међусобне равноправности, солидарности, сарадње и поштовања према саговорницима у групној дискусији и према другој култури и језику.

Корелација: Информатика, Историја, Географија

СТРУКТУРА ЧАСА

ПРИПРЕМНЕ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Ученици су добио задатак да обаве самостални истраживачки рад о немачким изумима и да на веб-сајту *Glogster* израде постер о једном од изума по сопственом

избору. Изабрани су следећи изуми: штампарија са покретним словима (Гутенберг, 1440), биоскоп (1895), фармерице (Штраус, 1873), гумене меде (Ригел, 1922), аутомобил (Бенц, 1886) и патике „адидас” (Даслер, 1949). За одабране изуме добили су радни лист са питањима на која би требало да одговоре, са изразима на немачком језику које могу користити и са линковима до извора информација на интернету.

Слика 1. Радни листи са питањима, корисним изразима на немачком језику и линковима.

🕒 Уводни део

Приказ видеа и уводна групна дискусија (10 минута).

Ученици се уводе у тему угледног часа приказивањем кратког видеа о немачким изумима *Erfindungen*, који је, за потребе часа, израдила наставница на веб-сајту *PowToon*. Циљ је да се приказаним видеом ученици подстакну на разговор. Како би се ученици различитог нивоа знања језика мотивисали да допринесу дискусији, разговор се усмерава од једноставног описивања до језички захтевнијег давања сопственог мишљења о значају представљених изума: *Was habt ihr in der Präsentation gesehen?* (Шта сте видели на презентацији?); *Was benutzt ihr davon?* (Шта од тога користите?); *Kennt ihr noch einige deutsche Erfindungen?* (Да ли знате још неке немачке изуме?); *Warum sind diese Erfindungen wichtig?* (Зашто су ови изуми битни?)

Слика 2. Уводни кадар видеа о немачким изумима.

🕒 Главни део

Индивидуални рад и вршњачко учење (20 минута).

Ученици, индивидуално, приказују друговима и другарицама из одељења постере које су израдили на интернету и представљају укратко изуме. Приликом презентације, одговарају на питања са радног листа: *Wer und wann hat diese Erfindung gemacht?* (Ко је и када пронашао овај изум?); *Was hat zu dieser Erfindung geführt?* (Шта је довело до тог проналаска?); *Warum ist sie wichtig?* (Зашто је значајан?); *Wie hat sie unser Leben verändert?* (Како је променио наш живот?) Циљ је да, што је самосталније могуће, опишу изум на немачком језику и да, након самосталног истраживања и повезивања са знањима стеченим из других предмета, покушају да предоче своје закључке о његовом значају. Ученици презентацијом одабраног изума утврђују своје знање и језичке и комуникативне вештине, док њихови другови и другарице из одељења вршњачким учењем лакше усвајају градиво.

Слика 3. Примери ученичких постера о џакицама „adidas“ и фармерицама, израђени на сајту Glogster

🕒 Завршни део

Групна дискусија (10 минута).

Након што су представили изуме, ученици најпре постављају питања друговима и другарицама у вези са презентацијама и указују на то шта им се највише допало, а потом следи разговор о проналасцима. Могуће теме за завршни разговор: *Was benutzt man immer noch?* (Шта се и даље употребљава?); *Haben sich die Erfindungen in der Zwischenzeit viel verändert?* (Да ли су се изуми у међувремену много изменили?); *Gibt es heute große Erfinder? Warum (nicht)?* (Да ли данас постоје велики проналазачи? Зашто [не]?); *Weißt ihr, was „chindogu“ ist?* (Да ли знате шта је то „чиндогу“ [бесмислени проналазак]?); *Könnt ihr eine sinnlose Erfindung nennen?* (Да ли можете да наведете неки пример бесмисленог проналаска?); *Habt ihr vielleicht einige Ideen zu neuen Erfindungen?* (Да ли ви имате можда неке идеје за нове проналаске?)

ЕВАЛУАЦИЈА

Индивидуални рад (5 минута).

Ученици попуњавају онлајн упитник, те се стиче увид у њихово мишљење о успешности данашњег часа.

ДОМАЋИ ЗАДАТАК

Ученици цртају табелу у свесци и уписују у њу кључне информације са данашњег часа: називе изума, ко и када их је изумео и због чега су значајни.

ПРИЛОЗИ

1. Радни лист (Google Docs)
<https://docs.google.com/document/d/1BXmgK6-HNrIGvXc5WleXQUkn5jpArumkRi2h4mdQE3Q/edit?usp=sharing>
2. Видео (PowToon & YouTube)
https://youtu.be/zEbj_lz3MyY
3. Постери (Glogster & Google Slides)
<https://docs.google.com/presentation/d/1lj2XS9d0bmjixBwZCJ9pyJJ4pPrkh8smjUupBztikxE/edit?usp=sharing>
4. Упитник (Google Forms)
<https://goo.gl/forms/PUib1675xjoCWTTk2>

Час је био занимљив. *

	1	2	3	4	5	
уопште није био занимљив	☐	☐	☐	☐	☐	био је веома занимљив

Разумео/ла сам градиво и дискусију. *

	1	2	3	4	5	
нисам ништа разумео/ла	☐	☐	☐	☐	☐	разумео/ла сам све

Одговарао ми је начин рада на часу. *

	1	2	3	4	5	
уопште ми не одговара	☐	☐	☐	☐	☐	у потпуност

Слика 4. Упитник – мишљење ученика о часу.

Драгана Павловић (Немачки језик),
Мирјана Дамљановић (Енглески језик)

Im Restaurant / Can I take your order?

ОШ „Павле Савић”, Београд

Разред: V

Наставна тема	• <i>Was isst du gern/Food</i>
Наставна јединица	• <i>Im Restaurant / Can I take your order?</i>
Тип часа	• систематизација
Циљ часа	• Ученик зна да наручи јела у ресторану на немачком и енглеском језику и пристојно се понаша у ресторану.
Образовни задаци	• Артикулацијски: правилан изговор.• Лексички: вокабулару вези са кухињом и наручивањем јела у ресторану.• Усвајање нових начина сазнавања.
Функционални задаци	• Постављање питања и одговарање на питања на тему наручивање јела у ресторану.• Усвајање вештине јавног излагања.
Васпитни задаци	• Оспособљавање ученика да самостално примењују научно у комуникацији.• Подстицање ученика на кооперативност и комуникацију.• Јачање мотивације за учење енглеског и немачког језика.• Подизање свести о значају емпатије и хуманости.
Образовни исходи	• Ученик зна да поручи јело у ресторану и да употреби учтив облик при ословљавању.
Облици рада	• фронтални, пленум, рад у групи
Наставне методе	• рад с уџбеником, дијалогска, монолошка, демонстративна, комбинована метода (ланчано понављање, постављање питања и давање одговора, комуникација)
Наставна средства	• уџбеник, табла, маркер, видео-пројектор, лаптоп, флеш-картице, предмети у вези са кухињом
Место извођења наставе	• учионица
Корелација	• Енглески језик – Немачки језик, час одељењског старешине (бонтон)

Литература и додатни материјал за наставнике	• Ђ. Мота, Весна Николовски, <i>Magnet 1</i>, немачки језик за 5. разред основне школе, уџбеник за прву годину учења, Издавачка кућа <i>Klett</i>, Београд, 2016. • Ђ. Мота, Весна Николовски, <i>Magnet 1</i>, немачки језик за 5. разред основне школе, радна свеска за прву годину учења, Издавачка кућа <i>Klett</i>, Београд, 2016. • Ђ. Мота, Весна Николовски, <i>Magnet 1</i>, немачки језик за 5. разред основне школе, приручник за наставнике, Издавачка кућа <i>Klett</i>, Београд, 2016. • Уџбенички комплет <i>To the top 1</i> (уџбеник, радна свеска, приручник за наставнике); аутор Н. Q. Mitchell, <i>Дајта сџајус</i>, 2016.
Литература и додатни материјал за ученике	• Ђ. Мота, Весна Николовски, <i>Magnet 1</i>, немачки језик за 5. разред основне школе, уџбеник за прву годину учења, Издавачка кућа <i>Klett</i>, Београд, 2016. • Ђ. Мота, Весна Николовски, <i>Magnet 1</i>, немачки језик за 5. разред основне школе, радна свеска за прву годину учења, Издавачка кућа <i>Klett</i>, Београд, 2016. • Уџбенички комплет <i>To the top 1</i> (уџбеник и радна свеска); аутор Н. Q. Mitchell, <i>Дајта сџајус</i>, 2016.
Напомене	Фотографије из Прилога 1 преузете су са линка: http://sk.rs/FYS, 10. 3. 2017. Ако у разреду има ученик који похађа наставу по индивидуалном образовном плану за ученике којима је потребна подршка, тај ученик ће бити у групи која се налази у ресторани. Наставнице ће му одредити језик који он лакше изговара и разуме. Наставница ће га на српском језику питати шта би желео да наручи у ресторану, потом би ученик појам требало да покаже на флеш-картици и да изговори на задатом језику и поручи жељено јело или пиће конобару уколико је то у складу са учениковим могућностима.

ТОК ЧАСА

Уводни део часа (7 минута)	• Трбало је да ученици за овај час донесу од куће пластичне чаше, пластични прибор за јело, столњак и остале предмете у вези са рестораном и кухињом. • Ученици отворе уџбеник из немачког стр. 81 и из енглеског језика на стр. 66 и читају у пленуму текст. • Наставнице су припремиле фотографије у ресторану (Прилог 1) и емитују их преко видео-пројектора. Потом наставнице енглеског и немачког језика поделе ученике у четири групе. Две групе раде одговоре на питања на енглеском, а друге две на немачком језику. Подстичу их на разговор о фотографији питањима, нпр.:

	– Wer ist auf dem Foto? Who is in the photo? – Wo sind diese Menschen? Where are these people? – Was machen sie? What are they doing? – Was essen und trinken sie? What are they eating and drinking?
Главни део часа (33 минута)	• Ученици остају подељени у групе. Група А (<i>Kartoffel</i>) и Б (<i>potato</i>) имају задатак да су у ресторану. Група Ц (<i>Apfel</i>) и Д (<i>apple</i>) имају задатак да су кувари у том ресторану. Група А и Ц раде вежбу на немачком, група Б и Д на енглеском језику. • Наставнице им поделе флеш-картице на којима су нацртани појмови у вези са јелом и пићем (Прилог 2). • Једна група која је у ресторану има задатак да покаже основна правила понашања у ресторану (гестом ће позвати конобара, тихо ће причати, девојчице ће изабрати прве страну стола и место на коме ће седети, дечаци ће девојчицама помоћи да седну – бонтон). Затим долази конобар и они му наручују јело и пиће на датом језику (немачком или енглеском). Конобар то записује. Потом долази шеф кухиње из друге групе, узима наруџбину и говори куварима шта треба да спреме. Требало би да кувари разумеју шта је у питању и да ставе одговарајућу флеш-картицу на сто. На пример: шеф кухиње им каже да треба да направе: 1 Grüner Salat/Green salad, 2 Hühnerfleisch mit Reis/Chicken and rice. Требало би да ученици разумеју наруџбину и да на сто ставе флеш-картице на којима су нацртане зелена салата и пилетина са пиринчем (Прилог 3). • Друга група која је у ресторану има задатак да покаже учтиво понашање у ресторану према особи са специјалном потребом (особа отежано прича и слабије се креће). Гости за столом би требало да покажу стрпљење у разговору са њом као и да понуде помоћ ако приметите да јој је потребна. Конобар би требало љубазно да јој се обрати без задршке, да љубазно замоли особу да понови поруџбину ако је није разумео. • Наставнице упућују ученике на глаголе и изразе које ће употребљавати ако би желели да наруче јело у Немачкој или Енглеској: <i>nehmen</i> и <i>möchten</i>; <i>Could I have...; I would like...?</i> • Наставнице уводе изразе: – <i>Ich habe Hunger. Ich möchte eine Pizza essen/ Ich nehme Pizza/ I'm starving. Could I have a piece of pizza... and chips, please?</i> – <i>Ich habe Durst. Ich möchte eine Lomonade/ I'm thirsty. I would like a glass of lemonade, please.</i>

	• Након двадесет минута, група која је имала задатак да ради поручбину на немачком језику презентује свој рад, потом презентује група која је радила на енглеском језику. • Ученици би требало да гласају која група је боље урадила задатак, узимајући у обзир ко је више и тачније употребљавао изразе и речи у вези са рестораном на језику који им је био додељен. Ученици из победничке групе добијају плус за активност и рад на часу. • Ако остане времена, ученици се мењају, група која је била у ресторану, сада је у кухињи. Такође мењају и језик. Ученици који су причали на немачком, сада ту исту вежбу раде на енглеском језику и обрнуто.
Завршни део часа (5 минута)	Резиме и истицање циљева часа • Наставнице разговарају с ученицима о томе шта су научили на овом часу. • Домаћи задатак: ученици би требало да напишу у школске свеске кратак дијалог у вези са поручивањем у ресторану на немачком и на енглеском језику.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ

Im Restaurant/Can I take your order?

bestellen → Ich bestelle das Essen im Restaurant.
Could I have...?

– *Ich habe Hunger. Ich möchte eine Pizza essen/ Ich nehme Pizza.*
– *I'm starving. Could I have a hamburger and chips, please?*
– *Ich habe Durst. Ich möchte eine Lomonade.*
– *I'm thirsty. I would like a glass of lemonade, please.*

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на CD-у.

ИСТОРИЈА

EDUKA-PORTAL

EDUKA-PORTAL

Исламски свет у раном средњем веку

ОШ „Мирослав Антић”, Ниш

Датум	новембар 2016. године
Разред	VI
Наставна тема	Европа и Средоземље у раном средњем веку
Тип часа	утврђивање
Циљеви и задаци часа	– Утврђивање знања о Арабљанима и исламу у раном средњем веку.– Уочавање разлога за настанак нове вере – ислама.– Развијање позитивног става према једнакости међу људима.– Уочавање културних достигнућа исламског света и њихов значај за Европљане.
Образовни стандарди	1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлости. 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације. 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје. 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје. 2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости.
Облици рада	фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад
Наставне методе	монолошко-дијалогска, демонстративна, рад на тексту
Наставна средства	Карта света, документарни филм <i>Ислам – царство вере</i> (I епизода – о животу пророка Мухамеда), интернет, наставне картице, PowerPoint презентација
Активности ученика	Примењује стечена знања, одговара, пита, показује на карти, бележи, анализира.
Активности наставника	Објашњава, подстиче, проверава, показује, бележи.
Кључни појмови	Мухамед, ислам, Куран, џамија

Корелација	Географија, Верска настава, Ликовна култура
Извори и литература	Раде Михаљчић, <i>Историја за шести разред основне школе</i> , Завод за уџбенике, Београд, 2015. (ЗУНС, 2004) <i>Образовни стандарди за крај обавезног образовања за наставни предмет Историја</i> , ЗВКОВ, Београд, 2010. <i>Кључни појмови за крај обавезног образовања за наставни предмет Историја</i> , ЗВКОВ, Београд, 2008, сајт <i>Настава историје</i> https://nastavaistorije.wordpress.com

ТОК ЧАСА

🕒 Уводни део

Час започињемо игром „Погоди ко сам”. Ученицима делимо папириће на којима ће записати своје име и презиме. После слушања текста, на другој страни папирића записује име загонетне личности, а потом предати наставнику који ће до следећег часа прегледати ученичке одговоре. Наставник чита:

Рођен сам 570. године у Меки. Припадао сам сиромашнијем слоју њемена Кореји. Рано сам остао без родитеља па се о мени најпре старао деда, а касније стриц. Као трговац доста сам путовао, а путовајући упознао сам веровања хришћана и источних народа. Из њих веровања преузео сам оно што сам сматрао као најодесније за своје sunarоднике. Оснивач сам једне од три најраширеније религије у свету – ислама. Према њом учењу постоји само један бој – Алах. Себе сам сматрао Алаховим пророком. Моје учење изложено је у Курану – исламској светој књизи.

Погоди ко сам. (Мухамед)

🕒 Главни део

У главном делу часа са ученицима обнављамо стечена знања. Како бисмо их мотивисали за рад, на видео-биму приказујемо уводни део (3' 40") прве епизоде документарног филма *Ислам – царство вере – „Гласник”* (о животу пророка Мухамеда).

Објашњавамо ученицима да ћемо градиво стечено на претходном часу обновити кроз „Ланац знања”. Сваки ученик извлачи по једну картицу на којој се налази појам – као одговор на прелиходно питање и ново питање (у прилогу је предлој појмова и питања за 28 ученика).

„Ланац” заочиње ученик на чијој је картици појам *Арабијско полуострво*. Замолићемо га да нам на карти света покаже где се налази Арабијско полуострво, а потом чита питање са картице. Потребно је да се јави ученик на чијој картици се налази одговарајући одговор. Уколико неки ученик није сигуран, може се консултовати са другом из клупе. Наставник прати ученичке одговоре, поставља потпитања и објашњава. Игра се завршава када сви ученици прођу „Ланац знања”.

Завршни део

У завршном делу ученике припремамо за игру асоцијација тако што их делимо у групе. На табли (видео-биму) цртамо (приказујемо) празна поља. На захтев ученика уписујемо (отварамо) једно по једно поље, све док не одгонетну коначно решење.

Ученицима задајемо да код куће погледају остатак филма који смо приказали на почетку главног дела часа. Упућујемо их на сајт *Насијава историје*, где филм могу пронаћи под категоријом *Филмови* или директно на овом линку.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ

ИСЛАМСКИ СВЕТ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ

	А	Б	В	Г
1.	минарет	новогодишња јелка	стабло	математика
2.	богостоја	орнамент	лист	пирамида
3.	ислам	шара	цвет	купа
4.	грађевина	декорација	корен	ваљак
	ЏАМИЈА	УКРАС	БИЉКА	ГЕОМЕТРИЈА
	А Р А Б Е С К А			

НАПОМЕНА

 Прилог се налази на ЦД-у.

Основне одлике праисторије

ОШ „Јован Дучић”, Нови Београд

- Наставна тема:** Праисторија
Наставна јединица: Основне одлике праисторије
Разред: пети
Тий часа: обрада
Наставни облик: фронтални, рад у пару и у групи, индивидуални
Наставне методе: усмено излагање, разговор, илустрација, рад са уџбеником
Наставна средства: историјски атлас, уџбеник, историјска читанка (текст, слике), презентација на видео-биму, радни материјал (квиз, линк за музичку нумеру, Табела семантичких обележја, Венов дијаграм)
Образовни задаци: Ученици треба да разумеју основне одлике праисторије, како су људи живели у то доба. Ученици се усмеравају да користе историјске изворе и да буду радознали у истраживању прошлости.
Васпийни задаци: Оспособљавање за рад, за даље образовање и за самостално учење. Усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности друштва. Неговање тимског рада код ученика.
Функционални задаци: Ученици треба да хоризонтално и вертикално повежу претходно стечена знања и да развију логичко мишљење.

Корелација са другим предметима: Биологија, Географија, Музичка култура

Образовни стандарди: ИС 1.1.2, ИС 1.1.3, ИС 1.1.4, ИС 1.1.5, ИС 1.2.3, ИС 1.2.4, ИС 2.1.1, ИС 2.1.6.

Активности наставника: Разговора, предаје, објашњава, припрема самосталне задатке за ученике, подстиче ученике да износе сопствена запажања. Помаже ученицима у самосталном раду са историјским извором, упућује их на самостална истраживања теме која их интересује.

Активности ученика: Посматра, слуша, бележи, користи историјску карту, самостално ради, износи своје мишљење. Чита и коментарише приступачне историјске изворе. Самостално истражује теме за које је заинтересован.

Исходи:

Разумевање историјској времена и упознавање са основним појмовима и методама историјске науке. Ученик ће знати да смести историјске догађаје на временској ленти, разумеће предмет проучавања историјске науке и упознаће основе помоћних историјских наука.

Разумевање појма историјских извора, класификације и коришћења извора. Ученик ће знати шта су историјски извори, да разликује историјске изворе праисторије и историје, да истакне појаву писма као прекретницу у људском развоју.

Упознавање с временским и просторним оквирима праисторије. Ученик ће знати временске оквири праисторије, знаће и разумеће класификацију на праисторију и историју, на камено и метално доба, на старије и млађе камено доба и на бакарно, бронзано и гвоздено доба, знаће да на карти света покаже Африку, Азију, Европу и правце сеоба људи у праисторији.

Оспособљавање ученика за самостално учење и истраживање. Ученик ће знати да користи знања из других наставних предмета и да их примењује при изучавању историјског процеса, биће у стању да разликује битно од небитног, да користи историјску и географску карту, да разликује узрок и повод неког догађаја, да уочи узрочно-последичне односе, да доноси вредносне процене и умеће да води аргументовани дијалог.

Кључни појмови: праисторија, појава ватре, камено доба, метално доба, Лепенски вир, Винча, Старчево, појава писма.

Литература:

А. Тодосијевић, *Историја за 5. разред основне школе*, Едука, Београд, 2013.

Ф. Бродел, *Средоземље у старом веку – праисторија и античко доба*, Београд, 2007.

П. Медовић, *Од њећине до њалаише*, Нови Сад, 2003.

ДИДАКТИЧКА АРТИКУЛАЦИЈА ЧАСА

🕒 Уводни део часа (10 минута)

Упознавање ученика са новим историјским периодом. Наставник пита ученике који појмови их асоцирају на праисторију и ученици их записују у свескама. Укратко дискутује са ученицима о записаним асоцијацијама. Потом наставник ученицима поставља питања и наводи их да покушају да замисле како су људи живели, чиме су се бавили, по чему су се разликовали од човеколиког претка. Та њихова запажања се затим пореде са записаним асоцијацијама.

🕒 Главни део часа: обрада (25 минута)

Ученици су поновили поделу прошлости. Продубљују се стечена знања ученика кроз предавање наставника. Наставник објашњава да у току праисторије постоје два велика периода: камено и метално доба. Њихова подела на мање периоде омогућава нам да уочимо како се постепено разликовао живот човека кроз векове, како се мењала природа и како јој се човек прилагођавао. Најважнији проналазак је ватра и ученици треба да уоче у чему је све била њена корист. Главне активности човека су сакупљање плодова, лов, риболов, а затим и обрада земље и припитомљавање животиња. У почетку је човек брусио и клесао камен а касније га је глачао и бушио. У металном добу, поред камена, дрвета и костију животиња, човек прави метално оружје које је било савршеније, па се јављају и нова занимања – рудари, ливци, ковачи. Човек је у почетку живео у хордама,

спавао је у пећинама, да би касније научио да прави земунице, сојенице и колибе. Уз коришћење слика из уџбеника, објаснити ученицима нове појмове који се записују и на табли и подстицати њихово самостално закључивање.

Наставник скреће пажњу ученицима на праисторијска налазишта код нас – Лепенски вир, Винча и Старчево и потом читају кратак текст из читанке о Лепенском виру. Наставник затим ученицима пушта звучни запис прве композиције, дешифроване на основу таблица из Сирије (која потиче са краја праисторије и почетка историјског доба) <http://archanthis.org/poslusajte-najstariju-pesmu-na-svetu/>, као илустрацију развијене културе људи у ово време.

🕒 **Завршни део часа (10 минута)**

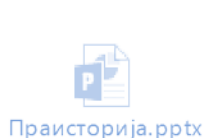
Обнављање градива кроз питања наставника. Ученицима су подељене припремљене табеле и дијаграм са кључним појмовима са часа који треба да попуне у пару како би систематизовали знања. Проверавају заједно тачност решења. На крају је наставник припремио и кратак квиз знања за ученике.

Изглед табле

ОСНОВНЕ ОДЛИКЕ ПРАИСТОРИЈЕ

- Подела праисторије: 1. камено доба (старије и млађе)
2. метално доба (бакарно, бронзано, гвоздено)
- Чопор (хорда), род, племе
- Сакупљање плодова, лов, проналазак ватре, пољопривреда, појава нових занимања
- Лепенски вир, Старчево, Винча

У Прилогу

III презентација Квиз

Музички запис

<http://archanthis.org/poslusajte-najstariju-pesmu-na-svetu/>

УЧЕНИЦИМА КОЈИ СЛАБИЈЕ НАПРЕДУЈУ

ФАЗА ЧАСА	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
Уводни део	Наставник пита ученике како замишљају да су некада људи живели, како су се облачили, чиме су се бавили...	Ученици слушају питања и одговарају на њих. Пред ученицима су слике са примерима живота људи у праисторији.
Главни део	Скреће пажњу ученицима на илустрације које се налазе на презентацији и у књизи и објашњава ближе начин њиховог живота.	Слушају предавање и анализирају слике живота у праисторији. Уз помоћ наставника издвајају најважније карактеристике које записују у свеску.
Завршни део	Наставник ученицима поставља питања везана за издвојене чињенице, усмено и у квизу који ученици решавају групно (лакша питања која су обрађена индивидуално са ученицима наставник им поставља директно).	Ученици одговарају на питања усмено, индивидуално или у групи. Ученици су добили и домаћи задатак да нацртају једно станиште човека из праисторије.

ТАЛЕНТОВАНИМ УЧЕНИЦИМА

ФАЗА ЧАСА	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
Уводни део	Поставља питања везана за претходно обрађено градиво историје и повезује са градивом из других предмета (Географија, Биологија...).	Одговарају на питања повезујући знања стечена и на другим часовима (Географија, Биологија..), самостално постављају питања, помажу другим ученицима.
Главни део	Додатно објашњава важна археолошка открића и упућује ученике на изворе који их воде детаљније до теме часа.	Постављају питања наставнику везана за градиво које се обрађује и за оно које је надоградња.
Завршни део	Даје домаћи задатак талентованим ученицима да тему дубље проуче уз препоручену литературу, сајтове... како би приказали праисторију на свој начин (кратак филм, стрип, презентација, игрица...).	Систематизују знања заједно са другим ученицима. Добијају домаћи задатак да живот у праисторији прикажу из свог угла.

Табела семантичких обележја

Појам	Камено доба	Метално доба
Живот у пећини		
Скупљање плодова		
Појава заната и трговине		
Припитомљавање животиња		
Винча		
Лепенски вир		
Настанак писма		
Појава ватре		

– Упиши у одговарајућу колону **ПЛУС** као тачан одговор и **МУНУС** као нетачан одговор. Потом унеси у **ВЕНОВ ДИЈАГРАМ** оно што је било карактеристично само за камено то јест за метално доба, а у средини заједничке особине оба периода.

Венов дијаграм

Неки од радова ученика

живот у
праисторији.wmv

Праисторијска станишта

Милица Милица, 5.5
1887.1888.1889.

Праисторијска
станишта.ppt

Википедија, 2012

Мајица – филмић, Милица – презентација, Вукашин – цртеж

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Први српски устанак

Презентације на мрежи – приказ резултата истраживања у форми осе времена, у веб-алату 2.0 *My Histro*

(Историја, Информатика и рачунарство)

ОШ „Бранислав Нушић”, Београд

Први српски устанак у веб 2.0 окружењу

Наставни предмети	Историја, Информатика и рачунарство	
Разред	седми	
Наставнице	Љиљана Дукић Рајковић, ауторка, Катарина Алексић, коауторка	
Наставна тема	Историја: Нововековне српске државе Србија и Црна Гора	Информатика и рачунарство: Израда презентација
Наставна јединица	Историја: Први српски устанак	Информатика и рачунарство: Презентације на мрежи – приказ резултата истраживања у форми осе времена, у веб-алату 2.0 <i>My Histro</i>
Тип часа	утврђивање	
Циљеви часа	✓ утврђивање и проширивање знања о личностима и догађајима Првог српског устанка (1804–1813);✓ повезивање прошлости и садашњости;✓ оспособљавање ученике за самостално истраживање и представљање резултата рада кроз ширу употребу ИКТ-а (веб-алати 2.0, <i>PowerPoint</i>);✓ подстицање ученика да стечена знања из више предмета повежу и да вештине примене у свакодневном животу;✓ развијање радозналости и критичког односа према историјским изворима;✓ развијање креативности;✓ развијање националне свести и осећања припадности држави Србији и граду Београду;	

	✓ неговање културе сећања; ✓ подстицање групног рада и сарадње.
Исходи	Ученик ће бити у стању да: ✓ наводи историјске појаве, процесе и догађаје из националне и локалне историје; ✓ објашњава улогу истакнутих историјских личности; ✓ разуме како су повезане појаве из прошлости са појавама из садашњости; ✓ самостално и у групи планира истраживање историјских личности, догађаја и појава; ✓ прикупља, анализира, организује и критички процењује информације; ✓ резултате истраживања представља уз помоћ ИКТ-а; ✓ показује на историјској и географској карти и на мапи града места битака и улице Београда.
Новине	✓ мултидисциплинарни и интегративни приступ; ✓ употреба веб-алата 2.0 и апликација: <i>My Histro, Google Maps, Plan Plus, Movie Maker, Kahoot, Timeline Maker, Sway</i>; ✓ ученици задатке израђују кооперативно и у интеракцији са наставницима кроз истраживање свих доступних извора; ✓ самопроцена ученика.
Компетенције	✓ компетенција за целоживотно учење; ✓ комуникација; ✓ рад са подацима и информацијама; ✓ дигитална компетенција; ✓ решавање проблема; ✓ сарадња.
Кључни појмови	Први српски устанак, Збор у Орашцу, битке на Иванковцу, Мишару, Делиграду, Чегру; Букурешки мир; личности – вожд Карађорђе Петровић, Прота Матеја Ненадовић, Стеван Синђелић, Хајдук Вељко Петровић, Хаџи Продан Глигоријевић, Васа Чарапић, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, Стојан Чупић...
Облици рада	фронтални, групни, индивидуални, рад у пару
Теннике рада	изокренута учионица, хибридно учење
Наставне методе	монолошка, дијалогска, илустративна, демонстративна, текстуална, истраживачки рад, решавање проблема
Наставна средства	интерактивна табла и рачунар са приступом интернету; ученички радови – плакати, филм, дигиталне презентације; мобилни телефони и таблети; стикери...
Место извођења наставе	кабинет за историју

Активности наставника	Наставник даје упутства и објашњења, организује групе, помаже, припрема материјале, прати појединачно излагање ученика и рад група у целини, допуњава одговоре, поставља питања.
Активности ученика	Певају, презентују резултате истраживања, одговарају на питања у квизу, договарају се, пишу и лепе стикере, фотографишу се.
Извори и литература	http://www.klett.rs/baza-znanja/5543 М. Омрчен, Н. Грбовић, <i>Историја за 7. разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. Д. Бонцић, К. Николић, <i>Историја за 7. разред основне школе</i> , Завод за уџбенике, Београд, 2015. Р. Љушић, <i>Вожд Карађорђе</i> , Београд, 2003. Р. Љушић, <i>Историја српске државности, књија II, Србија и Црна Гора</i> , Нови Сад, 2001. Р. Љушић, <i>Србија XIX века</i> , Београд, 1994. Л. Ранке, <i>Српска револуција</i> , Београд, 1991. Интернет.
Корелација	Географија, Српски језик, Ликовна култура, Музичка култура, Техничко и информатичко образовање, Биологија, Грађанско васпитање
Напомене	Четири групе ученика су формиране на претходним часовима. Групе су назване по именима београдских општина: 1. Стари град, 2. Врачар, 3. Савски венац, 4. Палилула, Звездара, Чукарица. У тим општинама се налазе улице које су добиле име по личности или географском појму из Првог српског устанка. Ученици су добили задатак да у оквиру група истраже и наведу што више улица у датој општини, да сваки ученик у групи изабере једну улицу или личност о којој ће урадити истраживање (прилози број 1 и 2). На претходним часовима су ученици имали за домаћи задатак да саставе питања за интервју са Карађорђем.

ТОК ЧАСА

Уводни део часа	Наставник истиче циљ часа. На интерактивној табли је пре почетка часа пројектована лента времена Првог српског устанка, направљена у веб-алату <i>TimelineMaker</i> (Прилог број 3). Разговарамо са ученицима о песми „Востани, Србије”, о њеном аутору, времену настанка и значају. Представљамо ученике госте. Један од њих свира на виолини композицију „Востани, Србије”, две ученице певају рефрен песме: https://youtu.be/qZfRkHw7B1w Представљање истраживачког рада кроз филм у веб-алату <i>Movie Maker</i> – тема „Карађорђе некада и сада”: https://youtu.be/mlyx_oih54Q

Главни део часа	Ученици по групама представљају резултате истраживачког рада. Показују радове на којима су историјске личности и места битака из Првог српског устанка. https://sway.com/EH472hsIz4W43cUC Уз плакате са цртежима и сликама, PowerPoint презентације (Прилог број 4) и веб-алат 2.0 <i>My Histro</i> ученици говоре о личности/бици коју су истраживали и о њеној улози у историји Првог српског устанка. Показују на мапама места битака и улицу у Београду која по личности/бици носи име, објашњавају шта се у тој улици данас налази, како се може стићи до ње и у којој је општини. Наводе занимљивости. http://www.myhistro.com/story/my-story-(milica govedarica)/278633/0/0/0/1#!илија-дирчанин-782696 (Прилог број 5) Наставник позива ученике да кажу како су истраживали, да изнесу потешкоће и позитивна искуства.
Завршни део часа	Ученици у оквиру истих група, користећи мобилне телефоне и таблете, одговарају на питања путем квиза у веб-алату <i>Kahoot</i>. https://create.kahoot.it/#quiz/bab3f14f-adf4-4ae1-9850-2e5aafc3c117 https://play.kahoot.it/#/?quizId=bab3f14f-adf4-4ae1-9850-2e5aafc3c117 Проглашење победника. Ученици утврђују кључне појмове тако што у пару попуњавају осмосмерку (Прилог број 6). Самопроцена рада ученика – наставник црта на табли низ од 1 до 5 и тражи од ученика да процене себе уписујући своје име на стикер: а) колико сам научио/научила кроз овакав облик рада (жути стикер); б) колико сам био активан/била активна на часу (розе стикер). Ученици лепе стикере на таблу (Прилог број 7). <u>Домаћи задатак:</u> а) Замислити себе у улози Карађорђа и одговорити на пет питања из интервјуа с њим (Прилог број 8). б) Попунити листић – самопроцена рада (Прилог број 9). в) У наредних месец дана обићи неке од улица које су спомињане на часу и фотографисати их. Оцењивање и похвала ученицима за уложени труд. Фотографисање ученика у лику Карађорђа (Прилог број 10) – уметнички рад ученика.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

ГЕОГРАФИЈА

EDUKA-PORTAL

EDUKA-PORTAL

Појам завичаја, географски положај

ОШ „Душан Тасковић Срећко”, Сићево

ПРИПРЕМА ЗА ЧАС

- Разред и одељење:** VIII₁
Наставна тема/област: Завичајна географија
Наставна јединица: Појам завичаја, географски положај, простирање у оквиру Србије.
Природне одлике завичаја, ресурси и перспективе развоја

Број часа: 58.

Циљ часа: активирање постојећих и стицање нових знања о географији локалне средине; усвајање знања о положају завичаја, природним одликама, ресурсима и перспективама развоја локалне средине; приказ завичаја различитим методама.

Задаци часа

Образовни: стицање знања о завичају истраживањем (објаснити ученицима како усмереним истраживањима да дођу до података о положају регије у којој је школа – завичај, облицима рељефа у њој, природним потенцијалима и могућностима за привредни развој завичаја).

Функционални: оспособљавање ученика за:

- истраживање (ученици прикупљају податаке према задатим областима, усвајају вештине читања географске карте и рада са програмима (*AutoCollage*, *Google* мапама, *Google Earth*, *Zee Maps*);
- анализирање прилога о завичају – визуелних и електронских;
- примену знања кроз проблем-питања;
- приказивање околине презентацијама, виртуелно, е-часописом;
- повезивање знања стечених у школи с реалним животом – околином.

Васпитни:

- развијање интересовања ученика да прикажу завичај коришћењем ИКТ;
- ученици стичу знања активним и истраживачко-усмереним методама;
- подстицање ученика да сарађују, да раде у пару, да размењују податке;
- развијање позитивног односа ученика према природи и ресурсима околине.

Тип часа: обрада

Облик рада: индивидуални, рад у пару и фронтални.

Наставне методе: усмерени – вођени истраживачки рад, илустративно-демонстративна и хеуристички разговор, текст.

Наставна средства и материјали: рачунари, пројектор, карта Србије, карта локалне средине, упутства са задацима за ученике, ротациони листови, радови ученика, фото-илустрације (аутоколажи)

Кључни појмови: завичај, ресурси, локална средина, перспективе развоја.

Исходи:

Ученици ће:

- да самостално прикажу завичај;
- знати којим ресурсима располаже локална средина;
- предложити перспективе развоја локалне средине;
- радити кратка истраживања и презентовати рад на основу чега наставник може да сагледа обим и квалитет самосталног рада сваког појединца.

Компетенције:

На овом часу развијају се следеће компетенције ученика:

- *компетентности за целоживотно учење:* ученик уме да пронађе и асимилије нова знања и вештине користећи претходно учење и ваншколско искуство о завичају;
- *рад с подацима и информацијама:* ученик користи различите изворе информација и података (библиотеке, медије, интернет, личну комуникацију, итд.) и критички разматра њихову поузданост и ваљаност; ефикасно проналази, селекује и интегрише релевантне информације из различитих извора о завичају и околини;
- *дигитална компетентности:* уме да претражује, процењује релевантност и поузданост, анализира и систематизује информације у електронском облику о завичају, користећи одговарајућа ИКТ средства (уређаје, софтверске производе и електронске услуге) за приказ завичаја.

Стандарди:

ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте.

ГЕ.1.4.1. препознаје основне природне и друштвене одлике наше државе.

ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти.

ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом.

ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке: на некој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом, схемом.

ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте.

ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности.

Литература: В. Ковачевић, С. Топаловић, *Географија – уџбеник за 8. разред основне школе*, Београд, Издавачка кућа Klett, 2014.

Електронска – тематска (линкови).

Иновације:

- ✓ *наставна метода* (усмерени вођени истраживачки рад),
- ✓ *програми* (*AutoCollage, GoogleMapa, Google Earth, Zee Maps*),
- ✓ *табела за вредновање рада ученика*.

Корелација: Информатика, Српски језик, страни језици (немачки и енглески)

СТРУКТУРА ЧАСА

Припремне активности – задаци за истраживачки рад

Ученици су добили задатак да обаве самостални истраживачки рад о завичају, по областима:

1. положај завичаја – „Истражи – покажи”;
2. фото-приказ „Фото излет”;
3. писани текст о завичају – „Мој завичај”
4. ресурси и перспективе развоја – „Предложи – образложи”.

Ученици раде области по упутству (приказано је у прилогу рада). Истраживачки задаци су различитих нивоа. За основни ниво је област 3, за средњи ниво су области 1 и 2, а за напредни 4 (**нивои су критеријум за поделу ученика по областима рада**).

🕒 Уводни део (10 минута)

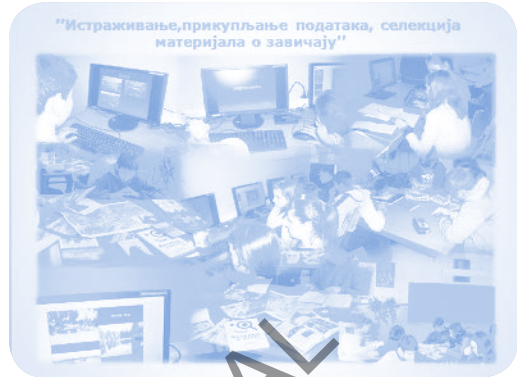
Ученицима у уводном делу наставник приказује аутоколаж са уграђеним фотографијама из околине и поставља питања. Циљ је да се завичај прикаже поступно (од познатих ка мање познатим илустрацијама). Ученици који заостају у раду описују приказане фотографије, препознају објекте из окружења, остали ученици уводе се у тему тако што детаљније објашњавају приказани материјал – наставник им отвара садржаје са линковима о Сићевачкој клисури, о реци Нишави и о Коридору 10 (путни правац Ниш–Софија).

⌚ Главни део часа (25 минута)

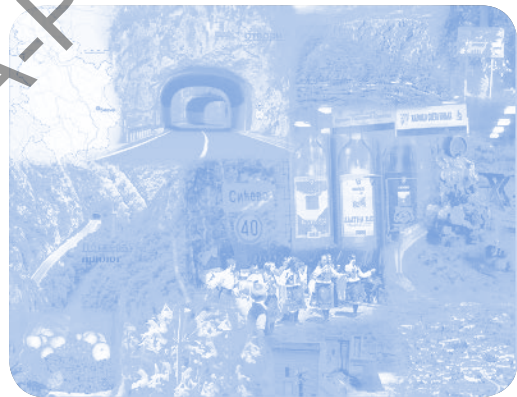
У главном делу часа ученици приказују индивидуалне радове по задатим областима и нивоима, одговарају на постављена питања осталих ученика и наставника.

Циљ је да се овим прилозима на различите начине прикаже завичај према усмереним истраживачким задацима за области:

1. Географски положај („Истражи – покажи”) ученици на карти (у *програмима Google Maps, Google Earth, Zee Maps*) приказују положај завичаја, обележен

Слика 1. Припремне активности ученика за Час за ујлед

Слика 2. Уводни приказ завичаја (аутоколаж)

маркерима, и објашњавају повољност географског положаја у односу на Србију, саобраћајнице и значајна места у близини (Ниш, Нишка Бања, манастир Св. Петка, река Нишава, Сићевачка клисура, парк природе). Наставник допуњује приказивањем мапе на интернету.

2. Фото-приказ („Фото излет“) обухвата набрајање и фото-приказ околине (рељеф, воде, биљни свет). Ученици истраживачи фотографијама презентују околину.

3. Писани текст о завичају („Мој завичај“), основни ниво обраде наставних садржаја о завичају јесте читање текста о околини – реферат ученика по задатим питањима.

4. Ресурси и перспективе развоја („Предложи – образложи“) најзахтевнији је и најсложенији истраживачки задатак за ученике. Ученици су проналазили ресурсе околине и повезивали их са правцима развоја (узрочно-последичне везе), могућностима, потенцијалима, перспективама, које су приложили у виду посебних тема – линка на слици. Наставник поставља додатна питања која подстичу дијалог ученика.

Слика 3. Пример ученичких колажа – област 4

🕒 **Завршни део (10 минута)**

Овај део часа предвиђен је за попуњавање **Ротационог листа** (предлог фотографија за приказ завичаја) и приказују се извештаји и информације о манифестацијама **са интернета** (Ликовна колонија, Дани жалфије, Дани виноградарства).

Ученици попуњавају **штампани анкетни лист** о часу (евалуација).

Најављене активности за ученике: израда е-листа „Мој завичај”, приказ завичаја на паноу, превод дела наставних садржаја о завичају на немачки и енглески језик, одржавање тематског часа за све ученике школе и презентовање дела наставних садржаја ученицима млађих разреда на часу Природе и друштва.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у (Прилог 1: Istraživački zadaci i Tabela za vrednovanje – Word dokument, и Прилог 2 „Час за углед” pdf).

Географски положај, границе и величина, хоризонтална и вертикална разуђеност; клима, биљни свет и воде на копну Јужне Европе

ОШ „Иво Андрић”, Београд

Разред: VI

Облик наставе: редовна настава

Наставна тема: 5-_Б. Регионална географија Јужне Европе

Наставна јединица: 30. Географски положај, границе и величина, хоризонтална и вертикална разуђеност; клима, биљни свет и воде на копну Јужне Европе

Циљ: утврђивање усвојеног знања о основним природногеографским одликама Јужне Европе.

Задаци

Образовни: • утврђивање знања о географском положају и одликама рељефа, климе, вода и биљног и животињског света Јужне Европе.

Васпитни: • развијање радозналости, интересовања и способности за истраживање геопростора на карти и у окружењу;
• развијање вештине комуникације и логичког закључивања.

Функционални: • оспособљавање за тимски/групни рад;
• развијање способности запажања географског распореда објеката и појава на географској карти и њихових основних својстава;
• развијање способности систематизације знања и примена наученог у свакодневном животу;
• увежбавање проналажења физичко-географских појмова на немој карти.

Тип часа: понављање, вежбање

Наставне методе: монолошко-дијалoшка, демонстративно-илустративна

Технике рада: проблемска питања, решавање задатака, мобилно учење

Наставни облици: групни рад

Место рада: кабинет

Наставна средства: карта Европе, атлас, нема карта, апликација *Асоцијација*

Корелација: Историја, Биологија, Верска настава

Литература: радни уџбеник за 6. разред, географски атлас

Шифре стандарда: ГЕ 1.4.2, ГЕ 2.4.5, ГЕ 3.4.4.

🕒 Уводни део часа

У уводном делу часа ученике делим у пет група. Свака група броји по пет чланова. Ученицима предочавам задатке али и циљеве часа. Сваки ученик има задужење у оквиру групе (да да асоцијацију, да погоди асоцијацију или да попуни интерактивну нему карту). Напомињем да је задатак часа понављање претходне наставне јединице, коришћењем апликације *Асоцијација* као и интерактивне неме карте. Док евидентирам час и одсутне ученике, остављам мало времена да се ученици подсети садржаја претходне наставне јединице.

Уводни део часа траје око 10 минута.

🕒 Главни део часа

У главном делу часа насумично изводим једног ученика испред карте како би одредио границе простирања Јужне Европе.

У даљем току главног дела часа, чланови **прве групе** добијају задатак да давањем асоцијација дођу до решења које се загонетне државе крију иза *Асоцијације*. Потом друга два члана прве групе заједно покушавају да на интерактивној мапи пронађу задате државе (задати појмови: *Португалија, Шпанија, Италија, Андора, Ватикан, Словенија, БиХ, Србија, Црна Гора, Грчка, Алданија, Бујарска, Македонија, Сан Марино, Кнежевина Монако, Малија*).

Када прва група заврши са асоцијацијама и немом картом, све групе имају задатак да одговоре на следећа питања:

Да на основу написаних одлика препознају о ком типу климе је реч и да напишу која вегетација расте у условима задате киме. Пример радног листића дат је уз наставничку припрему. *Тачни одговори носе $3 + 3 = 6$ поена.*

Затим, **групе 2, 3, 4 и 5** имају исти задатак. Два ученика, наизменично, дају асоцијацију на задати појам, а трећи ученик покушава да погоди који је појам у питању. Када време истекне, друга два члана сваког тима покушавају да на интерактивној некој карти погоде што више физичко-географских појмова који се односе на Јужну Европу. Појмови се не приказују истим редоследом, већ их програм бира насумично! (Задати појмови: *Атлантски океан, Ебро, Дуро, Тежо, Гвадијана, Гвадалкивир, Рона, Средоземно море, Сицилија, Ејна, По, Тибар, Алпи, Ајенинско јолуострво, Пиринеји, Средоземно море, Динариди, Марица, Босфор, Дунав, Андалузија.*)

Предвиђено време за погађања асоцијација за сваку групу јесте **90 секунди**, а за уписивање појмова у интерактивну нему карту јесте **60 секунди**.

На крају сваког задатака на табли записујем број остварених поена за сваку групу.

Главни део часа траје 25 минута.

🕒 Завршни део часа

У завршном делу часа сабирамо бодове и проглашавамо екипу која је постигла најбољи резултат. Скрећем пажњу на делове које треба више провежбати како би постигли што боље резултате.

Похваљујем ученике који су се током часа истицали, а активности и оцене бележим у педагошку свеску.

За домаћи задатак задајем да напишу табелу са 79. стране – списак држава и главних градова заједно са минијатурним државама.

Завршни део часа траје око 10 минута.

Активност наставника : пише припрему за час, осмишљава ток часа, припрема презентацију, задаје задатке, поставља питања, објашњава нејасно, показује на карти, дискутује са ученицима, евидентира активност ученика у педагошку свеску.

Активност ученика: РЕЦЕПТИВНЕ (слушају, посматрају), РЕПРОДУКТИВНЕ (одговарају, питају нејасно), ПРОДУКТИВНЕ (повезују претходно стечено знање, решавају задатке, дискутују, попуњавају појмове у некој карти).

Изглед табле

Природне одлике Јужне Европе – ТАБЕЛА

1. група	2. група	3. група	4. група	5. група

Анимација:

Нема карта:

р. листић:

ЗБИР:

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

БИОЛОГИЈА

EDUKA-PORTAL

EDUKA-PORTAL

Категорије заштићених природних добара – национални паркови (Биологија, Географија)

ОШ „Танаско Рајић”, Чачак

Разред: осми

Наставна тема: Угрожавање, заштита и унапређивање еко-система

Наставна јединица: Категорије заштићених природних добара

– национални паркови

Тип часа: обрада (комбиновани)

Циљ часа: – усвајање знања о заштићеним природним добрима,
– активирање постојећих и усвајање нових знања о националним парковима Србије,
– разумевање значаја заштите националних паркова у Србији.

Образовни задаци: – упознавање са основним одликама националних паркова у Србији,
– употреба основних знања из биологије и географије,
– разумевање значаја очувања биљног и животињског света.

Функционални задаци: – самостално коришћење информационих технологија као извора биолошких и географских информација у стицању нових знања,
– оспособљавање за самостално и групно учење и истраживање,

– подстицање радозналости и креативности.
Васпитни задаци: – развијање еколошке свести,
– развијање способности уочавања и логичког размишљања,
– помоћ ученицима који имају слабије резултате рада.

Кључни појмови: национални паркови, заштита – реинтродукција – подручја

Исходи: ученик зна категорије заштићених природних добара и ниво угрожености.

Образовни стандарди:

БИ. 1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата).

БИ. 2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова).

БИ. 3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета.

ГЕ 1.4.1, ГЕ 2.1.2, ГЕ 2.1.3, ГЕ 3.1.1, ГЕ 3.4.1.

Облик рада: фронтални, групни, индивидуални

Наставне методе: монолошко-дијалoшка, илустративно-демонстративна, истраживачка, рад на тексту, кооперативна

Наставна средства: рачунари, видео-бим, интернет адресе, илустрације, карте, уџбеници за биологију и географију за 8. разред

Активности:

– наставника: мотивисање ученика за учење новог градива, подстицање на мисаону активност ученика, демонстрирање, вредновање рада ученика;

– ученика: слушају упутства за рад на часу, дискутују, полемишу, одговарају на питања, презентују материјал који су добили по упутствима наставника.

Корелација: Информатика и рачунарство, Географија, Природа и друштво 4. разред, Српски језик

Коришћена литература

Ј. Станисављевић, С. Радоњић, *Методика наставе биологије*, Биолошки факултет Универзитета у Београду, Београд, 2009.

В. Матановић, М. Станковић, *Биологија, уџбеник за 8. разред основне школе*, Герундијум, Београд, 2014.

Д. Лакушић, *Биологија, уџбеник за 7. разред основне школе*, ЗУНС, Београд, 2002.

С. Зрнић, Н. Бировљев, *Географија 8, уџбеник за 8. разред основне школе*, Логос, Београд, 2015.

АРТИКУЛАЦИЈА НАСТАВНОГ ЧАСА

🕒 Уводни део часа (5 минута)

Наставник истиче наслов, циљ и задатке часа. Подела ученика у пет група (у групи 4–5 ученика), колико је и националних паркова у Србији. Свака група одређује свог представника, рад је у кабинету за информатику и свака група ради на рачунару. Објашњава ученицима како да обраде наставну јединицу (на десктопу за сваку групу је фолдер са сликом одређеног националног парка са задацима – **Прилог бр. 1**, фолдер са квиз питањима – **Прилог бр. 3**), да се на интернету упознају са категоријама природних добара (**Прилог бр. 2**).

🕒 Главни део часа (30 минута)

Ученици добијају задатке:

* у фолдеру слике препознати који је национални парк;

* распростирање, површина, клима одређеног националног парка;

* у нему карту Србије унети географски положај одређеног националног парка;

* биодиверзитет и културно-историјске знаменитости одређеног националног парка;

* израдити презентацију одређеног националног парка;

* представљање.

Ученици раде у групама, користе интернет, међусобно се консултују и договарају. Наставник их обилази и прати њихов рад.

Након истека времена следи извештавање по групама, уз пажљиво слушање осталих група. Наставник приликом извештавања указује на значајне појмове и руководи излагањем ученика.

Завршни део часа (10 минута)

Самоевалуација наставне јединице применом квиз питања и решавањем игре асоцијација, која се налазе на рачунарима у фолдеру *квиз*. Група која дâ највише тачних одговора биће похваљена.

Наставник задаје **домаћи задатак**: Написати састав на тему – Посета једном заштићеном природном добру.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

Понављање наставних јединица: Климатске промене. Ефекат стаклене баште; Оштећења озонског омотача; Киселе кише. Сушење шума

ОШ „Марија Бурсаћ”, Београд

Тема креативне радионице: „Заједно за нашу планету”

Разред: VIII разред основне школе

Наставна тема: IV тема – Глобалне последице загађивања животне средине

Наставна јединица: Понављање наставних јединица: Климатске промене. Ефекат стаклене баште; Оштећења озонског омотача; Киселе кише. Сушење шума

Циљ наставног часа: ученици треба да утврде на који начин различити човекови утицаји подстичу климатске промене, оштећују озонски омотач, повећавају ефекат стаклене баште, доводе до настанка киселих киша и сушење шума, али и да схвате значај очувања и заштите животне средине.

Материјално-сазнајни задаци: ученици треба да се упознају са различитим факторима угрожавања (урбанизација, саобраћај, индустријализација) и начинима заштите, унапређења и обнављања животне средине.

Формални-развојни задаци: психофизички развој ученика (развијање способности логичког мишљења и закључивања), развијање сазнајних интересовања и мотивационих процеса код ученика.

Васпитни задаци: развијање сарадничких односа, оспособљавање ученика за самосталну иницијативу, развијање интересовања за укључивање у активности заштите, развијање хуманог односа према животној средини и развијање става према сопственом знању.

Исходи

Когнитивни домен:

- ученици наводе узрочнике климатских промена;
- ученици разликују делатности којим се стварају киселе кише и долази до сушења шума;
- ученици разматрају начине за смањење количине угљен-диоксида у ваздуху.

Афективни домен:

- ученици развијају сопствене ставове о значају очувања животне средине;
- ученици вреднују важност свих глобалних промена;
- ученици се понашају у складу са еколошким нормама живљења.

Психомоторни домен:

- ученици се прилагођавају раду у тиму;
- ученици примењују различита наставна средства;
- ученици комбинују теоријско и практично умеће кроз креативне радионице.

Тип часа: понављање

Облик наставног рада: индивидуални, групни рад (по 5–6 ученика у групи, четири групе, укупно 22 ученика)

Наставне методе: метода усменог излагања, метода разговора, метода демонстрације, метода илустрације, метода писања, метода читања и рада на тексту

Врста наставе (према критеријуму дидактичког моделовања): креативна радионица

Наставна средства: уџбеник, текстуални и шаблонски материјал, слике, фотографије, цртежи, хамер, бојице, лепак, маказе, маске

Кључни појмови: загађивање животне средине, климатске промене, ефекат стаклене баште, глобално загревање, оштећење озонског омотача, озонске рупе, киселе кише, сушење шума

Корелација: Српски језик и књижевност (реченичка писменост, тачност употребљавања падежа, композиција изграђености одговора), Ликовна култура

Наставни објекат: кабинет за биологију

Иновације: Примена креативног приступа у образовању; кроз ликовну и писану уметност ученик упознаје сопствену личности, али и личност других ученика повлачењем паралеле између искустава и градива, што доприноси дубљем разумевању материје, а њеном креативном интерпретацијом развијајући способност тумачења и примене градива. Стваралачки процес кроз који ученици пролазе омогућава искуствено сагледавање и успостављање личног односа према теми, области, материјалу који се обрађује.

Допринос унапређивању наставе:

- пораст мотивације и пажње;
- функционалност у примени знања;
- интердисциплинарност у раду;
- иновативни приступ учењу – активно учење;
- тимски рад, колективни дух, интерактивност међу ученицима;
- здрава социјална и емоционална клима у одељењу.

Артикулација часа

Уводни део часа (5 минути)

Главни део часа (30 минути)

Завршни део часа (10 минути)

ТОК ЧАСА

Уводни део часа

Наставник на почетку часа поставља ученицима питања:

1. Који су узроци и последице климатских промена?
2. Како је то ефекат стаклене баште неопходан за живот на Земљи, а како појачан ефекат стаклене баште прети да га уништи?

3. Који су узроци и последице оштећења озонског омотача?

4. Који су узроци и последице киселих киша?

Ученици се јављају и одговарају на питања, међусобно се допуњују и коригују, а уколико је то потребно, и наставник им помаже у дефинисању тачних одговора методом разговора. Затим наставник јасно истиче циљеве и задатке часа и образлаже ученицима предвиђене активности како ученика тако и наставника. Ученици су имали задатак да за овај час понесу потребан наставни материјал који им је наставник претходног часа рекао и поделио их у групе у складу са њиховим интересовањима приликом реализације предвиђених активности. Наставник дели инструктивне листиће за рад.

Изглед инструктивног листића.

Инструктивни листић

Креативна радионица у биологији: „Заједно за нашу планету”

Упутство за рад тимова био-песника, био-уметника, био-промотера, био-новинара

Користећи се уџбеником и додатним наставним материјалом, кроз креативни, тимски рад одговорити на тему „Фактори угрожавања, последице и значај заштите планете”, у виду песме, прављењем изложбе фотографија и цртежа, прављењем промотивних плаката или писањем чланка на задату тему за школске новине *Бурсаћи*.

Наставник проверава методом разговора да ли су сви ученици разумели своје активности и, уколико је потребно, ученици питају за своје недоумице, а наставник им помаже, коригује их. Након увида да ученици знају шта су им активности, могу да приступе реализацији задатака.

Активности наставника: усмерава излагање ученика, поставља питања, истиче циљеве и задатке часа, образлаже ток часа, даје инструкције за рад.

Активности ученика:

- рецептивне: слушају извештаје;
- репродуктивне: одговарају на питања;
- продуктивне: формирају међусобно групе.

Напомена

Група ученика који праве промотивни материјал поделила се на две подгрупе, од којих једна кроз цртеже одговара на тему „Фактори угрожавања, последице и значај заштите планете”, а друга прави промотивни материјал за предстојећу глобалну акцију „Сат за нашу планету” у којој ученици наше школе, као и школа, редовно учествују.

⌚ Главни део часа

Ученици почињу са креативном реализацијом у тиму уз међусобно консултовање, сучељавање мишљења и допуњавање, чиме развијају колективни дух и здраве интерперсоналне односе. Такав однос подстиче такмичарски дух међу ученицима у различитим тимовима, осамостаљивање у раду, развијање другарства и међусобне толеранције. Уколико ученици имају одређене потешкоће да реализују задатке, наставник им помаже у раду, прати њихово напредовање и похваљује их за тимски рад и активно учење.

Активности наставника: прати ученички рад, помаже им, сугерише, коригује.

Активности ученика:

- рецептивне: слушају наставникове сугестије, сучељавање мишљења у тиму, слушају предлоге ученика са којима су у групи, користе се доступним наставним средствима;
- репродуктивне: изражавају се креативно;
- продуктивне: уче кроз креативно изражавање, стичу вештину употребе маште.

⌚ Завршни део часа

Након реализације постављених задатака, тимови ученика подносе извештај. Јавља се једна група за другом и представљају свој рад на тему „Фактори угрожавања, последице и значај заштите планете“. Наставник заједно са ученицима учествује у извештавању, уколико је то потребно, коригује их, исправља и сугерише и даје могућност ученицима да се међусобно коригују јер је потребно да ученици схвате циљеве и задатке лекције и да дођу самостално (без помоћи наставника) до закључака о важности и значају заштите животне средине. Наставник похваљује ученике за тимски рад. Наставник води завршно ученичко извештавање и закључивање. На крају извештавања сви ученици треба да стекну увид у степен успешности своје реализације. Потом наставник задаје и образлаже домаћи задатак и исписује га на табли. Ученици у својим свескама бележе домаћи задатак – да напишу мапу појмова који повезују садржаје лекција користећи се уџбеником и другим доступним наставним средствима.

Активности наставника: испитује о извештајима, коригује извештаје, води завршно излагање, задаје, образлаже домаћи задатак и записује на табли.

Активности ученика:

- рецептивне: слушају извештаје и објашњавање домаћег задатка;
- репродуктивне: подносе извештај о раду тимова;
- продуктивне: записују домаћи задатак, међусобно (међу тимовима) се допуњавају.

Белешке наставника: (корекција и самоевалуација наставног рада, запажања након реализације наставне јединице...)

Самостални, креативни рад у функцији обраде градива и утврђивања знања позитивно спаја трајнију меморију обрађене наставне јединице и постизање афирмативнијег ученичког поучавања. Ученици су као релативне мисаоне

активности показали доста пажње, мотивације, сусретљивости и жеље за радом. Основни недостатак традиционалне информативно-илустративне наставе јесте стварање заблуда и несхватање наставног садржаја, што је последица апстракције која је главни раскорак између предзнања, знања и начина мишљења ученика што није случај ако се дидактичко-методички обликује настава посредством креативне наставе у виду креативних радионица које ће кроз разне облике рада (цртање, писање, књижевно-биолошко/еколошко изражавање) подстаћи ученичку активност корелисану са њиховим индивидуалним карактеристикама.

НАПОМЕНА

Прилог се налази на ЦД-у. У оквиру додатног електронског материјала у виду *PowerPoint* презентације налазе се ученички радови поређани према креативним тимовима.

EDUKA-PORTAL

Ћелија: величина, облик, основна грађа

ОШ „Мирко Јовановић”, Крагујевац

Датум реализације	16. септембар 2016.
Разред и одељење	VII ₂
ПИСАНА ПРИПРЕМА ЗА ЧАС	
Наставна тема	Грађа човечијег тела
Наставна јединица	Ћелија – величина, облик, основна грађа (ћелијска мембрана, цитоплазма, органеле)
Тип часа	обрада
Облици наставног рада	фронтални, групни, рад у пару, индивидуални
Наставне методе	молошко-дијалогска, демонстративна, метода илустрације, метода питања и одговори, метода читања и рада на тексту
Наставна средства	уџбеник, шема ћелије, различити модели ћелија које су правили ученици, лаптоп
Наставни објекат	учионица/кабинет за биологију
Корелација	градиво 5. и 6. разреда (Жива бића су изграђена од ћелија; Основне разлике између биљака, гљива и животиња); Енглески језик
Литература	<i>Анаџомски аџлас</i> , ННК, Београд, 2000. <i>Школски анаџомски аџлас</i> , Креативни центар, Београд, 2002. Ричард Вокер, <i>Гени и ДНК</i> , ИТП „Змај”, Нови Сад, 2004.
Циљ часа	Образовни (материјално-сазнајни) циљ – Ученик разуме појам ћелије као најмање биолошке јединице. – Ученик учи о грађи људске ћелије. – Ученик препознаје органеле и разуме улогу ћелијских органела и делова ћелије. Функционални (развојни) циљ – Ученик стиче способности за уочавање, анализирање и формулисање, као и за логичко расуђивање, повезивање и примену знања. – Ученик развија стваралачке способности и креативност.

	Васпитни циљ – Ученик развија вештине рада у пару или групног рада. – Ученик самостално обавља постављени задатак.
Исходи	1. Ученик разуме појам ћелије и наводи основне елементе грађе људске ћелије. 2. Ученик уме да препозна делове и органеле ћелије. 3. Ученик зна улогу органела. 4. Ученик уме да направи свој модел ћелије (самостално или у партнерском/групном раду).
Компетенције	– Компетенција за учење: ученик самостално или у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућност ваншколског учења. – Естетичка компетенција: ученик препознаје естетичке елементе у свакодневном животу. – Комуникација и сарадња и предузимљивост: ученик изражава своје ставове и мишљења конструктивно и аргументовано; ученик активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; ученик је спреман да учествује у самосталним или тимским пројектима и способан је да развије, представи и реализује идеју. – Решавање проблема: ученик решава проблем према планираној стратегији, примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством. – Рад са подацима и информацијама: ученик користи, селекује и обрађује различите информације. – Дигитална компетенција: ученик уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику, користећи одговарајућа средства ИКТ-а.
Образовни стандарди	БИ. 1.2.2. зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим се одељцима одвијају разноврсни процеси и зна основне карактеристике грађе тих ћелија. БИ. 2.2.1. разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијским организмима (разлике између биљне и животињске ћелије, између коштане и мишићне ћелије и сл.). БИ. 2.2.2. зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке: зна да се ћелије које врше исту функцију групишу и образују ткива, ткива са истом функцијом органе, органи са истом функцијом системе органа. БИ. 2.2.4. разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се тај процес назива метаболизам. БИ. 2.2.6. разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање.

Кључне и нове речи	ћелија, ћелијска мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, ендоплазматична мрежа, рибозоми, Голџијев апарат, лизозоми, центриоле, селективна пропустљивост, ћелијски метаболизам
Припремна активност наставника	Наставница на крају шестог разреда припрема ученике за градиво седог разреда, посебно за обраду наставне јединце о ћелији и њеној грађи. Наставница упућује ученике и препоручује им да истражују о грађи ћелије и да развијају идеје за сопствени модел ћелије. Ученици могу да раде самостално, у пару или у групи. На почетку нове школске године, на часовима биологије наставница подсећа ученике на то да самостално истраже о ћелији (интернет, енциклопедије), да прочитају лекцију из уџбеника, да сазнају о њеној грађи и да направе свој модел ћелије. Ученици ће доности своје моделе ћелије за час на којем се обрађује грађа људске ћелије. Ученици се током припремног периода консултују са наставницом о грађи ћелије и о могућим идејама за модел ћелије. Ученици могу да потраже помоћ у раду од чланова својих породица – да им помогну да направе модел „јестиве” ћелије. Писање припреме и одређивање временског распореда часа.
Временска структура часа	10 минута уводни део часа, 25 минута централни део, 10 минута завршни део часа
АРТУКУЛАЦИЈА ЧАСА	
🕒 Уводни део часа – Наставница дефинише циљ часа и пише наслов на табли. – Пре обраде нове наставне јединице наставница пушта кратки филм о ћелији <i>Introduction to Cells</i> у трајању од 2,54 минута са своје плеј-листе на Јутјубу, преко лаптопа. Адреса филма је https://youtu.be/gFuEo2ccTPA?list=PLrHpnXxMmzhokyC1dCC75ApWj2Zwwz0nV – Ученици гледају филм. Након филма ученици и наставница разговарају о томе шта су све видели у филму. – Наставница пита ученике шта је ћелија и да наброје биолошке системе веће од ћелије. Наставница записује одговоре ученика на табли. – Ученици се јављају и дају тачне одговоре на постављена питања. – Наставница наводи ученике да погледају облике ћелија у уџбенику и да објасне слику. Ученици се јављају и тумаче слику док наставница записује и црта на табли облике ћелија. Заједно одређују колика је величина ћелије и ученици читају у уџбенику које су ћелије видљиве голим оком. – Наставница објашњава ученицима да у људском организму постоје два типа ћелија: телесне ћелије и полне ћелије (јајна ћелија и сперматозоиди).	

Централни део часа

– Наставница започиње обраду тако што пита ученике који су основни делови ћелије (подсећање на градиво из 5. и 6. разреда). Ученици се јављају и одговарају док наставница записује на табли одговоре. Наставница прилази и пита ученике да покажу ћелијску мембрану, цитоплазму и једро на моделима ћелије које су направили или на шеми ћелије. Ученици показују на сопственом моделу или на шеми ћелије.

– Наставница пита ученике да ли могу сами да закључе која је улога мембране. Наставница истиче да је мембрана селективно пропустљива и пита ученика да ли знају шта то значи. Ученици се јављају и одговарају. Наставница подсећа ученике на то да биљна ћелија око ћелијске мембране има ћелијски зид.

– Наставница пита ученике ако је цитоплазма полутечни део ћелије, од чега је састављена. Ученици се јављају и одговарају. Наставница објашњава шта све гради састав цитоплазме.

– Наставница наводи ученике да наброје ћелијске органеле и да покажу на моделима ћелије органеле.

– Наставница записује на табли називе органела. Ученици користећи уџбеник одређују изглед и функције органела. Наставница детаљније објашњава значај органела и појам ћелијског метаболизма. Ученици записују текст са табле.

– Наставница проверава да ли се ученици сећају које органеле има биљна ћелија. Ученици се јављају и одговарају да су то хлоропласти и вакуола, док наставница записује на табли. Наставница наглашава да биљна ћелија нема центриоле.

– Наставница прегледа направљене моделе ћелија, исправља грешке, ако их има, испитује ученике који су делови ћелије, посебно органеле. Наставница се интересује како су ученици направили своје моделе, посебно „јестиве” ћелије, да ли им је неко помагао, шта су користили од хране за моделе ћелија. Ученици објашњавају грађу ћелије и показују снимке самог процеса прављења „јестивих” ћелија. Ученици су показали велику маштовитост, креативност и снажљивост у прављењу модела ћелија. Коришћени су различити материјали од стиropора и глине, преко пластелина, до јастучића, дугмића, шкољки и кухињских судова за прављење ћелије и приказа делова ћелије, тј. органела и једра. Најзанимљивије су биле „јестиве ћелије”, чији су сви делови могли да се поједу јер су направљени од гумених бомбона (ендоплазматична мрежа) и воћа (лизозоми и митохондрије). Наставница фотографише моделе ћелија. Обавештава ученике који нису направили модел ћелије да је направе и донесу на наредне часове. Наставница похваљује ученике који су направили и донели моделе ћелија и оцењује их.

Завршни део часа

– Наставница проверава да ли су ученици усвојили знања о грађи ћелије. Наставница упућује ученике да самостално направе два питања вишеструког избора и имају три минута за ту активност. Наставница је претходно објаснила шта значи питање вишеструког избора. Ученици читају своја питања.

Наставница исправља грешке, ако их има, и похваљује добро урађен задатак. Након тога ученици добијају кратку завршну проверу од пет питања која се не оцењује, већ служе за проверу усвојених знања на часу. Заједнички се проверава тачност одговора.

– Наставница задаје домаћи задатак – нацртати и обележити ћелију у свесци. Ученици који нису направили модел ћелије могу да то ураде у наредна два часа.

– Наставница упућује ученике да код куће погледају на Јутјубу нови филм о ћелији *Biology: Cell Structure*.

Адреса филма је <https://youtu.be/URUJD5NEXC8?list=PLrHpnXxMmzhokyC1dCC75ApWj2Zwwz0nV> која је одштампана на папиру. Ученици фотографишу адресу филма својим телефонима или је записују у свесци.

– Ученици су се послужили и појели потпуно јестиве ћелије.

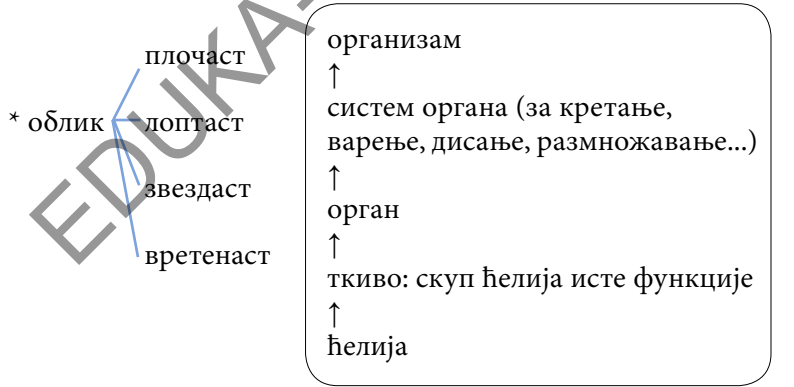
Активности ученика

Ученици слушају, размишљају, одговарају и учествују у разговору. Ученици гледају филм о ћелији. Ученици читају текст из уџбеника и објашњавају слике органела. Ученици записују текст са табле. Ученици постављају питања. Ученици показују и објашњавају моделе ћелија. Ученици пишу и читају своја питања вишеструког избора. Ученици раде завршну проверу.

Изглед табле

Ћелија – величина, облик, основна грађа (ћелијска мембрана, цитоплазма, органеле)

Ћелија – основна јединица грађе и функције свих живих бића

* величина: микроскопска; највећа: јајна ћелија

Тип ћелија	Врсте ћелија
телесне ћелије	коштана ћелија, мишићна ћелија, нервна ћелија
полне ћелије	јајна ћелија сперматозоиди

Грађа ћелије:

1. ћелијска мембрана: селективно пропустљива цитоплазма: вода, минералне материје, беланчевине, шећери, масти
2. органеле
3. једро

Биљна ћелија:

- ћелијски зид
- хлоропласти
- вакуола
- * нема центриоле

Органеле:

- * митохондрија: ћелијско дисање
- * рибозоми: стварање (синтеза) беланчевина
- * ендоплазматична мрежа: увећава унутрашњост ћелије, уништава отрове
- * Голџијев апарат: излучивање
- * лизозоми: „чистачи” ћелије
- * центриоле: настанак нити деобног вретена

√ ЋЕЛИЈСКИ МЕТАБОЛИЗАМ – СТВАРАЊЕ ИЛИ РАЗЛАГАЊЕ РАЗЛИЧИТИХ ЈЕДИЊЕЊА УЗ ВЕЗИВАЊЕ ИЛИ ОСЛОБАЂАЊЕ ЕНЕРГИЈЕ

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Скривеносеменице

Лугавчина, Смедерево

Разред: пети

Редни број часа: 63.

Наставна тема: Алге и царство биљака – разноврсност и значај

Наставна јединица: Скривеносеменице

Тип часа: утврђивање

Наставне методе: дијалогска

Наставни облици: фронтални и групни

Наставна средства: основна помоћно-техничка, хербаријум, мултимедијална презентација

Кључни појмови: скривеносеменице, дикотиле, монокотиле

Корелација: унутар градива

Активност наставника: води дијалог са ученицима.

Активност ученика: одговарају на питања, рад у групи.

Циљ часа: утврђивање стеченог знања о скривеносеменицама.

- Задачи часа:**
- Образовни: утврђивање и примена знања о скривеносеменицама.
 - Функционални: развијање моћи опажања, закључивања ученика и повезивања и упоређивања чињеница.
 - Васпитни: развијање интересовања за ботанику, развијање вештине комуникације у групи.

Образовни стандарди:

БИ.1.1.4. уме да наведе називе пет царстава и познаје њихове типичне представнике.

БИ.1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату.

БИ.2.1.3. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе.

БИ.2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату.

БИ.3.1.4. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе/реда најважнијих група.

БИ.3.6.1. разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података.

Литература

- Н. Букуров, *Методички приручник за настава биологије у петом разреду*, Бигз, Београд 2011.
- В. Сурчински Миковиловић, Т. Станојевић, *Биологија за петти разред основне школе*, Бигз, Београд, 2009.
- В. Сурчински Миковиловић, Т. Станојевић, *Радна свеска из биологије за 5. разред*, Бигз, Београд, 2008.
- Т. Придићевић, В. Миливојевић, Т. Миљановић, *Биологија за 5. разред*, Герундијум, Београд, 2013.
- Т. Придићевић, В. Миливојевић, Т. Миљановић, *Радна свеска из биологије за 5. разред*, Герундијум, Београд, 2013.

🕒 Уводни део часа (5 минута)

У уводном делу часа наставник поставља кратка питања која се односе на скривеносеменице. Питања на која ученици дају кратке одговоре јесу:

- По којој особини су скривеносеменице добиле назив?
Очекивани одговор: Зато што је семе скривеносеменица сакривено плодовим омотачем.
- Које биљне органе имају само скривеносеменице?
Очекивани одговор: Имају корен, стабло, лист, цвет, плод и семе.
- На које се класе деле скривеносеменице?

Скривеносеменице се деле на монокотиледоне и дикотиледоне биљке.

Затим наставник на табли црта табелу коју ће ученици попунити. Табела ће прегледно приказати основне разлике између монокотила и дикотила. Наставник изводи по једног ученика који се јави да попуни одређено поље.

Изглед попуњене табеле:

	Семе	Корен	Стабло	Лист	Цвет	Плод
Монокотиле	један котиледон	жиличаст	најчешће зељасто	непотпун са паралелном нерватуром	трочлан или шесточлан	сушан, пуцајући или непуцајући
Дикотиле	два котиледона	прави, најчешће осовински	дрвенасто или зељасто	потпун са мрежастом нерватуром	четворочлан или петочлан	сочан или сушан

🕒 Главни део часа (35 минута)

Наставник упућује ученике на ток часа и дели их на пет група; ученици се распоређују по групама. По један представник из групе узима материјал за рад од наставника. Свака група добија коверту, хамер, маркере у разним бојама. У свакој коверти су два примерка биљака из хербаријума.

Садржај коверте:

- биљке из хербаријума: попино прасе и кукуруз (породица трава);
- биљке из хербаријума: пасуљ и багрем (породица лептирњача);

3. биљке из хербаријума: кромпир и паприка (породица помоћница);
4. биљке из хербаријума: храст и питоми кестен (породица букве);
5. биљке из хербаријума: нана и рузмарин (породица уснатица).

Задатак сваке групе ученика јесте: препознати биљке из хербаријума и одредити породицу којој припадају; затим припремити асоцијацију за дату породицу скривеносеменица коју ће касније решавати остале групе ученика, користећи хамер и маркере. Ученици имају слободу да сами осмисле асоцијацију, могу да цртају, направе ребусе, користе пантомиму или слагалицу од слова.

Током рада ученици се консултују са наставником и припремају излагање. Када ученици заврше са припремом, једна по једна група ученика излази испред табле и представља оно што је урадила и поставља асоцијацију другарима из одељења.

У другом делу часа наставник проверава усвојено знање о преосталих пет породица скривеносеменица. На слајдовима се приказују слике врста скривеносеменица које припадају одређеним породицама. Задатак група ученика јесте да препознају врсте и породицу и да кажу нешто о њима. Прва група која препозна, јавља се за реч.

🕒 **Завршни део часа** (5 минута)

Наставник са ученицима дискутује о часу и решава недоумице у вези с питањима и задацима ако их је било.

Изглед табле

Скривеносеменице

	Семе	Корен	Стабло	Лист	Цвет	Плод
Монокотиле	један котиледон	жиличаст	најчешће зељасто	непотпун са паралелном нерватуром	трочлан или шесто-члан	сушан, пуцајући или непуцајући
Дикотиле	два котиледона	прави, најчешће осовински	дрвенасто или зељасто	потпун са мрежастом нерватуром	четворочлан или петочлан	сочан или сушан

НАПОМЕНА

Поред припреме за час, наставник је припремио и одговарајућу мулти-медијалну презентацију.

Живот у капи воде – посматрање слаководних праживотиња под микроскопом

ОШ „Бранко Радичевић”, Бор

- Наставна тема:** Праживотиње
- Време за реализацију:** један школски час и припремне активности ученика
- Циљ наставног часа:** посматрање, уочавање, упоређивање праживотиња и упознавање са „микросветом” у капи воде (праживотиње).
- Тип часа:** вежбање
- Материјално-сазнајни задаци:** уочавање праживотиња у капи воде, начин припреме инфузора и посматрање микроскопских препарата. Нацртати виђено и направити га од пластелина.
- Формално-функционални задаци:** развијање процеса посматрања, опажања, самосталности у раду и развијање креативности и самосталног микроскопирања.
- Васпитни задаци:** развијање самосталности у раду, развијање свести о бројности праживотиња, развијање интересовања, креативности, маште и мотивација за учење путем открића.
- Кључни појмови:** микроскопирање, моторика цртања и вештина вајања
- Облик наставног рада:** фронтални, у пару, групни, индивидуални
- Наставне методе:** метод усменог излагања, метод разговора, метод демонстрације, метод практичних и лабораторијских радова
- Образовни стандарди**
- БИ. 1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији.
 - БИ. 1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање и извести о резултату.
- Образовни исходи:** ученик уме да направи микроскопски препарат и да рукује микроскопом.
- Наставна средства:** слике, микроскопски препарат, микроскоп, капалица, инфузум (сено, језерска вода, тегла)
- Наставни објекат:** кабинет за биологију
- Корелација:** Ликовна култура, Географија, Српски језик

ПРИПРЕМНЕ АКТИВНОСТИ

Наставник благовремено најављује наставни пројекат ученицима. Ученици од наставника добијају:

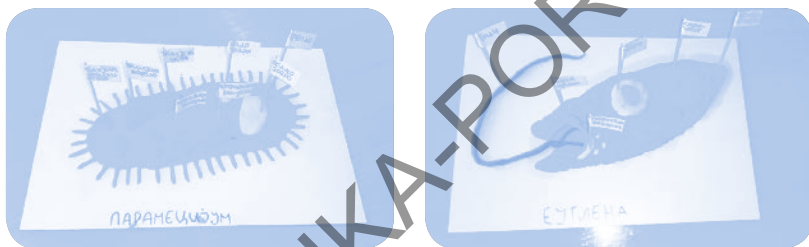
- упутство за прављење инфузума (**Прилог 1**);
- задатак да од пластелина направе амебу, бичаре и парамецијум (**Прилог 2**).

Предлог 1: Идеална варијанта је организовање излета/пешачења до оближњег језера, где ће наставници географије и биологије информисати ученике о његовом географском положају и биодиверзитету, и самим тим подстаћи код ученика жељу за истраживањем, љубав према природи, али и свестраност у размишљању и посматрању света око себе.

Предлог 2: Ученици се могу упутити на материјал на интернету уз помоћ којег ће се упознати са географским положајем Борског језера и биодиверзитетом.

🕒 Уводни део часа (15 минута)

Показати ученицима механичке и оптичке делове микроскопа. Наставник проверава да ли су ученици донели теглице са устајалом водом. Такође проверава да ли су донели радове које је требало припремити као домаћи задатак (направити амебе, бичаре и парамецијум од пластелина).

Наставник демонстрира на једној клупи где је постављен материјал (микроскоп, предметне плочице, пипета, вата). Наставник објашњава ученицима како прецизно узети мало воде пипетом и пренети је на плочицу (у воду треба убацили неколико влакана вате како би се успорило кретање праживотиња). Плочица се ставља под окулар микроскопа, подешава се осветљење, увећање. Ученици добијају задатак да оно што уоче након самосталног микроскопирања упореде са оним што су самостално направили од пластелина. Затим виђено треба нацртати и обележити.

🕒 Главни део часа (20 минута)

Ученици самостално праве препарат према наставниковим инструкцијама из уводног дела часа. Ученици задатак раде у паровима, при чему су подстакнути на сарадњу, консултације и заједничко решавање проблема. Наставник је у менторској улози, обилази ученике, прати њихов рад, решава недоумице и помаже у раду.

Један ученик из пара ученика упоређује оно што је видео са оним што је направљено на моделу (од пластелина), препознаје и именује организме (Прилог 3).

Свако појединачно у свесци црта оно што је видео под микроскопом.

Наставник подстиче ученике да изнесу закључке о свакој праживотињи и да истакну њене основне особине и грађу, при чему се градиво истовремено уз стваралачки приступ раду и утврђује.

Завршни део часа (10 минута)

Одабрати најбоље радове од пластелина и дати упутства за дораду (ученици се могу подстаћи да од хартије и чачкалица направе обележиваче којима ће означити делове праживотиња, при чему ће акценат бити на њиховој грађи). Три најбоља рада се могу одабрати као представници школе на ГНТ 2016. (Тимочки научни торнадо).

На крају часа резимирати научено и извести закључак о томе шта су ученици уочили током микроскопирања. Такође се ученици могу подстаћи на евалуацију часа, при чему ће изнети свој коментар о оваквом начину рада и предлоге за будуће пројекте.

Прилог 1

Прављење инфузума – упутство за ученике

1. Са оближње ливаде поред језера узети мало суве траве и ставити у стаклену теглу.
2. Захватити воду из језера тако да половина количине буде са дна, а друга половина са површине.
3. Затворити теглу поклопцем.
4. Пре доношења тегле у школу, у њу ставити шачицу пиринча (да би се организми хранили).
5. Теглу оставити у припремној просторији биолошког кабинета (скинути поклопац), на прозору (осветљеном делу), десетак дана, до посматрања.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Цвет – делови цвета, једнополан и двополан цвет, цваст

ОШ „Михајло Пупин”, Ветерник

Наставна тема: Царство биљака: грађа и животни процеси

Тип часа: обрада

Разред: пети

Корелација: Математика, Информатика и рачунарство

Образовни стандарди: 1.2.3, 1.2.4, 2.2.3, 2.3.1, 3.2.1, 3.2.2, 3.3.2.

Циљеви часа

- Образовни:**
- стицање знања о грађи и функцији цвета;
 - разликовање једнополних од двополних цветова, као и једнодомих од дводомих биљака;
 - упознавање различитих врста цвасти.

- Васпитни задаци:**
- уочавање разноликости и повезаности живог света;
 - упознавање света рада – цвећарство.

- Функционални задаци:**
- развијање способности посматрања и евидентирања битних чињеница кроз теренски рад;
 - примена анализе, синтезе и евалуације при решавању проблема.

Наставне методе: вербалне, рад са текстом, демонстративно-илустративне, метода игре, метода теренског рада, решавање задатака

Врсте наставе: проблемска, индивидуализована, хеуристичка настава, настава уз помоћ компјутера, амбијентална и интердисциплинарна настава

Облици рада: фронтални, индивидуални

Наставна средства: презентација у програму *Multimedia Builder*, наставни листићи, филм, едукативна игра памћења у програму *GreenFoot*, конекција на интернет, компјутери, потрошни материјал

Место реализације: дигитални кабинет, оближња ливада са постављеним кошницама, пластеници за производњу цвећа

Усаглашеност са наставним планом и програмом: изабрани садржаји у потпуности су сагласни са Наставним програмом за 5. разред основне школе. Програм биологије за 5. разред предвиђа реализацију теме **Царство биљака: грађа и животни процеси** и наставне јединице **Цвет – делови цвета, једнополан и двополан цвет, цваст**. Да би ученици могли да користе презентацију, решавају задатке и

играју игрицу, неопходно им је знање из предмета Информатика и рачунарство, везано за употребу едукативних софтвера, што се обрађује у 5. разреду. Успостављена је и корелација са садржајима математике – основне рачунске операције и разломци. Изабрана тема и начин њене реализације у складу су са интердисциплинарним приступом настави. Материјали су дати у облику који подржава и самостално учење ученика.

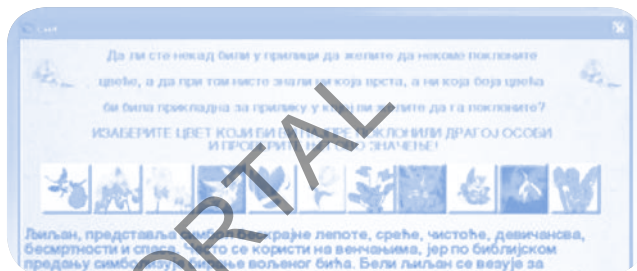
Напомена

Презентација „Цвет” се може преузети са следеће интернет странице:
<http://www.osmihajlopupin.edu.rs/cvet.html>

ТОК ЧАСА

1. активност – симболика поклањања цвећа

Ученици бирају неколико од 11 врста цвећа које се често поклања. Кликом на изабрани цвет, добијају информацију о симболичном значењу одређене боје и врсте цвета, као и о обичајима при поклањању. Циљ активности је буђење интересовања за наставне садржаје и стицање функционалних знања из области бонтона.

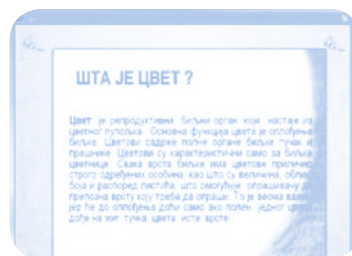
Активност траје 5 минута.

2. активност – презентација о грађи и функцији цвета

Након најаве циља учења, наставник објашњава уз помоћ презентације, грађу цвета као репродуктивног органа биљке и функцију свих цветних органа.

Упознаје их са различитим врстама цветова и цвасти, једнополним и двополним цветовима, једнодомим и дводомим биљкама.

Активност траје 7 минута.

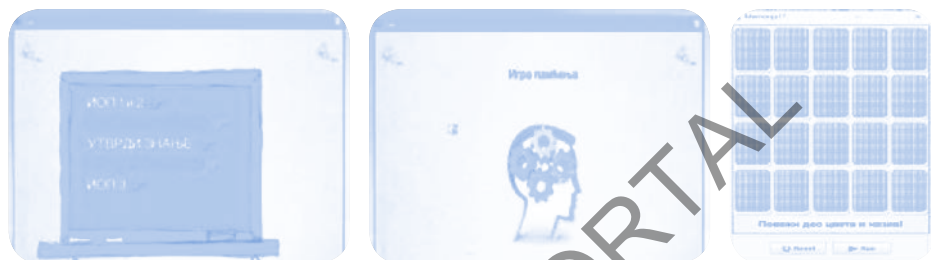
3. активност – решавање задатака

Ученици индивидуално, уз помоћ компјутера, решавају задатке везане за наставне садржаје. Циљ је усвајање нове терминологије и увежбавање новостечених знања. Задаци су типа придруживања, допуњавања, уређивања... Задатак „Да ли имаш добро око?” захтева претходну припрему ученика. Они би требало на час да донесу резултате/белешке једночасовног посматрања кошнице са пчелама и да прикажу (уз помоћ слика и дијаграма процеса) карактеристично понашање пчела. Кроз текст задатка откривају значење тог понашања и о томе се фронтално дискутује. Затим прелазе на задатке који повезују садржаје биологије и

математике. Да би их решили, ученици морају применити рачунске операције, знања о разломцима и симетрији.

На крају ове секвенце, ученици играју игру памћења, којом се понављају најважније чињенице о цвету.

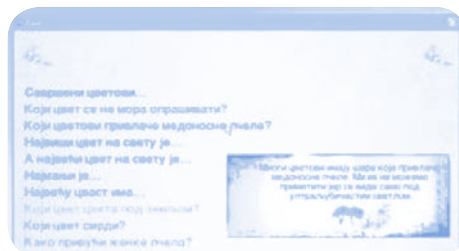

Ученици који се образују по индивидуалном образовном плану 1 и 2 решавају посебан задатак, такође уз помоћ компјутера. Они треба називе делова цвета да ставе на одговарајуће место на слици цвета. Активност се одвија паралелно са активностима осталих ученика, али је рад индивидуализован. Активност траје 20 минута.

4. активност – занимљивости

У овом делу часа, ученици имају могућност да сазнају занимљиве чињенице о цветовима, као и да погледају три кратка филма о процесима отварања латица, о цветању и опрашивању цветова.

Активност траје 8 минута.

5. активност – задавање домаћег задатка

Ученицима се нуди избор задатка:

– да на интернету пронађу податке о Канадском фестивалу лала, да пронађу која је европска земља највећи произвођач и извозник цвећа и да објасне процес производње;

– да посете један расадник и упознају се са процесом производње цвећа на лицу места;

– да креирају поклон – цветни аранжман за мајчин рођендан, придржавајући се правила бонтона.

Активност траје 5 минута.

Коментар наставника

У уводном делу часа, нагласак је на упознавању општеприхваћених норми и обичаја при поклањању цвећа, тј. о функционалним знањима применљивим у животу. Овај део часа треба да пробуди интересовање ученика за нове садржаје. Након најаве циља учења, главни део часа почиње кратком презентацијом о најважнијим чињеницама о грађи и функцији цвета. Први низ задатака који следе омогућава вежбање и понављање, а потом се решавају проблемски задаци. Ученици су једночасовним посматрањем понашања пчела у природном окружењу, кроз теренски рад, прикупљали податке и бележили их. Овим смо хтели да их уведемо у основе научног посматрања, које има утврђен циљ, трајање и начин бележења података. Затим су те податке представили цртежима у виду дијаграма процеса.

Задатак „Да ли имаш добро око?” омогућава да ученици упореде своје резултате са наведеним карактеристичним понашањем пчела и да открију његово значење. О својим открићима дискутују фронтално. Нарочито се истичу тежном задаци који захватају и садржаје математике. Поред развијених вештина рачунања, задатак захтева промишљање и утврђивање редоследа у решавању, као и веома пажљиво утврђивање познатих и непознатих елемената. Секвенца се завршава игром памћења, којом се стечена знања заокружују, а у учење се уносе елементи игре. Понављање наставних садржаја је индивидуализовано за ученике који се образују по индивидуалном образовном плану.

При задавању домаћег задатка, ученицима је омогућен избор између различитих активности, са циљем прилагођавања различитим стиливима учења.

НАПОМЕНА

Задаци за ученике су у прилогу на ЦД-у.

Како биљке добијају имена (Српски језик, Биологија)

ОШ „Вук Караџић”, Житковац

ОПШТИ ПОДАЦИ	
Датум:	10. 3. 2016.
Број часа	46. час; пети час
Разред и одељење:	V ₄
ОПШТИ МЕТОДИЧКИ ПОДАЦИ	
Наставна тема	Алге и царство биљака – разноврсност и значај
Тип часа	обрада
Наставне методе	монолошка, дијалогска, демонстративна, истраживачка метода, метода писаних радова
Наставна средства	фотографија Карла Линеа, фотографије биљака, природни материјал (чуваркућа, љубичице, бела рада, кртола кромпира), хербарски материјал, наставни листићи, евалуациони листићи
Облици рада	радионица, рад у групи, индивидуални, фронтални облик рада
Оперативни задаци часа	
Образовни	– упознавање с народним и научним (латинским) именима биљака и начином именовања биљака;– упознавање с народним обичајима и веровањима које можемо пронаћи у називима биљака;– писање назива биљака у складу с <i>Правойисом српскога језика</i>.
Васпитни	– развијање способности запажања и закључивања;– развијање критичког мишљења и логичког повезивања чињеница;– оспособљавање ученика за тимски рад;– подстицање радозналости и истраживачког духа код ученика у домену семантичког потенцијала речи;– развијање језичке културе и писмености код ученика;– развијање интересовања за упознавање природе.

Функционални	– стварање навике да се повезују знања из различитих предмета, као и са знањима из свакодневног живота; – остваривање континуитета у савладавању правописне норме српског језика; – остваривање континуитета у стицању знања о одликама биљака.
Корелација	Биологија, Српски језик, Енглески језик, Руски језик, Историја, Ликовна култура
Стандарди	БИ 1.1.3, БИ 1.1.5, БИ 2.1.2, БИ 2.1.3, БИ 1.2.1 СЈ 1.2.7, СЈ 1.2.8, СЈ 2.2.5, СЈ 3.2.5.
Литература за ученике	Р. Игић, В. Матановић, С. Радоњић, <i>Биологија, радни уџбеник за 5. разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2012.
Литература за наставнике	Р. Игић, В. Матановић, С. Радоњић, <i>Биологија, радни уџбеник за 5. разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2012. В. Рањеловић, <i>Биологија, уџбеник за 5. разред основне школе</i> , Klett, Београд, 2012. М. Матовић, <i>Методика наставе биологије</i> , ПМФ, Крагујевац, 1991. М. Пешикан, Ј. Јерковић, М. Пижурница, <i>Правопис српског језика</i> , Матица српска, Нови Сад, 2013. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. С. Маринковић, <i>Методика креативне наставе српског језика и књижевности</i> , Креативни центар, Београд, 1994.
Напомена	Час воде наставник биологије и наставник српског језика.
ТОК ЧАСА	
Уводни део часа 7 минута	Ученици се упознају са начином рада на овом часу и са правилима радионице (ученици седе у круг, сви су равноправни и слободно износе своја мишљења; постоји и правило „даље”).
Наставник српског језика	– Свако од ученика треба да каже своје име и да понови имена претходних ученика (игра загревања и стварање позитивне атмосфере за даљи рад). – Колико ученика има исто презиме или презиме које почиње истим словом (М, Н, А, Б)? – Како сте ви добили имена? Ко вам је дао име? (<i>родитељи, кум...</i>) Покушајте да објасните значење свог имена и шта оно говори о вама (<i>Сунчица, Невена, Милош...</i>). – Најављујемо ученицима наставну јединицу и циљ часа: Данас ћемо се бавити именима биљака и уочавати значења која она са собом носе. Објаснићемо и зашто су имена биљака важна за науку и у свакодневном животу.

Главни део часа 28 минута Наставник биологије	Зашто не би могао да постоји живот без биљака? Који је њихов значај за човека? (<i>Биљке сиварају кисеоник и хранљиве материје. Човек их користи у исхрани, медицини, као сировину, али неретко служе и да оилемењују и улейшавају йросйор.</i>) - Због великог значаја и широке примене биљака, јавила се потреба да се оне упознају и именују. У чињеницу да биљке нису само научно проучаване, већ да су везиване за народна веровања, те да су од њих потекла многа имена и презимена, уверићете се након групног рада који нам предстоји. - Ученике делимо у четири групе, па свака група добија сопствени задатак (Прилог 1): • прва група – написати имена и/или презимена људи настала према називима цветова; • друга група – написати имена и/или презимена људи настала према називу воћа; • трећа група – открити одакле потиче назив биљака (љубичица, бела рада, жути ноћурак, плави зумбул) (Прилог 2.3); • четврта група – открити одакле потиче назив биљака (сунцокрет, жарна коприва, љутић, прилеп)(Прилог 2.2). - Ученици износе закључке и одговоре до којих су дошли, редом по групама, док чланови осталих група дискутују о изложеном. Дискусију прати исписивање текста на табли.
Наставник српског језика	- Уочите како су исписана имена биљака, а како имена и презимена људи изведених према називу биљака. Зашто је то тако? (<i>Власийийа имена йишу се великим словом, а имена биљака малим – разлика имећу заједничких и власийийих именица. Нйр. Моја друйарица Дуња бере јајоде.</i>) Као што сте приметили, неретка је појава и да испред имена неких биљака стоје и придеви. Ученици сами долазе до закључка да придеви, како је то и очекивно, указују на неку особину биљке уз чији назив стоје. - Имена биљака којима смо досада баратали називамо народним именима. Сваки народ је на свом језику дао имена биљкама са којима је долазио у сусрет имајући у виду њихове особине или веровања која су везана за њих (<i>љуийић – љутог укуса, млечика – по млечном соку који испушта када се поломи стабло, сийнолисна лийа и сл.</i>) (Прилог2.6). Народна имена биљака различита су у сваком од језика, али се међусобно разликују и у различитим крајевима једног истог говорног подручја (нпр. у нашим крајевима <i>камилица</i>, у Суботици <i>ийирица</i>).

Наставник биологије	– Као што сигурно знате, у нашем народу су многа веровања и обичаји везани за одређене биљке. Наставник записује на табли називе неких биљака, а ученици покушавају да одгнетну њихово значење и веровање у вези с тим: <i>чуваркућа</i> (Прилог 2.4), <i>сиоменак, воли ме – не воли ме</i> (Прилог 2.5), <i>дуника</i> (Прилог 2.7). – Наставник показује ученицима кромпир, а они наводе различите називе ове биљке у српском језику: <i>крџола, корун, зимак, комџир, кесџен</i>, а затим и називе у оним страним језицима које познају. На енглеском <i>potato</i>, или на руском језику <i>карџошка</i>, или на шпанском <i>пара</i>, на мађарском <i>burgonya</i>. (Може да се испише на стикерима да ученици прочитају.) – Да би се избегла забуна због великог броја назива једне биљке, уведена су научна (латинска) имена биљака. Ученици добијају информацију о латинском језику, о некадашњем подручју на којем је употребљаван и о садашњој примени (медицина, ветерина). – Једна биљна врста има само једно научно име. Прва реч у називу је заједничко име за групу сродних врста биљака, тј. за <u>род</u>, док друга реч говори о којој је <u>врсти</u> реч. Поновити шта је врста. (<i>Скупи јединки које могу да се размножавају и дају плодно потомство.</i>) Врста биљке одређује се на основу цвета (број чашичних, круничних листића). Прва реч у научном имену – род указује на сродство, а друга реч указује на неку особину. Нпр. <i>Vulgaris</i> – обичан, <i>oficinalis</i> – лековит, <i>alba</i> – бео (<i>Viola alba</i> – бела љубичица, <i>Zea mays</i> – кукуруз). Давање научних назива биљкама и животињама увео је шведски природњак Карл Лине у 18. веку (Прилог 2.1). Он је увео и систематске категорије: царство биљака, тип, класа, ред, породица, род, врста. – Ученици слободно постављају питања у вези с лекцијом уколико их имају.
Завршни део часа 10 минута Домаћи задатак	Ученици сами решавају краћи тест (Прилог 3) који ће им помоћи да се подсети свега наученог на овом часу. Тачност одговора проверавамо усмено. – Сваки ученик треба за следећи час да припреми и представи једну биљку по свом избору (босиљак, нана, здравац, ђурђевак). – Евалуација: Ученици процењују квалитет свог рада, укљученост у процес стицања знања и занимљивост часа попуњавањем анкетних листића (Прилог 4). За то време предметни наставници бележе активност ученика који су се истакли на часу.

Изглед табле	<u>Како биљке добијају имена</u> <i>љубичица, бела рада, љуџић, млечика...</i> Малина, Јоргованка, Невена... Вишња, Дуња, Јагода... народна имена биљака <i>кромџир, крџола, зимац, комџир, кесџен</i> научна имена биљака – латински називи народни назив: <i>бела љубичица</i> научни назив <i>Viola alba,</i> <i>Zeamays</i> (кукуруз) род врста род врста Карл Лине 18. век Царство биљака Тип: <i>скривеносеменице</i> Класа: <i>дикотиледоне</i> Ред: <i>дуква</i> Породица: <i>дукве</i> Род: <i>кесџен</i> Врста: <i>џиџоми кесџен</i>

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

EDUKA-PORTAL

МАТЕМАТИКА

EDUKA-PORTAL

EDUKA-PORTAL

Питагорина теорема

ОШ „Јован Дучић”, Београд

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА	РАЗРЕД: VII
НАСТАВНА ТЕМА: Питагорина теорема	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА: Питагорина теорема

ДЕФИНИСАЊЕ ЧАСА (смернице)

ПРОЦЕНА ПОЛАЗИШНЕ СИТУАЦИЈЕ И МЕСТО НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ везе у оквиру наставне целине: • примена Питагорине теореме на правоугаоник, квадрат, једнакокрако-правоугли троугао и траpez учачавањем правоуглог троугла везе по вертикали: • угао и троугао (врсте троуглова према угловима),• површина квадрата,• квадрат позитивног реалног броја.	ИЗБОР САДРЖАЈА • видео-презентација (PowerPoint),• израда задатака,• коришћење наставног материјала за групни рад.	НАСТАВНА СРЕДСТВА И ПОМАГАЛА (медији комуницирања) • табла,• маркер,• рачунар,• пројектор,• дидактички материјал (картице од папира са математичким симболима које је наставник израдио за игру „Математичка слагалица”).
КОРЕЛАЦИЈА • Физика,• Српски језик.	СТАНДАРДИ МА 2.3.2.	ТЕХНИЧКА ПРИПРЕМА Израда: • презентације,• додатног материјала,• математичке слагалице.
ЦИЉЕВИ ЧАСА • систематизација стеченог знања о Питагириној теореме и њеним применама,• развијање интересовања за примену Питагорине теореме у практичним задацима,• развијање способности за тимски рад,• развијање такмичарских способности.		

ЗАДАЦИ ЧАСА

ДИДАКТИЧКИ	ВАСПИТНИ	ФУНКЦИОНАЛНИ
Ученици треба да, самостално радећи задатке, обнове: • примену Питагорине теореме на правоугаоник, квадрат, једнакокраки и једнакостранични троугао, ромб и на правоугли и једнакокраки трапез у рачунским задацима, а нарочито у решавању практичних проблема.	Ученици треба да развијају: • концентрацију; • способност за упоран и предан рад; • поступност и систематичност у раду; • тачност, прецизност и уредност у раду; • позитиван однос према математици; • способност самопроцене; • самопоуздање и поверење у властите математичке способности.	Ученици треба да: • развију навику тачног обележавања и цртања троугла и других геометријских фигура; • развијају способност посматрања и логичког закључивања; • развијају способност уочавања зависности између елемената датих геометријских фигура; • стичу навику да сами одлучују о путевима за решавање задатака.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ

- појачана пажња и изражена заинтересованост за рад;
- повећана ангажованост ученика;
- ученик ће при решавању практичних проблема моћи да у датој ситуацији уочи правоугаоник, квадрат, правоугли, једнакокраки и једнакостранични троугао и да применом Питагорине теореме дође до решења.

ТИП ЧАСА: систематизација.

НАСТАВНИ ОБЛИЦИ: фронтални, индивидуални, групни.

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ: дијалoшка, илустративна, активно учење.

ЛИТЕРАТУРА С. Милојевић, Н. Вуловић, *Математика 7*, збирка задатака за седми разред основне школе, Издавачка кућа *Klett*, Београд, 2015.

ТОК ЧАСА		
Део	Трајање	Етапа
УВОДНИ	пет минута	МОТИВАЦИЈА • Наставник покреће видео-презентацију уз уводну реч. Питагорина теорема систематизација

		Ученици решавају асоцијацију припремљену у оквиру презентације понављајући основне математичке појмове и обнављају формулацију Питагорине теореме.
ГЛАВНИ	двадесет и пет минута	УВЕЖБАВАЊЕ Ученици израђују задатак дат у презентацији, уочавајући да се састоји из више мањих задатака, а затим решења приказују на табли. Применом Питагорине теореме ученици израчунавају непознате катете и хипотенузу правоуглих троуглова и стране квадрата и правоугаоника чиме одређују делове пређеног пута, а затим и цео пут. При крају пута ученици уочавају да се прво мора израчунати последњи део пута који представља страна квадрата коју ће искористити да израчунају претпоследњи део.
	десет минута	ПОНАВЉАЊЕ Ученици у оквиру хетерогених група (формираних од ученика различитог успеха) решавају математичку слагалицу слажући захтеване обрасце, чиме обнављају формуле за примену Питагорине теореме на различите геометријске фигуре. Материјал се састоји из исечених симбола од којих се могу саставити две математичке формуле које се односе на примену Питагорине теореме на различите геометријске фигуре, али и три симбола која су вишак што је ученицима додатни изазов. Наставник прати рад ученика, усмерава их на правилно решавање задатака, даје инструкције, неопходна и додатна објашњења. Прати да ли сви ученици учествују у групном раду. Подстиче ученике са бољим успехом да помажу осталима у својој групи.

ЗАВР-ШНИ	три минута	ПРОВЕРАВАЊЕ Ученици саопштавају и упоређују резултате рада група. Победник је група која је у најкраћем времену са-ставила обе математичке формуле. Након успешног решавања, наставник приказује на слајду презентације тачне одговоре. Математичка слагалица • Користећи ознаке за бројеве, променљиве, математичке операције и знак једнакости прикажите како изражавамо: • дијагоналу квадрата преко странице $d = a\sqrt{2}$ • висину једнакостраничног троугла $h_a = \frac{a\sqrt{3}}{2}$ • површину једнакостраничног троугла $p = \frac{a^2\sqrt{3}}{4}$ • површину ромба $p = \frac{a_1 a_2}{2}$ или $p = a^2 \sin \alpha$ • површину трапеца $p = \frac{a+b}{2} \cdot h$ • страницу ромба преко дијагонала $a^2 = \left(\frac{a_1}{2}\right)^2 + \left(\frac{a_2}{2}\right)^2$ • крак једнакокраког троугла $b^2 = \left(\frac{a}{2}\right)^2 + h^2$ • крак једнакокраког трапеца $h^2 = \left(\frac{a-b}{2}\right)^2 + p^2$
	два минута	УПУТСТВА ЗА ДАЉИ РАД / ДОМАЋИ ЗАДАЦИ Збирка задатака: стр. 28 / задаци 15, 16, стр. 30 / задатак 7, стр. 33 / задаци 19, 20.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Бранкица Петковић, Ивана Анђелковић (Математика, Информатика и рачунарство)

Графичко представљање статистичких података ОШ „Димитрије Тодоровић Каплар”, Књажевац

ОБРАДА ПОДАТАКА	
Графичко представљање статистичких података	Час: 91
	Датум: 26. 2. 2016.
8. разред	Одељење: VIII ₂
школска медијатека	
фронтални, индивидуални, групни	
усмено излагање, разговор, илустративни радови, практични радови, демонстративна метода	
уџбеник, збирка, рачунар, пројектор	
систематизација	
систематизација знања о графичком приказивању статистичких података	
Оспособити ученике да:	
– утврде појмове: статистика, статистички податак, популација, узорак, репрезентативни узорак, анкета;– схвате значај статистике у свакодневном животу;– виде неке од могућих начина за графичко представљање података;– увиде улогу програма <i>Excel</i> у представљању статистичких података;– увежбају да из текста (текстуалног задатка) издвоје одговарајуће податке и да их представе табеларно, графички или у облику дијаграма;– увежбају примену научног градива из статистике у текстуалним задацима.	
Оспособити ученике да:	
– стичу способност изражавања математичким језиком, јасно и прецизно, у писменом и усменом облику;– развијају способност уочавања функционалних зависности међу величинама, као и табеларног приказивања тих зависности;– развијају логичко, аналитичко и алгоритамско мишљење, аналогијом, генерализацијом, индуктивним и дедуктивним начином закључивања;– развију способност коришћења статистичких података и тумачења графичких приказа.	
Оспособити ученике да развијају:	
– концентрацију;– способност за упоран и предан рад;	

– поступност и систематичност у раду; – тачност, прецизност и уредност у раду; – навику самоконтроле и критичког мишљења; – сарадњу са другима, поштовање туђег мишљења, рад у групи; – самопоуздање и поверење у властите математичке способности, позитиван однос према математици.	
Ученик је савладао основне појмове статистичких података и оспособио се за примену метода статистике у анализи и проучавању реалних података.	
статистика, статистички податак, популација, узорак, репрезентативни узорак, анкета, дијаграм, табела, график, преименовање оса, нумерација оса, стубични дијаграм, кружни дијаграм, хистограм	
МА 1.5.2; МА 1.5.3; МА 2.5.2; МА 2.5.3; МА 3.5.2; МА 3.5.3.	
<i>Математика, 8. разред</i> (график линеарне функције). <i>Рачунарство и информатика, 8. разред</i> (табеларни прорачуни, радна свеска и радни лист, унос података, израда графика; програм <i>MS Excel</i>). <i>Рачунарство и информатика, 7. разред</i> (презентација, рад са текстом, сликом, објектом; програм <i>MS PowerPoint</i>).	
Час је најављен да ће се одржати као угледни час, уз присуство колега наставника из актива.	
ОРГАНИЗАЦИЈА ЧАСА	
Садржај рада	
Активности наставника Упознајем присутне наставнике са активностима које су претходиле овом часу. (На 85. часу ученици су се поделили у четири групе. Свака група је имала задатак да састави анкетни листић са по неколико питања, са намером да анкетају одређени број ученика виших разреда наше школе, и да на часу Информатике и рачунарства, уз помоћ наставника, податке обраде у програму <i>MS Excel</i>, представе их графиком и табеларно, а затим те обрађене податке да убаце као слајдове у презентацију, помоћу програма <i>PowerPoint</i>). Понављам са ученицима неке од основних појмова: Шта је статистика и чиме се бави? Шта је популација? Шта је узорак? Шта је репрезентативни узорак? На које начине можемо представити прикупљене податке?	Активности ученика Ученици прате излагање наставника, одговарају на питања, коментаришу.

Који програм из <i>Microsoft</i>-овог <i>Office</i>-а користимо за статистичку обраду података и њихово графичко представљање? Најава циља: Данас ће ученици презентовати своје радове, резултате обављених анкета.	Активности ученика Ученици једне групе презентују свој рад, размењују информације и мишљења, дају повратну информацију другима, тимски сарађују, налазе се. Одговарају на моја питања и изводе закључак. Ученици других група прате презентацију на видео-биму, прате излагање, питају, коментаришу.
Активности наставника Позивам ученике, једну по једну групу, да презентују свој рад. Пратим њихово излагање, коментаришем. Могућа питања: Да ли је узорак ученика који је био обухваћен анкетом репрезентативан? Које врсте дијаграма су коришћене за представљање података? Који закључак можете да извучете из прикупљених и обрађених података? Процењујем усклађеност закључака са постојећим подацима, критикујем, аргументујем, указујем на евентуалне грешке, пропусте, које су ученици можда направили при изради задатка, саветујем како би други пут то било још боље. Похвалим ученике за истрајност у изради задатка.	Активности ученика Ученици одговарају на питања. Попуњавају евалуациони лист.
Активности наставника Похвалим рад ученика, захвалим на њиховој вољи и сарадњи у припреми како би се овај час успешно реализовао. Подсећам ученике да се припреме за израду писменог задатка и дајем напомену у вези са њим. Дајем ученицима да попуне евалуациони лист. Захваљујем присутним колегама на присуству, питам их да ли неко од њих има питање за ученике или за мене.	
Прилог ЕВАЛУАЦИОНИ ЛИСТ 1. Да ли ти се допао овакав начин рада? ДА НЕ	

2. Да ли су ти сви задаци били јасни?

ДА НЕ

3. Да ли је сарадња са другарима у групи била добра?

ДА НЕ

4. Да ли си био срећан/била срећна на овом часу?

ДА НЕ

Прилог

Презентације које су деца припремила.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

Површина круга

ОШ „Стефан Немања”, Ниш

Разред: седми

Број часова: два у континуитету (блок час)

Тий часа: обрада

Образовни стандарди: МА. 1.3.2; МА. 2.3.2; МА. 3.3.2; МА. 1.3.3; МА. 2.3.3.

Циљеви и задаци:

Циљ часа је:

- α) усвајање појма површине круга и поступка њеног израчунавања;
- б) развијање способности за математичко посматрање (дато кроз историјски контекст у презентацији *Prezi*), разумевање и представљање процеса израчунавања површине круга (анализирано у оквиру алтернативних решења проблема током 4000 година), као и доношења закључака кроз решавање конкретних задатака;
- в) усвајање појма математичког моделовања и разумевање самог процеса (кроз 48 и 50 задатак са Ахмесовог папируса);
- г) развијање способности функционалног мишљења (кроз детективски задатак и рад у оквиру групе „Кишна кап”);
- д) постепени прелазак на апстрактно и дедуктивно мишљење, од експеримента за израчунавање површине круга до поступка у *GeoGebri*.
- **Васпитни задаци:** Вишегодишње цивилизацијско враћање на проблем који није ваљано решен, подстиче ученике на истрајност у раду и на тражење најоптималнијих решења, како у задатку тако и у животу. Кроз приказ визуелних уметничких остварења и музику која у позадини прати динамику часа, подстиче се формирање високих естетских критеријума код ученика.
- **Образовни задаци:** Кроз разумевање проблема, одређивања површине круга и разматрање историјског контекста развоја ове идеје, ученици сазнају одређене чињенице. Тако поступно кроз индуктивни рад и дедуктивно закључивање долазе до личне креације, идејних и практичних решења наведеног проблема.
- **Функционални задаци:** Реализовани су кроз Вељков задатак и „шаливе коментаре лава” са презентације *PowerPoint*. Коришћење интернета у решавању задатака јесте нешто што се подразумева.

Исходи

- а) Оспособљеност за експлицитну примену формуле за рачунање површине круга.
- б) Оспособљеност ученика да рационално решава проблеме применом математичког модела (образаца и формула).
- в) Разумевање и примена математичког моделовања кроз апстраховање конкретног проблема задатака 48 и 50 Ахмесовог папируса, одговарајућом математичком формом.

- г) Оспособљеност за решавање Вељковог и других задатака предвиђених за индивидуални и групни рад.
- д) Способност апстракције и генерализације постепено се развија код ученика. Овај час, кроз анализу понуђених садржаја презентација **PowerPoint** и **Prezi** приводи овом циљу.

Облици рада: фронтални, групни и индивидуални рад

Наставне методе:

- трансформативно-дијалогска
- 1. Дескриптивна фаза: истицање теме часа, Вељкова прича и историјски контекст проблема.
- 2. Фаза индивидуалног тумачења (индивидуалног испитивања): препоручити ученицима да анализирају проблем из личног угла. Да ли су били у ситуацији коју нису могли да реше због недовољно знања везаних за одређену област?
- 3. Фаза критичког размишљања: зашто Вељко не уме да реши проблем? Где треба тражити решење? Како доћи до решења? Зашто се проблем одређивања површине круга протезао кроз читаву историју цивилизације? Да ли је решен у потпуности?
- 4. Фаза рефлексije – трансформације (креативна фаза): кроз експеримент, посматрање презентација и филма са Јутјуба ученици доносе закључке и предлажу решење детективног и Вељковог задатка.
- хеуристичка метода,
- експеримент и демонстрација.

Наставна средства: папирни модели круга, наставни материјал у виду текста, наставни материјал са задацима, презентације **PowerPoint** и **Prezi**

Иновација: карактеришу је три кључна сегмента: *сазнајни, људски и емоционални*:

- 1. Увођење „приче” (метафорички Вељкову, детективску...) са циљем да се ученици мотивишу, да се наставна тема повеже са задатком из реалног контекста и ради кохеренције елемената часа.
- 2. Иновативни концепт часа је реализован кроз активно учешће ученика и одабиру задатака, који дефинишу и усмеравају активности:
 - понуђен је наставни материјал који информише и задаци са јединственим могућим решењима, чиме се код ученика постиже конвергентно, усмерено мишљење и закључивање по аналогији;
 - дати су текстови који код ученика подстичу расуђивање и „суд”, као и задаци са вишеструким решењима; тиме се постиже могућност конструктивног мишљења и предлагања креативних поступака; крајњи циљ је дивергентно, слободно мишљење, формирање индивидуалних естетских и етичких ставова;
 - музика као димензија часа – Cello Sonata No. 2 A. Navarra. A. d’ Arco.

Корелација: Српски језик, Историја, Техничко и информатичко образовање, Географија, Биологија, Физика, Верска настава

Евалуација: На математичкој лествици успешности ученици процењују час.

ТОК ЧАСА

🕒 Уводни део часа (5 минута)

– Иницијална прича „Полигон” – дата је у прилогу и у оквиру презентације *Prezi*. Проблем Вељковог задатак прераста у наставну јединицу часа.

– Истицање теме часа експлицитно кроз први слајд презентација *PowerPoint* и *Prezi* <https://prezi.com/4br2p5avnoz0/presentation/> и у виду детективског задатка: *Велика шајна броја π* (2 минута).

– Уочени проблем ученици треба сегментно да реше у оквиру група и да појединачне резултате синтетишу у решење Вељковог задатка.

– *Формирање π група* (3 минута).

Ученици су подељени у четири групе чији називи асоцирају на тему часа:

- **Ахмес 48:** обрађује 48. задатак са Ахмесовог папируса са циљем навођења на идеју апроксимације круга многоугловима (уписаним и описаним) \approx каснијој идеји Архимеда;
- **Ахмес 50:** обрађује 50. задатак са Ахмесовог папируса са циљем објашњавања „пута” којим су ишли стари народи као могућа алтернативна метода одређивања површине круга;
- **Кишна кай:** посматра природне појаве са циљем да уочи да се свакој физичкој величини може придружити математичка формула, која је апстрактно дефинише, или израз, који је објашњава;
- **3,1415926535897932384626433832795... \approx 22/7:** уочава ∞ велике и ∞ мале величине са циљем спознаје суштине која постоји ако није експлицитно дата, већ је треба тражити кроз науку, уметност, религију, филозофију...

🕒 Главни део часа

Трајање блок часа дат кроз сегменте: (11 + 5 + 17 + 25 + 15 + 5) минута.

– Анализирати, кроз историјски контекст, генезу решавања проблема површине круга и њеног израчунавања (презентација *Prezi*) <https://prezi.com/4br2p5avnoz0/presentation/>

– Процес представити кроз детективски задатак, у виду „велике мистерије” која је вековима, више од 4000 година, разрешавана.

– Инсистирати на питањима датим у оквиру презентације *Prezi*:

Када се идеја о израчунавању површине круга јавила?

Који народи су показали интересовање да проблем реше?

Који практични разлози су их навели на то?

Која решења су предложили?

Како се идеја о израчунавању површине круга мењала?

До одговора се долази радом у оквиру група. Фронталним радом, закључци се анализирају и систематизују како би били ваљани (11 минута).

1. задатак – *све π групе* – кратак разговор о Вељковој причи (5 минута) – следи излагање утисака, препоруке, закључци (у једној реченици), представника група.

2. **задаћак** – читање, проучавање и истраживање различитих метода за одређивање приближне вредности површине круга, разматрање историјске конотације дате у виду презентације *Prezi*. Истицање значајних сазнања из додатне литературе, која је препоручена да се прочита као припрема за час, прављење резимеа и излагање закључка – израда диференцираних задатака датих у наставном материјалу (17 минута).

3. **задаћак** – задатак са упутствима за рад група, дат је у наставном материјалу и односи се на аутентичне задатке са Ахмесовог папируса. Обухвата и необичне појаве из природе које се правилно разумеју тек после суштинског поимања значења броја π . У њима је разматрано и вишевековно трагање за спознајом децимала броја π (25 минута).

4. **задаћак** – експеримент (15 минута)

1.1. **активност** – експеримент: подела круга на кружне исечке (4, 6, 8 и 12), слагање и комбиновање делова у правоугаону форму. Изношење запажања и уочавање аналогije између површине круга и површине правоугаоника.

1.2. **активност** – одгледати кратку анимацију која сугерише даље „уситњавање” круга и наводи на закључак – <https://prezi.com/4br2p5avnoz0/presentation/>.

1.3. **активност** – „користити” линк ради индуктивног закључивања, на основу апроксимације, после поделе круга на велики број делова: <https://www.geogebra.org/m/ebpKQ5C7#material/Hv9KA6wE>

1.4. **активност** – извођење закључка, апроксимација израчунавања површине круга формулом за израчунавање површине фигуре у коју се круг трансформисао (површине правоугаоника).

5. **задаћак** – односи се на примену изведене формуле за израчунавање површине круга, али не потребује само знање репродуктивног карактера, већ поставља захтев разумевања тачне и приближне вредности броја са више децимала. Решава се и практични проблем поимања грешке која се јавља приликом заокруживања бројевних вредности (5 минута).

Напомена – користити презентацију *PowerPoint* приликом презентовања решења задатака.

🕒 **Завршни део часа** (7 минута)

Резимирати рад на часу – презентација *PowerPoint*.

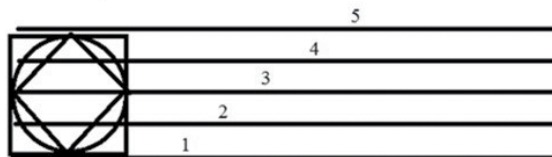
Евалуација се реализује на два нивоа:

1. Квантитативном – учинак часа се проверава кроз способност ученика да конструктивно одговоре на питања (односе се на све групе):

- Да ли се формулом $P = \pi r^2$ постиже апсолутна тачност у израчунавању површине круга?
- Да ли је могуће одредити грешку израчунавања?
- Када је грешка занемарљива, а када на њу треба обратити пажњу? (Инсистирати на навођењу примера.) Повезати са примерима из живота (попловавање базена кружног облика, израда скупоцених сочива...).

Закључак – решење детективског задатка и одговор на вишевековну мистерију изводи се фронтално, али му претходи аргументована дискусија.

2. Квалитативном – ученици процењују час на математичкој лествици успешности:

Математичка лествица успешности

Наставни материјал је дат и виду посебног документа.

Композиције:

G FAURE ELEGIE MISHA DACIC DMITRI MASLENNIKOV.mp3

SAINT-SAËNS Cello Sonata No.2 A.Navarra, A.d'Arco 1976.mp3

Литература

1. Др Милан Живановић, *Историјски садржаји у настави математике*, материјал предвиђен за државни семинар ДМС фебруара 2017.
2. *Историја математике* – семинарски рад, Висока школа електротехнике и рачунарства струковних студија Београд, студент Александар Андрејић.
3. Гео гебра: <https://www.geogebra.org/m/ebpKQ5C7#material/Hv9KA6wE>
4. Википедија https://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B8https://sr.wikipedia.org/sr/%D0%9B%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D1%84_%D0%B2%D0%B0%D0%BD_%D0%A6%D0%BE%D1%98%D0%BB%D0%B5%D0%BD
5. Центар за промоцију науке <http://elementarium.cpn.rs/teme/iracionalni-gospodin-pi> као и <http://elementarium.cpn.rs/teme/pi/>

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

ФИЗИКА

EDUKA-PORTAL

EDUKA-PORTAL

Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. II Њутнов закон

ОШ „Јован Дучић”, Нови Београд

ПРИПРЕМА НАСТАВНОГ ЧАСА

Разред и одељење	VII ₂
Наставна тема	1. Сила и кретање
Наставна јединица	1.7. Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. II Њутнов закон (15. 9. 2015)
Тип часа	понављање и вежбање (корелација са наставом енглеског језика)
Циљ и задаци часа:	❖ уочавање везе између силе, масе тела и убрзања;❖ извођење закључака;❖ провера стеченог знања;❖ развијање самосталности у раду и повезивање градива;❖ указивање на узрочно-последичну повезаност појава у природи;❖ примена знања;❖ увести нови вокабулар везан за физику (физичке величине и мере);❖ представљање енглеског језика у реалном и мотивишућем контексту;❖ обнављање основних језичких структура (редни бројеви, садашње време);❖ развијање радних навика;❖ тимски рад, вршњачко учење.
Наставне методе	монолошко-дијалошка
Наставна средства	наставни листићи, картице, чар-папир, речник енглеског језика; ученици могу да користе и инернет ради превода на енглески језик
Облик наставног рада	групни, интерактивни
Корелација	Математика, Енглески језик, Информатика
Активности ученика	Формирају групе, представљају представнике група, попуњавају табеле, презентују своје радове, изводе и пишу закључке, решавају квалитативне задатке, помажу једни другима у групи, решавају самостално тест, постављају питања у току часа, сарађују међусобно и са наставницама, записују домаћи задатак.

Активности наставника

Припремају потребан материјал за час, помажу у формирању група, дају упутство за реализацију часа, деле потребан материјал, сарађују у реализацији часа. Припрема за час је урађена као сценарио.

ТОК И САДРЖАЈ ЧАСА

🕒 Уводни део часа (10 минута)

(Анђа) – Подела ученика на групе (4–5 ученика у групи); избор представника групе.

(Анђа) – Наставник упознаје ученике са циљем часа и задацима часа:

- ♦ Како гласи други Њутнов закон?
- ♦ Математичка формулација другог Њутновог закона.
- ♦ Кључне речи које користимо да бисмо дефинисали други Њутнов закон.
- ♦ **Повезивања градива, коришћење енглеског језика у настави физике, то је разлог што данашњи час реализујемо са наставником енглеског језика. Често се прво слово речи на енглеском језику користи као ознака физичке величине или мерне јединице.**

(Милица) – Упознаје ученике са неким терминима које ћемо користити на часу:

Појам на српском	Појам на енглеском	Ознака
убрзање	acceleration	a
маса	mass	m
сила	force	F
време	time	t
метар	meter	m
секунд	second	s

Ово ћемо исписати на електронској табли, наравно припремљено раније.

(Милица) – Подела радног материјала.

🕒 Главни део часа (25 минута)

Наслов исписујемо на табли: (Анђа) – Други Њутнов закон

(Милица) – *Newton's Second Law (Isaac Newton)*

Прва ируја задатка – попунити табелу (15 минута)

Задаци се раде по групама. Ученици треба правилно да попуне дату табелу. (Очекивани одговори су означени црвеном бојом у припреми.) Затим, на чар-папиру, представљају своје табеле са одговорима и презентују своје радове.

1. група: Написати кључне речи које се користе да бисмо дефинисали други Њутнов закон, а затим те речи преведите на енглески језик.

Физичке величине на српском језику	Физичке величине на енглеском језику
МАСА	mass
УБРЗАЊЕ	acceleration
СИЛА	force

2. група: Написати кључне речи које се користе да бисмо дефинисали други Њутнов закон и ознаке тих физичких величина.

Физичке величине	Ознака физичке величине
МАСА	m
УБРЗАЊЕ	a
СИЛА	F

3. група: Напиши ознаке физичких величина које користимо да бисмо формулисали други Њутнов закон, а затим испиши на енглеском језику речи од којих потичу те ознаке.

Ознака физичке величине	Назив физичке величине на енглеском језику
m	mass
a	acceleration
F	force

4. група: Напиши ознаке физичких величина и ознаке мерних јединица којима их изражавамо.

Ознака физичке величине	Ознаке мерних јединица
m	1 kg
a	$1 \frac{m}{s^2}$
F	1 N

5. група: Дате су речи на енглеском језику којима дефинишемо други Њутнов закон; напиши мерне јединице тих физичких величина.

Ознаке мерних јединица	Мерне јединице на енглеском језику
1 kg	1 kilogram
$1 \frac{m}{s^2}$	1 meter per second squared
1 N	1 Newton

Друга група задатака – слагалица (10 минута)

Свака група добија речи или групе речи на енглеском језику, саставља их као слагалицу у смислену реченицу и преводи на српски језик. **Превод је у припреми означен црвеном бојом.**

- 1. група** – Newton's first law is the law of **mass**. Newton's second law is the law of **motion**.
Први Њутнов закон је закон масе, а други Њутнов закон је закон кретања.
- 2. група** – **Acceleration** of a body depends on the body **mass** and **force** with which we act upon the body.
Убрзање тела зависи од масе тела и силе којом се делује на тело.
- 3. група** – It is said that we act upon a body with the **force** of 1 N, if the **mass** of the body is 1 kg and the body gets the **acceleration** of $1 \frac{m}{s^2}$ under interaction.
На тело кажемо да делујемо силом од 1 N ако је маса тела 1 kg и при узајамном деловању тело стекне убрзање од $1 \frac{m}{s^2}$.
- 4. група** – If the **mass** is constant, **acceleration** of the body is bigger, and then we act upon the body with a stronger **force**.
Ако је маса стална, убрзање тела је веће, тада на тело делујемо јачом силом.
- 5. група** – If the intensity of the **force** is the same, **acceleration** of the body is smaller, and then the **mass** of the body is bigger.
Ако је интензитет силе исти, убрзање тела је мање, тада је маса тела већа.

Представници група читају састављену реченицу на енглеском језику, а затим и превод.

🕒 Завршни део часа (10 минута):

Обнављање, анализа, домаћи задатак.

- Ученици обнављају градиво кроз игру меморије.

Свака група добија своју коверту са картицама. Бира се победник за сваку групу, а затим победници играју игру тако да се добија победник одељења.

- **Анализа часа** – на основу ученичких вредновања

Вредновање часа	1	2	3	4	5
Јасан ми је циљ часа.					
Час ми је био интересантан.					
Час је био припремљен.					
Рад ученика у оквиру групе.					
Додајте коментар:					

- Сваки ученик добија листић за домаћи задатак (треба да залепи у свеску).

Други Њутнов закон

(Написати на енглеском наслов)

1. Попунити празна места у табели (овај део задатка прегледа наставница физике):

Физичка величина	Назив физичке величине на енглеском језику	Ознака физичке величине	Ознака мерне јединице
	acceleration		
сила			
		m	

2. Превести текст на енглески језик (овај део задатка прегледа наставница енглеског језика):

- ♦ Исаак Њутн је енглески физичар који је живео у XVII веку.

- ♦ У механици су познати Њутнови закони:

Први Њуџинов закон – закон масе

Други Њуџинов закон – закон кретања

Трећи Њуџинов закон – закон узајамног деловања

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Полуга, моменат силе.

Равнотежа полуге и њена примена

ОШ „Вук Стефановић Караџић”, Крагујевац

ПОДАЦИ О ЧАСУ БР. 41 (VII разред)

Наставна тема	3. РАВНОТЕЖА
Наставна јединица	3. 4. Полуга, момент силе. Равнотежа полуге и њена примена
Тип часа	обрада
Циљ часа	Разумевање равнотеже полуге.
Образовни задаци	Да ученик разуме услов за равнотежу полуге и да зна да тај услов и практично примени.
Функционални задаци	• Формирање мишљења, судова и закључака на бази експеримента.• Схватање јединства теорије и праксе.
Васпитни задаци	Развијање самосталности у интелектуалном раду, као и развијање вештина решавања проблема у групи.
Кључни појмови	полуга, равнотежа полуге
Образовни стандарди	ФИ. 1.1.1, ФИ. 1.4.3, ФИ. 2.1.3, ФИ. 2.4.1, ФИ. 2.4.3, ФИ. 2.6.1, ФИ. 2.6.2, ФИ. 3.1.1.
Облици рада	групни, фронтални
Наставне методе	активно учење (учење путем открића, учење путем решавања проблема), дијалогска
Наставна средства	ПП, лењир, новчићи, вага
Место извођења наставе	кабинет за физику
Корелација	Математика, Техничко образовање

ТОК ЧАСА

Уводни део часа (5 минута)	Анализа домаћег задатка. Питања за обнављање: • Шта је сила?• Која је јединица за силу?• Чиме је сила одређена?• Када ће тело бити у равнотежи иако на њега делује више сила?

**Главни део
часа**

(30 минута)

Ако сте у прилици, направите ПП која ће садржати инструкције за цео час.

Ученици су подељени у хетерогене групе и пролазе кроз следеће активности:

1. корак – **ПРЕТПОСТАВЉАМ**

Како подићи наставников сто?

Свака група даје по један предлог.

2. корак – **САДА ЗНАМ: ППТ – Прича о Архимеду**

(При подизању некој предметна можемо употребити малу силу ако употребимо довољно велику полугу.

Полуга је чврсто тело у облику шийке или шийаа које може да се обрће око некокрејној ослонца.

„Дајте ми тачку ослонца: подићи ћу свет”, рекао је Архимед у шрећем веку пре нове ере.)

3. корак – **ЕКСПЕРИМЕНТИШЕМ**

Прибор: оловка, лењир и тегови или новчићи

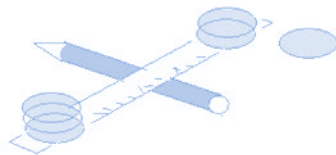
Ток огледа: Лењир се постави на оловку тако да му ослонац (тачка око које може да ротира) буде на средини. На крајеве лењира ставимо тегове **истих** маса или новчиће.

***Лењир се налази у стању равнотеже.**

На крајеве лењира ставимо тегове **различитих** маса или новчиће.

***Лењир није у стању равнотеже.**

Сада полако померамо тег веће масе ка ослонцу при чему примећујемо да се лењир полако обрће и крај са тежим тегом се подиже. У једном тренутку лењир заузима равнотежни положај.

4. корак – **РАЗУМЕМ**

Ученици мере масу једног новчића (l_1) и читавају са лењира l_1 и l_2 .

$$m =$$

$$Q_1 = m_1 g =$$

$$l_1 =$$

$$Q_2 = m_2 g =$$

$$l_2 =$$

$$Q_1 l_1 = Q_2 l_2$$

(Стави знак <, > или =)

(услов равнотеже полуге)

(Ако очитамо растојања тела од ослонаца и помножимо их са одговарајућим тежинама тегова, запазићемо да су те вредности једнаке.)

Наставник: Крак силе (d) јесте нормално растојање правца деловања силе од осе ротације. Момент силе једнак је производу интензитета силе која делује на тело и крака силе $M = Fd$.

Јединица за момент силе добија се множењем јединице за силу и јединице за дужину: $[M] = [F] [d] = \text{Nm}$, што се чита као **њутн-метар**.

5. корак – ПРИМЕЊУЈЕМ

Илуструј и реши задатак:

Ако пакет масе 15 kg поставимо на 2 m од ослонаца клацкалице, одреди место где треба поставити пакет масе 10 kg.

6. корак – ВЕРУЈЕМ – НЕ ВЕРУЈЕМ

Наставник: Да имаш ослонац, да ли би ипак могао подићи Земљу?

(Ученици износе своје мишљење о Архимедовој изјави: „Дајте ми тачку ослонаца: подићи ћу свет“.)

Завршни део часа

(10 минута)

7. корак – ПРОЦЕЊУЈЕМ

* Разумео сам равнотежу полуге. ДА НЕ

1. На клацкалици седе отац и ћерка. Да би клацкалица била у равнотежи, растојање од ослонаца на коме седи отац треба да буде:
 - а) веће од растојања на коме седи ћерка;
 - б) једнако том растојању;
 - в) мање од њега.
2. На слици је приказана полука. Са једне стране полуге налази се тег. Да би полука била у равнотежи, требало би деловати одго-

варајућом силом на саму полугу. У којој би од понуђених тачака та сила била најмања?

а) у тачки 4, б) у тачки 3, в) у тачки 2, г) у тачки 1.

Домаћи задатак: Направи или донеси „полугу” (модел клацкалице или теразија) и пронађи што више примера употребе полуге из свакодневног живота.

НАПОМЕНА

Прилог се налази на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

Зависност пређеног пута од времена кретања

ОШ „Ђура Јакшић”, Чурут

Редни број часа: 8	
РАЗРЕД: VI	
Датум:	ЦИЉ ЧАСА:
НАСТАВНА ТЕМА: КРЕТАЊЕ	Схватање зависности пређеног пута од времена код равномерно праволинијског кретања, као и практична примена утврђене зависности.
НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА: Зависност пређеног пута од времена кретања	ЗАДАЦИ ЧАСА:
ТИП ЧАСА: ОНГ	- Учење решавања једноставних проблема и задатака који су у вези са кретањем. - Схватање повезаности физичких величина. - Развијање смисла за табеларно и графичко представљање физичких величина. - Развијање функционалне писмености. - Развој интелектуалних способности ученика. - Развој радне културе. - Развој самосталности у раду и мишљењу. - Развој способности јасног и прецизног изражавања. - Развој научног погледа на свет. - Побуђивање интересовања за физику. - Подстицање радозналости. - Подстицање на рад и учење.
ОБЛИК РАДА: индивидуални, фронтални	
МЕТОДЕ РАДА: вербална, илустративна	
НАСТАВНА СРЕДСТВА: креда, табла, радни листићи, креде у боји, коверте, лењир	
КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: брзина, пређени пут, време, равномерно праволинијско кретање, координата, график, координатни систем, координатни почетак, координатне осе	
СТАНДАРДИ КОЈИ СЕ РЕАЛИЗУЈУ:	
ФИ.1.2.1. уме да препозна врсту кретања према облику путање. ФИ.1.2.2. уме да препозна равномерно кретање. ФИ.1.2.3. уме да израчуна средњу брзину, пређени пут или протекло време ако су познате друге две величине. ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време. ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину.	

- ФИ.2.2.2.** зна шта је механичко кретање и које га физичке величине описују.
- ФИ.2.6.1.** разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност.
- ФИ.2.6.2.** уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу.
- ФИ.2.6.3.** уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина.

АКТИВНОСТ УЧЕНИКА: извођење закључака, записивање, слушање, учествовање у активностима које је осмислио наставник.

АКТИВНОСТ НАСТАВНИКА: идентификација циљева часа, планирање, програмирање и организовање рада на часу, објашњавање, стварање позитивне радне атмосфере, праћење и усмеравање процеса учења, подстицање и усмеравање ученика на рад, утврђивање исхода учења.

ЛИТЕРАТУРА ЗА НАСТАВНИКА

1. Крнета, М., Стевановић, К. (2013), *Физика: уџбеник за 6. разред основне школе*. Београд: БИГЗ.
2. Крнета, М., Стевановић, К., Тошовић Р. (2013), *Физика: збирка задатака са лабораторијским вежбама за шести разред основне школе*. Београд: БИГЗ.
3. Крнета, М., Стевановић, К. (2013), *Методички приручник за наставау физике у шестом разреду основне школе*. Београд: БИГЗ.

ЛИТЕРАТУРА ЗА УЧЕНИКЕ

1. Крнета, М., Стевановић, К. (2013), *Физика: уџбеник за 6. разред основне школе*. Београд: БИГЗ.
2. Крнета, М., Стевановић, К., Тошовић Р. (2013), *Физика: збирка задатака са лабораторијским вежбама за шести разред основне школе*. Београд: БИГЗ.

ТОК И САДРЖАЈ ЧАСА

🕒 Уводни део часа (10 минута)

- Истицање циља часа.
- Истицање кључних речи.
- Понављање наученог о брзини, пређеном путу и времену. (Примена радног листића „Магични троугао”. Ученици решавају три задатка у којима се тражи да пронађу једну од три физичке величине из „магичног троугла”. На овај начин ученици понављају научено о брзини, пређеном путу и времену, а што им је од изузетног значаја приликом проучавања нове наставне јединице. Када ученици реше задатке, проверавају се решења задатака.)

🕒 Главни део часа (30 минута)

- Увођење појмова координатне осе, координатни систем и координатне тачке (координате). (Наставник на табли црта координатни систем и објашњава основне појмове везане за њега користећи се кредама у боји и анимираним ликом из игрице.)

- Увежбавање читавања координатних тачака. (Примена радног листића под називом „Мистерија координата” и употреба коверата: сваки ученик добија радни листић и мора да реши загонетни случај, тј. да пронађе починитеља

крађе. Случај се решава тако што ученици проверавају изјаве осумњичених, а што представља својеврстан начин понављања наученог о координатним тачкама. Када ученици заврше ову активност, проверавају се њихова решења користећи се ковертама у којима се налази решење случаја.)

– Дефинисање појма график. (Наставник објашњава шта је график користећи се радним листићем „Пронађи пут”. Ученици добијају задатак да пронађу пут од једног тела до другог користећи се стеченим знањем о координатним тачкама. Скуп тачака наставник дефинише као график.)

– Графичко и табеларно представљање зависности пређеног пута од времена. (Примена радног листића „Цртање графика”: наставник и ученици заједно решавају два задатка који приказују зависност пређеног пута од времена.)

Завршни део часа (5 минута)

– Кратко понављање наученог. (Ученици понављају научено на часу користећи се нацртаним графицима.)

АНАЛИЗА ЧАСА (самоевалуација и корекција)

НАПОМЕНА

Ученици који раде по ИОП-у решавају посебно припремљене задатке. (Ученици добијају радне листиће у којима су дата упутства како да пронађу координатне тачке и да нацртају график. Радни листићи се налазе у прилогу.)

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Мерење – систематизација

ОШ „Ђура Јакшић”, Чуруг

Редни број часа: 42 (шести разред)	
Датум:	ЦИЉ ЧАСА: Систематизација наставне теме „Мерење”
НАСТАВНА ТЕМА: МЕРЕЊЕ	ЗАДАЦИ ЧАСА:
НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА: Мерење – систематизација	– Оспособљавање ученика за практично примењивање наученог.– Информисање ученика о начинима мерења физичких величина у Египту.– Развој интелектуалних способности ученика.– Развој радне културе.– Развој самосталности у раду и мишљењу.– Развој способности јасног и прецизног изражавања.– Развој способности уобличавања стеченог знања у јединствену и логичку целину.– Развој научног погледа на свет.– Развој способности за тимски рад.– Развој социјалних вештина.
ТИП ЧАСА: утврђивање	
ОБЛИК РАДА: групни, фронтални	
МЕТОДЕ РАДА: вербална, текстуална	
НАСТАВНА СРЕДСТВА: креда, табла, штампани материјал, мерила и мерни инструменти, картице за евалуацију	
КОРЕЛАЦИЈА СА НАСТАВНИМ ПРЕДМЕТОМ: Историја	
СТАНДАРДИ КОЈИ СЕ РЕАЛИЗУЈУ:	
ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке.	
ФИ.2.4.2. уме да препозна дозвољене јединице мере изван SI, као што су литар или тона.	
ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре.	
ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена.	
ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време.	
КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: систем SI, физичке величине, јединице мере, дужина, површина, запремина, време, мерење, мерни инструменти и мерила	
АКТИВНОСТ УЧЕНИКА: извођење закључака, учествовање у активностима које је осмислио наставник, слушање, записивање, евалуација часа.	

АКТИВНОСТ НАСТАВНИКА: идентификација циља часа, планирање, програмирање и организовање рада на часу, стварање позитивне радне атмосфере, праћење и усмеравање процеса учења, подстицање и усмеравање ученика на рад, утврђивање исхода учења, инсистирање на систематичности у раду и на поштовању принципа и правила рада.

ЛИТЕРАТУРА ЗА НАСТАВНИКА

1. Крнета, М., Стевановић, К. (2013), *Физика: уџбеник за 6. разред основне школе*. Београд: БИГЗ.
2. Крнета, М., Стевановић, К., Тошовић Р. (2013), *Физика: збирка задатака са лабораторијским вежбама за шести разред основне школе*. Београд: БИГЗ.
3. Крнета, М., Стевановић, К. (2013), *Методички приручник за наставу физике у шестом разреду основне школе*. Београд: БИГЗ.
4. Танасијевић, М. (1989), *Речник египатске цивилизације*. Београд: Опус.
5. Живановић М. (2012), „Настава математике у древном Египту”, *Синтеза 1*, 123–135.
6. Интернет сајтови: www.metroloska.krusik.rs; www.e.math.hr; www.ms.appliedprobability.org; www.fig.net; www.scribid.com; www.wikipedia.org

ЛИТЕРАТУРА ЗА УЧЕНИКЕ

1. Крнета, М., Стевановић, К. (2013), *Физика: уџбеник за 6. разред основне школе*. Београд: БИГЗ.
2. Крнета, М., Стевановић, К., Тошовић Р. (2013), *Физика: збирка задатака са лабораторијским вежбама за шести разред основне школе*. Београд: БИГЗ.

ТОК И САДРЖАЈ ЧАСА

🕒 Уводни део часа (15 минута)

– Истицање циља часа.
– Истицање кључних речи на табли.
– Подела ученика у хетерогене групе (четири групе по пет ученика). Пре него што се ученици распореде у групе, наставник бира вође група (ученици који постижу изванредна постигнућа у области физике). Ученици се деле у групе тако што извлаче делове слагалице који, када се склопе, приказују оно што је карактеристично за древни Египат (пирамида, сфинга, итд.). Та слика постаје лого групе. Када ученици склопе слагалицу на табли и пронађу чланове своје групе, рад у групама може почети.

– Наставник објашњава начин рада на часу. (Наставник излаже захтеве за рад у групи, објашњава динамику рада и начин бодовања активности. Бодују се три активности: рачунски задаци, хијероглифи, мерила и мерни инструменти. Ко први тачно уради добијене задатке, добија четири бода, други три бода, итд. Група која добије највећи број бодова постаје победник такмичења.)

🕒 Главни део часа (40 минута)

– Ученици решавају задатке који се налазе на папирићима. (Сваки члан групе добија један задатак да самостално реши. Ови задаци помажу ученицима да понове и увежбају научено из ове области.)

- Када ученици реше задатке, решења записују на велики папир. (На овај начин ученици понављају ознаке и мерне јединице за научене физичке величине.)
- Вође група одлазе до наставника који им даје повратну информацију о томе да ли су добили тачна решења.
- Уколико су ученици тачно решили задатке, наставник им даје цедуљицу са додатним питањем. Питање ће бити везано за мерила и мерне инструменте физичких величина. Наиме, ученици ће морати да у учионици пронађу тражено мерило или мерни инструмент.
- Након тога, ученик одговарајуће мерило или мерни инструмент даје вођи групе, који одлази до наставника.
- Наставник вођи групе даје папир са хијероглифима.
- Групе декодирају хијероглифе који им откривају тему у вези с мерењем које ће проучавати (у вези са древним Египтом).
- Вођа групе одлази до наставника и показује решење.
- Уколико су решења тачна, наставник даје ученицима штампани материјал да у њега упишу бројне вредности које су добили решавајући задатке са почетка часа.
- Ученици проучавају добијени штампани материјал (дневне новине древног Египта).
- Групе пред целим одељењем и присутнима излажу урађено. (Ученици објашњавају како су урадили задатке и уједно објашњавају на који начин се мерила одређена физичка величина у Египту.)

Завршни део часа (5 минута)

- Наставник проглашава победника, тј. говори која група има највише бодова.
- Ученици спроводе евалуацију часа користећи се картицама.

АНАЛИЗА ЧАСА (самоевалуација и корекција):

Напомена

Ученици који раде по ИОП-у решавају посебно припремљене задатке. (Помоћу радних листића ученици понављају оно што су научили о мерењу физичких величина. Радни листићи се налазе у прилогу.)

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Топотно ширење тела.

Мерење температуре тела

ШООО, Сомбор

VII разред Датум: Број часова:

НАСТАВНА ТЕМА: Унутрашња енергија, количина топлоте и температура

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА: **ТОПЛОТНО ШИРЕЊЕ ТЕЛА.
МЕРЕЊЕ ТЕМПЕРАТУРЕ ТЕЛА**

ЦИЉ ЧАСА: Да ученици упознају појам мерења температуре тела и понашање тела при загревању и хлађењу.

ТИП ЧАСА	ОБЛИК РАДА	ВРСТА НАСТАВЕ
– обрада новог градива– утврђивање– вежбање и понављање– проверавање и оцењивање– писмени / контролни задаци– комбиновани тип часа	– <u>фронтални</u>– групни– рад у паровима– <u>индивидуални</u>– тимски	– класична– проблемска– програмирана– индивидуализована– егземпларна– са елементима
НАСТАВНЕ МЕТОДЕ	НАСТАВНА СРЕДСТВА	
– <u>предавање</u>– причање– <u>описивање</u>– <u>објашњавање</u>– <u>дијалог</u>– рад на тексту– <u>писање</u>– читање– <u>илустрација</u>– <u>демонстрација</u>– практичан рад– лабораторијска вежба– <u>експеримент</u>– <u>посматрање</u>– рад са уџбеником– рад са картом– <u>решавање задатака</u>– <u>оглед</u>	ВИЗУЕЛНА: <u>цртеж, слика, дијаграм, карта, графикон, графофолија</u> <u>термометар, топломер, чаше са водом, балони, фотокопиран материјал, задаци за рад, уџбеник, модели макете, конструкциони материјал, узорци, симулатори</u> АУДИТИВНА: звучни снимци радио-емисије АУДИО-ВИЗУЕЛНА: ТВ емисија, мултимедијална презентација, драматизација, филм, практичан рад СРЕДСТВА ЗА ПРОГРАМИРАНО УЧЕЊЕ штампани програмирани материјали, софтвери	

ПОМОЋНА ТЕХНИЧКА СРЕДСТВА

ВИЗУЕЛНА: Енциклопедија, речник, школска табла, илустроване књиге, фла-
нелограф, магнетна табла
фломастери, стикери, лаптоп рачунар и пројектор
епископ, графоскоп,

АУДИТИВНА: радио-пријемник, ЦД-плејер

АУДИО-ВИЗУЕЛНА: ТВ пријемник, ДВД плејер, мултимедијски пројектор

МУЛТИМЕДИЈСКА: електронска учионица

ЛИТЕРАТУРА: Распоповић, М., Никић, Б., Ивановић, Д., Томић, Ј., Крпић, Д.,
Физика 7, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2007.

ЛИТЕРАТУРА ЗА НАСТАВНИКА:

Вучић, Ивановић, *Физика 1*, Наука, Београд, 2000.

Експеримент и олеги из физике – Igeo, Физички факултет, Београд, 2007.

Интернет: www.fizika.info

www.fizikazaosnovce678.wordpress

www.google.rs/toplotno_sirenje/

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТОМ: Физика – Топотно кретање,
унутрашња енергија

Биологија – Чулни органи

ТЕКСТ У УЏБЕНИКУ: одговара у потпуности / потребна корекција:

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ: ОС ФИ.1.5.1.

СР ФИ.2.5.4.

АРТИКУЛАЦИЈА ЧАСА

Увођење ученика у наставни рад са нагласком на мотивацији за рад.

Обрада новог градива.

Утврђивање.

Вежбање и понављање.

Проверавање и оцењивање.

Самосталан рад ученика код куће.

САДРЖАЈ, ОРГАНИЗАЦИЈА И АКТИВНОСТИ	ВАСПИТНИ, ОБРАЗОВНИ, ФУНКЦИОНАЛНИ ЗАДАЦИ
Уводни део (5–6минута) Поновити са ученицима појам – температура тела. Да ли је температура основна, или изведена фи- зичка величина? Ученици пишу појмове, речи које их асоцирају на појам температура. Разговарам са ученицима. Кратка дискусија и истицање циља часа.	– Ученици усвајају појмове температура тела и мерење температуре тела. – Усвајају начине мерења температуре тела и мерне уређаје за мерење температуре.

Главни део (30–35 минута)

Наслов наставне јединице:

Топлотно ширење тела. Мерење температуре тела

Температура – топлота као осећај наших чула.
Осећај топлоте преко додира – није објективан осећај.

Објашњавам ученицима и заједнички дајемо примере.

Оглед – ЧАШЕ СА ВОДОМ (2 чаше, хладна и топла вода)

Која је разлика? Шта закључујемо? Шта ће бити када се помеша вода из једне и друге чаше? Да ли знамо која је температура воде у чаши? Како се прецизније може мерити температура?

Како се зову инструменти за мерење температуре?

(ТЕРМОМЕТРИ) Ученици одговарају на питања.

– Термометри су инструменти, мерни уређаји који служе за мерење степена загрејаности тела, односно за мерење температуре.

Објашњавам ученицима какви термометри постоје. Сlike различитих термометара, лекарски термометар – топломер.

ПОНАШАЊЕ ТЕЧНОСТИ

при загревању и хлађењу

Оглед – ЧАШЕ СА ВОДОМ (2 чаше, хладна и топла вода)

Лекарски термометар (топломер) – меримо температуру.

Шта можемо да закључимо?

Загревање – течности се ШИРЕ.

Хлађење – течности се СКУПЉАЈУ.

ПОНАШАЊЕ ЧВРСТИХ ТЕЛА

при загревању и хлађењу

Показујем ученицима сlike и објашњавам дат у појаву дајући примере из свакодневног живота. Разговарам са ученицима.

*Линеарно ширење

*Запреминско ширење

Ученици лепе у свеске сlike огледа.

– Схватају значај огледа, експеримената и посматрања у настави физике.

– Теоријска знања потврђују примерима из живота.

– Умеју самостално да изводе закључке, самостално закључују.

Шта је заједничко за ове огледе? Шта можемо да закључимо?

- Загревање – чврста тела се ШИРЕ.
- Хлађење – чврста тела се СКУПЉАЈУ.

ПОНАШАЊЕ ГАСОВА при загревању и хлађењу

Оглед – БАЛОНИ

Дајем ученицима неколико балона. Ученици дувају балоне.

Шта се дешава? Топао ваздух и балон се шири.

Шта ће бити ако надувани балон ставите у замрзивач?

Овај оглед ће ученици самостално урадити код куће.

- Загревање – гасови се ШИРЕ.
- Хлађење – гасови се СКУПЉАЈУ.

Шта је заједничко за наведене физичке појаве и огледе?

ЗАКЉУЧАК – запис на табли преко пројектора.

Завршни део (5 минута)

Истичем најважније појмове. Припремљени задаци за ученике. Похваљујем најуспешније ученике.

Евалуација и самоевалуација часа.

СОПСТВЕНА ПРОЦЕНА ЧАСА:

НАПОМЕНА:

Прилози се налазе на ЦД-у.

Светлосне појаве кроз огледе

ШООО, Сомбор

ПРИПРЕМА ЗА БЛОК НАСТАВУ

1.	Циклус функционалног основног образовања одраслих	трећи
2.	Разред	7. разред
3.	Тема(е) из програма предмета	Оптика
4.	Тема блока	Светлосне појаве кроз огледе
5.	Циљ блока (Представља одговор на питања: 1. Шта ће полазници да уче, за шта ће бити оспособљени? 2. Функционализација: зашто је то потребно и корисно полазницима ФООО, чему им то служи?)	Полазници ће знати шта је светлост и како се простире светлост. Усвајају појмове – оптика, извори светлости, зрак светлости, огледала, закон одбијања светлости и појам преламања светлости. Примена стечених знања у свакодневном животу. Утицај светлости на здравље људи.
6.	Трајање блока	60 минута (1 блок)
7.	ИСХОДИ	
7.1.	Општи исходи • (Означити оне исходе који се у највећој мери остварују у реализацији овог блока.)	• ЈЕЗИЧКА ПИСМЕНОСТ• МАТЕМАТИЧКА ПИСМЕНОСТ• ОСНОВЕ НАУЧНЕ ПИСМЕНОСТИ• ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ• УПРАВЉАЊЕ СОПСТВЕНИМ УЧЕЊЕМ• РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА• СОЦИЈАЛНЕ ИНТЕРАКЦИЈЕ И САРАДЊА СА ДРУГИМА• ГРАЂАНСКА ОДГОВОРНОСТ У/ЗА ДЕМОКРАТИЈУ• ЗДРАВСТВЕНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ• ЕКОЛОШКЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

		• ИНИЦИЈАТИВНОСТ И ПРЕДУЗЕТНИШТВО • КУЛТУРНА СВЕСТ, МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ И КРЕАТИВНОСТ
7.2.	Предметни исходи (Наведите одабране предметне исходе из програма предмета које остварујете у највећој мери кроз реализацију овог блока.)	– Набројати и препознати физичке величине које описују дате физичке појаве. – Изводе једноставне демонстрационе огледе и поступке који се изводе по датом усменом или писменом упутству. – Идентификују различите изворе светлости. – Усвајају појмове светлосни извор, зрак светлости, простирање светлости, одбијање светлост, огледала и закон одбијања светлости – како се одбија светлост, те појам преламања светлости. – Понашање светлости у различитим оптичким срединама.
8.	Стандарди (Попуњавање овог сегмента се планира након објављивања Правилника о стандардима постигнућа у основном образовању одраслих.)	Основни ниво ОЗ.ФИ.1.2.5. Напредни ниво ОЗ.ФИ.2.2.3.
9.	Кључни појмови за тему блока	оптика, светлост, извори светлости, зрак светлости, огледала, одбијање светлости, преламање светлости...
10.	Главни делови блока са временским одређењима – секвенце (Кораци у имплементацији блока нпр. – уводни разговор, предавање, дискусија, рад у групама, излагање резултата рада група, дискусија о резултатима рада група, рад на задацима, интеграција и сл.)	Уводно излагање наставника – 2 минута. Рад у пару – решавање мотивационих задатака – 5 минута. Објашњавање наставника кроз разговор са полазницима – 10 минута. Извођење једноставних огледа и дискусија – 25 минута. Фотокопиран материјал за полазнике – 2 минута. Рад у мањој групи, игра „Бинго” (припремљени задаци) – 8–10 минута. Сумирање рада – извођење закључака и порука – 5 минута. Самоевалуација – 3 минута.

11. ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ НА НАСТАВИ	
11.1	Припремне активности наставника Припрема наставног материјала за сваког полазника – фотокопирати садржаје из Приручника. Припрема задатака за полазнике (игра „Бинго”). Пронаћи и припремити очигледна наставна средства за демонстрацију, извођење огледа, слике, цртеже, занимљиве задатке... Припрема постера за самоевалуацију и „мета” процене.
11.2	Активности полазника (Шта све полазници раде на часу – по секвенцама, који материјал при томе користе.) Припремљени мотивациони задаци за рад. Препознају и наводе изворе светлости. Прате излагање наставника и активно учествују у разговору о светлости, изворима светлости, простирању светлости, одбијању и преламању светлосних зрака. Припремљен и фотокопиран материјал. Решавају припремљене задатке (игра „Бинго”). Учествују у самоевалуацији.
11.3	Завршне активности наставника – процена остварености циљева блока и исхода програма (Како се и чиме процењује степен остварености.) Кроз разговор са полазницима, на основу њиховог учешћа у самој реализацији теме и анализом резултата игре, процењујем степен остварености блока.
11.4	Активности за самоевалуацију Два вида процене активности полазника – мета и припремљен постер за самоевалуацију, где сваки полазник излази и заокружује, маркира своју процену. Следећи блок наставник започиње кратким освртом на евалуацију и самоевалуацију.
12.	Литература за полазнике Приручник – фотокопиран материјал. Наставни лист, задаци за рад. Додатни материјал за полазнике који брже напредују – Ласери. Постер за самоевалуацију и „мета” процене.
13.	Главне поруке полазнику Светлост значи живот! Сунчева светлост је неопходна за опстанак живог света. Заштита од претераног излагања појединим светлосним изворима.

 НАПОМЕНА
Прилози се налазе на ЦД-у.

Енергија и њени извори

ОШ „Југославија”, Бар (Црна Гора)

Razred/ odeljenje	VII ₃
Nastavna tema/oblast	Sila
Nastavna jedinica	Uzajamno delovanje bez neposrednog dodira (magnetno uzajamno delovanje tela)
Tip časa	dvočas – obrada novog gradiva i utvrđivanje naučenog
Obrazovni standardi	1.1.1; 1.1.2; 1.7.1; 1.7.2; 2.7.1; 2.7.2; 2.7.3; 3.7.1; 3.7.2.
Cilj časa	Upoznavanje sa pojmom magnetne interakcije.
Zadaci časa	– Upoznavanje novih termina: magnet, severni i južni magnetni pol, magnetni polovi Zemlje, kompas...– Ispitivanje pravca magnetne interakcije.– Rešavanje eksperimentalnih problema.
Ključni pojmovi	magnet, magnetno delovanje, polovi magneta, magnetno polje
Oblici rada	frontalni, individualni i rad u grupi
Nastavne metode	dijaloška, demonstrativna, ilustraciona
Nastavne tehnike	KWL, „grozd”
Nastavna sredstva	materijal za eksperimente, sveska, olovka, udžbenik, kartice za grupe, kartice za evaluaciju i samovrednovanje i nastavni listići sa domaćim zadatkom
Korelacija u okviru predmeta	Uzajamno delovanje bez neposrednog dodira.
Korelacija sa drugim predmetima	Geografija – kompas
Korišćena literatura i elektronski linkovi	kluszeljka.weebly.com https://eucbeniki.sio.si svejefizika.wordpress.com
Mesto izvođenja nastave	kabinet za fiziku

SCENARIO PRVOG ČASA

Faze časa	Aktivnosti nastavnika	Aktivnosti učenika	Vrijeme realizacije
UVODNI DIO (evokacija)	✓ Nastavnik učenike podijeli u četiri grupe, pri čemu se vodi računa o ujednačenosti grupa po znanju. ✓ Nastavnik prati formiranje grupa. ✓ Zadaje učenicima da napišu asocijacije na pojam „magnet”. ✓ Razgovara o magnetima, da li su ga nekad videli ili koristili. ✓ Zapisuje na tabli asocijacije učenika na zadati pojam.	✓ Učenici govore sve pojmove vezane za pojam „magnet” i komentarišu ih sa nastavnikom. ✓ Nabrojali su sve pojmove koje su čuli ili znali.	5 minuta
GLAVNI DIO (razumijevanje znanja)	✓ Upoznaje učenike sa pojmom <i>stalni magnet</i>. ✓ Nastavnik dijeli po jedan magnet različitog oblika svakoj grupi. ✓ Zadaje zadatak da svaka grupa opiše oblik magneta koji im je dat. ✓ Sluša izlaganja učenika, pojašnjava i učestvuje u razgovoru sa učenicima. ✓ Objašnjava polove magneta. ✓ Objašnjava da oko svakog magneta ima magnetno polje. ✓ Dijeli svakoj grupi po kompas. ✓ Objašnjava učenicima sve o kompasu i odgovara na njihova pitanja.	✓ Svi učenici slušaju, zapisuju. ✓ Učenici u grupi posmatraju magnet koji im je dat, opisuju njegov oblik. ✓ Predstavnik svake grupe izlaže šta su zaključili i uvidjeli o svom magnetu. ✓ Učenici iz ostalih grupa crtaju magnet grupe koja izlaže i vode bilješke uz nadzor nastavnika. ✓ Uočavaju da magnet ima dvije boje. ✓ Posmatraju kompas, slušaju nastavnika, postavljaju pitanja i zapisuju. ✓ Grupe slušaju instrukcije nastavnika, čitaju zadatak i pokušavaju uz pomoć nastavnika da odrade zadatak.	35 minuta

	✓ Učenicima dijeli po dva magneta u obliku štapića i nastavne listiće sa zadatkom (Prilog 2). ✓ Prati rad grupa i objašnjava ako ima šta nerazumljivo. ✓ Objašnjava im primjer iz knjige i povezuje sa njihovim zadacima. ✓ Objašnjava učenicima da je Zemlja jedan veliki magnet.	✓ Zapisuju sve što uočavaju, predstavnik svake grupe izlaže zadatak i zapažanja; ostali učenici vode bilješke. ✓ Slušaju i postavljaju pitanja.	
ZAVRŠNI DIO (refleksija)	✓ Vodi razgovor o naučenom. ✓ Dijeli grupama KWL tablice (Prilog 1). ✓ Zadaje učenicima zadatak da ispune KWL tablicu.	✓ Učestvuju u razgovoru. ✓ Slušaju objašnjenja nastavnika. ✓ Popunjavaju tabelu.	5 minuta

SCENARIO DRUGOG ČASA

Faze časa	Aktivnosti nastavnika	Aktivnosti učenika	Vrijeme realizacije
UVODNI DIO (evokacija)	✓ Nastavnik učenike podijeli u četiri grupe, pri čemu se vodi računa o ujednačenosti grupa po znanju. ✓ Dijeli nastavne listiće sa pitanjima svakoj grupi (Prilog 3). ✓ Razgovara sa učenicima i prati tačnost njihovih odgovora.	✓ Učenici čitaju pitanja i odgovaraju na njih. ✓ Iznose svoje odgovore i diskutuju.	5 minuta
GLAVNI DIO (razumijevanje znanja)	✓ Nastavnik zajedno sa učenicima izvodi oglede (Prilog 4). ✓ Navodi učenike na razmišljanje o onom što su vidjeli i zajedno sa njima izvodi zaključke. ✓ Nastavnik pomaže učenicima u izvođenju ogleda, postavlja pitanja. ✓ Pojašnjava i navodi učenike na odgovarajuće zaključke.	✓ Učenici predviđaju rezultate ogleda, izvode oglede koje su proučili sa nastavnih listića. ✓ Uviđaju pojave i izvode zaključke na osnovu već stečenog znanja o magnetima i magnetnoj sili. ✓ Diskutuju i povezuju oglede sa primjerima iz života.	35 minuta

		✓ Učenici na praktičnim primjerima spoznaju pojam magneta i magnetne sile.	
ZAVRŠNI DIO (refleksija)	✓ Dijeli nastavne listiće na kojima je asocijacija za pojam „magnetna sila” (Prilog 5).	✓ Ispunjavaju „grozd” šta su to naučili putem ovih oglada o magnetnoj sili. ✓ Čitaju napisano.	5 minuta

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

EDUKA-PORTAL

EDUKA-PORTAL

Програм за техничко цртање *SketchUp*

ОШ „Светозар Марковић Тоза”, Нови Сад

СИТУАЦИОНА ПРИПРЕМА ЧАСА

Наставна тема: Информатичке технологије

Наставна јединица: Програм за техничко цртање (*SketchUp*)

Место одржавања: у рачунарском кабинету предмета Техничко и информатичко образовање.

У уводном делу часа, ученицима је речено да ће се током **четири наставна часа** (два блок часа) упознати са програмом *SketchUp* (његовим могућностима и начином рада у њему):

- моделовање (2 часа);
- израда цртежа (2 часа).

Речено је да ће у програму *SketchUp* конструисати моделе (у складу са сопственим склоностима и могућностима) од расположивог материјала (шперплоча, летвице различитих димензија...) и да ће, уз помоћ израђених цртежа (такође у програму *SketchUp*), током практичног рада те моделе направити.

С обзиром на период у којем треба испунити захтеве, речено је да ће се **део наставног процеса одвијати у електронској учионици** (у самој школи и код куће).

Указано им је на то да у електронској учионици на располагању имају **дводелни аудио-видео** материјал (припремио наставник) којим је, на конкретном предмету – („Каћина”) **кутија** за оловке – **и приказан начин моделовања, корак по корак**. Материјал могу прегледати (у школи и код куће) онолико пута колико им је потребно за потпуно разумевање и овладавање поступком моделовања. Иако други део видеа („Поклопац”) сазнајно не даје ништа ново у односу на први, дат је ради приказа поступка израде модела кутије у целисти.

Ради охрабрења и мотивације, у електронској учионици је постављена и **галерија радова** (модела и цртежа) ученика претходних генерација где се може видети креативност и умеће ученика тог узраста.

На табли су **скицирани неки могући модели** (столица, полица, клупа, сто, кревет...) уз наглашавање варијација, у облику и димензијама, модела исте намене. Скице су дате ради **објашњења ирисцуйа у избору димензија** (размера, отприлике, 1:10 у односу на стварне предмете из њиховог окружења) и указано је на **структуру сложене производа** (компоненте и њихов однос). Демонстриран је поступак израде два модела, уз објашњење примене појединих алата програма.

Захтеви, смернице и подсетник за примену дати су у текстуалном фајлу **Модел – Задатак 1 – захтеви**.

Демонстриран је приступ учионици (користили су је већ током обраде теме „Графичка комуникација”, појединачно, у раду од куће) и материјалу.

Прегледани су сви материјали појединачно, објашњена им је сврха и начин примене.

Демонстриран је начин **предаје радова**, могућност њиховог преузимања код куће (ради настављања са радом и изменама и допунама) и поновна предаја: рад се може предавати **неограничен број њих**, наставник се обавезао да прегледа, да даје објашњења и упутства (порукама у електронској учионици и путем мејлова), за успешно **заједничко учење** и реализацију. У ту сврху формирана је галерија „**На грешкама се учи**”, у којој су приказане могуће грешке (некоме се десило, али може свакоме) и смернице за њихово исправљање, као и сугестије за боља конструктивна решења.

Ради сталног подсећања на рад са компонентама, направљена је **анимација израде склопа**.

У учионици је постављен **пример цртежа** са напоменама које се информације њиме обезбеђују. Наглашено је да је реч о **јоједносављењу**, с обзиром на то да се не израђују радионички цртежи делова већ се котира склоп, али да то, уз додатне напомене, **даје јошредне информације** за разумевање израде и склапања модела.

Направљен је и постављен **видео** који описује **још једнак израде цртежа**.

На **форуму „Како се ради?...”** објашњен је поступак преузимања нове инсталационе верзије програма и начин инсталирања.

С обзиром на то да је на школским рачунарима инсталирана старија верзија програма, као помоћ ученицима дат је **линк сајта за преузимање** старије верзије програма.

Отворен је **форум за рад у програму SketchUp** где је објашњено како фајл урађен новом верзијом програма сачувати у старијој верзији како би се радови рађени код куће могли прегледати у школи.

Ради **моштивације** ученика и утврђивања знања, урађен је четвороделни **квиз** под именом **SketchUp – волим га за 5**. Квиз ученици не морају да раде на часу но у слободном времену. Могу да га раде неограничен број пута (**до јошизања жељене оцене**), а оцењује се просечном оценом из свих покушаја у сва четири дела.

Формирана је галерија радова „**И ми знамо**” као **јризнање** и **јодсјрек** ученицима за даљи рад, ван временског оквира ова четири часа.

Представљање материјала и процес учења и вежбања (решавањем конкретне задатке) распоређени су по часовима (блоковима) у складу са циљевима (моделовање или израда цртежа).

Током **главног дела часа**, приступивши виртуелној учионици свако са свог рачунара, **активности ученика** биле су:

- самостално овладавање садржајем наставне јединице путем видеа са наставниковим излагањем, инструкционих анимација, текстуалних фајлова, цртежа и илустрација (индивидуални одабир информација и динамика усвајања градива, са могућношћу понављања евентуално нејасних делова);
- самостална израда модела и цртежа (према сопственој идеји);
- самостално утврђивање градива путем квиза;
- питања у вези с нејасноћама или са проширењем информација;
- коментари;
- праћење наставникових инструкција, излагања, одговора, додатних објашњења и усмеравања.

Активности наставника:

- демонстрација рада у електронској учионици и приказ расположивих материјала;
- излагање градива (могућности и примена програма) демонстрацијом моделовања и израде цртежа;
- одговори на питања;
- додатна објашњења;
- подстицање, усмеравање и праћење рада ученика;
- анализа резултата.

У **завршном делу часа**, извршена је анализа резултата, прегледом радова. Размењена су мишљења и дати предлози и сугестије о овом виду учења.

Тајминг (временска организација часа)

1. БЛОК ЧАС

- 10' – увод – шта ће се и како радити:
електронска учионица, материјали – фронтално;
- 10' – објашњење **задатка 1** помоћу скица, инструкисање – фронтално;
- 15' – демонстрација израде два модела – фронтално;
- 50' – израда сопствених модела – индивидуално
(уз помоћ аудио-видео материјала, анимација, инструктора у самом програму, текста, илустрација постојећих решења);
- 5' – предаја радова и договор о прегледу и сарадњи до реализације – фронтално.

2. БЛОК ЧАС

- 5' – увод – објашњење захтева у **задатку 2** – фронтално;
- 5' – демонстрација израде цртежа применом програма – фронтално;
- 10' – представљање материјала у електронској учионици, приказ начина одговарања на питања у квизу – фронтално;
- 60' – самостални рад на евентуалној доради модела и изради цртежа – индивидуално;
- 10' – коментари, питања, објашњења и договор о сарадњи до реализације – фронтално.

ОСТАЛИ ЕЛЕМЕНТИ СИТУАЦИОНЕ ПРИПРЕМЕ ЧАСА

Тип часа: комбиновани (обрада, утврђивање, провера)

Циљеви наставне теме/наставне јединице

Образовни материјални: упознавање са програмом *SketchUp* и са његовим могућностима, упознавање са начином примене појединих алата програма; утврђивање градива везаног за котирање, размеру и начин просторног приказивања предмета (перспектива, паралелна пројекција, ортогонална пројекција).

Образовни функционални: развој техничког когнитивног мишљења; развој умећа рада на рачунару; овладавање учењем на даљину; развој способности за анализу и синтезу; развој концентрације; развој прецизности и уредности.

Васпитни: развој интересовања за технику; развој интересовања за практичну примену рачунара; развој самосталности; развој способности за сарадњу; развој естетских способности; формирање рационалног приступа; формирање истрајности и доследности.

Очекивани ефекти (исходи) наставне јединице

Ученик: уме да моделује и изради цртеж у програму *SketchUp*; има осећај за мере (простор); разуме и уме да примени размеру; разуме и уме да уради ортогоналну пројекцију; разуме концепт конструисања и структуру производа.

Наставне методе: вербална (монологска, слободан разговор), демонстрациона, илустрациона, рад на тексту, практичан рад

Организациони облици наставе: индивидуални, фронтални

Активирани облици учења: смисаоно рецептивно вербално, кооперативно, смисаоно практично

Радни материјал: МММ (видео-материјали, анимација, текстови, илустрације); уџбеник

Техничко-технолошка помоћ: рачунари (са интернетом), пројектор

Интеракција са другим предметима: Математика, Ликовна култура

Литература за ученике: уџбеник за техн. и информат. образовање за 5. разред; мултимедијални материјал; интернет

Литература за наставнике: уџбеник за техн. и информат. образовање за 5. разред, интернет

Евалуација часа

Евалуација постигнућа ученика (ефекти): преглед ученичких радова.

Евалуација процеса: анализа постигнућа ученика, анализа предлога и сугестија ученика – корекције и усмеравања.

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

Енергетика у грађевинарству

ОШ „Јован С. Поповић”, Београд

Наставна тема	ЕНЕРГЕТИКА
Наставна јединица	Енергетика у грађевинарству
Редни број часа	33–34
Разред	6. разред
Место рада	кабинет за ТИО
Облик рада	фронтални, индивидуални
Метода рада	излагање, дискусија, графичко-техничка
Наставна средства	уџбеник, радна свеска, рачунар/интернет, презентација/ <i>Sway</i> , графички прикази/слике, интерактивне анимације
Тип часа	обрада, вежба
Корелација	Математика, Физика, Информатика и рачунарство
Циљ часа	Упознати ученике са различитим начинима загревања грађевинских објеката и са губицима топлотне енергије у њима. Истаћи значај еколошких материјала при градњи објеката и рационалног коришћења топлотне енергије у њима.
ЗАДАЦИ Образовн Васпитни Функционални	Упознати ученике са значајем енергетике у грађевинарству. Развијање логичког мишљења и проблемског решавања задатака. Стицање навика код ученика да рационално користе топлотну енергију у грађевинарству уважавајући еколошке аспекте.
Исходи	У 6. разреду ученик треба да зна намену топлотне енергије у грађевинским објектима.
Литература	<i>Уџбеник ТИО 6</i> ; Klett, Едука, Завод за уџбенике; Београд. <i>Радна свеска ТИО 6</i> ; Klett, Едука, Завод за уџбенике; Београд.

ТОК ЧАСА

🕒 Уводни део часа (5 минута)

Активност наставника

Понављање градива из V разреда – Енергија Сунца, ветра и воде.

Најава циља: Данас ћемо више сазнати о коришћењу енергије у грађевинарству.

Питања:

1. Наведи изворе енергије.
2. Наброј врсте изолација.
3. Које врсте грејања користите у стану или кући?

На табли написати назив нове наставне теме:

ЕНЕРГЕТИКА

Испод тога написати назив наставне јединице:

Енергетика у грађевинарству

Активност ученика

Одговарају на питања, записују назив нове наставне јединице.

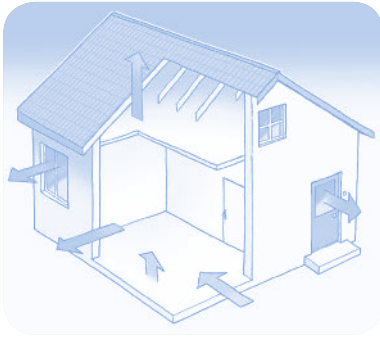
🕒 Главни део часа (75 минута)

Активност наставника

- Објаснити ученицима значај енергетике у грађевинарству.
 - Представити улогу правременог планирања и пројектовања система за загревање просторија у будућем грађевинском објекту.
 - Указати на значај изабраног материјала за градњу грађевинских објеката како би се остварила што боља топлотна изолација.
 - Приликом пројектовања грађевинског објекта мора се водити рачуна о енергетској ефикасности објекта (енергетски пасоши).
 - Велики део произведене енергије троши се у објектима за загревање стамбеног/радног простора и за загревање воде.
 - Грејање је важан чинилац који утиче на пријатан боравак у кући. За добијање топлотне енергије данас се употребљавају различити извори енергије: дрво, угаљ, нафта, гас, електрична енергија, геотермални извори, енергија Сунца и др.
 - Јединица за температуру ($^{\circ}\text{C}/\text{K}$)/физика.
 - Просечна температура у становима треба да буде око $20^{\circ}\text{C}/+ - 2^{\circ}\text{C}$ (записати).
 - Објаснити одступања (толеранције).
 - Објекти:
 1. без изолације – неизоловани,
 2. са изолацијом – изоловани (записати).
- Поређење слика 5.1. и 5.2. (разматрање црвених и плавих стрелица, уџбеник).

– Приликом пројектовања грађевинског објекта мора се водити рачуна о енергетској ефикасности објекта (енергетски пасоши, у књизи за оне који желе да знају више).

– Велики део произведене енергије троши се у објектима за загревање стамбеног/радног простора и за загревање воде.

Неизоловани објекти

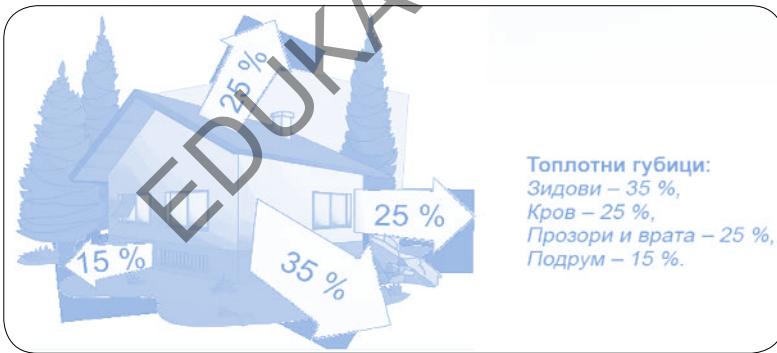

Изоловани објекти

– Просечни губици топлотне енергије:

- зидови – 35%
- врата и прозори – 25% (15% + 10%)
- кров и таваница – 25%
- подрум/подови – 15%.

Провера до 100% укупно (напоменути да то није увек случај и да % варирају, дискусија).

Топлотни губици

Погледати приказ топлотних губитака – анимације на <http://www.tehnickoobrazovanje.com/6.html>

- Данас постоји неколико врста система за грејање просторија:
- локално,
- централно,
- грејање на даљину (записати).
- Локално грејање (ЛГ) јесте грејање које у свакој просторији има посебан извор топлоте. Као извор топлоте могу бити: пећи (камини) на чврста горива

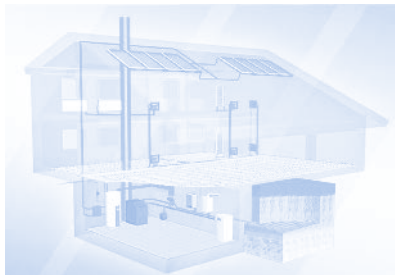
(дрва, угаљ), пећи на гас и нафту, грејалице на електричну струју, термоакумулационе пећи, електрични радијатори и др.

– Централно грејање (ЦГ) има једно заједничко ложиште за целу кућу из кога се топлота преноси различитим средствима (вода, пара, ваздух) у све просторије.

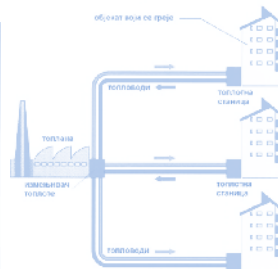
– Грејање на даљину (ДГ) најзаступљеније је у градовима. Станови се загревају топлотом из једног места – топлане.

Локално грејање

Централно грејање

Грејање на даљину

Погледати приказ различитих система грејања – анимације на <http://www.tehnickoobrazovanje.com/6.html> (графички прикази дати у прилогу)

Како уштедети енергију за грејање куће; разлика спољне и унутрашње температуре; изолација једног или више конструктивних елемената – утрошена енергије за грејање (%).

Београдске топлане – грејање објеката у Београду.

<http://www.beoelektrane.rs> (за оне који желе да знају више, слике дате у прилогу)

Задаци:

1. Нацртати објекат и приказати губитке топлотне енергије (у %).
2. Графички приказати расподелу топлотних губитака у одговарајућем софтверу/на рачунару (топлотни губици/% у функцији извора губитака); табела, дијаграм – за напредни ниво.

Активност ученика

Записују, анализирају слике из уџбеника, решавају задатке.

🕒 Завршни део часа (10 минута)

Активност наставника

Питања (укратко понављање наставне јединице):

1. Наведи конструктивне елементе преко којих се губи топлотна енергија у објектима.
2. У ком опсегу се креће просечна температура у становима?
3. Који системи за грејање објеката постоје?
4. Како спречити губитке топлотне енергије? – средњи ниво
5. Објаснити систем грејања у нашој школи. – напредни ниво

Евалуација ангажовања ученика на часу и оцена урађених задатака и израђених цртежа.

Најактивније похвалити и наградити – подстицај на рад и даље напредовање.
Најава наставне јединице за следећи наставни час: Топлотна изолација кућа и зграда.

Целокупно излагање прати презентација у програму Sway: <https://sway.com/HW7uKUfyCUpicQVs>

Активносћ ученика

Одговарају на питања, представљају и објашњавају урађено.

Зайажања наставника:

НАПОМЕНА

Прилози се налазе на ЦД-у.

EDUKA-PORTAL

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

371.3.:0/9(082)

373.3/.4(082)

ЧАС за углед. 3 : зборник припрема за угледне часове предметне наставе у старијим разредима основне школе / [приредила Јелена Журић]. - Изд. 1. - Београд : Едука, 2017 (Београд : Службени гласник). - 267 str. : илустр. ; 24 cm + 1 електронски оптички диск (CD-ROM ; 12 cm)

Tiraž 1.000

ISBN 978-86-6013-309-2

а) Настава - Методика - Зборници

COBISS.SR-ID 247814668